

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEDENİ USÛL HUKUKU AÇISINDAN
MİRASÇILIK BELGESİNE İLİŞKİN TALEP

MİRAY ALTINKAYA

2501171895

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MURAT ATALI

İSTANBUL - 2020

ÖZ

MEDENÎ USÛL HUKUKU AÇISINDAN MİRASÇILIK

BELGESİNE İLİŞKİN TALEP

MİRAY ALTINKAYA

Bu çalışmada, mirasçılık belgesi medenî usûl hukuku açısından incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde, öncelikle mirasçılık belgesi terimi ve öğretide bunun yerine kullanılan diğer terimler üzerinde durulmuştur. Akabinde ise mirasçılık belgesinin işlevleri açıklanmış ve belgenin hukukî niteliği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda mahkeme tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinin, çekişmesiz yargı işi sonucunda verilen bir mahkeme kararı; noter tarafından düzenlenen belgenin ise resmî bir belge niteliğinde olduğu sonucuna varılmıştır. Mirasçılık belgesinin hukukî niteliği, çalışma boyunca olduğu gibi, belgeyi düzenleyen makama göre bir ayırım yapılmak suretiyle ele alınmıştır.

İkinci bölümde, mirasçılık belgesinin düzenlenmesine ilişkin talep ve belgenin düzenlenmesi usûlü üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda ilk olarak bu talebin hukukî niteliği, belgeyi talep etmeye yetkili kişiler ve maddî hukuk açısından talebin ileri sürülebilirlik koşulları açıklanmıştır. Sonrasında mirasçılık belgesinin düzenlenmesi usûlü incelenmiştir. Bu noktada, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 382 gereğince bir çekişmesiz yargı işi niteliğinde olan mirasçılık belgesinin verilmesi işine yönelik bir itiraz söz konusu olduğunda, belgenin çekişmeli yargı kapsamında düzenlenip düzenlenemeyeceğine ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Ardından belgenin verilmesine ilişkin kararın niteliği ve bu karar neticesinde başvurulabilecek yollara ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise mirasçılık belgesinin geçersizliği ve bunun sonuçları ele alınmıştır. Bu bağlamda iptal davası ile Noterlik Kanunu m. 71/C’de yer alan itiraz yolu üzerinde durulmuştur. Yapılan değerlendirme sonucunda itiraz yolunun noter tarafından verilen belgenin denetimini sağlamaya yönelik özel bir yol olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mirasçılık Belgesi, Medenî Usûl Hukuku, Talep, Mahkeme, Noter, Çekişmesiz Yargı.

ABSTRACT
REQUEST FOR CERTIFICATE OF INHERITANCE IN TERMS
OF CIVIL PROCEDURE LAW
MİRAY ALTINKAYA

In this study, the certificate of inheritance was examined in terms of civil procedure law. In the first chapter, the certificate of inheritance and other terms used instead of it in the doctrine emphasized. Subsequently, the functions of the certificate of inheritance were explained and the legal nature of the document was determined. It was concluded that the inheritance certificate issued by the court was a verdict resulting from non-contentious jurisdiction; while the document issued by the notary was an official document. The legal nature of the certificate of inheritance is dealt with by making a distinction according to the office that issues the document, as it has been throughout the study.

In the second part, the request for the certificate of inheritance and the procedure for the arrangement of the document were discussed. In this context, the legal nature of the request, the individuals authorized to request the document, and the terms of the assertion of the request in terms of substantive law are explained. Then the procedure of the issuance of the certificate of inheritance was examined. At this point, in the case of an objection to the issuance of a certificate of inheritance, which is a non-contentious jurisdiction in accordance with Civil Procedures Law art. 382, opinions on whether the document can be edited within the scope of contentious jurisdiction been evaluated. Then, explanations were made regarding the nature of the decision on the issuance of the document and the ways that could be applied as a result of this decision.

In the third part of our study, the invalidity of the inheritance certificate and its consequences are discussed. In this context, the cancellation case and the path of objection in the Notary Act art. 71/C have been discussed. It has been concluded that the appeal path is a special way to control the document issued by the notary.

Keywords: Certificate of Inheritance, Civil Procedure Law, Request, Court, Notary, Non-contentious jurisdiction.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada mirasçılık belgesine ilişkin talep medenî usûl hukuku açısından incelenmiştir. Çalışma boyunca mirasçılık belgesinin hukukî niteliği, mirasçılık belgesinin verilmesine ilişkin talep ve belgenin verilmesi usûlü ile mirasçılık belgesinin geçersizliği üzerinde durulmuştur. Özellikle yeni bir uygulamaya sahip olan mirasçılık belgesinin noter tarafından verilmesi hususu ile birlikte öğretide ve içtihatlarda ortaya çıkan farklı görüşler değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler yapılırken yeri geldikçe maddî hukuka ilişkin açıklamalara da yer verilmiştir.

Akademik hayatıma attığım ilk adım olan bu çalışma boyunca bana her zaman yardımcı olan ve benden desteklerini esirgemeyen herkese ayrı ayrı teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Çalışma boyunca değerli görüşlerini benimle paylaşan ve asistanı olduğum ilk günden beri bana destek olan tez danışmanım saygıdeğer hocam Prof. Dr. Murat Atalı'ya en derin şükranlarımı sunarım. Çalışmamı geliştirmemde büyük emeği olan ve her zaman desteğini hissettiğim sayın hocam Prof. Dr. Seda Özmumcu'ya ve çalışma süresince aklıma takılan her soruda bana değerli zamanını ayıran kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Evren Koç'a müteşekkirim.

Kürsüde göreve başladığım andan itibaren bana yol gösteren, her an elini omzumda hissettiğim Araş. Gör. Dr. Vildan Peksöz'e ne kadar teşekkür etsem azdır. Karşılaştığım türlü zorluklarda yanımda olan ve çalışmanın her detayı ile en ince ayrıntısına kadar ilgilenen Araş. Gör. Emine Aslı Küçükaydın, Araş. Gör. Mehmet Köle, Araş. Gör. Elif Beyza Akkanat Öztürk ve Araş. Gör. Mikail Bora Kaplan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezin hazırlanmasında bana rahat bir çalışma ortamı sağlayan ve ne zaman ihtiyacım olsa desteklerini esirgemeyen tüm hocalarıma ve kürsü arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Uzakta olmalarına rağmen sevgilerini ve güvenlerini her daim hissettiğim sevgili aileme en içten teşekkürlerimi sunarım. Son olarak sevgili hayat arkadaşım, Serhan. Hayatıma kattığın her şey için sana minnettarım.

İstanbul, 2020

Miray Altinkaya

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MİRASÇILIK BELGESİ VE MİRASÇILIK BELGESİNİN HUKUKÎ NİTELİĞİ

I. GENEL OLARAK MİRASÇILIK BELGESİ	4
A. Mirasçılık Belgesinin Tanımı ve Terminoloji.....	4
B. Mirasçılık Belgesinin İşlevleri	8
1. Mirasçıları Tespit Etme İşlevi.....	8
2. Mirasçıların Tereke Üzerindeki Fiilî Hakimiyetlerini ve Tasarruf Yetkisini Sağlama İşlevi.	10
3. Medenî Usûl Hukukuna İlişkin İşlevleri	13
II. MİRASÇILIK BELGESİNİN HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	16
A. Koruma Önlemi Olarak Mirasçılık Belgesi	16
B. Mirasçılık Belgesinin Geçici Nitelikte Olması	18
C. Düzenleyen Makama Göre Mirasçılık Belgesinin Hukukî Niteliği.....	19
1. Mahkeme Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesi.....	19
2. Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesi.....	26
a. 6217 sayılı Kanun ile Noterlik Kanunu ve Türk Medenî Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler	26
b. Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesinin Niteliği	27
D. Yabancı Merciler Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesinin Hukukî Niteliği.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

MİRASÇILIK BELGESİNE İLİŞKİN TALEP VE

MİRASÇILIK BELGESİNİN DÜZENLENMESİ

I. MİRASÇILIK BELGESİNE İLİŞKİN TALEP	32
A. Genel Olarak Talep Kavramı	32
B. Mirasçılık Belgesine İlişkin Talep Şartı.....	35
C. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde Uygulanan İlkeler.....	37
II. MİRASÇILIK BELGESİNİ TALEP ETMEYE YETKİLİ KİŞİLER.....	40
A. Mirasçılık Belgesine İlişkin Talebin Mahkemeye Yöneltilmesi Halinde Talebe Yetkili Kişiler	40
1. Yasal Mirasçılar	40
2. Atanmış Mirasçılar	43
3. Vasiyet Alacaklıları.....	46
4. Yabancılar	50
5. Türk Medenî Kanunu m. 598’de Belirtilmeyen Diğer Kişilerin Durumu....	54
a. Mirasbırakanın Alacaklıları	54
b. Mirasçıların Alacaklıları	57
c. Terekeyle İlgili Diğer Kişiler	57
d. Özel Kanunlardaki Yetkiye Dayanarak Mirasçılık Belgesi Talep Edebilecek Kişiler.....	58
6. Mirasçılık Sıfatını Yitiren Kişilerin Durumu	60
B. Mirasçılık Belgesine İlişkin Talebin Noterlere Yöneltilmesi Halinde Talebe Yetkili Kişiler.....	68
1. Noterlik Kanunu m. 71/B/III’ün Değerlendirilmesi.....	68
a. Mirasçılık Belgesinin Düzenlenmesinde Yargılamayı Gerektirecek Hallerin Bulunması	69
b. Talepte Bulunan İlgilinin Yabancı Olması	70
c. Nüfus Kayıtlarının Yeterli Olmaması	74

2. Noterden Mirasçılık Belgesi Talep Etme Konusunda Yasal Mirasçılar ve Atanmış Mirasçılar Arasındaki Ayrım.....	75
3. Terekeye İlişkin Ölüme Bağlı Tasarruf Bulunması Durumu.....	78
III. MİRASÇILIK BELGESİNE İLİŞKİN TALEBİN MADDİ HUKUK AÇISINDAN İLERİ SÜRÜLEBİLİRLİK KOŞULLARI.....	80
A. Genel Olarak	80
B. Ortak Koşullar	80
1. Mirasın Açılmış Olması	80
2. Mirasçılık Ehliyetine Sahip Olmak.....	81
3. Tereke Üzerinde Hak Sahibi Olan Tüm Mirasçıların Bilinmesi.....	84
4. Mirasçıların Tereke Üzerinde Tasarruf ve İdare Yetkisinin Kısıtlanması Durumu	88
C. Atanmış Mirasçılar İçin Öngörülen Özel Koşullar	89
1. Ölüme Bağlı Tasarrufun Açılmış Olması	89
2. Türk Medenî Kanunu m. 598/II’de Öngörülen İtiraz Koşulu	90
a. İtiraz Süresinin Başlangıcı	92
b. İtiraz Hakkı Olan İlgililer.....	94
c. İtiraz Sürecinin Sona Ermesi.....	95
IV. MİRASÇILIK BELGESİ VERİLMESİ İŞİNDE USÛL.....	96
A. Mirasçılık Belgesinin Mahkeme Tarafından Düzenlenmesi Halinde	96
1. Görevli Mahkeme.....	96
a. Mirasçılık Belgesinin Çekişmesiz Yargı İşİ Kapsamında Düzenlenmesi Durumunda.....	96
b. Mirasçılık Belgesinin Çekişmeli Yargı Kapsamında Düzenlenmesi Durumunda.....	97
(1) Mirasçılık Belgesinin Çekişmeli Yargı Kapsamında Düzenlenmesine İlişkin Görüşler	97
(2) Mirasçılık Belgesine İlişkin Talepte Çekişme Bulunması Halinde Görevli Mahkemenin Tespiti	100
c. Mirasçılık Belgesinin Kadastro Kanunu m. 25/I Uyarınca Düzenlenmesi Durumunda Görevli Mahkeme.....	101

2. Yetkili Mahkeme.....	101
3. Yargılama Usûlü	104
4. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde İlgililer.....	105
a. Genel Olarak İlgili Kavramı.....	105
b. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde İlgili Olma ve İş Ehliyeti.....	106
5. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde İş Arkadaşlığı	107
6. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşine Müdahale.....	108
a. Fer'i Müdahale ve İhbar	108
b. Aslî Müdahale	111
7. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde İspat Faaliyeti	113
8. Yargılama Giderleri	117
B. Mirasçılık Belgesinin Noter Tarafından Düzenlenmesi Halinde	119
1. Genel Olarak	119
2. Noterlik Kanunu ve Yönetmelikte Yer Alan Düzenlemeler	119
V. MİRASÇILIK BELGESİ TALEBİNE İLİŞKİN KARAR VE KANUN YOLLARI	122
A. Talebin Kabulüne İlişkin Karar.....	122
B. Mirasçılık Belgesinin İçeriği.....	123
C. Talebin Reddine İlişkin Karar	126
1. Mahkemeden Talep Edilmesi Halinde	126
2. Noterden Talep Edilmesi Halinde.....	127
D. Kanun Yolları.....	128

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MİRASÇILIK BELGESİNİN GEÇERSİZLİĞİ VE SONUÇLARI

I. MİRASÇILIK BELGESİNİN GEÇERSİZLİĞİ.....	131
A. Genel Olarak	131
B. Mirasçılık Belgesinin Re'sen Geri Alınması	132
C. Mirasçılık Belgesinin Düzeltilmesi.....	134
D. Mirasçılık Belgesinin İptali Davası.....	137
1. Mirasçılık Belgesinin İptali Davasının Niteliği	137

2.	Mirasçılık Belgesinin İptali Davasında Usûl	138
a.	Görevli Mahkeme.....	138
b.	Yetkili Mahkeme.....	141
c.	Süre	142
d.	Davacı Taraf.....	142
e.	Davalı Taraf	144
f.	Yargılama Usûlü	146
g.	İspat Faaliyeti	147
h.	Kanun Yolu	148
E.	Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesine Karşı İtiraz Yolu....	148
1.	Noterlik Kanunu m. 71/C'nin Değerlendirilmesi.....	148
2.	Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesine Karşı İtiraz Yolunun Niteliği.....	149
3.	Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesine Karşı İtiraz Yolunda Usûl.	153
a.	Görevli Mahkeme.....	153
b.	Yetkili Mahkeme.....	154
c.	Süre	155
d.	Davacı Taraf.....	155
e.	Davalı Taraf	156
f.	Yargılama Usûlü	156
g.	İspat Faaliyeti	157
h.	Kanun Yolu	157
II.	MİRASÇILIK BELGESİNİN GEÇERSİZLİĞİNİN SONUÇLARI.....	158
A.	Mirasçılık Belgesinin Geçersizliğine İlişkin Kararın Niteliği	158
1.	Genel Olarak	158
2.	Talebin Kabul Edilmesi Halinde.....	158
3.	Talebin Reddedilmesi Halinde.....	159
B.	Mirasçılar Açısından Sonuçları.....	160
C.	Üçüncü Kişiler Açısından Sonuçları.....	161

D. Noterler Açısından Sonuçları.....	164
SONUÇ	170
KAYNAKÇA	178

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adliye Dergisi
A.e.	: Aynı eser
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
aşa.	: aşağıda
AHBVÜ-HFD	:Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AY	: Anayasa
A.y.	: Aynı yer
AYM	: Anayasa Mahkemesi
b.	: bent
BAM.	: Bölge Adliye Mahkemesi
Bkz.	: bakınız
BÜHFD	: Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
C.	: Cilt
c.	: cümle
Çev.	: Çeviren
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: dipnot
E.	: Esas

E.T.	: Erişim Tarihi
GK.	: Genel Kurul
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İDDK.	: İdari Dava Daireleri Kurulu
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
Karş.	: Karşılaştırınız
m.	: madde
MİHBİR	: Türk Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği
MK	: 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
MÖHUK	: 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
N.	: Numara

NK	: 1512 sayılı Noterlik Kanunu
RG	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: sayfa
sa.	: sayfa aralığı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SDÜHFD	: Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
THD	: Terazi Hukuk Dergisi
TK	: 2644 sayılı Tapu Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TSN	: Tapu Sicili Nizamnamesi
TST	: Tapu Sicili Tüzüğü
TVK	: 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu
UMD	: Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi
vd.	: ve devamı
v.d.	: ve diğerleri
Yarg.	: Yargıtay
YBHD	: Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi
YD	: Yargıtay Dergisi

Yön. : 04.10.2011 Tarih ve 28074 sayılı RG: Mirasçılık Belgesi
Verilmesi ve Terk Eden Eşin Ortak Konuta Davet Edilmesi
İşlemlerinin Noterler Tarafından Yapılmasına İlişkin Usul ve
Esaslar Hakkında Yönetmelik

yuk. : yukarıda

GİRİŞ

Tereke terimi, mirasbırakanın ölümü ile birlikte mirasçılara geçen hukukî ilişkilerin tümünü ifade eder¹. Mirasbırakanın terekesi, ölüm anından itibaren, kendiliğinden onun mirasçılarına geçer (TMK m. 599/I). Tereke mirasçılara kanun gereği kendiliğinden intikal etse de; mirasbırakanın ölümü ile terekenin mirasçılara fiilen teslimi arasındaki sürede bir belirsizlik hali mevcuttur. Şöyle ki terekede hak sahibi olan mirasçıların tespit edilememesi veya birbirinden farklı ölüme bağlı tasarrufların bulunması gibi belirsizliklerin bulunma ihtimali yüksektir². Belirsizliğin ortadan kaldırılması noktasında ise mirasçılık belgesine olan ihtiyaç ortaya çıkar. Zira mirasçılık belgesi ile mirasçılık sıfatına sahip kişiler tespit edilerek mevcut belirsizliğin giderilmesi imkânı ortaya çıkar.

Mirasçılık belgesi Türk Medeni Kanunu'nda tek bir maddede düzenlenmiştir (TMK m. 598). Buna göre önceleri belgeyi düzenleme yetkisi sulh hukuk mahkemesinin tekelindeyken, 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde, belgenin noter tarafından da düzenlenebileceği öngörülmüştür³. 6217 sayılı Kanun ile öngörülen değişiklik doğrultusunda Noterlik Kanunu'na 71/A, 71/B ve 71/C olmak üzere üç madde eklenmiştir. Bununla beraber, gerek TMK m. 598 gerek Noterlik Kanunu'nda yer alan ilgili hükümler mirasçılık belgesine ilişkin ayrıntılı düzenlemeler içermemektedir. Üstelik mahkeme ve noter tarafından düzenlenebilen bu belgeye yönelik medenî usûl hukukuna ilişkin hükümlerin sayısı da oldukça azdır. Bu anlamda, noterlere verilen bu yetki ile birlikte yaygın bir uygulaması olan mirasçılık belgesine ilişkin mevzuatta yeterli hükümlere yer verilmemesi, uygulamada hem maddî hukuka hem de medenî usûl hukukuna yönelik sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Öğretide konuya ilişkin yapılan çalışmalarda çoğunlukla mirasçılık

¹ Ali Naim İnan, Şeref Ertaş, Hakan Albaş, **Miras Hukuku**, Mevzuattaki Değişikliklere ve Uygulamalardaki Yeniliklere Göre Genişletilmiş ve Güncellenmiş 10. Bası, Ankara, Seçkin, 2019, N. 69, s. 64.

² Nuri Erişgin, **Mirasçılık Belgesi**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2013, s. 1.

³ 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG: 14.04.2011, Sayı: 27905).

belgesi maddî hukuk bakımından değerlendirilmiştir. Özellikle 6217 sayılı Kanun ile öngörülen değişikliklere ilişkin kaleme alınan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bundan dolayıdır ki çalışmamızda mirasçılık belgesi, maddî hukukun yanı sıra medenî usûl hukuku açısından da ele alınacaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde, öncelikle mirasçılık belgesi terimi ve öğretide bunun yerine kullanılan diğer terimlere yer verilecektir. Akabinde, belgenin işlevi açıklanmış ve bu doğrultuda mirasçılık belgesinin hukukî niteliği tespit edilecektir. Bu bağlamda mirasçılık belgesinin hukukî niteliği, çalışma boyunca olduğu gibi, belgeyi düzenleyen makama göre bir ayırım yapılmak suretiyle incelenecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, mirasçılık belgesine ilişkin talep ve belgenin düzenlenmesine ilişkin özellik arz eden hususlar üzerinde durulacaktır. Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak mirasçılık belgesine ilişkin talebin niteliği tespit edilmeye çalışılacaktır. Sonrasında, belgeyi talep etmeye yetkili kişiler ve bu talebin maddî hukuk bakımından ileri sürülebilirlik koşulları ele alınacaktır. Bu kapsamda özellikle belgenin noter tarafından verilmesine ilişkin öğretide yer alan farklı görüşler değerlendirilecektir. Mirasçılık belgesine ilişkin talebin maddî hukuk açısından değerlendirilmesinin ardından ise belgenin verilmesi işinde uygulanan usûl, belgenin verilmesine ilişkin karar ve bu karara karşı başvurulabilecek yollar incelenecektir. Anılan hususların tamamı mirasçılık belgesini düzenleyen makama göre ayırım yapılmak suretiyle incelenecektir. Zira, mahkeme tarafından verilen mirasçılık belgesi ile noter tarafından verilen belgeye ilişkin düzenlemelerin birden çok kanuni düzenlemede yer alıyor olması, bu ayırımın yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Çalışmamızın son bölümünde ise mirasçılık belgesinin geçersizliği ve bunun sonuçları ele alınacaktır. Mahkeme tarafından verilen mirasçılık belgesinin geçersiz kılınmasının farklı yollarına değinilecek ve bu kapsamda özellikle mirasçılık belgesinin iptali davası üzerinde durulacaktır. Akabinde, noter tarafından verilen belgeye karşı NK m. 71/C hükmünde öngörülen itiraz yolu incelenecektir. Bu başlık altında itiraz yolu ile ilgili düzenlemelerin yetersiz kalması nedeniyle öğretide ortaya çıkan farklı görüşlere yer verilecektir. İtiraz yoluna ilişkin ileri sürülen görüşlerin değerlendirilmesinde, Yargıtay içtihatlarının yanı sıra 6217 sayılı Kanun'un

gerekçesinden de yararlanılacaktır. Çalışmamızda son olarak, mirasçılık belgesinin geçersizliğinin mirasçılar, üçüncü kişiler ve noterler açısından ortaya çıkardığı sonuçlar ele alınacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MİRASÇILIK BELGESİ VE MİRASÇILIK BELGESİNİN HUKUKÎ NİTELİĞİ

I. GENEL OLARAK MİRASÇILIK BELGESİ

A. Mirasçılık Belgesinin Tanımı ve Terminoloji

Mirasçılar, mirası mirasbırakanın ölümü ile kendiliğinden kazanırlar (TMK m. 599)¹. Söz konusu hükümde yer alan küllî intikal ve mirasın kanun gereği kendiliğinden kazanılması ilkeleri neticesinde, mirasçılar mirasa kendiliğinden bir bütün olarak sahip olurlar². Buna göre mirasçıların mirası kazanmak için herhangi bir şey yapmalarına gerek yoktur³. Ancak mirasçıların tereke üzerinde tasarruf edebilmeleri için öncelikle bu sıfatlarını ispat etmeleri gerekir⁴. Mirasçılık sıfatının ispatı ise TMK m. 598 ile düzenlenen mirasçılık belgesi ile sağlanabilir⁵. İlgili hükme göre mirasçılık belgesi, terekede hak sahibi olan kişi veya kişilerin talebi üzerine

¹ TMK m. 599 emredici niteliktedir. Diğer bir deyişle mirasbırakanın ölümü neticesinde mirasın kazanılması için mirasçıların onayına gerek yoktur. Bu bakımdan mirasçılar zorunlu olarak mirasbırakanın küllî halefi olurlar (Halil Akkanat, **Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2004, s. 54).

² Mirasın küllî intikali ile mirasın kanun gereği kendiliğinden kazanılması farklı hususlardır. Küllî intikal ilkesi, malvarlığının bir bütün olarak, aktif ve pasifiyle, mirasbırakanın ölümüyle birlikte her bir hakkın devri için öngörülen özel koşulların gerçekleşmesine gerek olmadan mirasçılara geçmesini ifade eder. Mirasın kanun gereği kendiliğinden kazanılması ise mirasçıların mirası herhangi bir işlem yapmalarına gerek kalmadan, hatta haberdar bile olmaları gerekmeksizin kanun gereği kendiliğinden kazanmalarını sağlayan bir ilkedir (Akkanat, **Etki**, s. 53, 65).

³ Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Miras Hukuku**, Hiç Değiştirilmemiş 3. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1987, s. 42; M. Kemal Oğuzman, **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 6. Bası, İstanbul, 1995, s. 6; Rona Serozan, Baki İlkay Engin, **Miras Hukuku**, Güncellenmiş 6. Baskı, İstanbul, Seçkin, 2019, N. 65, s. 78; Akkanat, **Etki**, s. 65; Sezer Çabri, **Miras Hukuku Şerhi**, Cilt I, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 8.

⁴ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 580; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 81, s. 489; Fikret Eren, İpek Yücer Aktürk, **Türk Miras Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, N. 1256, s. 454.

⁵ TMK m. 598: “(1) Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesince veya noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir.

(2) Mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde itiraz edilmedikçe, lehine tasarrufta bulunulan kimseye, sulh mahkemesince atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilir.

(3) Mirasçılık belgesinin geçersizliği her zaman ileri sürülebilir.

(4) Ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin dava hakkı saklıdır.

mahkeme veya noter tarafından verilen ve bu kişilerin mirasçılık sıfatını ortaya koyan bir belgedir⁶.

Mirasçılık belgesi yerine kullanılan farklı terimler mevcuttur. Bunlar, “veraset belgesi”⁷, “veraset vesikası”⁸, “veraset senedi”⁹ ve “veraset ilâmı”¹⁰dır. Öğretide bu terimlerin kullanımına dair çeşitli görüşler bulunur. Bir görüşe göre, veraset ilâmı ile mirasçılık belgesi doğurdukları sonuçlar bakımından birbirlerinden farklıdır¹¹. Veraset ilâmında, mirasbırakanın yasal mirasçıları gösterilirken, mirasçılık belgesinde ise ölüme bağlı tasarruf işlemiyle hak sahibi haline getirilen atanmış mirasçılar ile vasiyet alacaklılarının durumu tespit edilir¹². İlgili görüş uyarınca, belge içerisinde yer alan kişilerin hak sahipliği sıfatı dikkate alınır¹³. Fakat bu görüş, özellikle mirasçılık belgesini düzenleyen 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu m. 598 hükmünün lafzı karşısında savunulabilir olmaktan uzaktır. Kanun koyucu yasal mirasçılar ile atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklıları için düzenlenecek belgeyi aynı madde içerisinde düzenlemiş ve bu kişilere verilecek belgenin adı açısından herhangi bir ayırım gözetmemiştir. Özellikle 743 sayılı Medeni Kanun’un aksine¹⁴, maddenin başlığı ile

⁶ Nuri Aziz Midyat, “*Mirasçılık Belgesi*”, İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002, s. 4.

⁷ Esat Şener, **Miras Hak ve Payları**, Ankara, 1996, s. 99.

⁸ Galip Gültekin, “*Veraset Vesikası*”, **İÜHFİM**, C. III., S. 11, 1937, sa. 311-322; Fikret Arık, “*Veraset Vesikası Hakkında Bir İnceleme*”, **Adalet Dergisi**, 1944, sa. 19-38; A. Himmet Berki, **Miras ve Tatbikatı**, Ankara, 1951, s. 317; Kemal Hakkı Kut, “*Veraset Vesikası*”, **AD.**, Yıl: 42, S. 9, Eylül 1951, sa. 1485-1497, s. 1485; Samim Gönensay, Kemaleddin Birsan, **Miras Hukuku**, İstanbul, Ahmed Said Matbaası, İkinci Bası, 1963, s. 220.

⁹ Ahmet Refik Gorbun, “*Veraset Senedi*”, **İBD**, 1937, S. 2, sa. 5362-5368; Baki Kuru, **Nizasız Kaza**, Ankara, Ajans Türk Matbaası, 1961, s. 86; Zahit İmre, **Türk Miras Hukuku**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1978, s. 497; Bülent Köprülü, **Miras Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985, s. 364.

¹⁰ Nuşin Ayiter, **Miras Hukuku**, Ankara, 1986, s. 171; Nuşin Ayiter, Ahmet Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, Genişletilmiş 2. Bası, Savaş, 1991, s. 214.

¹¹ İsmail Özmen, **Tereke Hukuku Davaları**, 2. Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 1997, s. 263.

¹² Özmen, **a.g.e.**, s. 263.

¹³ Midyat, **a.g.e.**, s. 2.

¹⁴ “**IV. MALLARIN İTASI**

Madde 538- Vasiyetnamede mirasçı nasbedilmiş olup ta hakları kanuni mirasçılar yahut tarihi mukaddem bir tasarruf ile lehlerine teberru vaki olanlar tarafından sarahaten itiraza uğramayan kimseler, tebliğ tarihinden itibaren bir ay geçtikten sonra mirasçılık sıfatları hakkında ellerine resmi bir vesika verilmesini, sulh hakiminden isteyebilirler. Her nevi butlan ve miras sebebi ile istihkak davaları hakkı mahfuzdur.”

içeriğini uyumlu hale getirmek için Kanun'da madde başlığı olarak “*Mirasçılık belgesi*” ifadesi kullanılmıştır¹⁵. Şu halde ilgili hükümde yer alan kişilerin talep edeceği ve onların hak sahipliğini gösteren belgenin adı açısından bir farklılık yoktur.

Öğretide yer alan diğer bir görüşe göre, veraset ilâmı ve mirasçılık belgesi ayrımı, belgenin verilmesi işinde uygulanan yargılama usûlüne göre belirlenmelidir¹⁶. Zira mirasçılık sıfatını ispat vasıtası olarak kullanılan mirasçılık belgesinin mahkemeden istenmesi halinde söz konusu talep uyuşmazlık yokluğu kıstasına göre çekişmesiz yargı işi niteliğindedir¹⁷. Çekişmesiz yargı işinin en önemli özelliği ise yargılama sonucunda verilen kararların maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmiyor olmasıdır (HMK m. 388). Bu nedenle çekişmesiz yargı işi sonucunda verilen bir karar için çekişmeli yargıya özgü olan ilâm teriminin kullanılması yerinde değildir¹⁸. Bu görüşe göre, veraset ilâmı terimi ancak mirasçılık belgesi çekişmeli yargı sonucunda düzenlenirse kullanılmalıdır¹⁹. O halde uygulanan yargılama usûlüne göre yapılan ayırım bakımından, veraset ilâmı dışındaki terimlerin çekişmesiz yargı işi olan mirasçılık belgesi yerine kullanılmasında bir sakınca yoktur. Nitekim bu terimlerin

¹⁵ Hükümün gerekçesinde de bu durum açıkça ifade edilmiştir: “*Maddenin kaynak Kanundaki ve yürürlükteki kenar başlığı içeriğiyle uyumlu değildir. Bu nedenle bu kenar başlık “Malların itası” yerine, “Mirasçılık belgesi” şeklinde değiştirilmiştir.*”

¹⁶ Midyat, **a.g.e.**, s. 2.

¹⁷ Sabri Şakir Ansay, **Hukuk Yargılama Usulleri**, Gözden Geçirilmiş İlaveli 5. Baskı, Ankara, 1954, s. 28; Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 580; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; Köprülü, **a.g.e.**, s. 364; Ayiter, Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 214; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 81, s. 489; Hüseyin Hatemi, **Miras Hukuku**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Ekim 2018, s. 146; Gökhan Antalya, İpek Sağlam, **Miras Hukuku**, Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin, 2019, N. 1634, s. 413; Mehmet Ayan, **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Ankara, Seçkin, 2016, s. 264; Zahit İmre, Hasan Erman, **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 14. Basım, İstanbul, Der Yayınları, 2018, s. 336; Cem Akbıyık, “*Özellikle Taşınmaz Mallara Yönelik Ketmi Verese Davası*”, **MÜHF - HAD, Prof. Dr. Bülent TAHİROĞLU'na Armağan**, sa. 485-506, s. 489; Cenk Akil, “*Vesayete İlişkin Olanlar Dışında Türk Medeni Kanunu'nda Yer Alan Çekişmesiz Yargı İşleri*”, **AÜHF**, Cilt: 62, Sayı: 4, Aralık 2013, sa. 923-969, s. 950.

¹⁸ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 581; Midyat, **a.g.e.**, s. 2. Çekişmesiz yargı işinde verilen kararların ilâm olarak ifade edilmemesi gerektiği yönünde bkz. Nilüfer Boran Güneysu, **Medenî Usûl Hukukunda Karar**, Ankara, Adalet, 2014, s. 173-174.

¹⁹ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87. Bu ayırımı yerinde olmadığına ilişkin görüşe göre, mirasçılık belgesi ancak çekişmesiz yargı yolu ile düzenlenebilir. Mirasçılar arasında ihtilaf olduğu hallerde çekişmeli yargı sonucunda elde edilen ve kesin hüküm niteliğine sahip olan ilâmlar TMK m. 598 hükmünde düzenlenen mirasçılık belgesi kavramına dahil değildir. Bu görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 581.

tamamı çekişmesiz yargı yoluyla elde edilen belgelerin niteliğine uygundur²⁰. Oysa veraset ilâmı terimi, mirasçılık belgesinin çekişmesiz yargı işi olması niteliğine uygun düşmemektedir. Ancak bu görüş, çekişmesiz yargı işinde verilen kararları ilâm olarak kabul etmemesi sebebiyle eleştiriye açıktır. Nitekim ilâm, ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararın imzalı ve mühürlü nüshasını ifade eden bir terimdir²¹. Çekişmesiz yargı işi neticesinde verilen kararlar, çekişmeli yargı kararları gibi, mahkemenin yargı gücünü kullanarak verdiği kararlardır²². Dolayısıyla, her ne kadar maddî anlamda kesin hüküm etkisini haiz olmasa da; çekişmesiz yargı işi neticesinde verilen mahkeme kararları için ilâm teriminin kullanılmasında bir sakınca yoktur. Şu halde diğer terimler gibi veraset ilâmı terimi de mirasçılık belgesi yerine kullanılabilir. Bu doğrultuda kanaatimizce, diğer terimler yerine mirasçılık belgesinin kullanılmasının gerekçesi, ancak kanun koyucunun ilgili madde başlığındaki tercihi olabilir.

Mirasçılık belgesi terimi, ilgili maddede düzenlenen belgeyi tam anlamıyla kapsamadığı yönüyle eleştirilebilir. Zira TMK m. 598 uyarınca, yasal ve atanmış mirasçıların yanı sıra mirasçı olarak kabul edilmeyen vasiyet alacaklıları da bu belgeyi talep edebilir. Şu halde mirasçı olmayan bir kimse tarafından talep edilebilen bir belge için mirasçılık belgesi teriminin kullanılması isabetli gözükmebilir²³. Buna karşılık, vasiyet alacaklılarının talep edeceği belgenin teknik anlamda mirasçılık belgesi olmadığını kabul ettiğimiz için, mirasçılık belgesi teriminin kullanılmasında kanaatimizce bir sakınca mevcut değildir²⁴. Üstelik kanun koyucu da bu belgeler arasında herhangi bir ayrım gözetmemiştir. Bu nedenle çalışmamızda kanun koyucunun tercihinə sadık kalınacak ve mirasçılık belgesi terimi kullanılacaktır.

²⁰ Midyat, **a.g.e.**, s. 1.

²¹ Boran Güneysu, **a.g.e.**, s. 12.

²² Bu anlamda çekişmesiz yargı işinde verilen karar da mahkeme kararı olarak kabul edilmelidir (Muhammet Özekes, “*Medenî Usûl Hukukunda Yok Hüküm ve Etkisiz Hüküm*”, **YD**, 2000/26, Sayı 4, sa. 661-697, s. 676).

²³ Zekeriya Kurşat, **Terekenin Korunması Önlemleri**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2010, s. 253.

²⁴ Bkz. İkinci Bölüm, II/A/3: Vasiyet Alacaklıları.

B. Mirasçılık Belgesinin İşlevleri

1. Mirasçıları Tespit Etme İşlevi

Mirasçılar, terekedeki mal veya hakları herhangi bir işlem yapmaya gerek kalmadan, kanun gereği bütün halinde kazanırlar (TMK m. 599). Ancak bu durum mirasçıların tereke üzerinde fiilî hakimiyet kurabilmeleri veya terekedeki mal veya haklar üzerinde tasarruf edebilmeleri için yeterli değildir. Öyle ki tereke üzerinde gerçekten mirasçı sıfatını haiz olduğunu iddia eden kişilerin, bu iddialarını ispat etmeleri gerekir. Bu nedenle, tereke üzerindeki gerçek hak sahiplerinin tespit edilmesi ve bu kişilerin terekedeki mal veya haklar üzerinde tasarruf edebilmesinin sağlanması amacıyla mirasçılık belgesi düzenlenir²⁵.

Mirasçılık belgesinin temel işlevi tereke üzerinde hak sahibi olan mirasçıların tespit edilerek bu kişilerin herkesçe bilinir hale getirilmesidir²⁶. Bu işlevin sağlanabilmesi için bütün mirasçıların ayrı ayrı mirasçılık belgesi talep etmesi gerekmez. Mirasçılardan birinin bu belgeyi talep etmesi yeterlidir. Zira mirasçılık belgesinde talepte bulunan mirasçının yanında tüm hak sahiplerine de yer verilir²⁷. Böylece gerek atanmış mirasçılar gerekse de yasal mirasçılardan birinin talebiyle, mirasçılık belgesinin teşhis işlevi sağlanmış olur.

Mirasçılık belgesinin teşhis işlevi, mirasçıların herkesçe bilinmesi sonucunu doğurur²⁸. Aynı zamanda belge içerisinde yer alan kişi veya kişilerin mirasçılık

²⁵ Necmeddin M. Berkin, **Medenî Usûl Hukuku Esasları**, İstanbul, Hamle Matbaası, 1969, s. 79; Gönensay, Birsan, **a.g.e.**, s. 221; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 580; Ayiter, Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 149; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 81, s. 489; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1620, s. 409; Eren, Yücer Aktürk, **a.g.e.**, s. 442; Ayan, **a.g.e.**, s. 264; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 488; Midyat, **a.g.e.**, s. 4; Zekeriya Kurşat, **Terekenin Korunması Önlemleri**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2010, s. 307; Erişgin, **a.g.e.**, s. 149; Hasan İşgüzar, Mehmet Demir, Süleyman Yılmaz, **Miras Hukuku**, Ankara, Yetkin, 2019, s. 137.

²⁶ Erişgin, **a.g.e.**, s. 149.

²⁷ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 583; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; İmre, **a.g.e.**, s. 504; Ayiter, Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 215; Mustafa Dural, Turgut Öz, **Türk Özel Hukuku Cilt IV: Miras Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018, N. 1664, s. 400; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1583, s. 498; İmre, Erman, s. 337; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 83, s. 491; Eren, Yücer Aktürk, **a.g.e.**, N. 1256, s. 455.

²⁸ Erişgin, **a.g.e.**, s. 149.

sıfatının ortaya konulması ile bu kişilerin terekedeki haklarının korunması da sağlanır²⁹.

Mirasçılık belgesinin mirasçıları teşhis etme işlevi sayesinde mirasçıların yanı sıra dolaylı olarak tereke alacaklıları ve borçluları da korunur. Şöyle ki bu kişiler alacaklarını mirasçılık belgesinde gösterilen mirasçılardan isteyebilir veya borçlarını bu kimselere ifa edebilir³⁰. Ayrıca mirasçılık belgesi sayesinde belgede mirasçı olarak gösterilen kimselerin bu sıfatlarına itiraz edecek kişilerin uyarılması ve bu kişilerin açacakları davada geçerliliğine karşı çıkacakları somut bir belgenin bulunması da sağlanmış olur³¹.

Mirasçılık belgesi terekenin korunması bakımından da önemlidir. Zira terekede yer alan ve bozulma tehlikesi bulunan şeylerin satılması, ürünlerin toplanması gibi önlemlerin alınması gerekebilir. Bu önlemlerin alınması sırasında terekede hak sahibi olan kişilerin belli olmamasından dolayı ortaya çıkabilecek tartışmalar terekede zarara yol açabilir³². Nitekim, kanun sistematüğinden de anlaşıldığı üzere, terekeye ilişkin koruma önlemlerinden olan mirasçılık belgesinin teşhis işlevi sayesinde, terekenin korunması için hareket eden kişilerin sıfatı hakkında ortaya çıkabilecek tereddütler giderilir. Böylece terekenin korunması için alınması gereken önlemler zaman kaybetmeden alınabilir³³. Mirasçılık belgesi her ne kadar geçici bir niteliğe sahip olsa da³⁴ mirasçılık belgesinde gösterilen mirasçılarla hukukî ilişkiye giren üçüncü kişiler için gerekli olan güven ortamı bu belge sayesinde bir ölçüde sağlanmış olur. Zira herkes, işlem tarafının tasarruf yetkisi olduğu güveniyle hareket etmek ister. Bu bakımdan mirasçılık belgesi, terekede hak sahibi olan kişi veya kişileri göstererek hukukî güvenliği sağlar³⁵.

²⁹ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1619, s. 408; Erişgin, **a.g.e.**, s. 149.

³⁰ Arık, **a.g.m.**, s. 36; Erişgin, **a.g.e.**, s. 150.

³¹ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1663, s. 400.

³² Erişgin, **a.g.e.**, s. 150.

³³ **A.y.**

³⁴ Mirasçılık belgesinin geçici niteliğine ilişkin bkz. Birinci Bölüm, II/B: Mirasçılık Belgesinin Geçici Nitelikte Olması.

³⁵ Erişgin, **a.g.e.**, s. 150.

Mirasçılık belgesinin bu işlevi, atanmış veya yasal mirasçılar açısından bir farklılık oluşturmaz. Bununla birlikte bu işlevin vasiyet alacaklıları için farklı sonuçları söz konusudur. Biz bu sonuçları aşağıda ayrı bir başlık altında ele almaktayız³⁶.

2. Mirasçıların Tereke Üzerindeki Fiilî Hakimiyetlerini ve Tasarruf Yetkisini Sağlama İşlevi

Mirasçılık belgesi, mirasbırakanın ölümü üzerine terekedeki mal veya hakların mirasçılar tarafından kanunen kazanılması ile miras ortaklığının tasfiye edilmediği dönem arasında işlem yapılabilmesi için oldukça önemlidir³⁷. Zira mirasçıların tereke üzerinde fiilî hakimiyet kurabilmeleri³⁸ veya tasarruf edebilmeleri, mirasçılık belgesi sayesinde bu sıfatlarını ispat etmeleriyle mümkündür³⁹.

Bu kapsamda mirasçılık belgesinin en önemli işlevlerinden biri tereke mallarının dolaysız zilyetliğinin elde edilmesi imkânını sağlamasıdır⁴⁰. Belgenin bu işlevi esasen yasal mirasçılardan çok atanmış mirasçılar için önemlidir. Zira genellikle yasal mirasçılar terekedeki taşınırın dolaysız zilyetliğine sahiptir. Atanmış mirasçılar ise terekedeki taşınırın dolaysız zilyetliğini elde edebilmek için mirasçılık belgesine ihtiyaç duyarlar⁴¹. Bu nedenle özellikle terekenin resmen yönetiliyor olması nedeniyle mirasçıların tereke üzerindeki tasarruf yetkilerinin kısıtlanmış olduğu durumlarda veya atanmış mirasçının bulunduğu hallerde mirasçılık belgesinin söz konusu işlevi önem kazanır⁴².

³⁶ Bkz. İkinci Bölüm, II/A/3: Vasiyet Alacaklıları.

³⁷ Kurşat, **a.g.e.**, s. 252.

³⁸ Fiilî hakimiyet terimiyle ifade edilmek istenen esasen zilyetlik değil; zilyetliğin sağladığı hukukî avantajlardır. Nitekim TMK m. 599 uyarınca zilyetlik zaten miras yoluyla doğrudan kazanılır. Bkz. M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay-Özdemir, **Eşya Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 20. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017, N. 339, s. 65.

³⁹ Kocayusufoğlu, **Miras**, s. 580; İmre, **a.g.e.**, s. 506; Köksal Kocaağa, “*Mirasçılık Belgesi (MK m. 598)*”, **GÜHFD**, Cilt IX, Sayı 1-2, (Haziran-Aralık 2005), sa. 83-105, s. 85; Kurşat, **a.g.e.**, s. 305; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 488; Midyat, **a.g.e.**, s. 4.

⁴⁰ Kurşat, **a.g.e.**, s. 307.

⁴¹ **A.e.**, s. 309.

⁴² Arık, **a.g.m.**, s. 27; Gönensay, Birsan, **a.g.e.**, s. 221; Kurşat, **a.g.e.**, s. 308; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 489.

Atanmış mirasçı, mirasbırakan tarafından ölüme bağlı tasarruf yoluyla terekede hak sahibi haline getirilir (TMK m.516). Bu nedenle terekede hak sahibi olduğunu öğrenen atanmış mirasçının, tereke üzerinde fiilî hakimiyet sağlayabilmesi için mirasçılık belgesine ihtiyacı vardır⁴³. Zira yasal mirasçıların tereke üzerinde çoğunlukla doğrudan zilyet bulunmaları veya tereke üzerinde geçici koruma önlemlerinden birinin uygulanıyor olması da mümkündür. Bu durumda terekede fiilî hakimiyetini sağlamak isteyen atanmış mirasçı, ancak mirasçılık belgesiyle terekenin zilyetliğini talep edebilir⁴⁴. Bu talebini terekenin doğrudan zilyetliği yasal mirasçılardaysa onlara, terekenin resmen yönetiliyor olması halinde ise mahkemeye yöneltir⁴⁵. Ancak atanmış mirasçının tereke üzerinde tek başına fiilî hakimiyet kurmayı talep edebilmesi, tek başına mirasçı olması durumunda mümkündür⁴⁶. Aksi halde yalnızca miras ortaklığı içerisinde sahip olduğu haklarını ileri sürebilir.

Mirasçılar, terekede tasarruf edebilmek için mirasçılık belgesine ihtiyaç duyarlar. Öyle ki terekede yer alan malvarlığı üzerinde tasarruf etmek isteyen mirasçıların öncelikle mirasçılık belgesini ibraz etmeleri gerekir. Örneğin, terekede yer alan taşınmazın tapuya mirasçılar adına tescil edilebilmesi için Tapu Sicil Tüzüğü m. 20/1-a'ya göre mirasçılık belgesinin ibraz edilmesi gerekir⁴⁷. Bu, şeklen yerine getirilmesi gereken bir koşuldur. Zira tapu memuru mirasçılık belgesinin maddî hukuk açısından doğruluğunu araştıramaz⁴⁸. Bu bağlamda mirasçılık belgesi tapu işlemleri

⁴³ Atanmış mirasçılar bakımından mirasçılık belgesinin en önemli işlevi terekeye zilyet kılınmanın önünün açılmasıdır (Emine Aslı Küçükaydın, “*Mirasçı Atama*”, **İÜHF**, C. LXXV, S. 1, 2017, sa. 431-452, s. 442).

⁴⁴ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 585; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 281; Köprülü, **a.g.e.**, s. 364; Ayiter, Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 214; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1586, s. 499; Kocağa, **a.g.m.**, s. 102; Kurşat, **a.g.e.**, s. 308.

⁴⁵ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 585; Kurşat, **a.g.e.**, s. 308.

⁴⁶ Oğuzman, **a.g.e.**, 281.

⁴⁷ “*Tapu Sicili Tüzüğü Madde 20 – (1) Resmî senet düzenlenmesini gerektirmeyen işlemlerde aynı hakların tescili için;*

a) İstem, yasal veya atanmış mirasçılar tarafından yapılırsa yetkili merciler tarafından verilmiş mirasçılık belgesi, ... aranır.”

⁴⁸ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, N. 858, s. 123, dn. 631; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 338; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1639, s. 415; Kurşat, **a.g.e.**, s. 309. “*...Mirasçılık belgesi, bir şahsın mirasçı olduğunu gösteren ve kanıtlayan belgedir. Mirasçılık belgesi, mirasbırakan ile mirasçılar arasındaki kanuni veya ölüme bağlı tasarrufla oluşan miras bağıını gösterir. Mirasçılık belgesinde gösterilen mirasçının, aksi sabit oluncaya kadar mirasçı olduğu kabul edilir. Mirasçılık belgesi ile tereke üzerinde tasarrufta bulunma hakkı elde edilmektedir. Yabancılar mirasçılık belgesi*

bakımından memuru bağlayıcı işleve sahiptir⁴⁹. Benzer şekilde, mirasçılar terekede yer alan banka mevduat hesaplarında işlem yapabilmek için de mirasçılık belgesine ihtiyaç duyarlar. Mirasbırakanın sahip olduğu banka mevduat hesabından doğan alacak hakkı terekeye dâhil değerler arasında yer alır. Birden fazla mirasçı bulunması durumunda TMK m. 640/II uyarınca tereke üzerinde elbirliğiyle hak sahipliği söz konusu olduğundan, kanun gereği kendiliğinden müşterek hesap kurulmuş olur⁵⁰. Mirasçılar müşterek hesapta ancak birlikte işlem yapılabilir⁵¹. Bu nedenle, mirasçılar müşterek hesap üzerinde işlem yapmak istediklerinde, banka mirasçılık belgesinin ibraz edilmesini talep eder⁵². Belirtmek gerekir ki mirasçılık belgesinin ibrazı, bütün mirasçıların müşterek hesap üzerinde birlikte işlem yapılabilmesi veya bankanın mevduat hesabından doğan borcunu bütün mirasçılara birlikte ifa edebilmesi için gereklidir. Nitekim mirasçılık belgesine sahip olan mirasçılardan birinin hesap üzerinde tek başına işlem yapılabilmesi veya bankanın hesabın konusu olan alacağın bir kısmını mirasçılardan birine ödemesi mümkün değildir⁵³. Keza mirasçılık belgesinin ibrazı, mirasçılardan birinin mevduat hesabında tasarrufta bulunmasına imkân

isteyebilir. Tapu sicil memuru, mirasçılık belgesinin geçerliliğini sorgulayamaz...” Yarg. 14. HD. 25.02.2019, E. 2017/4849, K. 2019/1595 (Lexpera, E.T. 10.05.2019); Aynı yönde bkz. Yarg. 14. HD. 04.12.2017, E. 2016/7363, K. 2017/9059 (Lexpera, E.T. 10.05.2019).

⁴⁹ İmre, **a.g.e.**, s. 506; Arık, **a.g.m.**, s. 34; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1639, s. 415; Kurşat, **a.g.e.**, s. 310.

⁵⁰ Nuri Erişgin, “Birlikte Mirasçıların Miras Bırakanın Banka Mevduat Hesabı Üzerindeki Tasarruf Yetkisi (Tereke- Miras Ortaklığı- Elbirliğiyle Mülkiyet- Mirasçılık Belgesi- Mevduat)”, **AÜHFD**, C. 52, S. 3, ss, 121-143, s. 132, (Erişgin, Banka); Tülay Aydın Ünver, **Müşterek Hesap**, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2017, s. 103.

⁵¹ Aydın Ünver, **a.g.e.**, s. 104; Mustafa Çeker, **Hukukî Yönüyle Banka Mevduatı**, Adana, Karahan Kitabevi, 2004, s. 61.

⁵² İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 338; Kurşat, **a.g.e.**, s. 307; Ünver, **a.g.e.**, s. 104; Çeker, **a.g.e.**, s. 61.

⁵³ Aydın Ünver, **a.g.e.**, s. 104. Aksi görüş için bkz. “... Banka hesabındaki paranın misli eşya niteliği sebebiyle mirasçılık belgesindeki pay oranında her bir mirasçıya ayrı ayrı ödenmesinde hukukî bir engel bulunmamaktadır.” (Ahmet Cahit İyilikli, “Mirasçılık (Vesayet) Belgesinin Hukuk Yargılamasındaki Görünümü”, **UMD**, Yıl 5, Sayı 9, Haziran 2017, s. 289-290); Aynı yönde bkz. “Somut olayda; veraset ilamı gereğince, veraset ilamındaki payları oranında para çeken davalıların her birinin çektiği para belirlenebilir durumdayken, hükmedilen alacağın davalılardan tahsiline karar verilmesi doğru görülmemiştir. Mahkemece; davalıların iptal edilen veraset ilamı gereğince bankadan çektikleri paranın tek tek tespit edilip, her davalı için hükmedilmesi gereken alacak miktarının ayrı ayrı belirlenmesi gerekirken, her bir davalının diğer davalıların çektiği paradan da sorumlu tutulacak şekilde yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.” Yarg. 3. HD. 02.12.2015, 12068/19523, (İyilikli, **a.g.m.**, s. 290, dn. 30).

vermez⁵⁴. Mirasçılık belgesinde miras paylarının gösterilmiş olması da bu durumu değiştirmez. Zira mirasçılık belgesinde gösterilen pay bankadaki paraya değil terekedeki paya ilişkindir⁵⁵. Bu bakımdan mirasçılardan birinin bu işlemleri tek başına yapabilmesi için hazır olmayan diğer mirasçıların muvafakatini gösteren bir belgeyi ibraz etmeleri veya elbirliği halindeki mülkiyetin paylı mülkiyete dönüştürmeleri gerekir⁵⁶. Bu hallerden biri mevcut olmamasına rağmen mirasçılardan birine hesap üzerindeki alacağını ödeyen bankanın bu işlem nedeniyle sorumluluğu doğabilir⁵⁷. Sonuç olarak yukarıda verilen örneklerde olduğu gibi, terekede yer alan malvarlığıyla ilgili pek çok yerde mirasçılık belgesine ihtiyaç duyulur⁵⁸. Bunun başlıca nedeni ise mirasçılık belgesinin terekede hak sahibi olan mirasçıları tespit eden ve bu kişilerin mirasçılık sıfatını ispata yarayan yegâne ispat aracı olmasıdır.

3. Medenî Usûl Hukukuna İlişkin İşlevleri

Mirasçılık belgesi maddî hukuk yönünden yeni bir hak yaratmaz⁵⁹. Şöyle ki mirasçılık sıfatının kazanılması mirasçılık belgesinin düzenlenmesine bağlı değildir. Bu bakımdan mirasçılık belgesi kurucu bir niteliğe sahip değildir⁶⁰. Zaten mevcut olanı tevsik ve tespit edici bir niteliğe sahiptir. Diğer bir deyişle açıklayıcı niteliktedir⁶¹. O halde mirasçılık belgesiyle bir hak ihdas edilmediği gibi mirasçılık belgesinde yer verilmeyen mirasçının tereke üzerindeki hakkı da ortadan kalkmış olmaz. Zira

⁵⁴ TMK m. 598/III uyarınca mirasçılık belgesinin geçersizliğinin her zaman ileri sürülebilmesi nedeniyle bankaların mevduat hesaplarında işlem yapılabilmesi için mirasçıların birlikte tasarrufta bulunmasını istediği yönünde bkz. Ahmet M. Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, Genişletilmiş 10. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, s. 290.

⁵⁵ Çeker, **a.g.e.**, s. 323; Kurşat, **a.g.e.**, s. 313, dn. 1114.

⁵⁶ Çeker, **a.g.e.**, s. 61.

⁵⁷ Yarg. HGK, 27.9.2006, 19-552/589 (Aydın Ünver, **a.g.e.**, s. 104, dn. 210).

⁵⁸ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1674, s. 402. Örneğin, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu m. 148/I ile Sınai Mülkiyet Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik m. 129/I uyarınca, bir sınai mülkiyet hakkının miras yolu ile intikal etmesi durumunda, değişikliğin sicile kaydedilebilmesi için mirasçılık belgesinin aslı veya noter tarafından onaylanmış örneği gerekir. Bu durumda mirasçılar arasında elbirliği ile mülkiyet söz konusu olduğundan, mirasçılık belgesi esas alınarak yapılacak tescilin tüm mirasçılar adına yapılması gerekir (Emrullah Kervankıran, "Markaların Miras Yoluyla İntikali ve Miras Kalan Markalardan Türetilen Yeni Markalar Üzerindeki Mülkiyet Hakkının Hukukî Niteliği", **İKÜHFD**, Cilt: 16, Sayı: 2, 2017, sa. 173-184, s. 178).

⁵⁹ İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1584, s. 499.

⁶⁰ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1639, s. 415; Kurşat, **a.g.e.**, s. 305.

⁶¹ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 337; Erişgin, **a.g.e.**, s. 142.

çekişmesiz yargı sonucunda düzenlenen mirasçılık belgesi, belgede yer alan kişi veya kişilerin terekedeki hak sahipliği sıfatlarını tespit eden bir belgedir. Belgede yer almayan kişilerin mirasçı sıfatına sahip olamayacağını gösteren olumsuz bir işlevi ise söz konusu değildir⁶².

Mirasçılık belgesinin mirasçıları tespit etme işlevi asıl etkisini medenî usûl hukuku açısından gösterir⁶³. Şöyle ki terekeye ilişkin açılmış veya açılacak davalarda taraf sıfatının belirlenmesinde mirasçılık belgesi önem arz eder⁶⁴. Örneğin, tereke üzerinde hak iddiasında bulunan üçüncü kişinin, bu iddiasına ilişkin davasını mahkeme veya noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesiyle mirasçılık sıfatını ispat eden ve bundan dolayı terekenin zilyetliğini elinde bulunduran kimseye karşı açması gerekir. Elindeki mirasçılık belgesiyle mirasçılık sıfatı tespit edilmiş olan kimse ise bu sayede terekede fiilî hakimiyetini sağlamışsa artık miras hukukuna özgü davaları açmak zorunda kalmayacaktır⁶⁵. Bu noktada belirtmek gerekir ki bu konu özelinde mirasçılık belgesinin mahkeme veya noter tarafından düzenlenmiş olması arasında bir farklılık yoktur. Şu halde üçüncü kişi tereke üzerinde hak iddiasında bulunduğu, onun mahkeme veya noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesiyle mirasçılık sıfatını ispat eden ve bundan dolayı terekenin zilyetliğini elinde bulunduran kimseye karşı dava açması gerekir⁶⁶.

Medenî usûl hukukunda mirasçılık belgesinin sağladığı bu işlev etkisini özellikle atanmış mirasçılar açısından gösterir⁶⁷. Nitekim atanmış mirasçı mirasçılık belgesi sayesinde terekede fiilî hakimiyetini sağladığında, artık tereke zilyedi değişmiş olduğundan, terekeye yönelik davalarda atanmış mirasçı davalı tarafta yer alır⁶⁸. Bu durumda atanmış mirasçıya karşı dava açmak zorunda kalan yasal mirasçıların,

⁶² Erişgin, **a.g.e.**, s. 142.

⁶³ Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 84, s. 491.

⁶⁴ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1622, s. 409; Erişgin, **a.g.e.**, s. 151.

⁶⁵ Erişgin, **a.g.e.**, s. 152; Kurşat, **a.g.e.**, s. 309.

⁶⁶ Gönensay, Birsen, **a.g.e.**, s. 222; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339; Kurşat, **a.g.e.**, s. 309; Erişgin, **a.g.e.**, s. 152.

⁶⁷ İmre, **a.g.e.**, s. 497.

⁶⁸ Kurşat, **a.g.e.**, s. 309.

atanmış mirasçının bu sıfatının yokluğuna ilişkin iddialarını ispat etmeleri gerekir⁶⁹. Zira mirasçılık belgesine sahip olan atanmış mirasçının belgenin doğruluğunu kanıtlaması beklenmez; belgenin aksini karşı tarafın ispatlaması gerekir⁷⁰.

Atanmış mirasçılar açısından mirasçılık belgesinin bir diğer etkisi ise terekenin fiilî hakimiyetinin diğer mirasçı veya mirasçılarda olması durumunda söz konusu olur. Mirasçılık belgesiyle tereke üzerindeki hakkı tespit edilen atanmış mirasçı, terekenin fiilî hakimiyetini yasal mirasçılardan talep edebilir. Eğer bu talebi yerine getirilmezse yasal mirasçılara karşı miras sebebiyle istihkak davası açması gerekir. Miras sebebiyle istihkak davasında kural olarak, davalıdan daha üstün bir hakka sahip olduğunu iddia eden davacı, mirasçılık sıfatını ve bu iddiasını ispat etmelidir⁷¹. Mirasçılık sıfatını gösteren bu belge sayesinde atanmış mirasçı, mirasçılık sıfatının ispatı bakımından üzerine düşen ispat yükünü yerine getirmiş olur⁷². Dolayısıyla mirasçılık belgesi, atanmış mirasçıya miras sebebiyle istihkak davasında ispat kolaylığı sağlar⁷³.

⁶⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 585.; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339; Kurşat, **a.g.e.**, s. 309; Erişgin, **a.g.e.**, s. 152.

⁷⁰ Nitekim mirasçılık belgesi aksi kanıtlanıncaya kadar doğru kabul edilen bir belgedir (Erişgin, **a.g.e.**, s. 152).

⁷¹ Bilge Umar, Ejder Yılmaz, **İsbat Yüğü**, Yeniden Yazılmış-Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul, Kazancı Matbaacılık Sanayii, 1980, s. 114; Cem Akbıyık, **Miras Sebebiyle İstihkak Davası**, İstanbul, Der Yayınları, 2003, s. 225; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1841, s. 444.

⁷² TMK m. 598/III uyarınca mirasçılık belgesinin geçersizliğinin her zaman ileri sürülebilmesi mümkündür. Bu bakımdan davalı tarafta yer alan kişi, kendisinin üstün mirasçılık sıfatını ispat ederek davacının dayandığı mirasçılık belgesini hükümsüz kılabilir. Fakat bu durum mirasçılık belgesinin miras sebebiyle istihkak davası için taşıdığı faydaları ortadan kaldırmaz. Nitekim bu belgeye dayanan taraf, belgenin aksi ispat edilinceye kadar ispat yükünü yerine getirmiş sayılır. Bu kapsamda davayı açan taraf atanmış mirasçı olduğunu iddia ediyorsa, bu kimsenin mirasçılık sıfatını ve bu sıfatının dayandığı ölüme bağlı tasarrufu ispat edebilmesi için mahkemeden alınmış bir mirasçılık belgesinin ibrazı yeterli olur (Akbıyık, **İstihkak**, s. 225-226).

⁷³ Akbıyık, **İstihkak**, s. 226; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1674, s. 402; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1586, s. 499; Kurşat, **a.g.e.**, s. 307. Miras sebebiyle istihkak davası ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Haluk Tandoğan, “*Miras Sebebiyle İstihkak Davası*”, **AÜHFD**, Yıl 1955, S. 1, C. 12, s. 1301-1308.

II. MİRASÇILIK BELGESİNİN HUKUKÎ NİTELİĞİ

A. Koruma Önlemi Olarak Mirasçılık Belgesi

Mirasçılık belgesi, uygulamadaki yaygınlığının ve öneminin aksine kanunda tek bir madde ile düzenlenmiştir. TMK m. 598’de yer verilen mirasçılık belgesi Kanun’un “*Koruma Önlemleri*” üst başlığı altında yer alır. Mülga Kanun metninde ise bu başlık yerine “*İhtiyati Tedbirler*” ifadesi tercih edilmiştir. Mülga Kanun’da değişiklik yapılmasına ilişkin 1971 ve 1984 tarihli Ön Tasarılar da bu başlığın “*Koruma Önlemleri*” olarak değiştirilmesi görüşleri yer almıştı. Neticede bu değişiklik 1998-1999 tarihli tasarılar da yer almış ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun İkinci Bölümünün Birinci Ayırımının başlığı “*Koruma Önlemleri*” şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik oldukça isabetlidir. Zira mülga Kanun başlığında yer alan “*İhtiyati Tedbirler*” ifadesinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu Onuncu Kısım Birinci Bölümü m. 389 vd. düzenlenen teknik anlamdaki ihtiyati tedbirlerle karıştırılması ihtimali vardır⁷⁴. Bu bakımdan miras hukukuna özgü koruma tedbirleri ile medenî usûl hukukunda düzenlenen teknik anlamda ihtiyati tedbirin birbirinden farklı iki kurum olması nedeniyle⁷⁵ bu ihtimalin ortadan kaldırılması yerinde olmuştur⁷⁶.

Miras hukukuna özgü olan söz konusu koruma önlemleri kanun koyucunun, terekede yer alan mal veya hakların mirasçıların malvarlığına geçişi sağlanana kadarki dönemde oluşabilecek tehlikelere karşı korunabilmesi için düzenlediği önlemlerdir⁷⁷. Mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hakîmi, re’sen veya talep üzerine terekede yer alan malların korunması ve hak sahiplerine geçmesinin sağlanması için gerekli olan

⁷⁴ Bu ihtimal 1984 tarihli Gerekçede yer almaktadır: “*Madde 513- Bu madde ile başlayan bölümde mirasın hükümlerinden ziyade mirasın intikalinin sonuçları düzenlendiğinden, bölüm başlığı buna uygun olarak “Mirasın Geçmesinin Sonuçları” olarak değiştirilmiştir. Ayırım başlığı ise ihtiyati tedbirle karışmayı önlemek için muhafaza anlamında “Koruma Tedbirleri” olarak değiştirilmiştir.*”.

⁷⁵ Mirasçılık belgesi verilmesinin teknik anlamda ihtiyati tedbirlerden olduğu yönünde bkz. Cemal Şanlı, “*Yabancı Veraset İlamlarının Türk Mahkemelerinde ‘Tanınması’ veya ‘Delil’ Olarak Kullanılması*”, İlhan Postacıoğlu’na Armağan, İstanbul 1990, s. 293-294.

⁷⁶ Midyat, a.g.e., s. 6; Hesna Coşar, “*Mirasçılık Belgesi*”, Marmara Üniversitesi SBE Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, s. 6.

⁷⁷ İnan, Ertaş, Albaş, a.g.e., N. 1523, s. 483.

tüm önlemleri alır (TMK m. 589/I). Bu önlemler genel koruma önlemleri ve özel koruma önlemleri olarak ikiye ayrılır⁷⁸. Mirasçılık belgesi ise özel koruma önlemlerinden olmakla birlikte bu belge diğer özel koruma önlemlerinden birçok yönüyle ayrılır.

Öncelikle mirasçılık belgesi diğer koruma önlemleriyle karşılaştırıldığında geçici bir önlem olmaktan ziyade kalıcı bir uygulama izlenimi uyandırır⁷⁹. Zira bu koruma önlemiyle terekede yer alan mal veya hakların korunmasından ziyade, tasfiye sona erinceye kadar -kesin bir şekilde olmasa dâhi- hak sahiplerinin belirlenmesi amaçlanır⁸⁰.

Miras hukukuna özgü koruma önlemleri kamu düzenine ilişkin emredici nitelikte hükümlerdir⁸¹. Bu niteliklerinin bir sonucu olarak hâkimin koruma önlemlerine karar verebilmesi için kural olarak talebe gerek yoktur. Hâkim mirasbırakanın ölümünü ve gerekli şartların oluştuğunu öğrendiğinde kendiliğinden koruma önlemlerine karar verir⁸². Mirasçılık belgesinin düzenlenmesi ise bu kuralın istisnalarından biridir. Zira hâkim, kanunda yetkili sayılan kişilerce talep edilmediği sürece mirasçılık belgesini kendiliğinden düzenleyemez⁸³.

Bir diğer farklılık ise masraflara ilişkindir. Diğer koruma önlemlerinde masraflar, mirasın geçiş işlemleriyle ilgili bir borç olarak kabul edildiği için terekeden karşılanır; mirasçılık belgesinin düzenlenmesine ilişkin masraflar talep eden kişi veya kişiler tarafından karşılanır⁸⁴. Bu farklılığın nedeni ise ancak talep üzerine verilen

⁷⁸ Miras hukukuna özgü koruma önlemleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Kurşat, **a.g.e.**

⁷⁹ Erişgin, **a.g.e.**, s. 27.

⁸⁰ Erişgin, **a.g.e.**, s. 27; Bir görüşe göre, diğer koruma önlemlerinin geçici olmalarının aksine mirasçılık belgesinin iptal edilinceye kadar geçerli olması, mirasçılık belgesinin koruma önlemlerinden biri olmadığını gösterir niteliktedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. İnci Ataman Figanmeşe, “*Milletlerarası Özel Hukukta Mirasçılık Belgeleri*”, **İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 1998, s. 11.

⁸¹ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1504, s. 387; Kurşat, **a.g.e.**, s. 35.

⁸² Kurşat, **a.g.e.**, s. 36.

⁸³ Arık, **a.g.m.**, s. 26; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 580; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1626, s. 410; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 92; Kurşat, **a.g.e.**, s. 270; Erişgin, **a.g.e.**, s. 77-78.

⁸⁴ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1510, s. 388.

mirasçılık belgesinden dolayı ortaya çıkan masrafların tereke borcu teşkil etmemesidir⁸⁵.

Mirasçılık belgesinin düzenlenmesi, esasen terekede hak sahibi olan mirasçılarının bu sıfatlarını ispata yarayan en önemli koruma önlemlerinden biridir⁸⁶. Bu tespiti TMK m. 598'in lafzından kolayca ulaşılabilir. Öyle ki yasal mirasçılara verilen mirasçılık belgesini düzenleyen TMK m. 598/I: *"Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere ...mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir"* ve atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklılarına verilen mirasçılık belgesini düzenleyen TMK m. 598/II: *"... lehine tasarrufta bulunulan kimseye, sulh mahkemesince atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilir"* hükümleri ile kanun koyucu mirasçılık belgesinin mirasçılık sıfatını ispat edici niteliğini ortaya koymaktadır.

B. Mirasçılık Belgesinin Geçici Nitelikte Olması

Mirasçılık belgesinin mahkeme tarafından veriliyor olması, bu belgenin mirasçı sıfatını haiz kişilere tanınan miras hak ve paylarını kesin olarak gösteren bir belge olduğu izlenimi yaratabilir. Ancak bu belge, mahkeme tarafından verildiğinde dahi ilgili kişilerin miras hakkına yönelik alınan kesin bir yargı kararı özelliği taşımaz⁸⁷. Diğer bir deyişle mirasçılık belgesi maddî hukuk açısından mirasçılarının tereke üzerindeki hakkını kesin olarak ortaya koymaz⁸⁸.

Mirasçılık belgesinin geçici nitelikte bir belge olduğuna ilişkin TMK m. 598'in son iki fıkrasının incelenmesinde yarar vardır. TMK m. 598/III ile mirasçılık belgesinin geçersizliğinin her zaman ileri sürülebileceği ifade edilir. İlgili hüküm uyarınca, mirasçılık belgesiyle ortaya konulan durumun aksinin her zaman ispat

⁸⁵ Kurşat, **a.g.e.**, s. 344.

⁸⁶ Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 81, s. 489; Kurşat, **a.g.e.**, s. 254.

⁸⁷ Erişgin, **a.g.e.**, s. 141.

⁸⁸ Kocayusufoğlu, **Miras**, s. 580.

edilerek belgenin yarattığı durumun ortadan kaldırılabilmesi, bu belgenin geçici nitelikte olduğunun göstergesidir⁸⁹.

TMK m. 598/IV'te ise ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin dava hakkının saklı olduğu ifade edilir⁹⁰. Buna göre mirasçılık belgesinin verilmesi ilgililerin miras hukukuna özgü davalara başvurma imkânını ortadan kaldırmaz. Şu halde belgenin geçersizliğini ileri sürebilme yolu dışında ilgililerin sahip olduğu maddî hukuka ilişkin imkânların da saklı tutulması, mirasçılık belgesinin kesinlik vasfına sahip olmadığını ortaya koyar niteliktedir.

C. Düzenleyen Makama Göre Mirasçılık Belgesinin Hukukî Niteliği

1. Mahkeme Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesi

6217 sayılı Kanun ile öngörülen değişiklikten önce mirasçılık belgesi yalnız mahkemeler tarafından verilebiliyorken; TMK m. 598/I ve Noterlik Kanunu'nda yapılan değişiklikle birlikte noterler de mirasçılık belgesini düzenlemeye yetkili hale getirilmiştir⁹¹. Söz konusu değişiklik sonucunda, mahkemeler mirasçılık belgesi

⁸⁹ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 288; İşgüzar, Demir, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 137; Kurşat, **a.g.e.**, s. 255; Erişgin, **a.g.e.** s. 152. Mirasçılık belgesinin yalnızca mirasçıların tespitine yarayan geçici bir ispat belgesi olduğu yönünde bkz. Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 86, s. 492. "...Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararından açıklanan gerektirici nedenlerle ve özellikle hasımsız olarak açılan dava sonucu verilen mirasçılık belgesi kararının çekişmesiz yargı kararı niteliğinde olmakla şekli bakımından kesinleşmiş olsa bile maddî hukuk açısından kesin hüküm teşkil etmemesine, her zaman aksinin iddia ve ispatının olanaklı olmasına ve aksi ispat edilene kadar geçerli olup içeriğine göre işlem yapılması gerekmesine göre..." Yarg. HGK, 13.4.2011, E. 2011/7-21, K. 2011/131 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T. 10.06.2019).

⁹⁰ Belirtmek gerekir ki hükmün lafzında iptal davasına ilişkin hakkın saklı tutulması miras sebebiyle istihkak davası açılmayacağı anlamına gelmez. TMK m. 598/III gereğince mirasçılık belgesinin geçersizliğinin her zaman ileri sürülebilmesi ve mirasçılık belgesinin maddî anlamda kesinleşmemesi birlikte ele alındığında bu düşünce yerindedir (Kurşat, **a.g.e.**, s. 255, dn. 842; Kocağa, **a.g.m.**, s. 91). Ayrıca mülga Kanun düzenlemesinde de yalnız iptal ve miras sebebiyle istihkak davasına ilişkin hakların saklı tutulduğu belirtilmesine rağmen tenkis davasının da açılabilmesi kabul edilmekteydi. Bkz. Oğuzman, **a.g.e.**, s. 281; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 580;

⁹¹ Yargılamadan ziyade bir durumun tespiti niteliğindeki nüfus kayıtlarına dayalı olarak mirasçılık belgesi verilmesi işinin noterlere bırakılarak mahkemelerin ağır iş yükünün azaltılması hakkındaki görüşleri için bkz. Süha Tanrıver, "Türk Hukuku Bağlamında Çekişmesiz Yargı ve Noterlik", **Makalelerim II**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011, sa. 345-358, s. 357-358.

düzenlenmesine ilişkin tek yetkili makam olmaktan çıkarılmıştır. Ancak mirasçılık belgesini talep etme yetkisi olan tüm ilgililerin mahkemeye başvurabilmesi mümkün iken; noterlere başvuru imkânı yalnız yasal mirasçılar ile sınırlandırılmıştır⁹². Bu nedenle mirasçılık belgesi düzenlenmesi işinde halen aslî yetkili makamın mahkemeler olduğu söylenebilir⁹³.

Çekişmesiz yargı işi sonucunda düzenlenen mirasçılık belgesinin hukukî niteliğini tespit edebilmek için önce çekişmesiz yargı kararlarının hukukî niteliği ele alınmalıdır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 382 uyarınca mirasçılık belgesi verilmesi işi miras hukukundaki çekişmesiz yargı işlerindendir (HMK m. 382/II, c, 6). Çekişmesiz yargı işi sonucunda verilen kararlar inşai veya tespit edici nitelikte olabilir⁹⁴. İnşai nitelikteki çekişmesiz yargı kararlarının aksine tespit edici nitelikteki kararlar herkese karşı ileri sürülemez. Başka bir anlatımla tespit edici nitelikteki kararlar gerek üçüncü kişiler gerekse de diğer makam ve mahkemeler için bağlayıcı değildir⁹⁵. Bu anlamda mirasçılık belgesi tespit edici nitelikte bir çekişmesiz yargı kararıdır. Şöyle ki mirasçılık belgesi ile maddî hukuk açısından yeni bir hukukî durum yaratılması veya bir hakkın ortadan kaldırılması söz konusu değildir. Düzenlenen mirasçılık belgesi ile belge içerisinde yer alan kişi veya kişilerin mevcut miras haklarının tespiti sağlanır⁹⁶.

⁹² Noterden mirasçılık belgesi talep etmeye yetkili kişiler için bkz. aşağı. İkinci Bölüm, II/B: Mirasçılık Belgesine İlişkin Talebin Noterlere Yöneltilmesi Halinde Yetkili Kişiler.

⁹³ Erişgin, **a.g.e.**, s. 73.

⁹⁴ Aslı Aras, **Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usûlü**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017, s. 180. Çekişmesiz yargı kararları genellikle inşai niteliktedir. İnşai nitelik taşıyan karar sonucunda yeni bir hukukî durum meydana gelir. Maddî anlamda kesin hüküm haline gelemeseler bile çekişmesiz yargı kararlarının şekli anlamda kesinleşerek inşai etkiye sahip olmaları mümkündür. İnşai etkisinden dolayı bu kararlar ilgililerin yanı sıra herkese karşı ileri sürülebilir. Dolayısıyla inşai etkisi sebebiyle yeni bir hukukî durum yaratan çekişmesiz yargı kararları bağlayıcı hale gelir. Ancak bu durum inşai etkiye sahip çekişmesiz yargı kararlarının maddî anlamda kesin hüküm etkisine sahip oldukları anlamına gelmez. Bu kararların bağlayıcı olması, inşai etkiyi haiz olmaları sebebiyledir. İnşai nitelik ve bu nitelikteki çekişmesiz yargı kararları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 181-182; Ergun Önen, **İnşai Dava**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1981, s. 181-182

⁹⁵ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 197; Aras, **a.g.e.**, s. 201.

⁹⁶ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 30.

Mirasçılık belgesi verilmesinin çekişmesiz yargı işi olması nedeniyle, bu iş neticesinde verilen karar maddî anlamda kesin hüküm niteliğinde değildir⁹⁷. Zira kanunda çekişmesiz yargı işi olduğu belirtilen mirasçılık belgesi verilmesi işinin, yine kanunun açık hükmü gereği kesin hüküm niteliğinde olmadığı açıktır (HMK m. 388)⁹⁸. HMK m. 388’de yer alan “*kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde*” ifadesi nedeniyle çekişmesiz yargı işlerinde maddî anlamda kesinleşme yolu kapatılmış, ancak HMK m. 387’de bu kararlara karşı başvuru yolları düzenlenmiştir. Bu durum çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararların şekli anlamda kesinleşmeye elverişli olduğunu gösterir⁹⁹. Şu halde çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararların şekli anlamda kesinleşmeye elverişli olsalar bile maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmelerinin mümkün olmadığı söylenmelidir¹⁰⁰. Buna göre, gerek ilk mirasçılık

⁹⁷ Hükümün maddî anlamda kesinleşmesi, yargılamayı sonlandıran hükmeye karşı artık olağan kanun yollarına başvuru imkânının olmamasının yanında, o hükmün davanın tarafları açısından bağlayıcı olmasını da ifade eder (Hayri Domaniç, **Hukukta Kaziyyei Muhkeme ve Nisbî Kuvveti**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1964, s. 4; Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usûlü**, Cilt V, 6. Baskı, İstanbul, Demir-Demir Yayıncılık, 2001, s. 4988; Saim Üstündağ, **Medenî Yargılama Hukuku**, Nesil Matbaacılık, 7. Bası, İstanbul, 2000, s. 772; Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, **Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı**, 6100 Sayılı HMK’na Göre Yeniden Yazılmış 25. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, s. 665; Yavuz Alangoya, M. Kâmil Yıldırım, Nevhis Deren-Yıldırım, **Medenî Usul Hukuku Esasları**, Tıpkı 8. Baskı, İstanbul, Beta, 2011, s. 555; Ramazan Arslan, “*Kesin Hüküm İhtiyacı ve Yanılma Gerçeği*”, **ABD**, S. 5-6, 1988, sa. 722-737, s. 725-726; Murat Atalı, **Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku**, Cilt III, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 2057). İlk dava ile tarafları, dava konusu ve dava sebebi aynı olan ikinci bir davanın kesin hükmün etkisi nedeniyle görülememesinin olumsuz dava şartı teşkil ettiği yönünde ayrıntılı bilgi için bkz. Hamide Özden Özkaya-Ferendeci, **Kesin Hükümün Objektif Sınırları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 99-100.

⁹⁸ HMK m. 388: (1) *Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, çekişmesiz yargı kararları maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmez.*

⁹⁹ Şekli anlamda kesinleşmeden anlaşılması gereken, verilen nihaî karara karşı gidilebilecek olağan kanun yolunun bulunmaması veya gidilebilecek olağan kanun yollarının tüketilmesidir (Necip Bilge, Ergun Önen, **Medenî Yargılama Hukuku Dersleri**, 1711 Sayılı Kanuna Göre Yeniden Yazılmış 3. Baskı, Ankara, Sevinç Matbaası, 1978, s. 688; Kuru, **Muhakeme**, Cilt V, s. 4981-4984; Üstündağ, **Usûl**, s. 693; Alangoya, Yıldırım, Deren-Yıldırım, **a.g.e.**, s. 554; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2055; Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, **Medenî Usûl Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 555-556; Özkaya-Ferendeci, **a.g.e.**, s. 4; Ersin Erdoğan, **Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Etkisi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017, s. 63).

¹⁰⁰ Maddî anlamda kesinleşen hüküm sonucunda, ilk davada yer alan tarafların, dava konusunun ve dava sebebinin yani vakıaların aynı olduğu yeni bir dava görülemez. Bu sonuç maddî anlamda kesin hükmün olumsuz etkisi olarak kabul edilir (Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2070). Kesin hükmün olumlu etkisi ise yargılama sonucunda ortaya çıkan hükmün kesinleşmesi sonucunda, sonradan açılan davada, ilk kesin hükmün içerisinde yer alan hususlar açısından mahkemenin yeniden karar verememesidir (Erdoğan, **a.g.e.**, s. 72). Maddî anlamda kesin hükmün olumlu etkisi olarak kabul

belgesini talep eden kişi veya kişilerin gerek tereke üzerinde hak sahibi olduğunu iddia eden diğer mirasçılarının tekrar mirasçılık belgesi talep etmesi mümkündür¹⁰¹. Bununla birlikte mirasçılık belgesinin kesin hüküm teşkil etmemesi, bu belgeyi mahkemeden talep etmiş olan kişiler için önem arz eder. Zira maddî anlamda kesin hükmün etkisi ilk yargılamadaki taraflar açısından ortaya çıkar. Mirasçılık belgesi talebinde bulunmayan üçüncü kişi konumundaki mirasçıların daha sonra bu belgeyi talep etmelerinde herhangi bir sakınca yoktur. Bu bakımdan mirasçılık belgesinin kesin

edilen bu sonuç, kesin hükmün olumsuz etkisinden farklı olarak dava şartı değildir (Süha Tanrıver, **Medenî Usûl Hukuku**, Cilt I, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018, s. 881).

¹⁰¹ Üstündağ, **Usûl**, s. 36; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2146. Ayrıca bkz. “...Daha önce mirasçılık belgesi verilmiş olması yeni bir mirasçılık belgesi istenmesine engel değildir. Üstelik mirasçıların da mirası reddetmiş olmaları nedeniyle mirasın reddinin mirasçılık belgesinde gösterilmesi gerekir. Mahkemece talep doğrultusunda mirasçılık belgesi verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir.” Yarg. 14. HD. 19.04.2019, 16593/4797 (çevrimiçi, www.e-uyar.com- E.T. 10.09.2019); Aynı yönde: “...Dava ve ilam kavramları çekişmeli yargıya ait kavramlar olduğundan mirasçılık belgesi verilmesi istemiyle açılan davalar tam bir dava olarak nitelendirilemeyeceği gibi bu davalar sonucunda verilen kararlar klasik anlamda kesin hüküm sonucunu doğuran bir ilam da sayılmazlar. Bu nedenle açılan bu davalar sonucunda verilen kararların sonradan gerçeğe aykırı ve yanlış olduğunun anlaşılması hâlinde her zaman için aksi iddia ve ispat edilebileceği gibi tespit hükmü niteliğindeki bu kararların sonradan açılacak başka davalarda kesin hüküm oluşturmaları ve mahkemeleri bağlamaları da düşünülemez. Bu konularda öğreti ve uygulamada tam bir görüş birliği mevcuttur. Bu olgunun sonucu olarak ister başkaları tarafından isterse kendisi tarafından hasımsız olarak açılan dava sonucunda mirasçılık belgesi alınmış olsun, daha önceki mirasçılık belgesinde mirasçılar ve miras paylarının belirlenmesinde hata yapıldığını öne süren her mirasçının hasımsız olarak açacağı yeni bir dava ile mirasçılık belgesi verilmesini isteme veya önceki günlük mirasçılık belgesinde kendilerine pay verilen diğer mirasçıları hasım göstererek bu mirasçılık belgesinin iptali ile gerçeğe uygun yenisinin verilmesi istemiyle dava açma hakkı bulunduğundan kuşku duymamak gerekir. Önceki günlük mirasçılık belgesinin davacı tarafından açılan dava sonucunda verilmiş olması ve davacının verilen bu hükmü temyiz etmemiş olması bu sonucu değiştirmez. Daha önce kendisi tarafından alınmış mirasçılık belgesi bulunan kişiye dahi tanınan bu hakkın başkaları tarafından daha önce mirasçılık belgesi alındığı gerekçesiyle mirasçılara tanınmaması düşünülemez.” Yarg. 7. HD. 03.04.2013, E. 2012/9707, K. 2013/5483, (İyilikli, **a.g.m.**, s. 288, dn. 22). Ancak mirasçılık belgesi kesin hüküm niteliğinde olmasa da belge verildikten sonra aynı ilgili tarafından yeniden belgeye ilişkin yeni bir talep söz konusu olduğunda, mahkeme bu belgeyi talep eden ilgilinin hukukî yararı olup olmadığını inceler. Bu nedenle aynı ilgili tarafından yeniden belge düzenlenmesi talep edildiğinde, talebe ilişkin vakıa ve deliller sunulmalıdır. Aksi takdirde, mahkeme talebi hukukî yararın olmaması gerekçesiyle reddedebilir (Bkz. Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 186; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz, Emel Hanağası, **Medenî Usul Hukuku**, 5. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 740; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2146).

hüküm etkisine sahip olmaması, aslında ilk mirasçılık belgesini talep eden kişiler açısından önemlidir¹⁰².

Mirasçılık belgesinin maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi, diğer makam veya mahkemeler huzurunda hiçbir etkisi olmadığı şeklinde anlaşılmamalıdır¹⁰³. Nitekim, çekişmesiz yargı kararının başka bir mahkeme kararıyla değiştirilmediği yahut iptal edilmediği sürece geçersiz hale getirilmesi mümkün değildir¹⁰⁴. Bir hukukî ilişki, hak veya maddî vakıanın tespitini içeren çekişmesiz yargı kararı, bu tespit bakımından en azından resmî bir belge olarak ispat gücüne sahiptir¹⁰⁵. Üstelik çekişmesiz yargı kararı herhangi bir resmî belgeden çok daha fazlasıdır; bir ilâmdır¹⁰⁶. İlâm ise kanunun açık hükmü gereğince, kesin delil olarak kabul edilir (HMK m. 204/I)¹⁰⁷. Bu bağlamda çekişmesiz yargı kararları, yargılamanın

¹⁰² Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2146.

¹⁰³ Burhan Gürdoğan, **Medenî Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı**, Ankara, 1960, s. 36.

¹⁰⁴ Bilge Umar, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, s. 1131.

¹⁰⁵ Umar, **a.g.e.**, s. 1131.

¹⁰⁶ HMK m. 301 uyarınca hükmün taraflara verilen nüshası ilâm olarak adlandırılır. Ancak kanaatimizce ilâmı yalnızca hüküm ile sınırlamak isabetli değildir. Buna göre ilâm, mahkemenin nihaî kararının taraflara verilen nüshasıdır. Bu nihaî karar ile uyuşmazlığın esastan çözülmesi halinde, ilgili kararın kesinleşmesiyle kesin hüküm söz konusu olur (Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 498). O halde, mahkemenin verdiği kararın kesin hüküm teşkil etmemesi, bu kararın taraflara verilen nüshasının ilâm olarak adlandırılmayacağı anlamına gelmez. Zira, kesin hüküm teşkil etmese de çekişmesiz yargı işi sonucunda da mahkeme tarafından verilen bir mahkeme kararı söz konusudur (Özekes, **Hüküm**, s. 676). Buna karşın öğretilde, ilâm teriminin çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar için kullanılmaması gerektiği yönünde bir görüş de vardır. İlgili görüş için bkz. Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87; Bilge, Önen, **a.g.e.**, s. 574; Boran Güneysu, **a.g.e.**, s. 10 vd.; Aras, **a.g.e.**, s. 162.

¹⁰⁷ Aksi yöndeki görüşe göre, çekişmesiz yargı kararları kesin delil niteliğini haiz değildir. Şöyle ki HMK m. 204/I uyarınca ilâmların kesin delil olarak kabul edilmesinin nedeni, maddî anlamda kesin hüküm etkisinden kaynaklanır. Bu bağlamda, kesin hüküm etkisine sahip olmayan çekişmesiz yargı kararlarının kesin delil niteliğinde olmadığı ileri sürülür (Aras, **a.g.e.**, s. 162; Benzer yönde bkz. Mine Akkan, “*Medenî Usûl Hukukunda Tarafların Farklı Olması Durumunda Kesin Hükümün Delil Niteliği*”, **DEÜHFD - Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan**, C.11, Özel Sayı, 2009, sa. 3-61, s. 16). Buna karşın, ilgili hükümde ilâmın kesin hüküm etkisinden dolayı kesin delil teşkil ettiğine yönelik bir düzenleme mevcut değildir. Bu bakımdan, kanaatimizce, çekişmesiz yargı kararlarının delil niteliğini, Kanunda ilâmın neden kesin delil olarak kabul edildiği tartışmasından bağımsız olarak yorumlamak gerekir. Zira, ilgili hükümde açıkça ilâmlar ve re’sen düzenlenen noter senetleri kesin delil olarak kabul edilmiştir. Şu halde, noter tarafından re’sen düzenlenen senetlere tanınan kesin delil vasfının, sırf kesin hüküm teşkil etmediği gerekçesiyle mahkeme tarafından verilen bir karara tanınmaması hukuk mantığına uygun değildir.

gerçekleştiğine ve kararın içerisindeki tespitlere ilişkin aksi ispat oluncaya kadar kesin delil olarak kabul edilmelidir¹⁰⁸. Bu nedenle başka bir yargılamada hâkim çekişmesiz yargı kararında yer alan tespiti doğru kabul etmeli ve bu tespitin aksini iddia edeni ispat yükü altında tutmalıdır¹⁰⁹. O halde çekişmesiz yargı işi sonunda mahkeme tarafından tespit edici bir karar olarak verilen mirasçılık belgesi, içerisinde yer alan kişilerin mirasçılık sıfatlarını ispat eden bir mahkeme kararıdır¹¹⁰. Dolayısıyla, maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için başka bir mahkeme kararıyla değiştirilebilen mirasçılık belgesi, bu değişiklik meydana gelinceye dek kesin delil olarak kabul edilir¹¹¹.

Öğretide birçok yazar tarafından mirasçılık belgesinin adına belge tanzim edilmiş kişi lehine, aksi ispat edilebilen adî kanuni karinenin mevcudiyeti kabul edilir¹¹². Bu görüşün temelinde ise ilgili görüşü savunan yazarların mirasçılık belgesini

Bu nedenle, HMK m. 204 gereğince, çekişmesiz yargı neticesinde verilen mahkeme kararları bir ilâm olarak kesin delil teşkil etmektedir.

¹⁰⁸ Çekişmesiz yargı kararını aksi ispat edinceye kadar delil olarak kabul edilmekle birlikte bu kararın kesin delil teşkil etmediği yönündeki görüş için bkz. Ali Cem Budak, “*Tartışmalar*”, **Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Toplantısı-IV**, Ankara, 2005, s. 229.

¹⁰⁹ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 197.

¹¹⁰ Gorbun, **a.g.m.**, s. 5366-5367. Mirasçılık belgesinin ilâm olarak kabul edilmemesi gerektiği yönündeki görüşü için bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 141.

¹¹¹ Çekişmesiz yargı kararının, diğer resmî belgelerden farklı olarak ancak mahkeme tarafından geçersiz hale getirilebiliyor olması, bu kararın kesin hüküm gücüne sahip olduğu şeklinde anlaşılmamalıdır. Burada belirtilen husus, mahkeme tarafından verilen kararın aynı yahut başka bir mahkeme tarafından değiştirilmiş veya iptal edilmiş olmadıkça geçerliliğini koruyacak olmasıdır (Gürdoğan, **a.g.e.**, s. 36; Umar, **a.g.e.**, s. 1131). Mirasçılık belgesinin geçersizliği, ancak belgenin iptaline ilişkin bir dava ile sağlanabilir. Bkz. aşağı. Üçüncü Bölüm, I/D: Mirasçılık Belgesinin İptali Davası.

¹¹² Karş. Gültekin, **a.g.m.**, s. 320; Gönensay, Birsen, **a.g.e.**, s. 221; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 580; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 84, s. 491; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1635, s. 413; Ayan, **a.g.e.**, s. 266; Midyat, **a.g.e.**, s. 4; Kurşat, **a.g.e.**, s. 257; Erişgin, **a.g.e.**, s. 143; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 489. Aynı yönde bkz. “*Mirasçılık belgesi verilmesi hususu Türk Medeni Kanunu’nun 598. maddesinde düzenlenmiştir. Mirasçılık belgesi, aksi ispat edinceye kadar, adına düzenlenmiş bulunan kişi ve kişilerin mirasçılığı lehine bir karine oluşturur. Muris ile mirasçıları arasındaki irs (soy) ilişkisini göstermesi yanında, mirasın (terekenin) mirasçılara intikalini de sağlayıcı bir işleve sahiptir. Bu nedenle mirası reddeden (TMK m. 605/1) mirasçı veya mirasçılar varsa, düzenlenecek mirasçılık belgesinde, mirasçılık sıfatına sahip olan kişi veya kişiler ile miras paylarının gösterilmesi ve mirası ret durumuna işaret edilmekle yetinilmemesi; mirası ret nedeniyle, mirasçılık sıfatını kaybedenlerin ve bunların payının akıbetinin de (kime kalacağıının) gösterilmesi gerekir.*” Yarg. 14. HD. 21.01.2019, E. 2016/6203, K. 2019/532 (Kazancı İçtihat Bankası, E.T. 10.06.2019). Aynı yönde kararlar için bkz. Yarg. 8. HD. 26.9.2014, E. 2014/18198, K. 2014/17271; Yarg. 14. HD. 02.03.2016, E. 2015/14431, K. 2016/2654; Yarg.

TMK m. 7 kapsamında değerlendirmesi yer alır¹¹³. Şu var ki TMK m. 7 kapsamındaki resmî belgelerin adî kanuni karine olarak kabul edilmesi başlı başına bir tartışma konusuyken, herhangi bir resmî belgeden daha kuvvetli olan mirasçılık belgesini karine olarak kabul etmek doğru değildir¹¹⁴. Zira mahkeme kararı dışında başka kişi veya belgelerle etkisi ortadan kaldırılamayan mirasçılık belgesi, TMK m. 7/II’de ifade edildiği gibi her koşulda aksi ispatlanabilen bir resmî belge değildir¹¹⁵. Neticede bir yargılama makamı tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi, her ne kadar maddî anlamda kesin hüküm etkisine sahip olmasa da aksi mahkemeler tarafından tespit edilinceye kadar içerisinde yer alan mirasçıların sıfatlarını ispat eden bir mahkeme kararıdır¹¹⁶. Bu bakımdan mahkeme tarafından düzenlenen bu belgenin TMK m. 7 ile ilişkisini veya karine teşkil edip etmediğini tartışmak ancak öğretide bir anlam ifade eder.

14. HD. 15.11.2018, E. 2016/3118, K. 2018/7849. Kanuni karineler, varlığı bilinen bir olaydan varlığı bilinmeyen bir olay için çıkarılan sonuçların kanun tarafından düzenlenmesi durumunda ortaya çıkar. Bu karineler kesinlik durumlarına göre adî kanuni karineler ve kesin kanuni karineler olarak ikiye ayrılır. Kanunda düzenlenen ve aksinin ispatına imkân verilen karinelere adî kanuni karine adı verilir. Adî kanuni karinelerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Gökçen Topuz, **Medenî Usûl Hukukunda Karinelerle İspat**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012.

¹¹³ Gültekin, **a.g.m.**, s. 320; Gönensay, Birsen, **a.g.e.**, s. 221; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; Kocayusufoğlu, **Miras**, s. 580; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 84, s. 491; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1635, s. 413; Ayan, **a.g.e.**, s. 266; Midyat, **a.g.e.**, s. 4; Kurşat, **a.g.e.**, s. 257; Erişgin, **a.g.e.**, s. 143; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 489. Nitekim öğretide, TMK m. 7’ye göre resmî belgelerin aksi ispatlanıncaya kadar doğru sayılmasından dolayı, ilgili hüküm uyarınca düzenlenen belgelerde yer alan hususların adî kanuni karine teşkil ettiği ileri sürülür (Bilge, Önen, **a.g.e.**, s. 581; Baki Kuru, **İstinâf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınları, Kasım 2018, s. 239; Hüseyin Altaş, **Medenî Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK m. 1-7)**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, s. 388; Fatma Tülay Karakaş, “Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar”, **AÜHF**, C. 62, S. 3, 2013, sa. 729-760, s. 739).

¹¹⁴ TMK m. 7 kapsamındaki resmî belgelerin içeriğinde, karine temelinden karine sonucuna yönelik bir faaliyetin gerçekleştirilmediğinden hareketle, bu belgelerin adî kanuni karine olarak kabul edilmemesi gerektiği yönünde bkz. M. Kemal Oğuzman, Nami Barlas, **Medenî Hukuk**, 24. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 347, dn. 644; Vildan Peksöz, “İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, **MÜHF-HAD Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan**, C. 22, S. 3, 2016, sa. 2376-2406, s. 2394-2395.

¹¹⁵ Kurşat, **a.g.e.**, s. 306.

¹¹⁶ Bkz. Gürdoğan, **a.g.e.**, s. 36.

2. Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesi

a. 6217 sayılı Kanun ile Noterlik Kanunu ve Türk Medenî Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler

6127 sayılı Kanun ile Noterlik Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'nda yapılan değişikliklerle birlikte noterler de mirasçılık belgesi düzenleme yetkisine sahip olmuşlardır. Söz konusu değişiklikleri içeren 6217 sayılı Kanun'un m. 14 ile Noterlik Kanunu'na "*Diğer İşlemler*" başlıklı üçüncü bölüm ve bu bölüm içerisine 71/A, 71/B ve 71/C olmak üzere üç madde eklenmiştir¹¹⁷. Eklenen bu maddelerle, noterler tarafından mirasçılık belgesi verilmesi ve terk eden eşin ortak konuta davet edilmesi işleri düzenlenmiştir. Yine 6217 sayılı Kanun m. 19 ile TMK m. 598/I "...sulh

¹¹⁷ NK m. 71/A: "*MADDE 71/A- Aşağıda belirtilen işlemler noterler tarafından da yapılabilir:*

a) *Terk eden eşin ortak konuta davet edilmesi.*

b) *Mirasçılık belgesi verilmesi.*"

NK m. 71/B: "*Noterler, ilgilinin yazılı veya sözlü başvurusu üzerine, talep edilen işlemle ilgili bir tutanak düzenler. İşlemler yapılırken, o işlemlerle ilgili özel kanunlarındaki usuller de gözetilir. Talebin konusu bir belge düzenlenmesini gerektiriyorsa noter, ilgisine bu belgeyi de düzenleyerek verir.*

Noterler, bu Kanunun 71/A maddesinde belirtilen işlemleri bizzat yaparlar. Ancak, noterlik dairesinde imza yetkisi verilmiş hukuk fakültesi mezunu görevli veya noter stajyeri mevcut ise bu işlemler onun tarafından da yapılabilir.

Mirasçılık belgesi verilmesinin yargılamayı gerektirmesi, nüfus kayıtlarının mirasçılık belgesi verilmesi konusunda yeterli olmaması veya mirasçılık belgesinin yabancılar tarafından talep edilmesi durumunda, mirasçılık belgesi noterler tarafından verilemez.

Bu Kanunun 71/A maddesinde yer alan işlemlere ilişkin taleplerde noterler tarafından alınacak ücret Noterlik Ücret Tarifesinde ayrıca gösterilir. Bu işlemlere ilişkin düzenlenen kâğıtlar değerli kâğıt bedellerinden istisnadır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

NK m. 71/C: "*Noterlerin verdikleri mirasçılık belgesi hakkında, menfaati ihlal edilenler tarafından sulh hukuk mahkemesine itirazda bulunulabilir. Sulh hukuk mahkemesi, itiraz üzerinde verdiği kararın bir örneğini ilgili notere ve Türkiye Noterler Birliğine bildirir.*"

İlgili hükümlerin anayasaya aykırı olmadığına ilişkin bkz. "...4721 sayılı Kanun'un 164. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, hâkimlerin terk eden eşin ortak konuta davet edilmesi ve 598. maddesinin birinci fıkrasında da mahkemelerin mirasçılık belgesi verme yetkisi devam etmekte olup, dava konusu kuralla noterlere, hâkimler ve mahkemelere alternatif bir yetki tanınmaktadır. Noterlere dava konusu kuralla anılan yetkilerin verilmesi, yargı yetkisinin devredilmesi anlamına gelmediği gibi hukuk devleti ve doğal hâkim ilkeleri ile hak arama özgürlüğünü de zedelememektedir. Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 2., 9., 36. ve 37. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir" AYM. GK. 01.11.2012, E. 2011/64, K. 2012/168 (RG, 13.03.2013, S. 28586).

mahkemesince veya noterlikçe” şeklinde değiştirilerek her iki kanun birbiriyle uyumlu hale getirilmiştir. Değişikliklerin 1 Ekim 2011 tarihinde yürürlüğe girmesinin ardından Noterlik Kanunu m. 71/B’de öngörüldüğü üzere Adalet Bakanlığı tarafından düzenlenen yönetmelik de yürürlüğe girmiştir¹¹⁸. Noterler tarafından mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin usûl ve esaslar ileride ayrıntılı olarak inceleneceğinden burada yalnızca noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinin hukukî niteliği tespit edilecektir¹¹⁹.

b. Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesinin Niteliği

Mirasçılık belgesi verilmesi işi, Noterlik Kanunu’nda noterlerin görevlerinin düzenlendiği “*Diğer İşlemler*” başlıklı üçüncü bölümde yer alır. Kanun’da noterlerin genel ve özel işlerinden ayrı bir başlıkta yer verilen mirasçılık belgesi verilmesi işinin öncelikle noterler tarafından ne şekilde düzenleneceği belirlenmelidir.

Noterlik Kanunu’nda, noterlerin düzenleme yetkisine sahip oldukları senetleri düzenlerken kullanabileceği iki yöntem öngörülmüştür: Düzenleme yoluyla hazırlanan senetler ve onaylama yoluyla hazırlanan senetler. Kısaca tanımlamak gerekirse; NK m. 84 vd. uyarınca düzenleme şeklindeki noter senetleri, baştan sona noter tarafından bir tutanak düzenlenmek suretiyle oluşturulan senetlerdir¹²⁰. Onaylama şeklindeki noter senetleri ise taraflarca hazırlanan senetteki imzaların noter tarafından onaylanması yoluyla düzenlenir. Yani düzenleme şeklindeki senetlerin aksine bu senetleri hazırlayanlar noter değil tarafların kendisidir. Şu var ki Noterlik Kanunu’nda yer alan bu şekillerin mirasçılık belgesi bakımından uygulanması mümkün değildir.

¹¹⁸ Mirasçılık Belgesi Verilmesi ve Terk Eden Eşin Ortak Konuta Davet Edilmesi İşlemlerinin Noterler Tarafından Yapılmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (RG, 04.10.2011, 28074).

¹¹⁹ Bkz. aşağı. İkinci Bölüm, II/B: Mirasçılık Belgesine İlişkin Talebin Noterlere Yöneltilmesi Halinde Yetkili Kişiler.

¹²⁰ Tanrıver, **a.g.e.**, s. 855; Ömer Ulukapı, Murat Atalı, **Noterlik Hukuku**, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı, Mimoza Yayınları, 2013, s. 191; Mustafa Serdar Özbek, **Noter Senetlerinde Sahtelik**, 4. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018, s. 77; Seyithan Deliduman, **Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukunda Noter Senetleri**, Ankara, Prestij Matbaacılık, 2001, s. 50 vd. Noterlik Kanunu’nda kabul edilen asıl şeklin senetlerin düzenleme yoluyla oluşturulması olduğuna ilişkin bkz. Necmeddin Berkin, “*İspat Hukukunda Senet Delili ve Yazılı Şekil*”, **İÜHF**, 1946/4, sa. 1175-1192, s. 1184; Özbek, **a.g.e.**, s. 78, dn. 77.

Zira noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi bir senet değildir¹²¹. Bir belgenin senet olarak nitelendirilebilmesi için bazı unsurları içermesi gerekir. Bunlar: (1) senet sayılan belgenin dış dünyada algılanabilir olması (2) yazılı olması (3) bir irade beyanı içermesi ve (4) senet metninin sadır olduğu kişinin imzasını içermesidir¹²². Aynı şekilde, Noterlik Kanunu'na göre bir belgenin noter senedi niteliğini haiz olması için söz konusu belgede ilgililerin ve noterin imzasının bulunması gerektiği ifade edilmiştir (NK m. 84, m. 92). Noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinde ise ilgiliye ait bir irade açıklaması veya ilgilinin imzası bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra düzenleme şeklinde yapılması zorunlu olan işlemleri ifade eden NK m. 89'da mirasçılık belgesine yer verilmemiştir¹²³. Mirasçılık belgesinin niteliği göz önüne alındığında bu belgenin ilgililer tarafından hazırlanıp noter tarafından sadece imza ve tarihin onaylanması şeklinde oluşturulması da fiilen ve hukuken imkânsızdır. Şu halde noter senetleri için öngörülen düzenleme ve onaylama şekillerinin, mirasçılık belgesi verilmesi işinde uygulanamayacağı açıktır.

Mirasçılık belgesi verme işinde uygulanacak usûl NK m. 71/B'de yer alır. Söz konusu hükme göre noter, başvuru üzerine talep konusuyla ilgili bir belge düzenler ve bu belgeyi talepte bulunan kişiye verir. İlgili hüküm uyarınca mirasçılık belgesini düzenleme işi ilgililerin katılımından ziyade noter tarafından gerçekleştirilir. Başka bir ifadeyle talep üzerine noter tarafından düzenlenen bu belgeye bizzat ilgililerin katılımı -dolayısıyla irade beyanları veya imzaları- söz konusu değildir. Bununla beraber noter tarafından hazırlanan mirasçılık belgesi senet niteliğinde olmasa da resmî makam tarafından düzenlenmesi nedeniyle TMK m. 7 anlamında bir resmî belgedir¹²⁴. Bu

¹²¹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 305, dn. 1077.

¹²² Güray Erdönmez, **Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku**, Cilt I, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 1773-1774.

¹²³ NK m. 89: "*Niteliği bakımından tapuda işlem yapılmasını gerektiren sözleşme ve vekaletnamelerle, vasiyetname, mülkiyeti muhafaza kaydı ile satış, gayrimenkul satış vadi, vakıf senedi, evlenme mukavelesi, evlat edinme ve tanuma, mirasın taksimi sözleşmesi ve diğer kanunlarda öngörülen sair işlemler bu fasıl hükümlerine göre düzenlenir.*"

¹²⁴ TMK m. 7: "*(1) Resmî sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. (2) Bunların içeriğinin doğru olmadığının ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, herhangi bir şekle bağlı değildir.*" Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, resmî belgelerin tamamı resmî senet hükmünde değildir. Bu iki terim birbirinden farklıdır. Zira resmî olarak kabul edilen birçok belge senede ilişkin unsurları taşımamaktadır. Bu bakımdan TMK m. 7'de geçen resmî

bağlamda noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi, içerisinde yer alan hususlar çerçevesinde resmî belge olarak ispat gücüne sahiptir¹²⁵.

TMK m. 7 kapsamında yer alan resmî belgelerin karine teşkil etmediği yönündeki kanaatimiz noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi için de geçerlidir¹²⁶. Nitekim, karine temelinden (*bilinen bir olaydan*), karine sonucuna (*bilinmeyen bir olaya, hakka*) dair bir sonuç çıkarma faaliyeti olan karine terimi¹²⁷, niteliği itibarıyla TMK m. 7'nin işaret ettiği belgelere uygun değildir¹²⁸. Bu doğrultuda, TMK m. 7'ye göre resmî belgelerin aksi ispatlanıncaya kadar doğru sayılması, ilgili hüküm uyarınca düzenlenen belgelerde yer alan hususların karine teşkil etmesi için yeterli değildir¹²⁹. Kanaatimizce, TMK m. 7'de ifade edilen resmî belgelerin içeriğinin aksi ispatlanıncaya kadar doğru kabul edilmesinden anlaşılması gereken, resmî belgenin bu belgeye dayanan kişi lehine delil teşkil etmesinden ibarettir¹³⁰. Dolayısıyla mahkeme tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi gibi noter tarafından düzenlenen belge de karine niteliğinde değildir¹³¹.

D. Yabancı Merciler Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesinin Hukukî Niteliği

Yabancıların kendi ülkelerinden aldıkları mirasçılık belgesiyle Türkiye'de işlem yapabilmelerine ilişkin düzenleme Tapu Kanunu m. 37'de yer alır. İlgili hükme göre "*Yabancı hakiki şahısların intikal işleri Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinden verilen veyahut kendi salahiyyetli makamlarından verilip de Türk kanunlarının veraset usulü hakkındaki hükümlerine uygun olduğu Türk mahkemelerince tasdik edilen*

senet ifadesiyle anlatılmak istenen aslında resmî belgelerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 502-503.

¹²⁵ Karş. Erdönmez, **Pekcanıtez Usûl**, s. 1782.

¹²⁶ İlgili kısım için bkz. yuk. II/C/1: Mahkeme Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesi.

¹²⁷ Umar, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 165.

¹²⁸ Oğuzman, Barlas, **a.g.e.**, s. 347, dn. 644; Peksöz, **a.g.m.**, s. 2395.

¹²⁹ Öğretide bu gerekçeyle TMK m. 7'de ifade edilen resmî belgelerin adı kanunî karine teşkil ettiğini savunan görüşler için bkz. Bilge, Önen, **a.g.e.**, s. 581; Kuru, **Ders Kitabı**, s. 239; Altaş, **a.g.e.**, s. 388; Karakaş, **a.g.m.**, s. 739.

¹³⁰ Oğuzman, Barlas, **a.g.e.**, s. 347, dn. 644; Peksöz, **a.g.m.**, s. 2395.

¹³¹ TMK m. 7 kapsamında yer alan belgelerin karine teşkil edip etmediğine yönelik açıklamalarımız için bkz. yuk. II/C/1: Mahkeme Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesi.

veraset senetlerine istinaden yapılır”. Hükümde açıkça ifade edildiği üzere yabancılar gerekli şartları sağladıktan sonra Türk mahkemelerinden mirasçılık belgesi talep edebilecekleri gibi kendi ülkelerinin yetkili makamları tarafından düzenlenen mirasçılık belgesini Türk mahkemelerinde tasdik ettirerek bu belge ile işlem yapma imkânına da sahiptir.

Yabancı yargılama makamları tarafından düzenlenen belgelerin veya alınan kararların Türk hukukunda geçerli olabilmesi için yetkili Türk mahkemeleri tarafından tanınması veya tenfiz kararı verilmesi gerekir. Söz konusu tanıma ve tenfiz işlemleriyle ilgili düzenlemeler ise MÖHUK m. 50 ilâ 59 hükümleri arasında yer alır. İlgili hükümler uyarınca yabancı bir ülkede alınan mirasçılık belgesi eğer idari bir işlem sonucunda düzenlendiyse, bu belge yargısal niteliğe sahip olmadığı için Türkiye’de alınan bir mirasçılık belgesinin yerine geçemez¹³². Şöyle ki yabancı makamlar tarafından verilen bir kararın icrası için Türk mahkemelerinde tenfiz kararı verilebilmesi veya tanınabilmesi için öncelikle, bir yargılama makamı tarafından verilen bu kararın yabancı devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bir ilâm niteliğinde olması gerekir (MÖHUK m. 50/I, m. 58/I)¹³³. Öyleyse yabancı ülkedeki bir idari makam veya noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinin Türk mahkemelerinde tanınması veya tenfizi mümkün değildir¹³⁴.

MÖHUK m. 50 vd. hükümleri sonucunda, yabancı mahkemeler tarafından verilen mirasçılık belgesine Türkiye’de verilecek hukukî nitelik, bu belgenin yabancı devlet kanunlarına göre kesin hüküm niteliğine sahip olup olmamasına göre değişir¹³⁵. Şayet yabancı mahkeme tarafından verilen mirasçılık belgesi çekişmesiz yargı işi sonucunda düzenlendiyse kesin hüküm niteliğine sahip olamayacağından bu belgenin

¹³² İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 500.

¹³³ Yabancı mahkeme kararlarının tanınması veya tenfizi için ön şart bu kararın bir yargılama makamı tarafından verilmesi olsa da söz konusu makamın adının “*mahkeme*” olması şart değildir. Önemli olan bu makamın tarafsız ve bağımsız bir şekilde hareket ederek yargılamayı sürdüren bir mahkeme fonksiyonuna sahip olmasıdır (Mehmet Köle, “*Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınma ve Tenfizinde Usul*”, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 21, Sayı: 34, Yıl: 2016, sa. 39-98, s. 46).

¹³⁴ İyilikli, **a.g.m.**, s. 341.

¹³⁵ Şeref Ertaş, “*Yabancı İlamların Tanınması ve Tenfizi*”, **DEÜHFD Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı**, Cilt: 3, Sayı: 1-4, 1987, sa. 365-438, s. 384.

tanınması ve tenfizi mümkün değildir¹³⁶. Bu durumda söz konusu belge ancak resmî belge niteliğinde olup, bu anlamda yabancıнын mirasçılık sıfatına ilişkin bir delil olarak kullanılabilir¹³⁷. Ancak ilgili belge yabancı mahkeme tarafından çekişmeli yargı faaliyeti sonucunda verilen ve o devletin kanunlarına göre kesinleşmiş bir ilâm niteliğindeyse Türk mahkemeleri tarafından MÖHUK m. 58 uyarınca tanınması mümkündür¹³⁸.

¹³⁶ İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 500-501; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, s. 415, dn. 112; Çelikel, Erdem, **a.g.e.**, s. 345. Buna karşın, MÖHUK m. 50’de yer alan kesinleşme şartının maddî anlamda kesinleşmeyi kapsayıp kapsamadığı öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre, ilgili hükümde bahsedilen kesinleşmeden anlaşılması gereken şekli anlamda kesinliktir. Zira yabancı mahkeme kararının tanınması için maddî anlamda kesinleşmenin aranması, MÖHUK m. 58/II’deki “İhtilâfsız kaza kararlarının tanınması da aynı hükme tâbidir” düzenlemesini anlamsız kılar. Bu nedenle yabancı mahkemeler tarafından çekişmesiz yargı işi kapsamında verilen kararlar şekli anlamda kesinleştikleri takdirde Türk mahkemelerince tanınabilir (Bu görüş için bkz. Tuğrul Arat, “Yabancı İlamların Tanınması ve Tenfizi”, **AÜHFD**, C. 21, S. 1-4, 1964, sa. 421-527, s. 438; Kuru, **Muhakeme**, Cilt V, s. 5771; Atâ Sakmar, **Yabancı İlamların Türkiye’deki Sonuçları**, İstanbul, 1982, s. 112-113; Uğur Tütüncübaşı, **Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Türk Hukukunda Tanınması**, Ankara, Adalet, 2014, s. 144-145). Bu görüşün kabul edilmesi halinde, yabancı yargı organları tarafından verilen fakat maddî anlamda kesin hüküm etkisine sahip olmayan bir karar sonucunda alınan mirasçılık belgesinin Türk mahkemelerince tanınması mümkündür. Yabancı mahkemelerden alınan mirasçılık belgelerinin Türk mahkemeleri tarafından tanınmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Cemile Demir-Gökyayla, “Yabancı Mahkemelerden Alınan Mirasçılık Belgelerinin Türkiye’de Hüküm ve Sonuç Doğurması”, **Prof. Dr. Fikret Eren’e Armağan**, Ankara, 2006, sa. 559-583.

¹³⁷ Ertaş, **a.g.m.**, s. 384; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 500; Aysel Çelikel, B. Bahadır Erdem, **Milletlerarası Özel Hukuk**, Yenilenmiş 16. Bası, Beta, 2020, s. 345; Ruhi, **a.g.m.**, s. 24; Neşe Baran Çelik, “Türkiye’de Yabancılık Unsuru İçeren Mirasçılık Belgelerinin Düzenlenmesi”, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 24, Sayı 41, 2019, sa. 439-511, s. 503. Yabancı hukuka dayalı mirasçılık belgesinin başka bir ülke mahkemesi tarafından tanınması mümkün olmamakla birlikte, ilgili mahkemeyi ikna edici bir etkisi olduğu yönünde bkz. Gerhard Hohloch, “Yabancı Hukuka Dayanan Mirasçılık Belgesinin Sorunları ve Geleceği”, (Çev.: Yıldız Abik), **İÜHFD**, Cilt: 2, Sayı: 2, 2011, sa. 499-523, s. 503.

¹³⁸ Ertaş, **a.g.m.**, s. 384; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 501. Yabancı mahkeme tarafından düzenlenen ve kesinleşmiş bir ilâm niteliğine sahip olan mirasçılık belgeleri için tenfiz değil tanıma yolunun öngörülmesinin sebebi bu belgenin bir eda hükmü taşıyor olmasıdır (İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 500).

İKİNCİ BÖLÜM

MİRASÇILIK BELGESİNE İLİŞKİN TALEP VE MİRASÇILIK BELGESİNİN DÜZENLENMESİ

I. MİRASÇILIK BELGESİNE İLİŞKİN TALEP

A. Genel Olarak Talep Kavramı

Talep kavramının açıklanabilmesi için ilk olarak maddî hukuk ile medenî usûl hukuku arasındaki ayrım ortaya konulmalıdır. Nitekim medenî usûl hukukunun, maddî hukuktan ayrı, bağımsız bir hukuk dalı olarak kabul edilmesi halinde, bu iki hukuk dalı açısından talep kavramının farklı anlamlandırılması olağandır. Önceleri medenî usûl hukukunun maddî hukuk kuralında öngörülen hakkın talep edildiği bir alan olduğu görüşü ileri sürülmekteydi¹. Buna bağlı olarak da medenî usûl hukuku alanındaki taleplerin maddî hukuk kurallarından kaynaklandığı kabul edilmekteydi². Ancak bu görüş haklı olarak eleştirilmiştir. Zira medenî usûl hukuku, tarafların hukukî korunmaya yönelik taleplerine ilişkin yargılama sürecindeki davranışlarını düzenlerken; maddî hukuk ise herhangi bir yargılama makamı olmaksızın tarafların haklarına ilişkin davranışlarını düzenleyen bir hukuk alanıdır³. Bu bakımdan maddî hukuktan tamamen ayrı olmamakla birlikte medenî usûl hukuku bağımsız bir hukuk dalıdır⁴. Dolayısıyla tarafların yargılamaya yönelik ileri sürdükleri talepler de medenî usûl hukuku dalına ilişkin olup maddî hukuk anlamındaki taleplerden ayrıdır⁵. Bu nedenle talep kavramını maddî hukuk ve medenî usûl hukuku açısından ayrı ayrı değerlendirmek gerekir.

¹ İlgili görüşe dair açıklamalar için bkz. Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, Birinci Cilt, 5. Basıdan Tıpkı 6. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2014, s. 39-40; Nedim Meriç, **Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011, s. 69-70.

² Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar**, s. 40; Meriç, **a.g.e.**, s. 70.

³ Meriç, **a.g.e.**, s. 70.

⁴ Üstündağ, **Usûl**, s. 268; Meriç, **a.g.e.**, s. 70.

⁵ Üstündağ, **Usûl**, s. 274; Meriç, **a.g.e.**, s. 71.

Maddî hukuk açısından talep, “bir başkasından bir şeyi yapmasını veya yapmamasını istemek hakkı” olarak tanımlanabilir⁶. Öğretide alacak hakkı ile talep hakkını eş anlamlı kavramlar olarak kabul eden yazarlar olduğu gibi bu iki kavram arasında ayırım yapılması gerektiği görüşünü benimseyen yazarlar da vardır⁷. Bu noktada, alacak hakkından farklı olarak maddî hukuka ilişkin talep hakkının, bir borç ilişkisinden kaynaklanabileceği gibi eşya hukukundan, miras hukukundan veya aile hukukuna ilişkin ilişkilerden de kaynaklanabileceğine işaret edilmelidir⁸. Şu halde talep hakkı, borç ilişkilerinden kaynaklanan alacak haklarına kıyasla yöneldiği hukukî ilişkiler bakımından daha geniş bir kavramı ifade eder⁹. Ayrıca talep hakkı yenilik doğuran haklardan da ayrıdır¹⁰. Zira yenilik doğuran hakka sahip olan kimse, tek taraflı irade beyanıyla arzu ettiği yeni hukukî durumu yaratma imkânına sahip olduğuna göre bir başkasından bir şeyi yapmasını veya yapmamasını talep etmeye ihtiyacı yoktur¹¹.

Medenî usûl hukuku alanındaki talep ise usûlî talep olarak adlandırılır¹². Usûlî talebin, maddî hukuktaki talepten en büyük farkı, yargılama sahasına ilişkin olması ve

⁶ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar**, s. 39; M. Kemal Oğuzman, M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt 1, 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu’na Göre Güncellenip Genişletilmiş 17. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, N. 48, s. 15, dn. 48.

⁷ Alacak hakkı ile talep hakkının eş anlamlı kavramlar olduğu yönünde bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar**, s. 43 vd. *Kocayusufpaşaoğlu*, özellikle doğma anı bakımından muaccel alacak hakkı ile talep hakkı arasında bir ayırım yapılmaması gerektiğini belirtmiştir (Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar**, s. 44). Buna karşın alacak ve talep hakkı arasında ayırım yapılmasının zorunlu olduğu, zira bu iki hakkın konu, doğuş anları ve kapsadıkları yetkiler açısından farklı oldukları yönünde bkz. Andreas von Tuhr, **Borçlar Hukukunun Umumi Kısım**, (Çev.: Cevat Edege), Cilt: 1-2, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara, Olgaç Matbaası, 1983, s. 15-16; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s. 15-16; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, N. 215, s. 80 vd; Ahmet Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yeni Türk Borçlar Kanunu’na Göre Genişletilmiş 23. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, s. 40 vd.

⁸ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar**, s. 41; Eren, **Borçlar**, N. 214, s. 79.

⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar**, s. 42; Eren, **Borçlar**, N. 214, s. 79. Talep hakkının alacak hakkının içerisinde yer alan en önemli yetki olduğunu belirtmekle birlikte özellikle içerdiği yetkiler bakımından alacak hakkının talep hakkından daha geniş olduğu yönündeki görüş için bkz. von Tuhr, **a.g.e.**, s. 15-16; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s. 15-16; Eren, **Borçlar**, N. 222-230, s. 83-85.

¹⁰ von Tuhr, **a.g.e.**, s. 17; Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar**, s. 41; Eren, **Borçlar**, N. 227, s. 84.

¹¹ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar**, s. 41; Eren, **Borçlar**, N. 227, s. 84. Yenilik doğuran hak sahibi, tek taraflı bir hukukî işlem ile başka bir kimsenin taraf olduğu bir hakkı veya hukukî ilişkiyi değiştirme, sona erdirmeye veya kurma yetkisine sahiptir. Bu bakımdan yenilik doğuran hak sahibi söz konusu hukukî değişikliği meydana getirmek için karşı tarafın muvafakatini almak veya ondan bir şey yapmasını yahut yapmamasını talep etmek zorunda değildir (Vedat Buz, **Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, s. 183).

¹² Bkz. Meriç, **a.g.e.**, s. 69.

yargılama makamına yöneltilmesidir¹³. Bir kimse maddî hukuka yönelik talebini ileri sürmek için dava açmak zorunda olmadığı gibi; her usûlî talep de maddî hukuktan kaynaklanan bir hakkın gerçekleştirilmesine yönelik değildir¹⁴. Ancak usûlî talep ile maddî hukuk talebinin birbirinden bağımsız olması, usûlî talebin maddî hukuka yönelik haktan etkilenmeyeceği anlamına gelmez¹⁵. Aksine bu bağımsız iki hukuk dalına ilişkin talepler çoğu zaman birbirlerini etkiler. Örneğin, dava konusunun maddî hukukî himayeye ilişkin olduğu hallerde, uyuşmazlık devam ederken davalının dava konusu olan edimini ifa etmesi sonucunda davacının hukukî himayeye ilişkin talebi konusuz hale gelir¹⁶. Aynı şekilde yargılama sonucunda verilen karar maddî anlamda kesin hüküm haline geldiğinde, maddî hukuka ilişkin yeni bir hak doğmuş olmasa da verilen hükümle maddî bir gerçeklik ortaya konulmuş olduğu için maddî hukuk etkilenmiş olur¹⁷. Ancak bu yönde başka örnekler verilebilmekle beraber, ayrı hukuk sahalarına ait olan bu iki kavramın doğurdukları sonuçların sadece o hukuk sahası için değerlendirilmesi gerekir¹⁸.

¹³ Üstündağ, **Usûl**, s. 269; Meriç, **a.g.e.**, s. 71. Buna karşın *Berkin*, dava hakkını, maddî hukuktan kaynaklanan talep hakkının bir parçası olarak kabul eder. Yazara göre, talep hakkı ile dava hakkı arasındaki ilişki, parçanın bütüne olan bağı ile açıklanabilir (*Berkin*, **a.g.e.**, s. 58). Aynı yönde bkz. İlhan E. Postacıoğlu, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, 1711 Sayılı Kanuna Göre Yazılmış Altıncı Bası, İstanbul, 1975, s. 180-186.

¹⁴ Bu kapsamda dava hakkı ile maddî hukuktan kaynaklanan hak arasındaki farklar için bkz. Mustafa Reşit Belgesay, **Dava Teorisi**, İstanbul, 1943, s. 13 vd.; Mustafa Reşit Belgesay, **Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 4. Bası, İstanbul, 1956, s. 101-102. Maddî hukuka yönelik bir talebin dava ile ileri sürülmesi halinde eda davasından söz edilir. Ancak medenî usûl hukukunda eda davası dışında tespit ve inşâî davaları da vardır. Bu tespit ve inşâî davalarında maddî hukuka ilişkin bir talep söz konusu değildir. Zira tespit ve inşâî davalarında bir şeyin yapılması veya yapılmaması talebi bulunmaz. Dolayısıyla bu davalardaki talep usûl hukuku alanındaki taleptir (Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar**, s. 40). Aynı yönde bkz. Üstündağ, **Usûl**, s. 274; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s. 15; Meriç, **a.g.e.**, s. 71.

¹⁵ Üstündağ, **Usûl**, s. 270; Meriç, **a.g.e.**, s. 71.

¹⁶ Üstündağ, **Usûl**, s. 272.

¹⁷ Meriç, **a.g.e.**, s. 72.

¹⁸ **A.y.**

B. Mirasçılık Belgesine İlişkin Talep Şartı

Mirasçılık belgesi düzenlenmesi işindeki talep şartına TMK m. 598/I'de yer verilmiştir. İlgili hükme göre, *“başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere”* mahkeme veya noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenir. Bu bakımdan yasal mirasçılar için mirasçılık belgesi düzenlenebilmesi onların talebiyle mümkündür. Buna karşın atanmış mirasçılara ve vasiyet alacaklılarına mahkeme tarafından durumlarını gösteren bir belge verilmesini öngören TMK m. 598/II'de ise herhangi bir talep şartı yoktur. Söz konusu hükümde yasal mirasçılarla ilgili düzenlemeden farklı olarak talep şartından bahsedilmemiş olması, talepleri olmasa bile atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklıları için mirasçılık belgesi düzenlenebileceği izlenimi oluşturur¹⁹.

Bir görüşe göre bu düşüncüyü gidermek için TMK m. 598/II'de yer alan bildirim şartını incelemek gerekir²⁰. İlgili hükümde bahsedilen bildirim TMK m. 597/I'de düzenlenen vasiyetnamelerin ilgililere tebliği prosedürüdür²¹. Bu bakımdan atanmış mirasçılara veya vasiyet alacaklılarına durumlarını gösteren belgenin verilmesi vasiyetnamenin tebliği sürecini tamamlayan bir işlem olarak görülebilir²². Diğer bir deyişle vasiyetnamenin tebliğinin ardından bir aylık süre içerisinde atanmış mirasçının veya vasiyet alacaklısının hakkına herhangi bir itiraz söz konusu olmadığında mahkeme kendiliğinden mirasçılık belgesi düzenleyerek bu prosedürü tamamlamış olur²³. Ancak bu görüş eleştirilir. Şöyle ki TMK m. 597'de vasiyetnamelerin ilgililere tebliği düzenlenirken, TMK m. 598/II'de ölüme bağlı tasarrufların ilgililere bildirilmesinden söz edilir. Bu kapsamda az önce andığımız

¹⁹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 270. (Öğretide bu iki hükmün düzenleniş biçimleri arasındaki fark gözetilmeden atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklılarına düzenlenecek belgeler için de talep şartı olduğu ifade edilir. Bkz. İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1572, s. 496; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1646, s. 416; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 87; Erişgin, **a.g.e.**, s. 77-78.)

²⁰ TMK m. 598/II: *“Mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde itiraz edilmedikçe...”*

²¹ TMK m. 597/I: *“Mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hâkim tarafından tebliğ edilir.”* Bkz. Kurşat, **a.g.e.**, s. 270; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 89.

²² Kurşat, **a.g.e.**, s. 270.

²³ **A.y.**

görüş kabul edildiğinde, mirasçı atama veya vasiyet tasarrufu vasiyetname ile yapıldığında mahkeme kendiliğinden mirasçılık belgesi düzenleyebilecektir; bu işlemler miras sözleşmesi ile yapıldığında ise belgenin düzenlenebilmesi için talep şartı gerekecektir²⁴. Böyle bir ayırım ise makul olmadığı gibi bu ayırımın uygulamada da aksamalara yol açacağı ortadadır. Bu nedenle ilgili hükmün lafzında talep şartına yer verilmemiş olmasını, atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklıları için mahkemenin kendiliğinden mirasçılık belgesi düzenleyebileceği şeklinde yorumlamak yerinde değildir. Hüküm içerisindeki farklılık sebebiyle ortaya çıkabilecek tereddüdü gidermek adına, TMK m. 598/II’de atanmış mirasçılar ile vasiyet alacaklılarına talepleri halinde belge verilmesinin koşullarının düzenlendiği kabul edilmelidir²⁵.

TMK m. 598 ve NK m. 71/B hükümlerine göre, belgenin verilebilmesi için bu yönde bir talepte bulunulmuş olması mahkeme veya noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenebilmesinin ön koşuludur. Başka bir ifadeyle mirasçılık belgesinin verilmesi talep şartına bağlıdır. Buna göre ilgili hükümlerde öngörülen mirasçılık belgesine ilişkin talebin maddî hukuka mı medenî usûl hukukuna mı ait olduğunun belirlenmesi gerekir. Söz konusu talep hakkı, koşulların oluşması ile birlikte mirasçılık sıfatını kazanan her mirasçıya kanun ile tanınmış bir haktır²⁶. Mirasçılık belgesi düzenlenmesine yönelik talep hakkı, her ne kadar maddî hukuka ilişkin bir kanunda yer alıyor olsa da mahkemeye veya notere karşı ileri sürülüyor olmasından hareketle usûl hukukuna ilişkin bir taleptir. Zira mirasçılık belgesi düzenlenmesi yönünde talep hakkına sahip olan kişiler, bu taleplerini üçüncü kişiye karşı değil kanun tarafından yetkilendirilmiş makamlara karşı ileri sürerler.

Mirasçılık belgesine ilişkin talep şartının usûl hukukuna ait bir talep olduğunun başlıca dayanağı, talep olmadığı sürece belgenin düzenlenme imkânının bulunmamasıdır. Şöyle ki maddî hukuka göre talep olmadan da edimin yerine getirilmesi mümkünken, medenî usûl hukukunda kabul edilen tasarruf ilkesi nedeniyle yargılama makamının kendiliğinden hareket etmesi kural olarak mümkün değildir. Bu bağlamda, ilgili talep hakkına sahip kimseler, usûl hukukuna ilişkin bu haklarını kanun

²⁴ Kurşat, **a.g.e.**, s. 271.

²⁵ **A.y.**

²⁶ Erişgin, **a.g.e.**, s. 78.

tarafından öngörülen makamlara ileri sürmedikleri sürece, ilgili makamlar kendiliğinden mirasçılık belgesi düzenleyemezler²⁷.

C. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde Uygulanan İlkeler

Çekişmeli yargıda, yargılamanın başlaması noktasında tasarruf ilkesi her zaman geçerliyken²⁸ çekişmesiz yargı işlerinde ise kendiliğinden harekete geçme ilkesinin uygulandığı işler de mevcuttur²⁹. Ancak bu durum bütün çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak kendiliğinden harekete geçme ilkesinin uygulandığı anlamına gelmez. Zira birçok çekişmesiz yargı işine başlanılması için ilgililerden birinin talebi

²⁷ Arık, **a.g.m.**, s. 26; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 580; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1626, s. 410; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 92; Kurşat, **a.g.e.**, s. 270; Erişgin, **a.g.e.**, s. 77-78.

²⁸ Hukuk sistemimizde AY. m. 36 hükmünde yer alan hak arama özgürlüğü ilkesinin bir gereği olarak taraflar kendi hakları üzerinde irade özgürlüğüne sahiptir. Maddî hukukta kabul edilen irade özgürlüğünün medenî usûl hukukundaki yansıması ise tasarruf ilkesidir (Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Muhammet Özekes, **Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı**, 7. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 181; Arslan v.d., **a.g.e.**, s. 151; Abdurrahim Karşı, **Medenî Muhakeme Hukuku**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, İstanbul, Alternatif Yayıncılık, 2014, **a.g.e.**, s. 241; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 93; Ali Cem Budak, Varol Karaaslan, **Medenî Usul Hukuku**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Ankara, Adalet, 2019, s. 77; Nedim Meriç, “Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi”, **SDÜHFD MİHBİR Özel Sayısı**, sa. 23-63, s. 31). HMK m. 24’de düzenlenen tasarruf ilkesine göre, davanın tarafları, yargılamaya başlanılması, devam edilmesi ve sona erdirilmesine ilişkin sürece etki etme imkânına sahiptir (Erdönmez, **Pekcanitez Usûl**, s. 784). Medenî yargılamada tasarruf ilkesi geçerli olduğu için hâkim bir özel hukuk uyuşmazlığını çözmek için kendiliğinden dava açamaz. Ancak Türk Medenî Kanunu’nda istisnai hallerde devlete bazı yetkiler tanınmıştır (TMK m. 89, 138, 146, 294, 298). Bu istisnalar kamu yararı düşüncesinden kaynaklanır. Ancak bu hallerde bile devlet bu istisnai yetkileri savcı vasıtasıyla kullanır. Diğer bir deyişle mahkeme aslında kendiliğinden harekete geçmemekte, savcının talebiyle dava açılmaktadır (Erdönmez, **Pekcanitez Usûl**, s. 786-787).

²⁹ Kendiliğinden harekete geçme ilkesine göre, yargılamanın başlaması için taraflardan birinin talebine gerek yoktur. Zira uyuşmazlık hakkında bilgi sahibi olan hâkim, yargılamayı kendiliğinden başlatabilir (Yavuz Alangoya, **Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler**, İstanbul, 1979, s. 3; Arslan v.d., **a.g.e.**, s. 153; Murat Atalı, “Avusturya Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, **Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı IV**, Ankara, 2005, sa. 50-105, s. 82; Aras, **a.g.e.**, s. 68).

gerekir³⁰. Dolayısıyla çekişmeli yargıda esas olan tasarruf ilkesi, çekişmesiz yargı işlerinde de kural olarak uygulanır³¹.

Çekişmesiz yargıda bir işin başlaması açısından kural olarak tasarruf ilkesi uygulanır³². Bir başka ifadeyle mahkemelerin bu işleri görebilmesi için ilgililerden birinin talebi gereklidir³³. Bununla birlikte çekişmesiz yargı işinin başlaması noktasında üstün tutulan taraf iradesi, işin görülmesi sırasında aynı konumda değildir³⁴. Çekişmeli yargıda tasarruf ilkesiyle bağlantılı olarak yargılamanın devamında taraflarca getirilme ilkesi uygulanır (HMK m. 25)³⁵. Taraflarca getirilme ilkesine göre yargılama tarafların getirdiği vakıa ve deliller üzerinden görülür³⁶. Dolayısıyla çekişmeli yargıda tarafların iradesi yargılamanın başlamasında olduğu kadar yargılama esnasında yapılacak işlemlerde de belirleyicidir. Buna karşın çekişmesiz yargı işlerinde ise işin görülmesinde uygulanan ilke, re'sen araştırma ilkesidir (HMK m. 385/II). İlgili hükme göre, “*çekişmesiz yargı işlerinde aksine bir hüküm bulunmadıkça resen araştırma ilkesi geçerlidir*”. Re'sen araştırma ilkesine göre hâkim, tarafların ileri sürdüğü iddia ve vakıalarla bağlı olmayıp dava malzemesini oluşturan vakıa ve delilleri kendisi araştırmalıdır³⁷. Bu bağlamda HMK m. 385/II uyarınca çekişmesiz yargı işlerinde hâkim tarafların taleplerinde belirttiği iddia ve

³⁰ Aras, **a.g.e.**, s. 68. Hâkimin kendiliğinden harekete geçtiği çekişmesiz yargı işlerinin sayısı oldukça azdır. Bunlara örnek olarak velayet ile ilgili işler verilebilir. Velayet ile ilgili işlerde hâkim kendiliğinden harekete geçebilir. Bu hallerde çocuğun yararı, küçüğün gözetilmesine ilişkin durumlardır söz konusu olduğu için kanun koyucu hâkime bir talep olmadan harekete geçme yetkisini tanımıştır (Atalı, **Pekcanıtez Usûl**, s. 2117; Murat Atalı, **Medenî Usul Hukukunda Aleyhe Bozma Yasağı**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, s. 153).

³¹ Atalı, **Pekcanıtez Usûl**, s. 2117.

³² Aras, **a.g.e.**, s. 68.

³³ “*Bir yerde davacı yoksa hâkim de yoktur*” şeklinde ifade edilen tasarruf ilkesiyle aslında menfaatinin gerçekleştirilmesini isteyen bireyin bu yönde bir talebi olması gerektiği kabul edilir (Arslan v.d., **a.g.e.**, s. 151; Erdönmez, **Pekcanıtez Usûl**, s. 784; Meriç, **a.g.m.**, s. 31).

³⁴ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 150.

³⁵ HMK m. 25: “(1) Kanunda öngörülen istisnalar dışında, hâkim, iki taraftan birinin söylemediği şeyi veya vakıaları kendiliğinden dikkate almaz ve onları hatırlatabilecek davranışlarda bulunamaz.

(2) Kanunla belirtilen durumlar dışında, hâkim, kendiliğinden delil toplayamaz.”

³⁶ Meriç, **a.g.m.**, s. 29.

³⁷ Alangoya, **a.g.e.**, s. 3.

vakıalarla bağılı olmadan karar verebilir³⁸. Söz konusu hükümde re'sen araştırma ilkesinin uygulanması açısından çekişmesiz yargı işleri arasında herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Çekişmesiz yargı işlerinde tasarruf ilkesi veya kendiliğinden harekete geçme ilkesinin uygulanması arasında bir fark gözetilmeksizin re'sen araştırma ilkesi uygulanır³⁹. Buna karşın çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak re'sen araştırma ilkesinin uygulanacağını öngören ilgili hüküm öğretide eleştirilir⁴⁰. Nitekim ilgili hüküm esas alındığında, çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak re'sen araştırma ilkesi uygulanırken; ancak kanunda aksine hüküm bulması hâlinde taraflarca getirilme ilkesi uygulanabilecektir. Fakat Türk hukukunda istisnai olarak taraflarca getirilme ilkesinin uygulanacağını düzenleyen herhangi bir hüküm mevcut değildir. Bu nedenle olması gereken, çekişmesiz yargı işinin niteliğinin gerektirdiği takdirde re'sen araştırma ilkesinin uygulanmasıdır. Örneğin, kamu düzenini ilgilendiren veya küçüğün korunmasıyla ilgili bir çekişmesiz yargı işi söz konusu olduğunda re'sen araştırma ilkesi uygulanırken, kamuyu ilgilendirmeyen diğer çekişmesiz yargı işlerinde taraflarca getirilme ilkesi uygulanmalıdır. Nitekim kamu düzenini ilgilendirmeyen, borçlar veya ticaret hukukuna ilişkin olan çekişmesiz yargı işlerinde re'sen araştırma ilkesinin uygulanmasını gerektiren hiçbir sebep yoktur⁴¹.

Mirasçılık belgesi düzenlenmesi işi talebe bağılı çekişmesiz yargı işlerindendir⁴². Dolayısıyla çekişmesiz yargı işi olmakla birlikte mirasçılık belgesi düzenlenmesi işine başlanmasında tasarruf ilkesi uygulanır. Ancak daha önce açıklandığı üzere, her ne kadar mahkeme tasarruf ilkesi gereği ilgilinin talebi üzerine işe başlasa da HMK m. 385/II gereğince belgenin düzenlenmesi aşamasında re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Re'sen araştırma ilkesi geçerli olduğu için ilgilinin

³⁸ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 151; Seda Özmumcu, “*Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re'sen Araştırma İlkesi*”, **SDÜHFD MİHBİR Özel Sayısı**, Cilt 4, Sayı 2, 2014, sa. 145-171, s. 165.

³⁹ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 160-161; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 343; Aras, **a.g.e.**, s. 69.

⁴⁰ Bkz. Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2140-2141; Atalı, **Aleyhe Bozma Yasağı**, s. 153-154.

⁴¹ Atalı, bu sorunun çözümü için HMK m. 385/II'de yer alan “*aksine bir hüküm bulunmadıkça*” ifadesinin “*niteliğine uygun düştüğü ölçüde*” şeklinde anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2140-2141; Atalı, **Aleyhe Bozma Yasağı**, s. 153-154.

⁴² Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 150-153; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 342; Aras, **a.g.e.**, s. 104.

talebinde yer alan iddia ve vakıalarla bağılı olmayan hâkim, kişinin mirasçı sıfatının bulunup bulunmadığına ilişkin gerekli gördüğü araştırmaları yapmalıdır⁴³.

Mirasçılık belgesinin verilmesi işine başlanılmasında uygulanan tasarruf ilkesi sonucunda ilgili isterse çekişmesiz yargı işini sonlandırabilir. Belgenin düzenlenmesi aşamasında re'sen araştırma ilkesinin uygulanıyor olması bu sonucu değiştirmez⁴⁴. Başka bir ifadeyle işe başlama noktasında üstün tutulan ilgilinin iradesi, işin sonlandırılmasında da üstün tutulur. Bu nedenle çekişmesiz yargı işinin başlaması için talepte bulunan ilgili, isterse bu talebini geri alarak çekişmesiz yargı işini sonlandırabilir⁴⁵.

II. MİRASÇILIK BELGESİNİ TALEP ETMEYE YETKİLİ KİŞİLER

A. Mirasçılık Belgesine İlişkin Talebin Mahkemeye Yöneltilmesi Halinde Talebe Yetkili Kişiler

1. Yasal Mirasçılar

743 sayılı Medeni Kanun döneminde mirasçılık belgesini talep etmeye yetkili kişiler olarak sadece atanmış mirasçılar sayılmaktaydı⁴⁶. Ancak uygulamada ve öğretide bu durum eleştirilmekteydi⁴⁷. Zira mirasçılık belgesinin tereke üzerinde

⁴³ Bkz. Arslan v.d., **a.g.e.**, s. 156; Erişgin, **a.g.e.**, s. 113.

⁴⁴ “Öte yandan, 6100 sayılı HMK'nın 385/2 maddesi uyarınca çekişmesiz yargı işlerinde aksine bir hüküm bulunmadıkça re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Ancak bu düzenlemeden çekişmesiz yargıda taleple bağılılık ilkesinin geçerli olmadığı sonucuna ulaşmak mümkün değildir. Zira, re'sen araştırma ilkesi her ne kadar sonucu itibariyle talebin haklılığı bakımından neticeye etki edecek nitelikteyse de esas itibariyle vakıaların toplanmasına ilişkindir” Yarg. 14. HD. 12.05.2016, E. 2015/16774, K. 2016/5820 (Lexpera, E.T. 10.06.2019).

⁴⁵ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 172; Atalı, **Çekişmesiz Yargı**, s. 82; Aras, **a.g.e.**, s. 69.

⁴⁶ *Madde 538- Vasiyetnamede mirasçı nasbedilmiş olup ta hakları kanuni mirasçılar yahut tarihi mukaddem bir tasarruf ile lehlerine teberru vaki olanlar tarafından sarahaten itiraza uğramayan kimseler, tebliğ tarihinden itibaren bir ay geçtikten sonra mirasçılık sıfatları hakkında ellerine resmi bir vesika verilmesini, sulh hakiminden isteyebilirler. Her nevi butlan ve miras sebebi ile istihkak davaları hakkı mahfuzdur.*”

⁴⁷ “MK. nun 538. maddesi hükmünce “Vasiyetnamede mirasçı nasb edilmiş olup da, hakları kanuni mirasçıları yahut tarihi mukaddem olan bir tasarruf ile lehlerine teberru vaki olanlar tarafından sarahaten itiraza uğramayan kimseler, tebliğ tarihinden itibaren bir ay geçtikten sonra mirasçılık

tasarruf imkânını sağlaması ve mirasçılık sıfatının ispatına yaraması işlevleri atanmış mirasçılar için olduğu kadar yasal mirasçılar için de gerekli görülmekteydi⁴⁸. Bunun yanı sıra Tapu Kanunu m. 5 ve Tapu Sicili Nizamnamesi m. 19 hükümlerinde mirasbırakan adına kayıtlı bulunan taşınmazın mirasçılar adına tescilinin yapılması için mirasçıların tapu memuruna mirasçılık belgesini sunmaları gerektiği öngörülmekteydi⁴⁹. Bu hükümlerde mirasçılık belgesine dayanması gereken mirasçılar arasında bir ayırım yapılmamış olması ise yasal mirasçılara da talepleri halinde mirasçılık belgesinin düzenlenmesi gerektiğini destekler nitelikteydi⁵⁰.

Öğretide ve uygulamada kabul edilen yasal mirasçılara da talepleri halinde mirasçılık belgesi düzenlenebileceği görüşü, 4721 sayılı TMK m. 598/I ile birlikte kanunî zemine kavuşturulmuştur. İlgili hüküm uyarınca başvuruları halinde yasal mirasçılara sulh mahkemesi tarafından veya noterlikçe bu kişilerin mirasçı sıfatlarını gösteren bir belge verilir.

Yasal mirasçılık, ilgili hukuk düzeni tarafından benimsenen sistemin kabul ettiği evlilik, eş, hısımlık ve devlet esas alınarak mirasbırakanın iradesinden bağımsız

sıfatları hakkında ellerine resmi bir vesika verilmesini sulh hakiminden isteyebilirler". Bu belgenin verilmesini manzup mirasçılar isteyebilirler; ancak kanuni mirasçılarında kuşkusuz böyle bir belgenin verilmesini istemek hakları vardır" Yarg. HGK. 16.01.1985, E. 1983/375, K. 1985/12 (Lexpera, E.T. 11.08.2019). Aynı yöndeki eleştirileri için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 581-582; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 280.

⁴⁸ Kut, **a.g.e.**, s. 1494; Arık, **a.g.m.** s. 27; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 582; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 280; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1662, s. 400, dn. 1044. Önceki Medenî Kanun'un gerekçesinden hareketle, yasal mirasçılar için mirasçılık belgesinin düzenlenmesinin doğal bir durum olması nedeniyle ayrıca düzenlenmemiş olduğu yönünde bkz. Arık, **a.g.m.**, s. 27; Kut, **a.g.e.**, s. 1494; Gönensay, Birsen, **a.g.e.**, n. 353; Erişgin, **a.g.e.**, s. 57. 743 sayılı MK m. 538'in bu düzenlenmesindeki bu eksikliğin mehz Kanun olan İsviçre hukukunda da eleştirilere yol açtığı ve bu nedenle hem İsviçre hukukunda hem Türk hukukunda yasal mirasçılara da mirasçılık belgesi verilmesinin yargısal bir geleneğe dönüşmesi hakkında bkz. Ayiter, Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 214.

⁴⁹ Tapu Sicil Nizamnamesi m. 19: "*I-Veraset halinde: Eğer talep kanunî veya mansup mirasçılar tarafından dermeyan edilirse müteveffanın veraseti bunlara münhasır olduğuna dair hâkimler tarafından verilen veraset senedi*".

TK m. 5: "*Verese arasında mülkiyet veya intifa haklarından birini seçmekte muhayyer olan mirasçı var ise veraset senedini veren mahkeme tarafından kendisine verilecek bir hafta mühlet içinde hangisini seçeceğini beyan eder. Bu müddet içinde cevap vermediği takdirde mülkiyeti seçmiş sayılarak veraset senedi tanzim olunur. Bu müddet hazır olmayanlara tebliğ suretiyle verilir*" (Mülga madde: 14.11.1990 t. 3678 s. K. m.31).

⁵⁰ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 582.

olarak kanunun kişilere mirasçılık sıfatını kazandırması durumunda ortaya çıkar⁵¹. Türk hukukunda ise yasal mirasçılar bakımından esas alınan bu sistem zümre sistemidir. Zümre sistemine göre bir kimsenin yasal mirasçı olmasını sağlayan unsur mirasbırakan ile arasındaki duygusal ilişki veya manevi yakınlığı değildir. Bu sistemde zümre başı olarak adlandırılan kişi ve o kişinin alt soyu zümreyi oluşturur⁵². Zümre sisteminde birinci zümrede mirasbırakanın alt soyu, ikinci zümrede mirasbırakanın anne ve babası ile onların alt soyu, üçüncü zümrede ise mirasbırakanın büyükanne ve büyükbabası ile onların alt soyu yer alır⁵³. Bu kişilerin zümrelere ayrılmasının sonucunda, önceki zümre sonrasında gelen zümrenin mirasçılığını engeller. Ayrıca zümre içinde zümre başı veya kök ise alt soyun mirasçılığına engel olur⁵⁴. O halde, mirasbırakanla arasındaki hısımlık ilişkisine göre bir zümreye dâhil olan herkes mirastan yararlanamayacağı gibi, mirasçılık belgesi de talep edemez⁵⁵. Örneğin, mirasbırakanın ağabeyi her ne kadar ikinci zümrede yer alıyor olsa bile birinci zümrede yer alan bir mirasçının bulunması durumunda mirastan pay alamaz. Bu durumda tereke üzerinde tasarrufta bulunması veya herhangi bir ispat ihtiyacı da söz konusu olmayacağı için bu kişinin mirasçılık belgesi talep etmesinde hukukî yararı bulunmaz⁵⁶. Şayet önceki zümrede yer alan bir mirasçı bulunmasına rağmen sonraki zümrede yer alan kimse mirasçılık belgesi talep ederse; söz konusu talep mahkeme

⁵¹ Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 179, s. 150.

⁵² Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 180, s. 151. Zümre sistemi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Serozan, Engin, **a.g.e.**, s. 151-154.

⁵³ Midyat, **a.g.e.**, s. 13.

⁵⁴ Oğuzman, **a.g.e.**, s. 33; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 63.

⁵⁵ Benzer yönde bkz. “*Mirasbırakanın annesi H.M.’in başka alt soyu bulunmadığından tüm mirasını aba koluna ve dolayısıyla babasının başka bir evlilikten olan çocukları F.B.A, B.A. ve N.B.A.’e kalacağı kuşkusuzdur. Mirasbırakanın teyzesi olan Ü.Ö yasal düzenleme dikkate alındığında hiçbir şekilde mirasçı olamaz. Hal böyle olunca, mirasçı olmadığı halde mirasbırakanın teyzesi olan Ü.Ö’ye mirastan pay verilmesi isabetsizdir*” Yarg. 8. HD. 16.01.2015, E. 2014/2491, K. 2015/731 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T. 10.06.2019).

⁵⁶ “*Talep eden vekili, vekil edeninin miras bırakanı olan anne bir baba ayrı ablası V.O’nin 06.11.2012 tarihinde vefat ettiğini, mirasbırakanın bekar ve çocuksuz olarak ölümü ile geriye tek mirasçı olarak vekil edeninin kaldığını açıklayarak mirasçılık belgesi verilmesini istemiştir...mirasbırakan V.O’dan intikal eden mirasın annesi olan Ş. İle babası M.B’nin kendisinden önce ölmüş olmaları nedeniyle bunların altsoylarına, babasının başka altsoyu bulunmadığından tüm mirasın anne koluna ve dolayısıyla anne Ş’nin K.E ile olan evliliğinden olan çocuğu davacı O’a kalacağı kuşkusuzdur. Zira ikinci derecede mirasçı varken üçüncü dereceden kimse mirasçı olamaz...*” Yarg. 8. HD. 20.06.2014, E. 2013/16658, K. 2014/13055 (Kazancı İçtihat Bankası, E.T. 02.07.2019).

tarafından hukukî yarar yokluğundan reddedilir. Her ne kadar mirasçı sıfatına sahip olmayan kimselerin mirasbırakanla arasındaki hısımlık ilişkisini göstermek için bu belgeye ihtiyaç duyabileceklerine dair görüşler olsa da bu durum mirasçılık belgesinin işlevleriyle örtüşmemektedir⁵⁷.

Hukukumuzda göre yasal mirasçıların kimler olduğu TMK 495 ilâ 501. maddeleri ile tespit edilir. Bu hükümlere göre kan hısımlarının yanı sıra sağ kalan eş⁵⁸, evlatlık ve devlet de mirasbırakanın yasal mirasçılarıdır. Dolayısıyla yasal mirasçıların belirlenmesinde zümre sistemi tek başına belirleyici değildir. Zira sağ kalan eş veya devlet zümre sisteminden dolayı değil, kanun hükmü gereği mirasbırakanın yasal mirasçıları arasında kabul edilir⁵⁹.

2. Atanmış Mirasçılar

TMK m. 598/II uyarınca mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilecek bir diğer kimse atanmış mirasçıdır. Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf işlemi ile bir kimseyi mirasçı olarak belirlemesine atanmış mirasçılık adı verilir⁶⁰.

Mirasbırakan bir kimseyi vasiyetname veya miras sözleşmesiyle atanmış mirasçı haline getirebilir. Bu iki tasarruf işlemi arasında mirasçı atanan kimsenin mirasçılık belgesi talep edebilmesi bakımından herhangi bir farklılık söz konusu değildir⁶¹. Kanun koyucunun mirasçılık belgesi talep edebilecek atanmış mirasçılar

⁵⁷ Bkz. aşağı. İkinci Bölüm, II/A/6: Mirasçılık Sıfatını Yitiren Kişilerin Durumu.

⁵⁸ 14.11.1990 tarihli ve 3678 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde kanunî intifa hakkı sahibi olan sağ kalan eşin de mirasçılık belgesi talep edebileceği kabul edilir (Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 580, dn. 5; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 92, dn. 30). Ancak sağ kalan eş, intifa hakkını seçme imkânı kaldırılmadan önce bu hakkı seçmişse artık bu kişi adına mirasçılık belgesi düzenlenemeyeceği yönünde bkz. Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1669, s. 401; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 92, dn. 30.

⁵⁹ TMK m. 499: “Sağ kalan eş, birlikte bulunduğu zümreye göre mirasbırakana ...mirasçı olur...” TMK m. 501: “Mirasçı bırakmaksızın ölen kimsenin mirası Devlete geçer.” Yasal mirasçılıkta gerçek kişilerin yasal mirasçı olması esas olup tüzel kişiler bakımından tek istisna Devlettir. Devletin yasal mirasçı olduğu durumlarda, devlet adına mirasçılık belgesini talep eden kurum Hazine'dir.

⁶⁰ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 38; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 25; İnan, Ertas, Albaş, **a.g.e.**, N. 75, s. 66; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 43, s. 5; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 12; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 178, s. 147; Çabri, **a.g.e.**, s. 43.

⁶¹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 264; Erişgin, **a.g.e.**, s. 60; Küçükaydın, **a.g.m.**, s. 435.

için böyle bir ayırım gözetmediğini TMK m. 598/II'nin lafzından çıkarmak mümkündür. İlgili hükümde “*Mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa...*” ifadesinin kullanılması bilinçli bir tercihtir. Gerçekten de MK m. 538’de mirasçılık belgesi talep edebilecek atanmış mirasçıların vasiyetnameyle atanmış olmasının belirtilmesi, miras sözleşmesiyle atanan mirasçılarının bu belgeyi talep edemeyecekleri yönünde bir izlenim yaratmaktaydı⁶². Bu izlenimi ortadan kaldırmak ve kişinin vasiyetname veya miras sözleşmesiyle mirasçı olarak atanmış olmasına göre bir ayırım yapmamak adına 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda “*ölüme bağlı tasarruflar*” ifadesi tercih edilmiştir. İsabetsiz bir tercih olan ve mirasçılık belgesinin uygulama alanını daraltan bu ayırımın terk edilmesi yerinde olmuştur⁶³. Üstelik bu ayırımın ortadan kalkmasıyla birlikte mirasbırakanın ölünceye kadar bakma sözleşmesiyle bir kimseyi mirasçı atayabilmesine dair de bir tereddüt kalmamıştır⁶⁴. Nitekim ölünceye kadar bakma sözleşmesi miras sözleşmesi şeklinde yapılır (TBK m. 612)⁶⁵. Dolayısıyla mirasbırakan dilerse ölünceye kadar bakma sözleşmesiyle de mirasçı atayabilir. Bu şekilde atanan mirasçı ise diğer ölüme bağlı tasarruflardan herhangi biriyle atanmış mirasçılar gibi mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilir⁶⁶.

Mirasbırakan bir gerçek kişiyi mirasçı atayabileceği gibi bir tüzel kişiyi de mirasçı olarak atayabilir⁶⁷. Ayrıca bir kişinin yasal mirasçı olmasına rağmen mirasçı atanabilmesi de mümkündür⁶⁸. Bu durumda söz konusu kimsenin mirasçılık sıfatları birbirinden bağımsızdır. Bu nedenle hem yasal mirasçı hem atanmış mirasçı olan bir

⁶² Bu yöndeki eleştiriler için bkz. Oğuzman, **a.g.e.**, s. 280; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 584.

⁶³ Erişgin, **a.g.e.**, s. 60.

⁶⁴ Kurşat, **a.g.e.**, s. 264; Erişgin, **a.g.e.**, s. 60; İyilikli, **a.g.m.**, s. 294; Küçükaydın, **a.g.m.**, s. 445.

⁶⁵ TBK m. 612: “*Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, mirasçı atanmasını içermese bile, miras sözleşmesi şeklinde yapılmadıkça geçerli olmaz.*”

⁶⁶ “...5. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2008/136 Esas, 272 Karar sayılı mirasçılık belgesinden bakım borçlusu davacının da bakım alacaklısı Şükriye Yavuz'un mirasçıları arasında yer aldığı görülmektedir. Davacı dava konusu taşınmazlardaki bakım alacaklısının payının adına tescilini talep etmiş, taşınmazların bakım alacaklısına ait mirasçılık belgesindeki davacı payı oranında davacı adına tesciline karar verilmiştir...” Yarg. 14. HD. 13.11.2018, E. 2018/2024, K. 2018/7711 (Lexpera, E.T. 11.08.2019); Aynı yönde: İyilikli, **a.g.m.**, s. 294, dn. 44.

⁶⁷ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 743, s. 231; Kurşat, **a.g.e.**, s. 264.

⁶⁸ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 742, s. 231; Kurşat, **a.g.e.**, s. 264; Erişgin, **a.g.e.**, s. 60; Küçükaydın, **a.g.m.**, s. 434.

kimse bu belgeyi talep ettiğinde, mahkemece her iki sıfatı ayrı ayrı gösterilerek mirasçılık belgesi düzenlenmelidir⁶⁹.

Atanmış mirasçılar bakımından üzerinde durulması gereken diğer bir husus ise yedek mirasçılar ve artmirasçıların durumlarıdır. Yedek mirasçı ve artmirasçı atanması TMK m. 520 ve 521 hükümlerinde düzenlenir⁷⁰.

Yedek mirasçı atama, mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufla atadığı mirasçının veya belirlediği vasiyet alacaklısının veya yasal mirasçısının herhangi bir sebepten ötürü bu sıfatları kazanamamaları halinde bu kişilerin yerine geçecek bir veya birden fazla kimseyi belirlemesidir⁷¹. Artmirasçı atama ise mirasbırakanın, ölümüne bağlı tasarrufla mirasçı atadığı veya vasiyet alacaklısı belirlediği bir kimseye, bir şartın veya o kimsenin ölümünün gerçekleşmesi yahut belli bir zaman geçmesi üzerine mirası veya vasiyet ettiği şeyi başka bir kimseye devretme yükümlülüğü vermesidir⁷².

Her iki durumda da kural olarak mirasbırakanın ölüm anıyla birlikte mirasçılık sıfatı doğrudan kazanılmaz. Zira yedek mirasçının mirasçı sıfatını kazanması asıl mirasçının mirasçılık sıfatını kazanamaması durumunda mümkündür⁷³. Art mirasçının mirasçı sıfatını kazanabilmesi için ise mirasbırakanın öngördüğü şartın veya olayın gerçekleşmesi gerekir⁷⁴. Bu bakımdan yedek mirasçı ve art mirasçı için henüz mirasçılık sıfatına sahip olmadıkları dönemde mirasçılık belgesi düzenlenmesi yerinde olmaz⁷⁵. Bu kişilerin adlarına mirasçılık belgesi düzenlenmesi için mahkemeye talepte bulunabilmeleri ancak mirasçılık sıfatını kazanmaları halinde mümkündür⁷⁶.

⁶⁹ Ali İhsan Özüğür, **Türk Medenî Kanunundan Önce ve Sonra Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin, 2016, s. 588; Kurşat, **a.g.e.**, s. 264, dn. 880.

⁷⁰ TMK m. 520: “Mirasbırakan, atadığı mirasçının kendisinden önce ölmesi veya mirası reddetmesi halinde onun yerine geçmek üzere bir veya birden çok kişiyi yedek mirasçı olarak atayabilir. Bu kural belirli mal bırakmada da uygulanır”.

TMK m. 521: “Mirasbırakan, ölümüne bağlı tasarrufla ön mirasçı atadığı kişiyi mirası artmirasçıya devretmekle yükümlü kılabilir...Bu kurallar belirli mal bırakmada da uygulanır.”

⁷¹ Baki İlkay Engin, **Yedek Mirasçılık**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2003, s. 5; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 694, s. 240.

⁷² İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 699, s. 241.

⁷³ Engin, **a.g.e.**, s. 126.

⁷⁴ **A.e.**, s. 34.

⁷⁵ Kurşat, **a.g.e.**, s. 264; Erişgin, **a.g.e.**, s. 61.

⁷⁶ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1625, s. 410; Kurşat, **a.g.e.**, s. 264.

3. Vasiyet Alacaklıları

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla belirli bir malı belli bir kimseye bırakması durumunda o kimse vasiyet alacaklısı haline gelir (TMK m. 517)⁷⁷. İlgili hükme göre, bir kimseyi mirasçı atama yoluyla iradî mirasçı haline getirmemekle birlikte, bir kimseye belli bir mal kazandırmaya yönelik her ölüme bağlı tasarruf işleminde belirli bir mal bırakma söz konusudur⁷⁸.

Mirasçı atama ve belirli bir mal bırakma işlemlerinin nitelendirilmesi ve ayırt edilmesi, bu kurumlara uygulanacak hükümler farklı olduğu için önem arz eder. Bu farklardan en önemlisi, mirasçı atanan kişi mirasbırakanın ölümü ile birlikte terekede yer alan tüm hakların sahibi ve borçların sorumlusu iken; vasiyet alacaklısının ise kendisine bırakılan belirli bir şeyin ifasını istemek üzere kişisel bir talep hakkına sahip olmasıdır⁷⁹. Diğer bir önemli farka göre ise artık mirasçı sıfatına sahip olan atanmış mirasçı küllî halefken yalnız bir alacak hakkı sahibi olan vasiyet alacaklısı ise cüz'i haleftir⁸⁰. Bu bakımdan söz konusu farklı sonuçlar atanmış mirasçı ile vasiyet alacaklısının talep edebilecekleri mirasçılık belgesinin niteliği arasında bir ayrım yapılmasını gerektirir.

TMK m. 598/II'de atanmış mirasçının yanı sıra vasiyet alacaklısının da şartlar gerçekleştiği takdirde sulh mahkemesinden vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge talep edebileceği yer alır⁸¹. Ancak mirasçılık belgesinin işlevleri nedeniyle vasiyet alacaklısına verilecek bu belgenin niteliği hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür.

⁷⁷ TMK m. 517: “Mirasbırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir.”

⁷⁸ İnan, Ertas, Albas, **a.g.e.**, N. 641, s. 228.

⁷⁹ Oğuzman, **a.g.e.**, s. 140; Ayiter, Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 100; İnan, Ertas, Albas, **a.g.e.**, N. 642, s. 229; Çabri, **a.g.e.**, s. 48. Atanmış mirasçı ile vasiyet alacaklıları arasındaki ilişki için bkz. Küçükaydın, **a.g.m.**, s. 437-439.

⁸⁰ Külli halefiyetin sonucu olarak atanmış mirasçı, terekenin borçlarından kişisel olarak sorumludur. Cüzî halef olan vasiyet alacaklısının ise terekenin borçlarından dolayı kişisel sorumluluğu söz konusu değildir (İnan, Ertas, Albas, **a.g.e.**, s. 69-73).

⁸¹ TMK m. 598/II'de yer alan özel koşul için bkz. aşağı. İkinci Bölüm, III/C/2: Türk Medenî Kanunu m. 598/II'de Öngörülen İtiraz Koşulu.

Anılan hükümde vasiyet alacaklılarının da zikredilmesinden dolayı bazı yazarlar kendilerine belirli bir mal bırakılan kimselerin de mahkemeden bu belgeyi talep edebileceğini kabul ederler⁸². Bu görüşün temelinde TMK m. 598/II vardır. Gerçekten de bu görüşü benimseyen yazarlar, mirasçılık belgesi verilmesi işini düzenleyen hükümde vasiyet alacaklıları için öngörülen belgenin, atanmış mirasçılar ile aynı fıkra içerisinde yer almasından dolayı, bu belgenin niteliği hakkında bir incelemeye yer vermemişlerdir.

Öğretide çoğunlukla kabul gören ve Yargıtay kararlarında da yer edinen diğer görüş ise vasiyet alacaklılarına talepleri halinde sulh mahkemesi tarafından verilen belgenin teknik anlamda mirasçılık belgesi olmadığı yönündedir⁸³. Bu görüşün gerekçesi, vasiyet alacaklılarının mirasçı sıfatına sahip olmamalarıdır. Mirasçı sıfatına sahip olmayan bu kişilerin, mirasbırakanın kendilerine bıraktığı belirli bir şeyi istemeye yönelik kişisel bir talep hakkına sahip olmaları nedeniyle mirasçılık belgesi talep etmeleri mümkün değildir⁸⁴. Diğer bir deyişle, vasiyet alacaklıları TMK m.

⁸² Eren, Yücer Aktürk, **a.g.e.**, N. 1255, s. 454. Vasiyet alacaklılarının sulh mahkemesinden vasiyet alacaklısı olduklarını gösteren bir belge alacaklarını belirtmekle birlikte bu belgenin mirasçılık belgesi niteliğinde olup olmadığına ilişkin bir ayrıma gitmeden yapılan açıklamalar için bkz. İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 496; Ayan, **a.g.e.**, s. 267; İşgüzar, Demir, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 137.

⁸³ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 335; Öztan, **a.g.e.** s. 385; Kurşat, **a.g.e.**, s. 328; Erişgin, **a.g.e.**, s. 61-62; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 92; Cem Baygın, **Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması**, Ankara, 2005, s. 211; İyilikli, **a.g.m.**, s. 302. “Dava, muayyen mal vasiyet alacaklısı belgesi verilmesi istemine ilişkindir. Mahkemece, davacının atanmış mirasçı olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de varılan sonuç davadaki isteme ve yasal düzenlemelere uygun düşmemiştir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 598. maddesinin birinci fıkrası hükmünde, başvuru üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere Sulh Mahkemesince mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verileceği, aynı maddenin ikinci fıkrası hükmünde de, mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından bir ay içinde itiraz edilmediği takdirde lehine tasarrufta bulunulan kimseye de atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilmesinin gerektiği açıklanmıştır...” Yarg. 7. HD., E. 2011/6264 K. 2011/7209 T. 24.11.2011 (Lexpera, E.T. 10.06.2019)

⁸⁴ Kocaağa, **a.g.m.**, s. 92; Midyat, **a.g.e.**, s. 17. Vasiyet alacaklılarının mirasçılık belgesi talep etme hakkı olmadığı yönünde bkz. “4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 598. maddesinin birinci fıkrası hükmünde, başvuru üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere sulh mahkemesince mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verileceği, aynı maddenin ikinci fıkrası hükmünde de mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından bir ay içinde itiraz edilmediği takdirde lehine tasarrufta bulunulan kimseye de atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilmesinin gerektiği açıklanmıştır. Anılan yasa hükmüne göre, mirasçılık belgesi yasal mirasçılara ve atanmış

598/II'ye dayanarak sulh hukuk mahkemesinden ancak vasiyet alacaklısı olduklarını gösteren bir belge talep edebilirler⁸⁵.

Önceki MK m. 538'de mirasçılık belgesi talep edebilecek kişiler arasında yasal mirasçılar gibi vasiyet alacaklılarına da yer verilmemişti. Öğreti ve uygulamada, hem konuya ilişkin diğer mevzuat⁸⁶ hem yasal mirasçıların da uygulamada atanmış mirasçılar kadar mirasçılık belgesine ihtiyaç duyması nedeniyle yasal mirasçıların da mirasçılık belgesi talep edebileceği kabul edilirken; vasiyet alacaklılarının mirasçılık belgesi talep edemeyecekleri hususunda görüş birliği mevcuttu⁸⁷. Bunun nedeni ise mirasçılık belgesinin işlevlerini ancak mirasçı sıfatına sahip olan kimseler için sağlayabilecek olmasıdır. Gerçekten, vasiyet alacaklısı sahip olduğu kişisel talep hakkını mirasçılara karşı kullanır. Üçüncü bir kişiye karşı kullanamaz (TMK m.

mirasçılara verilebilir. Muayyen mal vasiyeti alacaklısının mirasçılık belgesi isteme hakkı yoktur” Yarg. 14. HD. 26.01.2016, E. 2015/12033, K. 2016/938 (Lexpera, E.T. 21.08.2019).

⁸⁵ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 335; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 92; Kurşat, **a.g.e.**, s. 328; Erişgin, **a.g.e.**, s. 62; İyilikli, **a.g.m.**, s. 302. Aynı yönde bkz. “...Mirasçılık belgesi verilmesi isteminde çoğun içinde azı da vardır ilkesi uyarınca davacının isteminin vasiyet alacaklısı belgesi verilmesi olarak nitelendirilmesi gerekirken...” Yarg. 14. HD. 16.06.2015, E. 2015/2117, K. 2015/6746 (Lexpera, E.T. 21.08.2019).

⁸⁶ TSN m. 19; TK m. 5; NK m. 79/I.

⁸⁷ Arık, **a.g.m.**, s. 28; Ali Naim İnan, **Miras Hukuku**, 2. Bası, Ankara, 1982, s. 314; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 580, dn. 5. “...MK.nun 538. Maddesi hükmünce “vasiyetnamede mirasçı nasbedilmiş olup da, hakları kanunî mirasçıları yahut tarihi mukaddem olan bir tasarruf ile lehlerine teberru vaki olanlar tarafından sarahaten itiraza uğramayan kimseler, tebliğ tarihinden itibaren bir ay geçtikten sonra mirasçılık sıfatları hakkında ellerine resmi bir vesike verilmesini sulh hâkiminden isteyebilirler”. Bu belgenin verilmesini mansup mirasçılar isteyebilirler; ancak kanunî mirasçıları kuşkusuz böyle bir belgenin verilmesini istemek hakları vardır. 538. madde uyarınca verilen belge mansup mirasçıya tereke malları üzerinde zilyetlik hakkı, tasarruf hakkı verir. Şu husus özellikle belirtilmelidir ki, terekenin tamamı veya şayi bir cüz'ü değil de belli bir mal vasiyet edilen kimse 538. madde de sözü edilen belgenin verilmesini isteyemez...” Yarg. HGK. 16.01.1985, E. 1983/375, K. 1985/12 (Lexpera, E.T. 21.08.2019); Aynı yönde bkz. “Vasiyet, belirli (muayyen) mal vasiyetini içermektedir. Belirli mal vasiyetinden yararlanacak davacının bunu mirasçılardan varsa vasiyeti tenfiz memurundan istemesi, vasiyetine konu malı elde edememesi halinde Medeni Kanunun 600. (EMK m. 541) maddesi gereği, bu kişiler aleyhine istihkak davası açması gerektiği düşünülmeden, mirasçı seçilmiş (nasb) gibi kendisine mirasçılık belgesi verilmesi doğru bulunmamıştır” Yarg. 2. HD, 11.6.2001, E. 7685, K. 9072 (Kocaağa, **a.g.m.**, s. 93, dn. 31).

Buna karşın Yargıtay bir kararında vasiyet alacaklısına da mirasçılık belgesi verilebileceğini kabul etmiştir: “Vasiyetname açılmış, mirasçıların tümüne vasiyetname örneği tebliğ edilmiş ve iptal davası açtıkları yolunda sulh hâkimine başvurmuşlardır. Öyle ise MK.nun 538. Maddesi gereğince yararına vasiyet yapılan kişiye veraset belgesi verilmesi gerekirken...” Yarg. 2. HD. 8.11.1977, E. 7596, K. 7822 (Kurşat, **a.g.e.**, s. 328, dn. 1171).

600/I)⁸⁸. Bu sebeple üçüncü kişilere karşı vasiyet alacaklısı sıfatını ispatlama gibi bir ihtiyacı da söz konusu olmaz. Üstelik vasiyet alacaklısı bu belgeyle kendisine bırakılan malın mülkiyetini veya zilyetliğini de elde etmiş olmaz⁸⁹. Bu belge sadece kendisine belirli bir mal bırakılan vasiyet alacaklısının, sahip olduğu kişisel talep hakkını resmen ortaya koymasına yarayabilir⁹⁰. Oysa vasiyet alacaklısının bu hakkını resmî bir belge ile ortaya koyabilmesi için TMK m. 598/II’de düzenlenen belgeye ihtiyacı yoktur. Nitekim kanun koyucu vasiyet alacaklısının bu ihtiyacını TMK m. 597/I ile gidermiştir. İlgili hükme göre, “*Mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hâkim tarafından tebliğ edilir*”. Görüldüğü üzere vasiyet alacaklısının tereke üzerindeki talep hakkını göstermek için ayrıca bu durumunu gösterir bir belgeye gereksinimi yoktur⁹¹. Durum böyleyken Türk Medenî Kanunu’nda kanun koyucunun mirasçılık belgesini düzenleyen ilgili maddede vasiyet alacaklılarına da bir belge verilmesi yönündeki düzenlemesi yerinde olmamıştır⁹².

Bütün bu gerekçeler doğrultusunda biz de vasiyet alacaklılarının TMK m. 598/II uyarınca talep edebilecekleri belgenin teknik anlamda bir mirasçılık belgesi olmadığına ilişkin görüşüne iştirak etmekteyiz. Bu sebeple kanaatimizce her ne kadar

⁸⁸ TMK m. 600/I: “*Vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur.*”

⁸⁹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 328.

⁹⁰ Baygın, **a.g.e.**, s. 211; Erişgin, **a.g.e.**, s. 62.

⁹¹ Küçükaydın, **a.g.m.**, s. 442, dn. 69; Tapu Sicil Tüzüğü m. 21/b hükmünde tescil için gerekli belgeler düzenlenmiştir. Buna göre, “*İstem, lehine vasiyet edilen tarafından yapılırsa Hâkim tarafından tescil için yazılan yazı ile birlikte tenfiz kararı ve vasiyetnamenin onaylı bir örneği*” gerekir. İlgili hüküm gereği vasiyet alacaklılarının da bazı belgelere ihtiyaç duyduğu ortadadır. Ancak hükümde bahsedilen tenfiz kararı ve vasiyetnamenin onaylı bir örneği ile TMK m. 598/II hükmünde bahsedilen belgenin bir ilgisi yoktur. Bu nedenle TST m. 21,b hükmü, vasiyet alacaklılarının m. 598/II’ye dayanarak talep edebildikleri bu belgenin gerekçesi olarak değerlendirilemez (Erişgin, **a.g.e.**, s. 63).

⁹² Maddenin gerekçesinde vasiyet alacaklılarına ilişkin bu yenilik ile ilgili bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu yöndeki eleştirileri için bkz. Kurşat, **a.g.e.**, s. 265, dn. 888. Ayrıca 4721 sayılı TMK ile birlikte vasiyet alacaklılarına sulh hukuk mahkemesince durumlarını gösteren bir belge düzenlenebilirken, yükleme lehdarlarına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemesi öğretide eleştirilmiştir. Kurşat’a göre yükleme lehdarları bir alacak hakkına sahip olmasalar da yüklemenin yerine getirilmesini talep etme imkânını kullanmak için bir belgeye duydukları ihtiyacın, vasiyet alacaklılarının kişisel talep haklarını ispatlamak için bu belgeye duydukları ihtiyaçtan bir farkı yoktur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kurşat, **a.g.e.**, s. 265, dn. 892.

söz konusu imkân mirasçılık belgesi başlığı altında yer alsa da hükmün amacını bu belgenin işlevlerini de dikkate alarak yorumlamak gerekir. Sonuç olarak TMK m. 598/II'deki vasiyet alacaklıları ifadesinden anlaşılması gereken, gerçekte böyle bir belgeye ihtiyaç olmasa dahi, sulh mahkemesi tarafından bu kişilerin durumunu gösteren bir belge düzenlenebileceğinden ibaret olmalıdır⁹³.

4. Yabancılar

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu m. 3/I, d uyarınca, yabancı kavramıyla Türkiye Cumhuriyeti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kimseler kastedilir⁹⁴. Yabancıların mirasçılık belgesi talep edip edemeyeceği hususuna TMK m. 598'de yer verilmemiştir. Bu nedenle yabancılik söz konusu olduğunda mahkeme tarafından mirasçılık belgesi düzenlenip düzenlenemeyeceğini veya yabancı makamlar tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinin Türkiye'deki geçerliliğini tespit etmek için özel kanunlardaki hükümler dikkate alınmalıdır.

Milletlerarası özel hukuk kurallarını düzenleyen 2675 sayılı MÖHUK m. 22'ye göre: *“Miras ölenin milli hukukuna tabidir. Türkiye’de bulunan taşınmaz mallar hakkında Türk Hukuku uygulanır”*. İlgili hükme göre, yabancıların mirasçılığını terekede bulunan taşınır ve taşınmazlar için ayrı ayrı incelemek gerekir.

Yasal veya atanmış mirasçı sıfatına sahip yabancıların, terekede bulunan taşınır ve taşınmaz bakımından, Türk vatandaşı olan yasal veya atanmış mirasçılarla arasında bir fark yoktur⁹⁵. Nitekim mirasbırakanın Türk vatandaşı olması nedeniyle MÖHUK m. 22 uyarınca Türk hukuku uygulanır. Türk hukukunda ise yabancı kimselerin miras yoluyla taşınır mal iktisap etmeleri hususunda bir kısıtlama bulunmaz⁹⁶. Dolayısıyla

⁹³ Kocaağa, **a.g.m.**, s. 92; Kurşat, **a.g.e.**, s. 328; Erişgin, **a.g.e.**, s. 62-63; İyilikli, **a.g.m.**, s. 303.

⁹⁴ TVK m. 3/I,d: *“ Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi...”*

⁹⁵ Şükrü Özdemir, **Yargıtay Örnek Kararları ile Gayrimenkul Miras Davaları ve Yabancıların Mülk Edinmeleri**, Ankara, Feryal Matbaacılık, 1986, s. 603; Çelikel, Erdem, **a.g.e.**, s. 343. Ancak Türk vatandaşı olan yasal mirasçılar TMK m. 598 uyarınca noterlerden de mirasçılık belgesi talep edebilirken, yasal mirasçı olan yabancılar NK m. 71/B/3'e göre noterlerden mirasçılık belgesi talep edemezler.

⁹⁶ *“Türk Medeni Kanunu, bu kanunun yürürlüğüne ilişkin kanun ile 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun hükümlerinde mirasın, mirisin ölümüyle açılacağı, mirasçılık ve mirasın geçişinin mirisin ölümü tarihinde yürürlükte bulunan hükümlere göre belirleneceği, mirasın ölenin milli hukukuna tabi olduğu, Türkiye’de bulunan taşınmaz mallar*

bu kişilerin terekedeki taşınırılar için sulh hukuk mahkemesinden mirasçılık belgesi istemesi mümkündür⁹⁷.

Türkiye’de bulunan taşınmazların yabancılara intikalinde ise birtakım kanunî kısıtlamalar mevcuttur. Aslında bu kısıtlamalar özel olarak taşınmazların miras yolu ile intikali için düzenlenmemiştir. Bununla birlikte taşınmazların ediniminin kısıtlandığı durumlarda, yabancı yasal veya atanmış mirasçının ilgili sınırlamalara uymadan edindiği taşınmazın intikal işleminin yapılmasının ardından Maliye

hakkında Türk hukukunun uygulanacağı belirtilmiştir. Tapu Kanunu’nun 35. maddesinde de yabancı uyruklu gerçek kişilerin ancak karşılıklılık bulunması ve kanuni sınırlamalara uyulması koşuluna bağlı olarak Türkiye’de taşınmaz mal edinebilecekleri, karşılıklılığın tespitinde hukukî ve fiili durumun esas alınacağı açıklanmıştır. 18.05.2012 tarihinde yürürlüğe gire Tapu Kanunun 35. maddesinde 6302 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle, karşılıklılık ilkesi kaldırılarak sadece Bakanlar Kurulunca belirlenen ülke vatandaşlarının Türkiye’de taşınmaz mal ve sınırlı ayni hak edinebileceği düzenlenmiştir. Kanunun açık hükmünden de anlaşılacağı üzere Tapu Kanunu’nda belirtilen bu sınırlama yalnızca taşınmaz mallar yönünden uygulanabileceğinden yabancı uyruklu kişilerin taşınır mallar ile para veya diğer haklar yönünden mirasçı olmalarında yasal herhangi bir engel bulunmamaktadır” Yarg. 14. HD. 04.12.2017, E. 2016/7363, K. 2017/9059 (Lexpera, E.T. 21.08.2019).

⁹⁷ Midyat, **a.g.e.**, s. 20; Kurşat, **a.g.e.**, s. 350. “Yargılama sırasında toplanan delillerden ülkemizle Romanya devleti arasında Tapu Kanunu’nun 35. maddesinin uygulanması ve miras yoluyla taşınmaz edinme yönünden karşılıklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Hal böyle olunca miras bırakanın ölüm günü itibarı ile Türk vatandaşı olmayan davacının Tapu Kanunu’nun 35. Maddesindeki sınırlandırma ve karşılıklılık bulunmaması nedeniyle taşınmazlar yönünden miras bırakanın mirasçısı olamayacağı ve miras bırakanın Türkiye’de bulunan taşınmazları miras yolu ile edinmeyeceği kuşkusuzdur. Ne var ki; taşınmazlar yönünden kabul edilmiş bulunan Tapu Kanunu’nun 35. maddesindeki sınırlandırmanın taşınır mallar yönünden uygulaması mümkün olmadığı gibi yabancı uyruklu kişilerin miras bırakana ait Türkiye’deki taşınır malları ve alacakları edinmeyeceklerine ilişkin olarak yasalarımızda başkaca bir hüküm de bulunmadığından davacının taşınır mal ve alacaklar yönünden dava açma hakkı bulunmaktadır. Nitekim mahkemece verilen ilk hükümde taşınır ve taşınmaz mal ayrımı yapılmaksızın mirasçılık belgesi verilmesine rağmen Yargıtay bozma ilamında taşınır mallar yönünden mirasçılık belgesi verilmesinde yasal bir engel bulunmadığından bu husus bozma kapsamı dışında tutulmuş, davacının taşınır mallar yönünden mirasçılık belgesi isteme hakkının bulunduğu olgusu kesinleşmiştir. Mahkemece bu olgular dikkate alınarak yanılığa dayalı olduğu belirlenen önceki günlü mirasçılık belgesinin iptaline, taşınmazlar yönünden ayrı, taşınırılar yönünden ayrı değerlendirme yapılarak, davacının taşınmazlar yönünden açtığı mirasçılık belgesi verilmesi isteminin reddine, taşınırılar ve alacaklar yönünden açtığı davanın kabulü ile miras bırakanın tüm mirasçılarını ve miras paylarını gösterir mirasçılık belgesi verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsiz, davacı ve dahili davalılardan ...’in temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden kabulü ile hükmün bozulmasına...” gerekçesiyle kararın ikinci kez bozulmasına karar verilmiştir” Yarg. 14. HD. 25.02.2019, E. 2017/4849, K. 2019/1595 (Lexpera, E.T. 21.08.2019).

Bakanlığı tarafından verilen süre içinde tasfiye edilmesi zorunludur (TK m. 35/VI)⁹⁸. Bu bakımdan her ne kadar miras hukukuna özgü olmasa da yabancıların miras yoluyla taşınmazları edinmelerinde bu kısıtlamalar dikkate alınmalıdır⁹⁹. Öyleyse terekede taşınmazın bulunduğu hallerde yabancı mirasçı mahkemeden mirasçılık belgesi talep ettiğinde, mahkeme tarafından gerekli şartların sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmeli; şartların sağlanmaması durumunda talep reddedilmelidir¹⁰⁰. Mahkeme tarafından yabancı kişilerin taşınmazları iktisap edebilmesi için gerekli araştırmalar

⁹⁸ TK m. 35/VI: “Bu madde hükümlerine aykırı olarak edinilen, edinim amacına aykırı kullanıldığı ilgili Bakanlık ve idarelerce tespit edilen, süresi içinde ilgili Bakanlığa başvurulmayan veya süresi içinde projeleri gerçekleştirilmeyenler ile bu maddenin birinci fıkrası kapsamındaki sınırlamalar dışında miras yoluyla edinilen taşınmazlar ve sınırlı ayni haklar, Maliye Bakanlığınca verilecek bir yılı geçmeyen süre içinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir.” Bkz. Nuray Ekşi, **Yabancıların Türkiye’de Taşınmaz İktisabı**, 6302 sayılı ve 3.5.2012 tarihli Kanunla Yapılan Değişikliklere Göre Hazırlanmış 2. Bası, İstanbul, Beta, 2012, s. 150; Aytuğ Ceyhan Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 198, dn. 816. TK m. 35 hükmünün 03.05.2012 tarihli ve 6302 sayılı Tapu ve Kadastro Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan değişikliklerden önceki halinde, yabancıların Türkiye’de taşınmaz mal iktisabında bulunabilmesi için yabancı kişinin vatandaşlık bağı bulunan devlet ile Türkiye arasında karşılıklılık şartı aranmaktaydı. Söz konusu hükmün ikinci fıkrasında ise karşılıklılık şartını sağlamayan devlet vatandaşlarının kanunî miras yolu ile edindikleri taşınmazların tasfiye edilip bedele çevrileceği düzenlenmekteydi (Gülören Tekinalp, **Türk Yabancılar Hukuku**, Yenilenmiş 8. Bası, İstanbul, Beta, 2003, s. 201-203). Ancak 6302 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda karşılıklılık şartı ve dolayısıyla ilgili ikinci fıkra 35. maddeden çıkarılmıştır.

⁹⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, s. 201; Çakır, **a.g.e.**, s. 198. Bu kısıtlamalar yabancıların mirasçılık sıfatını kazanmalarını engellemez. Anılan kısıtlamalar mirasçılık sıfatını haiz olan yabancıların terekede yer alan taşınmaz üzerinde tasarruf etmesini engeller niteliktedir (Baran Çelik, **a.g.m.**, s. 486). Ancak doğumla Türk vatandaşı olmasına rağmen çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybederek yabancı devlet vatandaşı olmuş kişiler ve bu kişilerin üçüncü dereceye kadar alt soyları için bu kısıtlamalar uygulanmaz (TVK m. 28: “Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoyları, bu maddede belirtilen istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklıdır”). Aynı yönde bkz. Yarg. 21. HD. 03.07.2017, E. 2016/3367 K. 2017/5638 (Lexpera, E.T. 21.08.2019). Bu kişilerin mirasçılığı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ergin Nomer, “Yabancı Devlet Vatandaşlığını Kazanan (Eski) Türk Vatandaşlarının Mirasçılığı”, **İÜHFİM**, C. LV, S. 3, 1997, sa. 169-178.

¹⁰⁰ Ancak yabancı yasal veya atanmış mirasçının terekedeki taşınırılar üzerinde miras hakkı söz konusu ise mahkeme tarafından bu kişinin terekedeki taşınırılar için mirasçı sıfatını haiz olduğuna ilişkin mirasçılık belgesi düzenlenebilir. Bkz. İkinci Bölüm, dn. 95.

yapılmadığı takdirde üst mahkeme tarafından mirasçılık belgesine ilişkin kararın kaldırılması veya bozulması yönünde karar verilebilir¹⁰¹.

Bu bağlamda yabancıların miras yolu ile taşınmazları edinmeleriyle ilgili 2644 sayılı TK m. 35/I önem arz eder¹⁰². İlgili hükme göre yabancıların Türkiye’de bulunan taşınmazları edinebilmeleri için yabancı kişi, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen ülkelerden birinin vatandaşı olmalı, özel kanunlardaki sınırlamalara, askeri yasak bölgeler ile stratejik bölgeler ve askeri güvenlik bölgelerine uymalı ve son olarak edinilen taşınmaz ile bağımsız ve sürekli sınırlı aynî hakların toplam alanı ülke genelinde otuz hektarı geçmiyor olmalıdır¹⁰³.

¹⁰¹ “...mahkemece ... Yüksek Mahkemesi'nin 137/21 tescil numaralı, 08.03.2003 tarihli 1/21 cilt, 137 sayfa numaralı mirasçılık belgesi sahibi 25.02.2003'te vefat eden muris ...'in ölüm tarihinde Ülkemiz ile Suudi Arabistan arasında taşınmazların miras yoluyla intikaline ilişkin olarak hukukî veya fiili karşılıklılık mevcut olup olmadığı araştırılmıştır. Ancak, A... Yüksek Mahkemesi'nin 76/2 kayıt numaralı, 82 teslim etme sayılı 19.04.1982 tarihli mirasçılık belgesinde mirasçıları belirlenen kök muris ... 'in ölüm tarihinde taşınmazların miras yoluyla intikaline ilişkin olarak hukukî veya fiili karşılıklılık mevcut olup olmadığı bulunup bulunmadığı araştırılmadığı anlaşılmaktadır... Kök muris ...'in ölüm tarihi olan 03.04.1943 tarihinde Ülkemiz ile Suudi Arabistan arasında taşınmazların miras yoluyla intikaline ilişkin olarak hukukî veya fiili karşılıklılık mevcut olup olmadığına dair yazı cevabı geldikten sonra, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin bozma ilamında belirtildiği gibi Uluslararası Özel Hukuk Dalında öğretim görevlisi, yabancı unsurlu mirasçılık ilişkileri konusunda uzman ve taşınmazların paylaşımı konusunda bilirkişi uzman üç kişilik hukukçu bilirkişi heyeti belirlenmeli, HMK'nin 266-287. maddelerinde belirtilen usullere uygun şekilde görevlendirilmeleri yapılarak dosya üzerinden rapor alınmalı, dosyadaki diğer deliller de birlikte değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmelidir. Mahkemece, belirtilen hususlar üzerinde durulmadan eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bu nedenle hükmün bozulması gerekmiştir” Yarg. 14. HD. 29.04.2019, E. 2017/5597, K. 2019/3773 (Lexpera, E.T. 12.10.2019). Aynı yöndeki görüş için bkz. Kurşat, **a.g.e.**, s. 352-353.

¹⁰² TK m. 35/I: “Kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla, uluslararası ikili ilişkiler yönünden ve ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen ülkelerin vatandaşı olan yabancı uyruklu gerçek kişiler Türkiye’de taşınmaz ve sınırlı aynî hak edinebilirler. Yabancı uyruklu gerçek kişilerin edindikleri taşınmazlar ile bağımsız ve sürekli nitelikteki sınırlı aynî hakların toplam alanı, özel mülkiyete konu ilçe yüz ölçümünün yüzde onunu ve kişi başına ülke genelinde otuz hektarı geçemez. Cumhurbaşkanı kişi başına ülke genelinde edinilebilecek miktarı iki katına kadar arttırmaya yetkilidir”.

¹⁰³ Ekşi, **a.g.e.**, s. 126-127; Tuğçe Bilici, **Yabancıların Türkiye’de Taşınmaz Mal Edinme Hakkı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 114; İlgili hükümde 03.05.2012 tarihli ve 6302 sayılı Tapu ve Kadastro Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan değişiklikler sonucunda yabancıların Türkiye’de taşınmaz edinmeleri için aranan karşılıklılık şartı kaldırılmıştır. Söz konusu hükmün eski hali ve yapılan değişiklikler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bilici, **a.g.e.**, s. 97-112.

5. Türk Medenî Kanunu m. 598’de Belirtilmeyen Diğer Kişilerin Durumu

Mirasçılık belgesini talep etmeye yetkili olan kişiler TMK m. 598’de yer alır. Buna göre yasal ve atanmış mirasçılarının -teknik anlamda mirasçılık belgesi olmasa da vasiyet alacaklılarının- mirasla ilişkilerini belgelendirmekte hukukî yararlarının olduğu kabul edilir. Ancak uygulamada, ilgili hükümde yer almamakla birlikte alacağı yasal veya atanmış mirasçının bu sıfatının saptanmasına bağlı olan kişilerin de mahkeme veya cebrî icra organları tarafından verilen yetki sayesinde mirasçılık belgesi talep edebilme imkânı vardır¹⁰⁴. Bu kişiler mirasbırakanın ve mirasçının alacaklılarıdır.

a. Mirasbırakanın Alacaklıları

Mirasbırakanın alacaklılarının bazı durumlarda mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilmeleri mümkündür¹⁰⁵. Yargıtay kararlarıyla yerleşen bu uygulama İcra ve İflâs Kanunu m. 94 ve 121 hükümlerinden kaynaklanır¹⁰⁶. İİK m. 94/2 uyarınca: *“Borçlunun reddetmediği miras veya başka bir sebeple iktisap eyleyip henüz tapuya veya gemi siciline tescil ettirmediği mülkiyet veya diğer aynı hakların borçlu namına tescili alacaklı tarafından istenebilir. Bu talep üzerine icra dairesi alacaklının bu muameleyi takip edebileceğini tapu veya gemi sicili dairesine ve icabında mahkemeye bildirir”*.

Hükümde belirtildiği üzere alacaklı, borçlu adına tapuda işlem yapabilir. Ancak bunun için mirasçılık belgesine ihtiyaç duyar. Nitekim, mirasçıların terekede yer alan bir taşınmazla ilgili tapuda işlem yapabilmesi için mirasçılık belgesinin gerektiğini öngören TST m. 20/1, a mirasbırakanın alacaklıları için de geçerliliğini sürdürür¹⁰⁷. Bu nedenle icra dairesi tarafından verilen yetki mahkemeye bildirilir ve

¹⁰⁴ Erişgin, **a.g.e.**, s. 65.

¹⁰⁵ Kut, **a.g.m.**, s. 1495; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 335; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 93; Kurşat, **a.g.e.**, s. 266; Erişgin, **a.g.e.**, s. 67; İşgüzar, Demir, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 137; Ahmet Cemal Ruhi, *“Mirasçılık Belgesi ve Yabancı Bir Ülke Mahkemesinden Alınan Mirasçılık Belgesinin Türkiye’de Tanınması”*, **THD**, Cilt: 9, Sayı: 92, 2014, sa. 14-28, s. 16.

¹⁰⁶ Üstündağ, **Usûl**, s. 270; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 335; Kurşat, **a.g.e.**, s. 266; Erişgin, **a.g.e.**, s. 67.

¹⁰⁷ Kurşat, **a.g.e.**, s. 266.

mirasbırakanın alacaklıları işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan mirasçılık belgesini -mirasçılar adına- mahkemeden talep edebilir¹⁰⁸. İcra dairesi tarafından mirasbırakanın alacaklısına sulh hukuk mahkemesinden -mirasçılar adına- mirasçılık belgesi alabilmesi için verilen bu yetki HMK m. 53'te yer alan dava takip yetkisidir¹⁰⁹.

Uygulamada mirasbırakanın alacaklılarının mirasçılık belgesi talep etmeye yetkili kılındığı bir diğer durum ise İİK m. 121'de düzenlenmiştir¹¹⁰. İlgili hükme göre, mirasbırakanın alacaklıları tarafından başlatılan icra takibinde taksim edilmemiş miras hissesinin paraya çevrilmesi usûlüne icra mahkemesi karar verir¹¹¹. Bu bağlamda icra mahkemesi mirasbırakanın alacaklılarına ortaklığın giderilmesi davası açabilmeleri için yetki belgesi verebilir¹¹². Ortaklığın giderilmesi davasında mirasçıların tespit

¹⁰⁸ “Toplanan deliller ve tüm dosya kapsamından, talepte bulunan banka tarafından borçlu E.. Ç.. hakkında İstanbul 6. İcra Müdürlüğü'nün 2001/15521 E. sayılı dosyası üzerinden 24.04.2001 tarihinde icra takibi yapıldığı, daha sonra iş bu dosyanın yenilendiği ve yeni numarasının 2009/40024 olduğu, borçlu E.. Ç..'in ise 21.03.2003 tarihinde öldüğü, davacı bankanın alacağını tahsil amacıyla borçlunun yasal mirasçılarını öğrenmek için İcra Müdürlüğü'nden yetki belgesi talep ettiği, 02/11/2012 tarihinde alınan yetki belgesi ile eldeki davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca, mirasbırakan borçlunun davacı banka tarafından yapılan icra takibinden yaklaşık üç yıl sonra öldüğü, bu nedenle ilgili icra dosyasında İcra Müdürü tarafından verilen yetki belgesinin İİK 94/2 maddesi hükmüne göre geçerli bir yetki belgesi olduğu nazara alınarak talebin kabulü ile mirasbırakan E.. Ç..'in mirasçılık belgesinin verilmesi gerekirken yersiz gerekçelerle talebin reddine karar verilmesi doğru olmamıştır” Yarg. 8. HD. 18.04.2014, E. 2014/6194, K. 2014/7667 (Lexpera, E.T. 10.06.2019). Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD. 03.07.2018, E. 2018/8814, K. 2018/7214 (Lexpera, E.T. 10.06.2019).

¹⁰⁹ Baki Kuru, **İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı**, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Adalet, 2013, s. 455; Hakan Pekcanitez, Hülya Taş Korkmaz, **Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku**, Cilt I, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 598. Dava yetkisinin tanındığı yetki belgesinin çekişmesiz yargı işleri bakımından gerekli olmadığına ilişkin görüşleri için bkz. Buse Dişel, “Dava Takip Yetkisi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Yayınlanmış Doktora Tezi**, İzmir, 2019, s. 306.

¹¹⁰ İİK m. 121: (1) Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi yukardaki maddelerde gösterilmeyen başka nevi malların satılması lazım gelirse icra memuru satışın nasıl yapılacağını icra mahkemesine sorar. (2) İcra mahkemesi, yerleşim yerleri malum olan alakadarları davet ve gelenlerini dinledikten sonra açık arttırma yapabileceği gibi satış için bir memur da tayin edebilir yahut iktiza eden diğer bir tedbiri alabilir.

¹¹¹ Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, **İcra ve İflâs Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 317.

¹¹² İcra mahkemesinin taksim edilmemiş bir miras hissesinin paraya çevrilmesi yönünde İİK m. 121/II'ye göre verebileceği en etkili kararın, alacaklıya terekede bir veya birden fazla mal hakkında ortaklığın giderilmesi davası açabilmesi için dava takip yetkisi vermesi olduğu yönünde

edilmesi için mirasçılık belgesine ihtiyaç olacağından, mirasbırakanın alacaklıları icra mahkemesi tarafından kendilerine verilen yetkiye dayanarak, mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilir¹¹³.

Yargıtay uygulamasını esas alarak yerleşen bu görüş öğretide eleştirilmektedir¹¹⁴. Eleştirilere göre mirasbırakanın alacaklılarına verilen bu belgenin niteliği ile mirasçılık belgesinin niteliği örtüşmez. Diğer bir deyişle mirasçılar adına düzenlemiş olsa bile mirasbırakanın alacaklılarına verilen bu belgenin tek işlevi alacaklılara bir tür teminat sağlamasıdır¹¹⁵. Ayrıca söz konusu durum mirasçılık belgesini düzenleyen TMK m. 598'in kapsamına girmez. Kanunda kendisine böyle bir yetki verilmemiş alacaklıların kendilerine tanınan diğer yollara başvurusu gerekir¹¹⁶. Nitekim mirasbırakanın alacaklıları mirasçılara karşı ifa davası açma veya resmî tasfiye isteme yollarından birini tercih ederek de alacaklarını koruyabilirler¹¹⁷. Bu

bkz. Kuru, **El Kitabı**, s. 638-639. İİK m. 121 uyarınca açılan bu davanın esasen mirasın paylaştırılması davası niteliğinde olduğuna ilişkin bkz. Anıl Koroğlu, “*Medenî Usûl Hukuku Bakımından Ortaklığın Giderilmesi Davası*”, **İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmış Doktora Tezi**, İstanbul, 2020, s. 141.

¹¹³ “Paydaşlığın giderilmesi davasını paydaşlardan biri veya birkaçı diğer paydaşlara karşı açar. HMK'nin 27. maddesi uyarınca davada bütün paydaşların yer alması zorunludur. Paydaşlardan veya ortaklardan birinin ölümü halinde alınacak mirasçılık belgesine göre mirasçılarının davaya katılmaları sağlandıktan sonra işin esasının incelenmesi gerekir. Somut olayın incelenmesinde, dava konusu 335 parsel sayılı taşınmazın tapu kayıt maliklerinden Halil Tufan davaya dahil edilmemiştir. Adı geçen tapu kayıt maliki sağ ise kendisinin, ölü ise mirasçılık belgesinin temini ile mirasçılarının davaya dahil edilmesi gerekirken, taraf teşkili usulüne uygun bir şekilde sağlanmadan davanın esası hakkında karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bu sebeple bozulması gerekmiştir” Yarg. 14. HD. 04.03.2019, E. 2016/15956, K. 2019/1857 (Lexpera, E.T. 18.11.2019). Aynı yönde bkz. Yarg. 14. HD. 11.06.2019, E. 2016/6315, K. 2019/75086 (Lexpera, E.T. 10.06.2019).

¹¹⁴ İmre, **a.g.e.**, s. 500; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 335-336; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1670, s. 401; Bilge Öztan, **Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)**, 10. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 385; Midyat, **a.g.e.**, s. 20; Erişgin, **a.g.e.**, s. 67.

¹¹⁵ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1670, s. 401; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 336; Öztan, **a.g.e.**, s. 385; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 93; Erişgin, **a.g.e.**, s. 67. Yargıtay bir kararında mirasbırakanın alacaklılarına talepleri halinde mirasçılık belgesi düzenlenmesindeki amacın mirasbırakanın alacaklılarının korunması olduğunu belirtmiştir. Bkz. Yarg. 2. HD. 09.06.2003, E. 2003/7221, K. 2003/8372 (Kurşat, **a.g.e.**, s. 266, dn. 898).

¹¹⁶ Kurşat, **a.g.e.**, s. 267. Nitekim mirasbırakanın alacaklıları, haklarını güvence altına almak için TMK 589 vd. hükümlerinde yer alan diğer koruma önlemlerinden de yararlanabilirler. Karş. Baygın, **a.g.e.**, s. 128-129.

¹¹⁷ Arık, **a.g.m.**, s. 28; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 336; Erişgin, **a.g.e.**, s. 67.

nedenle mirasbırakanın alacaklılarına verilen belgenin teknik anlamda mirasçılık belgesi olarak kabul edilmesi yerinde değildir¹¹⁸.

Mirasbırakanın alacaklılarının ifa davası açarak veya resmî tasfiye talep ederek alacaklarını korumaları mümkündür. Ancak bu yollar İİK m. 94/I ve m. 121/I hükümlerinde yer alan durumlar için bir çözüm değildir¹¹⁹. Zira İİK m. 94/I gereğince tapuda tescilin sağlanması veya İİK m. 121 uyarınca ortaklığın giderilmesi davasında mirasçılarının tespit edilebilmesi için mirasçılık belgesi gereklidir. Her ne kadar TMK m. 598’de mirasbırakanın alacaklılarına mirasçılık belgesi talep etme yetkisi verilmesine de bu kişilere -mirasçılar adına- mirasçılık belgesi verilmesi uygulamada bir gereksinimi karşılar¹²⁰. Bu nedenle ilgili hükümlerin uygulanabilmesi adına Yargıtay içtihatlarıyla yerleşen bu görüş kanaatimizce isabetlidir.

b. Mirasçıların Alacaklıları

Uygulamada İİK m. 94 ve m. 121 nedeniyle mirasbırakanın alacaklılarına verilen mirasçılık belgesi talep etme yetkisi mirasçılarının alacaklılarına da tanınır¹²¹. Bu nedenle yukarıda yapılan açıklamalar mirasçılarının alacaklıları için de geçerlidir.

c. Terekeyle İlgili Diğer Kişiler

Terekeyle ilgili olan ve yetkileri kanundan doğan bazı görevliler bulunur. Bunlar vasiyeti yerine getirme görevlisi (TMK m. 550), terekenin resmî yöneticisi (TMK m. 592), tereke temsilcisi (TMK m. 640/III) gibi görevlilerdir¹²².

¹¹⁸ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 336; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 93.

¹¹⁹ Kuşat, **a.g.e.**, s. 267.

¹²⁰ İyilikli, **a.g.m.**, s. 308.

¹²¹ Fahrettin Aral, **Türk Medenî Hukukunda Mirasın Taksimi Davası**, Ankara, 1979, s. 131; Erişgin, **a.g.e.**, s. 68; Ruhi, **a.g.m.**, s. 16. Aynı yönde bkz. Yarg. 6. HD. 16.01.2013, E. 2012/16119, K. 2013/288 (Lexpera, E.T. 21.08.2019); Yarg. 14. HD. 03.11.2014, E. 2014/8059, K. 2014/12183 (Lexpera, E.T. 21.08.2019).

¹²² Kuşat, **a.g.e.**, s. 267. Ayrıca bu görevliler mevcutken mirasçılarının mirasçılık belgesi talep etmekte hukukî yararlarının olup olmadığı tartışmalıdır. Nitekim terekenin resmen yönetilmesi veya vasiyeti yerine getirme görevlisi söz konusu olduğunda mirasçılarının tereke üzerinde tasarruf yetkisi ortadan kalkar. Bu bakımdan mirasçılarının mirasçılık belgesi almakta hukukî yararlarının olmadığı kabul edilir. Fakat bu yorum her zaman uygun olmayabilir. Mirasçılarının tereke üzerinde tasarruf yetkileri olmasa dahi yine de mirasçılık belgesi almakta hukukî yararları bulunabilir. Zira mirasçılık belgesi tereke üzerinde tasarruf imkânı sağlamanın yanı sıra mirasçılarının bu sıfatlarını

Bu kişilerin yetkileri bizzat kanun tarafından kendilerine verildiği için görevlerini yerine getirmek amacıyla kural olarak herhangi bir belgeye ihtiyaçları yoktur¹²³. Ancak bu kişilerin, yetkileri dahilinde tereke üzerinde mirasçılar adına yapacakları işlemlerde mirasçılık belgesine gereksinim duydukları durumlarda mahkemeden -mirasçılar adına- bu belgeyi talep edebilecekleri kabul edilir¹²⁴. Bu hallerde mahkemenin mirasçılık belgesini verirken uygulayacağı prosedür ise belgeyi talep eden görevliye göre belirlenmelidir. Bu bağlamda, eğer ölüme bağlı tasarrufla yetkili olarak belirlenen vasiyeti yerine getirme görevlisi görevini ifa ederken mirasçılık belgesine ihtiyaç duyarsa mahkeme atanmış mirasçılar için öngörülen TMK m. 598/II'de yer alan prosedüre göre bu belgeyi düzenlemelidir¹²⁵. Böylece vasiyeti yerine getirme görevlisinin yetkisine bir itiraz olup olmadığı da tespit edilmiş olur. Ancak diğer görevliler -terekenin resmî yöneticisi veya tasfiye memuru- bizzat mahkeme kararı ile atanmış olduklarından, mahkeme TMK m. 598/I uyarınca mirasçılık belgesi düzenlemelidir¹²⁶.

d. Özel Kanunlardaki Yetkiye Dayanarak Mirasçılık Belgesi Talep Edebilecek Kişiler

Bazı özel kanunlarda mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilecek kişilere yer verilmiştir. Bunlardan biri 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun m.

ispata da yarar. Bu nedenle bu hallerde dahi mirasçıların mirasçılık belgesi talep edebilmeleri gerekir. Ancak üçüncü kişiler tarafından mirasçıların tereke üzerinde sınırsız bir tasarruf imkânının olduğu yanlışlığını önlemek adına, düzenlenen belgede, vasiyeti yerine getirme görevlisinin, tereke resmi yöneticisinin veya resmî tasfiye memurunun görevinin devam ettiği belirtilmelidir (Kurşat, **a.g.e.**, s. 268-269, dn. 905).

¹²³ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1624, s. 409; Kurşat, **a.g.e.**, s. 268.

¹²⁴ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 85, dn. 2; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 164; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1624, s. 409; Cem Akbıyık, **Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 54; Canan Ruhi, Ahmet Cemal Ruhi, **Mirasçılık Belgesi**, 2. Baskı, Ankara, Seçkin, 2017, s. 59. Böyle bir ihtiyaç mümkün olmakla birlikte, bu durumlarda terekeyle ilgili görevlilere mirasçılık belgesinin verilmesi şart olmayıp bu kişilere mahkemece görevlerini açıklayan bir belge verilmesinin daha yerinde bir çözüm olacağı yönünde bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 71. Benzer yönde bkz. Köksal Kocağa, **Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi**, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2006, s. 117 vd.

¹²⁵ Kurşat, **a.g.e.**, s. 268, dn. 904.

¹²⁶ **A.y.**

4/III'tür. İlgili hükme göre, “...Kamulaştırma işlemlerinin yürütülmesinde il özel idareleri ve belediyeler veraset ilamı çıkarttırmaya, kayyım tayin ettirmeye veya tapuda kayıtlı son malike göre işlem yapmaya yetkilidir”. Kanun’un açık lafzından da anlaşıldığı üzere, bu kanun çerçevesinde yapılacak kamulaştırma işlemleri bakımından il özel idareleri ve belediyeler mirasçılık belgesi talep edebilirler¹²⁷.

Bir diğer düzenleme ise 2644 sayılı Tapu Kanunu’nda yer alır. İlgili kanuna 03.05.2012 tarihli ve 6302 sayılı Kanun ile eklenen Ek Madde 1’e göre, “Ölüm tarihinden itibaren en geç iki yıl içinde tapu sicilinde miras intikalinin gerçekleşmemesi halinde tapu müdürlüğü, mirasçılık belgesi düzenlenmesi için yargıya başvurabilir. Tapu müdürlüğü mirasçılık belgesine göre tapu sicili kayıtlarını elbirliği mülkiyeti şeklinde tescil ederek güncelleştirir...”¹²⁸. Bu hüküm doğrultusunda tapu müdürlüğü gerekli şartlar oluştuğu takdirde hem tapu kayıtlarında mirasçıları tespit edilemeyen bir taşınmazın kalmasını önlemek hem de olağanüstü zamanaşımı yoluyla taşınmazın kazanılmasını sınırlamak maksadıyla mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilir¹²⁹.

Mirasçılık belgesini talep edebilecek kişilere ilişkin düzenlemelerin sonuncusu ise 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanunun Uygulama Yönetmeliği m. 7/V’te yer alır¹³⁰. Riskli yapıların tespiti ve itirazları düzenleyen hükme göre, “İlgili tapu müdürlüğünce, tapu kütüğüne işlenen belirtmeler, riskli yapı tespitine karşı tebligat tarihinden itibaren on beş gün içinde riskli yapının bulunduğu yerdeki Müdürlüğe itiraz edilebileceği, aksi takdirde İdarece verilecek süre içinde riskli yapının yıktırılması gerektiği de belirtilmek suretiyle, aynı ve şahsî hak sahiplerine 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununa göre tebliğ edilir ve yapılan bu tebligat yazılı olarak veya elektronik ortamda Müdürlüğe

¹²⁷ Kurşat, **a.g.e.**, s. 269.

¹²⁸ Söz konusu değişikliğin ilk hali kanun tasarısının 3. maddesinde yer almaktaydı. Bu maddeye göre tapu müdürlüklerine mirasçılık belgesi düzenleme yetkisinin verilmesi öngörülmekteydi. Ancak alt komisyonda yapılan görüşmeler sonucunda, mirasçılık belgesi verilmesinin çekişmeksiz yargı işi olması ve ayrıca ilgili değişiklikte, düzenlenen mirasçılık belgesiyle ilgili bir itiraz yolunun öngörülmemiş olması sebebiyle sorunlara neden olabileceği gerekçesi ileri sürülerek bu madde tasarıdan çıkarılmıştır (Ekşi, **a.g.e.**, s. 93).

¹²⁹ Erişgin, **a.g.e.**, s. 73, dn. 87.

¹³⁰ RG: 15.12.2012, Sayı: 28498.

bildirilir... Tapuda kayıtlı malikin ölmüş olması halinde, Bakanlık, Müdürlük veya İdare tebligat işlemleri için 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre mirasçılık belgesi çıkartmaya, kayyım tayin ettirmeye veya tapuda kayıtlı son malike göre işlem yapmaya yetkilidir". Şu halde söz konusu şartlar mevcut olduğu takdirde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı mirasçılık belgesi talebinde bulunabilir¹³¹.

6. Mirasçılık Sifatını Yitiren Kişilerin Durumu

TMK m. 598 uyarınca bir kimsenin mirasçılık belgesi talep edebilmesi için mirasçılık sıfatını yitirmemiş olması gerekir¹³². Öyle ki ilgili hükmün lafzında yer alan *"...yasal mirasçı oldukları belirlenenlere"* ve *"...atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren"* ifadeleri, bir kimseye mahkeme veya noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenebilmesi için o kimsenin bu sıfatlara sahip olması gerektiğini açıkça ortaya koyar. Bu nedenle mirastan çıkarma, ret, yoksunluk ve feragat¹³³ gibi mirasçılık sıfatının yitirildiği hallerde kişilerin kural olarak mirasçılık belgesi talep edememeleri gerekir¹³⁴.

¹³¹ "...6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği madde 7/5.son hükmünde *"tapuda kayıtlı malikin ölmüş olması halinde, Bakanlık veya Müdürlük tebligat işlemleri için Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre mirasçılık belgesi çıkartmaya yetkilidir"* şeklinde düzenleme yer almaktadır. Davacı yanın dayandığı Yönetmelik hükümlerine göre ..., mirasçılık belgesi almaya yetkilidir. İlgili Yönetmelik maddesinin yasa aykırılığını denetleme makamı, idari yargıdır. Bu nedenle işin esasına girip inceleme yapılması gerekirken Yönetmelik hükümlerinin bağlayıcı olmadığından bahisle davanın reddi doğru görülmüştür" Yarg. 14. HD. 16.01.2017, E. 2016/3890, K. 2017/281 (Lexpera, E.T. 10.06.2019).

¹³² Erişgin, **a.g.e.**, s. 80.

¹³³ Mirastan feragat diğer mirasçılık sıfatının yitirilmesine neden olan hallerden farklı olarak bir sözleşme niteliğinde olup bu durumda kişi henüz mirasçılık sıfatını kazanmış olmadığı için mirasçılık sıfatının kaybedilmesinin değil miras hakkına ilişkin hakkın kazanılmasının engellenmesinin söz konusu olduğu yönünde bkz. Kurşat, **a.g.e.**, s. 262, dn. 874; Gökhan Antalya, **Mirastan Feragat Sözleşmesi**, İstanbul, Alkım Yayınları, 1999, s. 37 vd.

¹³⁴ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 335, dn. 8; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1669, s. 401; Midyat, **a.g.e.**, s. 25; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 88; Kurşat, **a.g.e.**, s. 261; Erişgin, **a.g.e.**, s. 80. Ancak mirastan kısmi feragat, mirastan kısmi çıkarma ve mirasın kısmi reddi gibi durumlarda mirasçılık sıfatı tamamen yitirilmediği için mirasçılık belgesi talep edilmesi mümkündür. Kurşat, **a.g.e.**, s. 261, dn. 869.

Ancak öğretide¹³⁵ ve Yargıtay kararlarında¹³⁶ kişilerin mirasçılık sıfatlarını yitirmelerine yol açan bu durumlarda dahi mirasçılık belgesi talep edebilecekleri de savunulur. Yargıtay ve bu görüşü kabul eden yazarlar, mirasçılık sıfatının yitirilmesi söz konusu olsa bile bu kişilerin mirasçılık belgesi talep etmekte terekede tasarruf etmenin dışında da yararları olabileceğini ifade ederler. Buna göre her ne kadar mirasçılık sıfatını yitiren kişi, artık bu sıfatı ispatlama veya tereke üzerinde tasarruf etme imkânı olmasa da mirasbırakan ile ilgili bazı hakları kullanmak için mirasçılık belgesine ihtiyaç duyabilir¹³⁷. Söz konusu haklara örnek olarak TBK m. 56/II uyarınca manevi tazminat davası açmak, TBK m. 53/b. (3)’e dayanarak destekten yoksun kalma tazminatı istemek veya 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu m. 16/I,c ve m. 32 hükümlerine göre ölüm aylığı talep etmek halleri gösterilir¹³⁸. Ancak bu hakların kullanılabilmesi için mirasçılık belgesine gerek yoktur. Zira manevi tazminat, destekten yoksun kalma tazminatı ve ölüm aylığını düzenleyen ilgili hükümlerde bu tazminatları talep edebilmek için kişinin ölen kimsenin mirasçısı

¹³⁵ Esat Şener, **Miras Hukuku**, Ankara, 1981, s. 105; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N.1636, s. 413; Özügür, **a.g.e.**, s. 589; Ömer Uğur Gençcan, **Miras Hukuku**, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s. 735. Mirasçılık sıfatını yitirmiş olan kimselere verilen mirasçılık belgesinin “olumsuz mirasçılık belgesi” olarak tanımlanabileceği yönünde bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 50-56.

¹³⁶ “...Mirasçılık belgesi istemek ise maddî bir olayın varlığını ikrar ile kişiler arasındaki soybağı ilişkisini tespit ettirmekten ibarettir. Hakkında mirastan çıkarma ve yoksunluk sebepleri gerçekleşen veya mirası reddeden ya da mirastan feragat eden mirasçının tereke ile ilişkisi tümünden kesilmiş sayılmaz. Mirastan çıkarma ve yoksunluk sebeplerinin gerçekleşmesi ya da mirasın reddi veya mirastan feragat edilmiş olması ilgili kişinin mirasçılık belgesi istemesine engel bir neden olmadığı gibi, ilgili kişinin mirasçılık sıfatını da ortadan kaldırmaz. Bu sebeple mirasçılardan biri veya birkaçı yönünden mirastan çıkarma ve yoksunluk sebeplerinin gerçekleşmesi ya da mirasın reddi veya mirastan feragat edilmiş olması durumunda bu olgular yok sayılarak miras bırakanın tüm mirasçılarını ve miras paylarını gösterir şekilde mirasçılık belgesinin düzenlenmesi, hüküm yerinde ilgili mirasçı veya mirasçılar yönünden mirastan çıkarma ve yoksunluk sebeplerinin gerçekleştiği ya da mirası ret veya mirastan feragat ettikleri açıklanarak bu olguların hukukî sonuçlarının terekenin bölüştürülmesi sırasında gözetileceğine işaret edilmesi gerekir” Yarg. 14. HD. 25.10.2018, E. 2016/2805, K. 2018/7151 (Lexpera, E.T. 04.10.2019); Aynı yönde bkz. Yarg. 14. HD. 25.05.2017, E. 2016/5367, K. 2017/4275 (Lexpera, E.T. 04.10.2019); Yarg. 14. HD. 03.03.2016, E. 2015/13925, K. 2016/2708 (Lexpera, E.T. 04.10.2019); Yarg. 14. HD. 02.07.2015, E. 2015/2153, K. 2015/7412 (Lexpera, E.T. 04.10.2019).

¹³⁷ Kurşat, **a.g.e.**, s. 263.

¹³⁸ TBK m. 56/II: “Ağır bedensel zarar veya ölüm halinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir.” Örnekler için bkz. **A.y.**

olması aranmaz¹³⁹. Dolayısıyla mirasbırakanın ölümüne bağlı olarak manevi tazminat ve destekten yoksun kalma tazminatı istemenin kişinin mirasçılık sıfatıyla ilgisi olmadığı ortadadır¹⁴⁰. Bu nedenle mirasçılık sıfatını yitiren kişinin mirasbırakanla olan ilişkisini ispat etmek için mirasçılık belgesine ihtiyacı yoktur.

¹³⁹ Nitekim manevi tazminat, destekten yoksun kalma tazminatı ve ölüm aylığı gibi haller ölümün mirasçılık sıfatına bağlı olmayan sonuçlarındandır (Elif Beyza Akkanat Öztürk, “*Mirası Reddetmenin Sonuçları*”, Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu’nun Anısına Armağan, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, sa. 21-51, s. 42). Ayrıca Yargıtayın 2018 tarihli içtihadı birleştirme kararında yer alan destekten yoksun kalma tazminatının mirasçılık sıfatına bağlı bir hak olmadığı yönündeki görüşü için bkz. “Destekten yoksun kalanların meydana gelen zararlarını tazmin hakkı öleniden intikal eden bir hak olmayıp doğrudan doğruya desteğini yitiren kişinin kendisinde doğan, asli ve bağımsız nitelikte bir haktır. Ölenle ya da mal varlığı ile bir bağıntısı bulunmadığı için bağımsız bir talep hakkı yaratır, Bu nedenledir ki ölen kimse ile destekten yoksun kalan arasında kanuni veya akdi bir bakım yükümlülüğü, mirasçılık ya da akrabalık ilişkisi bulunması gerekmemektedir. Destekten yoksun kalma tazminatı talebi miras yoluyla kazanılan, mirasçılık sıfatına bağlı bir hak olmadığından desteğin veya mirasçılarının da herhangi bir tasarruf hakkı bulunmamaktadır (Tekinay, s.64 vd.; Tunçomağ, s.506; M.Ş. Karahasan: Tazminat Hukuku, İstanbul 1996, s.249; Gökyayla: s.45vd; Tandoğan, s.299; M. Kılıçoğlu: Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara 2014, s.25; Eren, s.775, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 15.06.2011 tarihi ve 2011/17-142 E., 2011/17-411 K. sayılı ve 20.04.2011 tarihli ve 2011/17-34 E., 2011/216 K. sayılı kararlar)...” Yarg. İBGK. 22.06.2018, E. 2016/5, K. 2018/6 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T. 17.08.2019). Ancak Yargıtay başka bir kararında ilk derece mahkemesinin 5510 sayılı Kanun kapsamında öngörülen ölüm aylığının kazanılmasında mirasçılık sıfatının mevcut olmasının aranmadığı ve bu nedenle mirasçılık belgesinin iptalinin maaş almaya engel olmadığı yönündeki kararını bozmuştur. Bkz. “...kurum tarafından mirasçılık belgesinin iptalini maaş almaya engel olmadığı belirtilerek davacının talebinin reddedilmesi üzerine davacı tarafından eldeki davanın açıldığı, mahkemece de vefat tarihinde sigortalı ile aralarında evlilik bağının mevcut olması 5510 Sayılı Kanun kapsamında hak sahipliği sıfatının kazanılmasında yeterli olup ayrıca mirasçılık sıfatının mevcut olması gerekmemekte olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verildiği anlaşılmıştır... İnceleme konusu somut olayda da, muris....., açılan boşanma davasının yargılaması sırasında vefatıyla, TMK 181'inci madde hükmü gereğince davanın bir mirasçı tarafından takip edildiği ve aile mahkemesince nun ağır kusurlu olduğu tespitine hükmedildiği ve anılan tespit hükmünün kesinleşmesiyle birlikte, davacının hak sahipliği sıfatının da, boşanma davası sonucu tesis edilip kesinleşen ilamla sona erdiğinin kabulü gerekecektir. Yukarıda belirtilen hukukî ve fiili durumlar ışığında, mahkemece, TMK 181. maddesi uyarınca ölüm aylığının bağlanmasının hatalı olduğu kabul edilerek, davacıya HMK'nun 124. maddesi gereğince Birsın Ulu'nun davaya dâhil edilmesi için süre verilmeli, gösterdiği deliller toplanmalı ve elde edilecek sonuca göre hüküm kurulmalıdır” Yarg. 10. HD. 10.04.2018, E. 2015/20973, K. 2018/3303 (Lexpera, E.T. 04.10.2019).

¹⁴⁰ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras*, s. 37; K. Emre Gökyayla, *Destekten Yoksun Kalma Tazminatı*, Ankara, Seçkin, 2004, s. 129-130; Kurşat, *a.g.e.*, s. 263. Bu haklar, mirasbırakanın ölümü neticesinde doğrudan mirasçıların veya duruma göre mirasçı olmayan kimseler malvarlığında doğar. Dolayısıyla, bir kimsenin mirasçılık sıfatını yitirmesi bu hakları da kaybetmesi anlamına gelmez (Akkanat Öztürk, *a.g.m.*, s. 42).

Özellikle Yargıtay kararlarında karşılaşılan, mirasçılık sıfatını yitirmiş olan kimselerin de mirasçılık belgesi talep etme hakkı olduğunu yönündeki görüşe ilişkin diğer gerekçe ise mirasçılık belgesine yönelik talebin, “*maddî bir olayın varlığını ikrar ile kişiler arasındaki soybağı ilişkisini tespit ettirmekten ibaret*” olmasıdır¹⁴¹. Bu nedenle Yargıtay, kişi mirasçılık sıfatını yitirmiş olsa bile mahkemeden mirasçılık belgesi talep etmesi halinde, mahkeme tarafından bu durumların terekenin paylaşılması sırasında gözetileceğinin belirtilerek bu durumlar yokmuş gibi belgenin düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedir¹⁴². Öyle ki Yargıtay, mahkeme tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinde mirasçılık sıfatını yitiren kişinin gösterilmemesini veya gösterilmekle birlikte bu kişinin miras payına ilişkin durumun terekenin paylaşılması sırasında gözetileceğinin belirtilmemesini bir bozma sebebi olarak kabul eder¹⁴³. Ancak Yargıtay’ın bu görüşü öğretide eleştirilir¹⁴⁴. Söz konusu eleştiriler,

¹⁴¹ Yarg. 14. HD. 18.02.2019, E. 2016/15951, K. 2019/1359 (Lexpera, E.T. 04.10.2019).

¹⁴² “*Mirastan çıkarma ve yoksunluk sebeplerinin gerçekleşmesi ya da mirasın reddi veya mirastan feragat edilmiş olması ilgili kişinin mirasçılık belgesinde mirasçı olarak gösterilmesine ve kendisine mirastan pay verilmesine engel bir neden değildir. Ne var ki, bu olguların hukukî sonuçlarının terekenin bölüştürülmesi (tasfiyesi) sırasında gözetileceğinin hüküm yerinde gösterilmesi gerekir*” Yarg. 14. HD. 03.11.2015, E. 2015/2664, K. 2015/9693 (Lexpera, E.T. 05.10.2019).

¹⁴³ “*Davacılar tarafından iptali istenilen Saruhanlı Sulh Hukuk Mahkemesinin 2007/136-128 E.K. sayılı mirasçılık belgesinde miras bırakanın eşi ve çocuklarının mirasçı olarak gösterildiği, ancak mirastan ıskat edilen mirasçı yönüyle bu hususun terekenin paylaşılması sırasında gözetilmesi gerektiğinin belirtilmediği, bir başka anlatımla iptal edilmesinin hukuken zorunlu olduğu anlaşılmaktadır. ...*

Mahkemece yukarıda belirtilen hukukî olgular gözetilerek miras bırakanın tüm mirasçıları ve payları gösterilmek suretiyle mirasçılık belgesi düzenlenmiş ise de, ıskat edilen mirasçı K4 'un miras payının infazda tereddüt doğuracak şekilde "diğer mirasçılar arasında paylaştırılmasına" dair hüküm kurulması isabetsizdir.

Hal böyle olunca; mahkemece önceki günlü mirasçılık belgesinin iptali ile miras bırakanın tüm mirasçıları ve payları belirlenerek mirasçılık belgesi düzenlenmeli, hüküm yerinde mirastan ıskat edilen K4 'un payı yönünden "mirastan ıskatın hukukî sonucunun terekenin bölüştürülmesi sırasında gözetilmesine" değinilerek karar verilmelidir. Davacılar ve davanın temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden kabulü ile hükmün BOZULMASINA...” Yarg. 7. HD. 10.10.2012, E. 2012/3692, K. 2012/6913 (Lexpera, E.T. 04.10.2019); Aynı yönde: Yarg. 14. HD. 25.05.2017, E. 2016/5367, K. 2017/4275 (Lexpera, E.T. 04.10.2019). Aynı yönde: Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1636, s. 413. Ancak yazar bu görüşü belirttikten sonra, mahkemenin ilgililerin mirasçılık sıfatını kaybedip kaybetmediğini ve buna göre miras paylarını belirlemesi gerektiğini aksi takdirde tereke üzerinde tasarruf yetkisi olmayan kişilere bu imkânın tanınmış olacağını ileri sürmüştür. Bkz. Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1637, s. 414.

¹⁴⁴ Bkz. Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282, dn. 77; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 335, dn. 8; Kurşat, **a.g.e.**, s. 263, dn. 877; Erişgin, **a.g.e.**, s. 50-54.

mirasçılık belgesinin salt belgeyi talep eden kişi ile mirasbırakan arasındaki akrabalık ilişkisini tespit eden bir belge olduğunun kabulünün yerinde olmadığına yöneliktir¹⁴⁵. Nitekim mirasçılık belgesinin asıl işlevi mirasçılık sıfatının ispatı ve bu sayede tereke üzerinde tasarruf imkânının sağlanmasıdır. Mirasçılık sıfatına sahip olmayan kimselerin ise mirasçılık belgesinin bu işlevinden yararlanamayacakları ortadadır. Bu bakımdan mirasçılık sıfatını yitirmiş olan kimselere bu belgenin verilmesi, bu kimselerin mirasçı olmadıkları halde mirasın paylaşılmasına kadarki süreçte tereke üzerinde tasarruf edebilmesi sonucunu doğurabileceği için tehlikelidir¹⁴⁶.

Yargıtay'ın ilgili kararlarında gösterdiği bir diğer gerekçe ise mirastan çıkarma, yoksunluk, ret veya feragat hallerinin kişinin mirasçılık sıfatını ortadan kaldırmıyor olmasıdır¹⁴⁷. Kanaatimizce Yargıtay'ın bu görüşüne katılmak mümkün değildir. Nitekim mirastan tam çıkarma, tam feragat, ret ve yoksunluk sonucunda kişi mirasçılık sıfatını kaybeder veya hiç kazanamaz¹⁴⁸. Dolayısıyla mirasçılık sıfatını

¹⁴⁵ Kurşat, **a.g.e.**, s. 263. Her ne kadar kişilerin mirasbırakanla arasındaki irs ilişkisini tespit ettirmek için başvurabileceği başka bir çekişmesiz yargı yolu bulunmasa dahi; bu ilişkinin tespiti 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca yetkili makamlarca düzenlenen belgeler ile mümkündür. Nitekim 5490 sayılı Kanun m. 5 uyarınca: “(1) Nüfus kütükleri; kişilerin kimliklerinin, yerleşim yeri adreslerinin, aile bağlarının, vatandaşlık durumlarının ve şahsî hallerinin belirlenmesi amacıyla ilçe ve aile esasına göre nüfus olaylarının tescil edildiği, daimî olarak saklanması gerekli resmî belgelerdir.

(2) Aile kütüğü ve özel kütüklerde tutulan kayıtlar ile yedekleri ve bunlardan çıkarılan kayıt örnekleri aynı hukukî değere sahiptir...”. Bu bakımdan mirasçılık sıfatını yitirmiş kişiler 5490 sayılı Kanun uyarınca aldıkları resmî belgelere dayanarak da mirasbırakanla aralarındaki irs ilişkisini ispat edebilirler.

¹⁴⁶ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 335, dn. 8.

¹⁴⁷ “Mirastan çıkarma ve yoksunluk sebeplerinin gerçekleşmesi ya da mirasın reddi veya mirastan feragat edilmiş olması ilgili kişinin mirasçılık belgesi istemesine engel bir neden olmadığı gibi, ilgili kişinin mirasçılık sıfatını da ortadan kaldırmaz” Yarg. 14. HD. 25.10.2018, E. 2016/2805, K. 2018/7151 (Lexpera, E.T. 05.10.2019). Aynı yönde kararlar için bkz. İkinci Bölüm, dn. 140.

¹⁴⁸ Karş. Kocayufupaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 301, 315, 539; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 166, 213, 268, 296; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 199, 254, 308, 367; Dural, Öz, **a.g.e.**, s. 198, 211, 376, 419; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, s. 258, 282, 381; Çabri, **a.g.e.**, s. 269; Erişgin, **a.g.e.**, s. 54; Özlem Sarı Fidan, “Mirasçılık Sıfatını Kaybedenlerin Miras Ortaklığı ile İlişkileri”, **GÜHFD**, C. XIX, S. 2, 2015, sa. 149-164, s. 152 vd. Mirasın reddi hali için ayrıca bkz. İlhan Helvacı, **Eski Medenî Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medenî Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. m. 605- MK. m. 618)**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2002, s. 142-149; Akkanat Öztürk, **a.g.m.**, s. 27.

yitiren kimselerin, mirasçılara tanınan mirasçılık belgesi talep etme hakkına da sahip olamaması gerekir¹⁴⁹.

Uygulamada bu kişilerin mahkemeden mirasçılık belgesi talep etmesinin bir diğer nedeni de terekeyle ilişkilerinin bulunmadığını göstermektir¹⁵⁰. Örneğin, mirasçılık sıfatını yitiren kişi, mirastan tam çıkarma, tam feragat, ret ve yoksunluk gibi durumların gerçekleştiğini ispat ederek alacaklıların takibinden kurtulmak isteyebilir¹⁵¹. Ancak bu kişinin söz konusu durumu ispat edebilmesi için başka yöntemler de vardır. Örneğin, mirası reddeden kişi HMK Yönetmeliği m. 24'e göre tutulan mirası ret kaydıyla bu durumu ispat edebilir¹⁵². İlgili hükme göre mirası reddeden kişiye talebi halinde mahkeme tarafından mirası reddettiğine dair bir belge verileceğinden, bu kişinin ayrıca mirasçılık belgesinde bu durumu tespit ettirme ihtiyacı yoktur¹⁵³. Benzeri bir yol mirastan tam feragat eden kişi için de mümkündür. Bu kişi mirastan feragat sözleşmesini ibraz ederek terekeyle bir ilişkisinin olmadığını gösterebilir¹⁵⁴. Mirastan tam çıkarma halinde ise mirastan çıkarılan kişi, mirasbırakanın buna ilişkin iradesini gösterdiği ölüme bağlı tasarrufa dayanabilir¹⁵⁵. Fakat mirastan yoksunluk halinde, mirastan yoksun olan kişinin bu durumunu ortaya koyabilmesi için elinde bir belge olmayabilir. Zira mirastan yoksunluk sebeplerinden birinin gerçekleşmesi durumunda, kanun gereği ilgili kişi kendiliğinden mirasçılık

¹⁴⁹ Mirasçılık sıfatının kaybedilmesinin doğal sonucu olarak kişinin mirasçılara ait haklara sahip olamayacağı yönünde bkz. İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 199, dn. 7.

¹⁵⁰ Erişgin, **a.g.e.**, s. 51.

¹⁵¹ Nuri Erişgin, "Medenî Kanunun 598 inci Maddesi Üzerine -MK m. 598'in Düzenlenme Tarzı ve Uygulanma Alanı-", **Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan**, Ankara, 2006, sa. 507-522, s. 508.

¹⁵² HMK Yönetmeliği m. 24: "(1) Mirasçılarının mirası ret etmesi halinde tutulan kayıttır. (2) Mirası ret kaydı; miras bırakanın adı ve soyadı, ölüm tarihi, mirası ret için başvuru tarihi, reddedenin adı ve soyadı, T.C. kimlik numarası, reddedenin ikâmet adresi, ret beyanını içeren tutanağın tarihi, tereke esas numarası, mirasçılık belgesini veren mahkemenin adı ile esas ve karar numarası ve düşünceler sütununu içerir. (3) Reddeden mirasçıya mirası ret ettiğine dair belge verilmiş ise bu husus düşünceler sütununda belirtilir. (4) Reddeden mirasçıya talebi halinde, mirası ret kaydı numarasını içeren, mahkeme mührü ile mühürlenmiş ve zabıt kâtibi tarafından imzalanmış mirası reddettiğine ilişkin bir belge verilir."

¹⁵³ Erişgin, **a.g.e.**, s. 51.

¹⁵⁴ **A.y.**

¹⁵⁵ **A.y.**

sıfatını kaybeder¹⁵⁶. Bu nedenle çıkarmadan farklı olarak mirastan yoksun olan kişinin dayanabileceği bir ölüme bağlı tasarruf olmayabilir. Ancak mirastan yoksun olduğunu ortaya koymak isteyen kişi açacağı tespit davasıyla bu durumunu gösterme imkânına sahiptir¹⁵⁷.

Belirtmek gerekir ki mirasçılık sıfatını yitiren kişilerin bazı hallerde mirasçılık sıfatlarını tekrar elde etmeleri mümkündür. Örneğin, TMK m. 512 uyarınca mirasçılıktan çıkarılan kişi bu tasarrufa itiraz edebileceği gibi iptal davası yoluyla ilgili ölüme bağlı tasarrufu geçersiz hale getirerek de mirasçılık sıfatına kavuşabilir. Bu gibi durumlarda kanaatimizce mahkeme somut olaya göre karar vermelidir. Eğer mirasçılık sıfatını yitiren kişi bu durumun iptali için dava açmış ve olası hak kayıplarını önlemek için mahkemeden mirasçılık belgesi talep etmiş ise mahkeme tarafından bu talep reddedilmemelidir. Zira bu durumda ilgili kişinin mirasçılık belgesi talep etmekte hukukî yararı vardır. Bu durumda mahkeme gerekli görürse HMK m. 165/I uyarınca talepte bulunan kişinin ilgili tasarrufu geçersiz kılmak için açtığı iptal davasını bekletici sorun olarak kabul edebilir¹⁵⁸. Aynı şekilde diğer mirasçılardan biri mahkemeden mirasçılık belgesi talep ettiğinde, mirasçılık sıfatını yitirmiş olan kişi ilgili tasarrufu geçersiz kılmak için bir iptal davası açtığını mahkemeye beyan ettiğinde

¹⁵⁶ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 309; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1516, s. 369; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1465, s. 381.

¹⁵⁷ Erişgin, **a.g.e.**, s. 52.

¹⁵⁸ 6100 sayılı Kanunda çekişmesiz yargı işlerinde bekletici sorun kararı verilebilmesine ilişkin bir düzenleme yoktur. Çekişmeli yargıda bekletici sorunu düzenleyen HMK m. 165'te "*bir davada hüküm verilebilmesinden*" söz edilmekle birlikte, çekişmesiz yargı işlerinin de bir yargılama faaliyeti olduğu kabul edildiğinde, mahkeme tarafından bekletici sorun kararı verilmesi mümkündür. Fakat çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için mahkeme somut olayı dikkatli değerlendirmeli; yargılamanın gecikmesine sebep olmamalıdır (İbrahim Aşık, **Medenî Usul Hukukunda Bekletici Sorun**, Seçkin, 2012, s. 145-146). Aynı yönde: "*Çekişmesiz yargı işi olan mirasçılık belgesi verilmesi işleminde Sulh Hukuk hakiminin yapacağı iş mevcut kayıt ve belgelere göre mirasçılık belgesi düzenlemekten ibarettir. Mahkemece, kayıt ve belgelerdeki bir eksikliğin giderilmesine ihtiyaç duyulması halinde HMK'nun 165. maddesi uygulanarak ilgili tarafa makul bir süre verilebilir ve bu husus Mahkemece bekletici mesele yapılabilir. Somut olayda, Mahkemece yasal mirasçılardan Nurettin Karaulu'nun ölüm olayının nüfus kaydına işlenmesi için davacıya verilen 15 günlük sürenin makul olmadığı kuşkusuzdur. Yapılacak iş, talep eden vekiline makul süre tanınarak eksikliğin giderilmesi halinde buna göre, giderilmemesi halinde ise talep tarihindeki mevcut duruma göre mirasçılık belgesi vermektir...*" Yarg. 8. HD. 30.05.2014, E. 2013/16571, K. 2014/11143 (Lexpera, E.T. 07.01.2020).

de mahkeme tarafından yine söz konusu dava bekletici sorun yapılmalıdır¹⁵⁹. Böylece mirasçılarının tespiti doğru sağlanarak meydana gelebilecek olası hak kayıpları da önlenmiş olur.

Sonuç olarak açıklanan gerekçeler doğrultusunda, Yargıtay kararlarında ileri sürülen ve öğretide bazı yazarlar tarafından da benimsenen mirasçılık sıfatını yitiren kişilerin durumuna göre bir ayırım yapılmaksızın bu kimselerin mirasçılık belgesi talep edebileceğine ilişkin genel kabul yerinde değildir. Nitekim mahkemeye yönelik her talepte olduğu gibi çekişmesiz yargı işlerinde de talepte bulunan ilgilinin bu talepte bulunmakta hukukî yararının bulunması gerekir¹⁶⁰. O halde mahkeme, mirasçılık sıfatını yitirmiş bir kimse mirasçılık belgesi talep ettiğinde kişinin bu belgenin düzenlenmesinde hukukî yararı olup olmadığını değerlendirmelidir. Kanaatimizce mahkeme bu kapsamda ilgili kişinin mirasçılık belgesi talep etmek yerine başka yollarla aynı sonuca ulaşarak ulaşamayacağını tespit etmelidir¹⁶¹. Eğer ilgilinin aynı sonuca başka yollarla ulaşması mümkünse, mahkeme tarafından bu kişinin mirasçılık belgesi talep etmekte hukukî yararı olmadığı kabul edilmelidir. Bunun sonucunda ise

¹⁵⁹ Nitekim, mirasçılık belgesi düzenlenirken sadece talepte bulunan değil terekede hak sahibi olan bütün mirasçılar belgede gösterilmelidir. Ancak bu durumda belgenin teşhis işlevi gerçekleşmiş olur (Arık, **a.g.m.**, s. 30; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 583, Erişgin, **a.g.e.**, s. 119). Bu bakımdan mahkeme tarafından mirasçılarının tamamı tespit edilmeden mirasçılık belgesi düzenlenmesi yerinde değildir. Her ne kadar TMK m. 598/II hükmünde yer alan atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklıları için bir aylık itiraz süresini bekleme koşulu yasal mirasçılar için öngörülmemiş olsa da, mirasçılarının tamamının tespit edilememesi gibi iddialar bekletici sorun olarak kabul edilmelidir (Erişgin, **a.g.e.**, s. 90). Mirasçılık belgesi düzenlenmesi işinde hukukî yarar bulunması halinde hâkimin bekletici sorun kararı vermesi gerektiğine ilişkin bkz. *“Dava mirasçılık belgesi verilmesi istemine ilişkin olup hasımsız olarak açılmıştır. Davacı ibraz ettiği nüfus kaydı ile ... ile 18.09.2010 tarihinde evlenmiş olduğunu belgelemiştir. Ancak mirasçılık belgesi alabilmesi için ... Mahkemesinin murise ait boşanma kararının noter onaylı tercüme belgesi ile belirlenen boşanma kararının tenfizini yaptırması ve nüfus kayıtlarını düzelttikten sonra davacının mirasçılık belgesi alabileceğinden dava açmakta hukukî yararı vardır... O halde; HMK 165. maddesi gereğince davacıya, murise ait ... Mahkemesinin boşanma ilamının tenfizi için yetki ve süre verilerek neticesine göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, hükmün bu sebeple bozulmasına karar vermek gerekmiştir”* Yarg. 14. HD. 09.10.2018, E. 2016/2810, K. 2018/6458 (Lexpera, E.T. 07.01.2020).

¹⁶⁰ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 151; Hakan Pekcanitez, **Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku**, Cilt II, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 947; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 321.

¹⁶¹ Bir kimsenin mahkemeye başvurmak yerine daha kolay başka yollarla aynı sonuca ulaşabilmesi mümkünse, bu konuda mahkemeye başvurmakta hukukî yararının olmadığı yönünde bkz. Pekcanitez, **Pekcanitez Usûl**, s. 948; Emel Hanağası, **Davada Menfaat**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009, s. 127-130.

mirasçılık belgesi talep etmekte ilgilinin herhangi bir hukukî menfaatinin bulunmaması sebebiyle, talep hukukî yarar yokluğundan reddedilmelidir¹⁶².

B. Mirasçılık Belgesine İlişkin Talebin Noterlere Yöneltilmesi Halinde Talebe Yetkili Kişiler

1. Noterlik Kanunu m. 71/B/III'ün Değerlendirilmesi

Noterlerden mirasçılık belgesi talep etmeye yetkili olan kişilerin tespit edilebilmesi için NK m. 71/B/III'nin, TMK m. 598 ve Yönetmelikteki¹⁶³ ilgili hükümler ile birlikte değerlendirilmesi gerekir.

Kanun koyucu, Noterlik Kanunu m. 71/B/III'te mirasçılık belgesi talep etmeye yetkili kişileri belirlemek adına, kimlerin bu belgeyi talep edemeyeceğini düzenlemeyi tercih etmiştir. Diğer bir deyişle ilgili hükümde belirtilen kişiler aslında belgeyi talep etme yetkisi olmayan kişilerdir. O halde öncelikle ilgili hükme göre kimlerin belgeyi talep etme yetkisinin olmadığı belirtilmeli, bu kimselerin dışındaki kişilerin ise noterlerden mirasçılık belgesi talep etmeye yetkili oldukları kabul edilmelidir.

Noterlik Kanunu m. 71/B/III uyarınca, *“Mirasçılık belgesi verilmesinin yargılamayı gerektirmesi, nüfus kayıtlarının mirasçılık belgesi verilmesi konusunda yeterli olmaması veya mirasçılık belgesinin yabancılar tarafından talep edilmesi durumunda, mirasçılık belgesi noterler tarafından verilemez”*. İlgili hükümde noterlerden mirasçılık belgesi talep edemeyecek kişiler veya talep edilmesine engel olacak durumlar belirtilmiştir. Buna göre mirasçılık belgesi düzenlenmesinde yargılamayı gerektirecek hallerin bulunması, nüfus kayıtlarının mirasçı sıfatının tespiti yönünde yeterli olmaması ve belgeyi talep eden kişinin yabancı olması durumunda

¹⁶² Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 151, 157.

¹⁶³ 04.10.2011 Tarih ve 28074 sayılı RG: Mirasçılık Belgesi Verilmesi ve Terk Eden Eşin Ortak Konuta Davet Edilmesi İşlemlerinin Noterler Tarafından Yapılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m. 2, m. 5, (Yön.). Söz konusu yönetmelik yürürlüğe girdikten sonra, mirasçılık belgesi verilmesinin yargılamayı gerektiren bir iş olduğu sebebiyle yönetmeliğin ilk altı maddesinin ve yönetmeliğin tamamının yanı sıra Türkiye Noterler Birliği tarafından yönetmeliğe dayanılarak yayımlanan genel yazının iptali istenmiş ancak Danıştay tarafından dava reddedilmiştir. İlgili karar için bkz. Danıştay-İDDK. 06.03.2014, E. 2012/275, K. 2014/687 (Lexpera, E.T. 12.11.2019).

noterler tarafından mirasçılık belgesi düzenlenemez. Bu bağlamda belgeyi talep etmeye yetkili kişilerin tespit edilmesi için ilgili hükümde yer alan bu hallerin açıklanması gerekir¹⁶⁴.

a. Mirasçılık Belgesinin Düzenlenmesinde Yargılamayı Gerektirecek Hallerin Bulunması

Noterlik Kanunu m. 71/B/III’te yer verilen bu duruma, Yön. m. 2, m. 4 ve m. 5 hükümlerinde de rastlanılır. Kanunda noterler tarafından mirasçılık belgesi düzenlenebilmesi için öngörülen bu koşul, ilgili yönetmelik hükümlerinde daha açık ifade edilmiştir¹⁶⁵. Nitekim, Noterlik Kanunu m. 71/B/III’te “*Mirasçılık belgesi verilmesinin yargılamayı gerektirmesi*” ifadesinden ibaret olan bu koşul, Yön. m. 5’te “*Mirasçılık belgesi verilmesinin bilirkişi incelemesi yapılmasını, tanık dinlenmesini gerektirmesi ya da talebin yabancılık unsuru taşıması gibi yargılamayı gerektiren durumlarda*” şeklinde yargılama gerektirecek hallere örnek verilerek düzenlenmiştir. Diğer bir taraftan bu hükümde örnek yoluyla gösterilen hallerde mahkeme tarafından yargılamanın gerektiği de vurgulanır¹⁶⁶.

¹⁶⁴ Bu açıklamalar noter tarafından belgenin düzenlenebilmesi için gerekli koşulları da içerdiğinden ileride ayrıca bu koşullar tekrar edilmeyecektir.

¹⁶⁵ Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 189.

Yön. m. 2: “*Bu Yönetmelik; nüfus kayıtlarının yeterli olduğu, yargılamanın gerekmediği veya talep edenin yabancı olmadığı hallerde mirasçılık belgesi verilmesi ve terk eden eşin ortak konuta davet edilmesi işlemlerinin mahkemeler yanında noterliklerce yapılabilmesine ilişkin usul ve esasları kapsar.*”

Yön. m. 4: “*(1) Noter, başvuru üzerine nüfus kayıtlarını inceleyerek öncelikle ilgilinin yasal mirasçı olup olmadığını tespit eder.*

(2) Mirasçılığın tespitinde ilgili tarafından sunulacak güncel nüfus kayıt örnekleri veya noter tarafından elektronik ortamda temin edilecek kayıtlar esas alınır. Nüfus kayıt örneğinin elektronik ortamda temin edilememesi halinde, bu kayıtlar noterce nüfus müdürlüğünden yazıyla da istenebilir.

(3) İlgilinin nüfus kayıtlarına göre yasal mirasçı olduğunun tespit edilmesi halinde özel kanunlardaki usuller de dikkate alınarak ilgiliye, miras paylarını gösterir mirasçılık belgesi ve suretleri verilir.”

Yön. m. 5: “*Nüfus kayıtlarının mirasçılık belgesi verilmesi konusunda yeterli olmaması, yabancılar tarafından talep edilmesi veya mirasçılık belgesi verilmesinin bilirkişi incelemesi yapılmasını, tanık dinlenmesini gerektirmesi ya da talebin yabancılık unsuru taşıması gibi yargılamayı gerektiren durumlarda, noterlerce mirasçılık belgesi verilemez.*”

¹⁶⁶ Zekeriya Kurşat, “Noterlere Mirasçılık Belgesinin Düzenlenmesi Yetkisinin Tanınması Hakkında Değerlendirme”, **Prof. Dr. Şener Akyol’a Armağan**, İstanbul, 2011, sa. 583-596, s. 588.

Bu kapsamda noterler, mirasçılık belgesi düzenlenmesi için bilirkişiye başvurulması veya tanık dinlenilmesi gerektiğinde yahut mirasçılık belgesine ilişkin talebin yabancılık unsuru taşıması durumunda, mahkeme tarafından yargılamanın gerçekleştirilmesi gereken bir hal olduğundan bahisle ilgili talebi reddetmelidir. Ancak yönetmelikte sayılan haller, yalnızca kanun hükmünü somutlaştırmak için verilen örneklerdir. Dolayısıyla noterler bu haller söz konusu olduğunda yargılamanın gerektiğini kabul edecekleri gibi başka türlü durumlarda da mahkeme tarafından yargılamanın gerektiğine karar verip talebi reddedebilirler. Örneğin, nüfus kayıtlarından yasal mirasçı olduğu tespit edilse dahi ölüme bağlı tasarruf ile mirasçılıktan çıkarılan ve ilgili tasarrufa itiraz eden bir kimseye, noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenemez. Zira, bu durumda mahkeme tarafından yerine getirilmesi gereken bir hal bulunduğu açıktır. Bu nedenle ilgili kişi mirastan çıkarılma tasarrufuna itiraz ettiğinde mahkeme tarafından bu itiraz için bekletici sorun kararı verilebilse bile noterin yargılamayı gerektiren bu durum karşısında ilgilinin talebini reddetmekten başka bir seçeneği yoktur.

b. Talepte Bulunan İlgilinin Yabancı Olması

Noterlik Kanunu m. 71/B/III’te yer alan ve yönetmeliğin ilgili hükümlerinde de tekrar edilen koşullardan bir diğeri mirasçılık belgesini talep eden ilgilinin Türk vatandaşı olmasıdır. Diğer bir deyişle talepte bulunan ilgili yabancı olduğu takdirde noterin belgeyi düzenleme yetkisi yoktur¹⁶⁷.

Burada TVK m. 28 uyarınca, doğumla Türk vatandaşlığını almış olmakla birlikte çıkma izni alarak Türk vatandaşlığını kaybeden kimselerin noterden mirasçılık belgesi talep edip edemeyeceği incelenmelidir. Nitekim bu kişilerin ilgili hükümde kendilerine tanınan haklar sebebiyle mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebileceği kabul edilir¹⁶⁸. Bu nedenle TVK m. 28 kapsamındaki istisnalar dışında Türk

¹⁶⁷ Gülören Tekinalp, Ünal Tekinalp, “*Gelişmelerin Işığında Türk Milletlerarası Usul Hukuku ve Bu Hukukun Avrupa Usul Hukukuyla Karşılaştırılması*”, Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu Anısına Armağan, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, sa. 727-781, s. 767; Çelikel, Erdem, a.g.e., s. 626; Kurşat, a.g.m., s. 588; Çakır, a.g.e., s. 197.

¹⁶⁸ Bkz. yuk. İkinci Bölüm, II/A/4: Yabancılar. Türk vatandaşlığından izin ile çıkan mirasçıların aynen Türk vatandaşları gibi mirasçılık belgesinde gösterilmeleri gerektiğine ilişkin bkz. “...S.S. Türk vatandaşlığından izin alarak çıktığına göre anılan bu hükümler karşısında miras

vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanabilen kişilerin noterden mirasçılık belgesi talep edip edemeyeceği tereddüde yol açabilir.

TVK m. 28 uyarınca: “*Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoyları, bu maddede belirtilen istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler*”. İlgili hükmün devamında ise bu kimselere talepleri halinde mavi kart düzenlenmesi öngörülür (TVK m. 28/VI). Bu hüküm kapsamında kendilerine sağlanan haklardan yararlanmak isteyen kimselerin mavi kartlarını ibraz etmeleri yeterlidir (TVK m. 28/VII). Ayrıca sonraki fıkrada ise ilgili hüküm kapsamında yer alan kişilere Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası aranan yerlerde kullanabilmeleri için kimlik numarası verileceği de yer alır (TVK m. 28/VIII).

Bu bilgiler ışığında görülmektedir ki TVK m. 28’e tabii kimselerin kanunda öngörülen istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaları esastır¹⁶⁹. İlgili hükümde bu kimselerin kendilerine tanınan haklardan yararlanabilmesi için gerekli olan belgeler de yer alır. Bu kapsamda ilgili hüküm kapsamındaki kimselerin gerekli şartlar sağlandığında Türk vatandaşı gibi yasal mirasçılık sıfatına sahip olabilecekleri noktasında herhangi bir tereddüt yoktur¹⁷⁰. Burada sorun, bu kimselerin yasal mirasçılık sıfatlarının noter tarafından tespit edilmesinde yargılamanın gerekip gerekmediği ve nüfus kayıtlarının yeterli olup olmadığı noktasındadır.

Ayrıca Yön. m. 5’te yer alan, talebin yabancılık unsuru taşıması halinde yargılamanın gerektiği yönündeki tespit de bu sorunu ortaya koyar. Zira her ne kadar TVK m. 28 kapsamındaki kimseler, kural olarak Türk vatandaşları ile aynı haklara

haklarından aynen Türk vatandaşı gibi yararlanma hakkı olduğu kuşkusuzdur. Hal böyle olunca, hakkında mirasçılık belgesi düzenlenmesi istenen E.A.S.’in mirasçıları ve miras paylarının belirlenmesi gerekirken yasal düzenleme hükümleri dikkate alınmaksızın yazılı biçimde davanın reddine karar verilmesi isabetsizdir...” Yarg. 8. HD. 19.09.2014, E. 2014/15452, K. 2014/16450 (Lexpera, E.T. 07.01.2020).

¹⁶⁹ Nitekim çıkma izni alarak Türk vatandaşlığını kaybeden kişi her ne kadar yabancı statüsüne girmiş olsa da TVK m. 28 uyarınca diğer yabancılardan farklı bir statüye sahiptir (Ergin Nomer, **Türk Vatandaşlık Hukuku**, 26. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2019, s. 134).

¹⁷⁰ Nomer, **a.g.m.**, s. 173; Turgut Turhan, “*Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları (TVK m. 29 Üzerine Bir İnceleme)*”, **AÜHFD**, 46 (1-4), 1997, sa. 41-65, s. 57.

sahip olsalar da bu durumda mirasçılık belgesine ilişkin talepte yabancılık unsuru olduğu açıktır. Üstelik noterlerin ilgililerin hukukî statüsünü tespit edebilme imkânları mahkemeler kadar geniş de değildir. Nitekim Türk vatandaşlığından çıkmanın sonuçlarını düzenleyen TVK m. 27/I uyarınca bu kimselerin nüfus aile kütüklerindeki kayıtları kapatılır¹⁷¹. O halde, noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenmesi için ön koşul olan ilgilinin nüfus kayıtlarından yasal mirasçı olduğunun belirlenebilmesi bu kimseler için mümkün değildir¹⁷². Bu nedenle kanaatimizce TVK m. 28 kapsamındaki kimselerin talebi üzerine noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenmesi yerinde değildir. TVK m. 28 uyarınca kendilerine tanınan miras hakkından yararlanmak isteyen ilgililerin mahkemeden mirasçılık belgesi talep etmeleri daha uygun bir çözümdür¹⁷³.

Yön. m. 5'te verilen örnekler arasında yer alan mirasçılık belgesine ilişkin talebin yabancılık unsuru taşıması durumunun yargılamayı gerektiren sebeplerden sayılmasına ise ayrıca değinmek gerekir. İlgili hükme göre, belgeye ilişkin talebin yabancılık unsuru taşıması hali de noterden mirasçılık belgesi talep etmeye engel durumlardan biridir. Ancak, belgeyi talep eden kimsenin yabancı olması ile talebin yabancılık unsuru taşıması kavramları birbirlerinden farklıdır¹⁷⁴. Örneğin, mirasçılar Türk vatandaşı olsa bile terekede yer alan bir taşınmaz yurtdışında ise mirasçılar yabancı olmasa dahi yabancılık unsuru söz konusu olur¹⁷⁵. Bu bakımdan kanunda talebin yabancılık unsuru taşımasıyla ilgili herhangi bir kısıtlama söz konusu değilken yönetmelik hükmü ile ayrıca bir kısıtlama getirilmesi öğretide eleştirilere yol

¹⁷¹ TVK m. 27/I: “Çıkma belgesinin ilgiliye imza karşılığı teslimi ile Türk vatandaşlığı kaybedilir. Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin nüfus aile kütüklerindeki kayıtları kapatılır ve kayıt tarihinden itibaren yabancı muamelesine tabi tutulurlar.”

¹⁷² Nüfus kayıtlarının yeterli olmasının noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenmesinde ön koşul olmasına ilişkin açıklamalar için bkz. aşağı. İkinci Bölüm, II/B/1/c: Nüfus Kayıtlarının Yeterli Olmaması.

¹⁷³ Nitekim noterlerce mirasçılık belgesi verilmesi işinin uygulamasına yönelik tereddütleri gidermek amacıyla Türkiye Noterler Birliği resmî web sitesinde yayınlanan metne göre, mirasbırakan veya mirasçılarının herhangi birinin Türk vatandaşlığından çıkmış veya birden çok vatandaşlığa sahip olması durumunda bu belge noter tarafından verilemeyecektir. İlgili metin için bkz. Türkiye Noterler Birliği, (çevrimiçi, <https://portal.tnb.org.tr/Sayfalar/MirasçılıkHiz.aspx> – E.T. 15.12.2019).

¹⁷⁴ Kurşat, **a.g.m.**, s. 588.

¹⁷⁵ **A.y.**

açmıştır¹⁷⁶. Söz konusu eleştirilere göre, ilgili yönetmelik hükmünde yargılamayı gerektiren hallere örnek verme yoluyla, kanunda yer alan düzenlemeleri aşan hükümler getirilmiştir. Noterlik Kanunu m. 71/B/III’te ifade edilen hususlar esasen istisnai niteliktedir¹⁷⁷. Belgeye ilişkin talepte yabancılık unsurunun bulunmasını yargılamayı gerektiren sebeplere örnek olarak gösterilmesi ise kanunda yer alan istisnai hükümlerin yönetmelik hükmüyle genişletilmesi sonucunu doğurur¹⁷⁸.

Yönetmelikte yer alan düzenlemelerle kanun hükümlerinde yer alan istisnaların genişletilmesinin yerinde olmadığı açıktır. Ancak Yön. m. 5’te ifade edilen talepte yabancılık unsuru bulunması halinde yargılamanın gerekli olacağı yönündeki tespit kanaatimizce doğru bir örnektir. Zira talepte bulunan mirasçı yabancı olmasa dahi terekede yabancılık unsuru bulunması durumunda noterlik mesleğinin kapsamını aşan bir faaliyet söz konusudur¹⁷⁹. Bu nedenle, ilgili yönetmelik hükmünde verilen bu örneğin yargılamanın gerekliliğine yönelik koşulu somutlaştırmaktan ibaret olduğunu kabul etmek gerekir. Bu bağlamda kanaatimizce uygulamaya yol göstermesi ve yargılama makamı tarafından yerine getirilen bir çekişmesiz yargı işiyle ilgili noterlere yetki tanınması hususunda oluşan endişelerin giderilmesi bakımından yönetmelikte örnek verme yoluyla ilgili kanun hükmünün somutlaştırılması yerinde bir tercih olmuştur.

¹⁷⁶ Bkz. Kurşat, **a.g.m.**, s. 588 vd.

¹⁷⁷ Kurşat, **a.g.m.**, s. 589.

¹⁷⁸ **A.y.** Bu yöndeki eleştirileri için bkz. Çelikel, Erdem, **a.g.e.**, s. 626, dn. 93.

¹⁷⁹ Nitekim yabancılık unsuru içeren bir durum mevcut olduğunda, bu durumun birden fazla ülkenin hukuk sistemini ilgilendirmesi söz konusu olabilir. Bu kapsamda öncelikle uygulanacak hukuk kurallarının hangi ülke hukukuna ait olacağının mahkeme tarafından saptanması gerekir. Mahkeme ise yabancılık unsurunu içeren durumlarda maddi hukuk bakımından uygulanacak ülke hukukunu belirleyebilmek için MÖHUK hükümlerinden yararlanır (Pekcanitez, **Pekcanitez Usûl**, s. 39); Kurşat, yönetmelikte yer alan “*yabancılık unsuru*” kavramının kanun koyucunun amacına daha uygun olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Kurşat, **a.g.m.**, s. 589.

c. Nüfus Kayıtlarının Yeterli Olmaması

Noterler tarafından ilgilinin talebi üzerine mirasçılık belgesinin verilebilmesi için aranan koşullardan bir diğeri ise nüfus kayıtlarının belgenin düzenlenmesi için yeterli olmasıdır. Noterlik Kanunu m. 71/B/III’te öngörülen bu koşul, Yön. m. 2 ve m. 5 hükümlerinde de tekrar edilmiştir.

İlgili hükümlere göre mirasçılık belgesine ilişkin bir talep söz konusu olduğunda, noter öncelikle nüfus kayıtlarını kontrol etmelidir¹⁸⁰. Bu bakımdan nüfus kayıtlarının belgenin düzenlenmesi için yeterli olması koşulu, esasen noter tarafından mirasçılık belgesinin düzenlenebilmesinin ön koşuludur¹⁸¹. Nitekim, Yön. m. 4/I’de yer alan “*Noter, başvuru üzerine nüfus kayıtlarını inceleyerek öncelikle ilgilinin yasal mirasçı olup olmadığını tespit eder*” ifadesi bu tespiti destekler niteliktedir.

Noter tarafından bu kontrolün talepte bulunan ilgilinin sunacağı belgeler veya elektronik ortam üzerinden yapılması mümkündür¹⁸². Bu kapsamda Yön. m. 4/II’de yer alan “*...ilgili tarafından sunulacak güncel nüfus kayıt örnekleri veya noter tarafından elektronik ortamda temin edilecek kayıtlar...*” ifadesi önemlidir. Zira ilgili hükmün lafzına göre, belgenin düzenlenmesinde ilgilinin sunacağı nüfus kayıtları noter için bağlayıcı değildir. Bu demek oluyor ki, noterden mirasçılık belgesini talep eden ilgili nüfus kayıtlarına ilişkin belgeleri sunmasa bile, noter elektronik ortamdan gerekli kontrolleri yapabileceği gibi ilgilinin sunduğu belgelerle bağlı kalmayıp elektronik ortamdan nüfus kayıtlarını kontrol edebilir¹⁸³. Ayrıca nüfus kayıtlarına ilişkin bilgilerin elektronik ortamdan da temin edilememesi durumunda noter, ilgili nüfus müdürlüğüne yazarak da bu bilgileri isteyebilir (Yön. m. 4/II).

Nüfus kayıtlarının belgenin düzenlenmesi için yeterli olmaması farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Örneğin, nüfus kayıtlarına göre ilgilinin mirasbırakanın

¹⁸⁰ Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 189.

¹⁸¹ Kuşat, **a.g.m.**, s. 588.

¹⁸² Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 189; 6217 sayılı Kanun ile noterlere nüfus kayıtları esas alınarak mirasçılık belgesini düzenleme yetkisinin verilmesi, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ile kurulan entegrasyon ile mümkün kılınmış ve noterler 01.10.2011 tarihinden itibaren bu belgeyi düzenlemeye başlamışlardır (çevrimiçi, <https://portal.tnb.org.tr/Sayfalar/MirascilikHiz.aspx> – E.T. 15.12.2019).

¹⁸³ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1671, s. 401.

mirasçısı olarak gözükmemesi, nüfus kayıtlarında mirasbırakan hakkında yeterli bilginin mevcut olmaması veya nüfus kayıtları arasında çelişki bulunması gibi durumlar söz konusu olabilir¹⁸⁴. Özellikle nüfus kayıtları arasında çelişkinin bulunması halinde hem nüfus kayıtlarının yetersizliğinden hem de yargılamayı gerektiren bir durumun varlığından dolayı noterin mirasçılık belgesi düzenlemesi mümkün değildir¹⁸⁵. Bu gibi durumlarda noter, ilgilinin mirasçılık belgesine ilişkin talebini reddetmelidir¹⁸⁶.

Yönetmeliğin ilgili hükmüne göre, noterin nüfus kayıtlarını kontrol etmesinin nedeni, talepte bulunan ilgilinin mirasbırakanın yasal mirasçısı olup olmadığını tespit etmektir¹⁸⁷. Aslında noterlere verilen bu yetkinin düzenlendiği Noterlik Kanunu m. 71/A, 71/B ve 71/C hükümlerinde belgeyi talep etmek için yetkili olan mirasçılar arasında bir ayrım gözetilmemiştir. Sadece daha önce belirtildiği üzere m. 71/B/III hükmünde hangi durumlarda mirasçılık belgesinin noter tarafından düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu bağlamda Noterlik Kanunu'nda belgeyi talep etme hususunda yasal veya atanmış mirasçılara ilişkin bir ayrım bulunmazken, Yön. m. 4'te ise açıkça belgenin ancak yasal mirasçılar için düzenlenebileceği öngörülmüştür.

2. Noterden Mirasçılık Belgesi Talep Etme Konusunda Yasal Mirasçılar ve Atanmış Mirasçılar Arasındaki Ayrım

Öğretide yalnızca yasal mirasçıların noterden mirasçılık belgesi talep etmeye yetkili olduğu savunulur¹⁸⁸. Nitekim 6217 sayılı Kanun m. 19 ile yasal mirasçılara mirasçılık belgesi verilmesini düzenleyen TMK m. 598/I'de değişiklik yapılırken atanmış mirasçı ve vasiyet alacaklılarına verilecek belgeyi düzenleyen TMK m.

¹⁸⁴ Kurşat, **a.g.m.**, s. 587.

¹⁸⁵ Zira nüfus kayıtları arasında çelişki olması durumunda mirasçılık belgesi düzenlenebilmesi için öncelikle ilgili tarafından nüfus kaydının düzeltilmesi davası açılması gerekir (Erişgin, **a.g.e.**, s. 85).

¹⁸⁶ Kurşat, **a.g.e.**, s. 587.

¹⁸⁷ Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 189.

¹⁸⁸ Erişgin, **a.g.e.**, s. 74; İyilikli, **a.g.m.**, s. 298; Ruhi, **a.g.m.**, s. 17; Hasan Özkan, "Noterliklerce Mirasçılık Belgesi Verilmesi", **LHD**, Cilt: 10, Sayı, 113, 2012, sa. 39-50, s. 44.

598/II’de herhangi bir ekleme veya değişiklik yapılması söz konusu deęildir¹⁸⁹. 6217 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda TMK m. 598/I uyarınca yasal mirasçıların talebi halinde sulh hukuk mahkemesi veya noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenebilir. Buna karşın TMK m. 598/II’de ise atanmış mirasçılarının ancak sulh hukuk mahkemesinden mirasçılık belgesi talep edebileceği kabul edilir. O halde TMK m. 598’de yasal mirasçılar ile atanmış mirasçılar arasında böyle bir ayrıma gidilmesi, yalnız yasal mirasçılarının noterden mirasçılık belgesi talep edebileceği sonucunu ortaya koyar¹⁹⁰.

Noterlik Kanunu’na kıyasla yönetmelikte yer alan hükümlerde noterlere verilen bu yetkinin sınırları daha belirgin hale getirilmiştir. Bu anlamda değinilmesi gereken diğer bir hüküm Yön. m. 4’tür. İlgili hükümde yer alan, “*Noter,... ilgilinin yasal mirasçı olup olmadığını tespit eder*”, “*İlgilinin nüfus kayıtlarına göre yasal mirasçı olduğunun tespit edilmesi halinde... mirasçılık belgesi ve suretleri verilir*” ifadelerinden anlaşıldığı üzere, noter ancak ilgilinin yasal mirasçı olduğu hallerde bu belgeyi düzenleyebilir. Aslında Noterlik Kanunu m. 71/B/III ile de aynı sonuca ulaşılabilir. Zira ilgili hükümde noterin ancak nüfus kayıtlarının yeterli olması durumunda mirasçılık belgesi verebileceği ifade edilir. Nüfus kayıtları esas alınarak ilgilinin mirasçı sıfatının tespit edilmesi ise ancak yasal mirasçılar için mümkündür¹⁹¹. Bu kapsamda ilgili hükme göre mirasçılık belgesi için nüfus kayıtlarının esas alınıyor olmasından, noterin yalnızca yasal mirasçılar için bu belgeyi düzenleyebileceği anlaşılr.

¹⁸⁹ TMK m. 598/II hükmünde atanmış mirasçılar ile birlikte vasiyet alacaklılarına da talepleri halinde mahkemece durumlarını gösterir bir belgenin verileceği öngörölür. Ancak vasiyet alacaklılarına verilen belge teknik anlamda mirasçılık belgesi olarak kabul edilmediği için noterlerden mirasçılık belgesi talep edebilmeleri mümkün değildir. Onlar ancak mahkemeden vasiyet alacaklısı olduklarını gösteren bir belge talep edebilirler. Bu nedenle noterden mirasçılık belgesi talep edebilme konusunda sadece yasal mirasçılar ile atanmış mirasçılar arasındaki ayrıma değinilecektir.

¹⁹⁰ Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 82, s. 490; Erişgin, **a.g.e.**, s. 74; Özüğür, **a.g.e.**, s. 588; İyilikli, **a.g.m.**, s. 372.

¹⁹¹ Bir kimse ancak miras sözleşmesi veya vasiyetname ile mirasçı atanabileceğinden, atanmış mirasçılık sıfatının tespiti için nüfus kayıtları değil ilgili ölüme bağlı tasarruf esas alınır. Atanmış mirasçılar ile ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. yuk. İkinci Bölüm, II/A/2: Atanmış Mirasçılar.

Noterlerin sadece yasal mirasçılar için mirasçılık belgesi düzenleme yetkilerinin bulunmasına gerekçe olarak TMK m. 598/II'deki itiraz şartı gösterilebilir. Buna göre atanmış mirasçılara mahkeme tarafından bu belgenin verilebilmesi, itiraza yetkili olan kimselerin mirasçı atamaya ilişkin ölüme bağlı tasarrufun bildirilmesinden itibaren bir aylık süre içerisinde itiraz etmemiş olmasına bağlıdır¹⁹². Diğer bir deyişle, atanmış mirasçının talebi halinde belgeyi düzenlemek için mahkeme öncelikle ilgili ölüme bağlı tasarrufa ilişkin herhangi bir itirazın olup olmadığını değerlendirmelidir. Bu ise mahkemenin yargılama yetkisine ilişkin bir iş olduğu için noter tarafından bu prosedürün yerine getirilmesi mümkün değildir¹⁹³.

Buna karşın öğretide, atanmış mirasçıların da noterden mirasçılık belgesi talep edebilecekleri yönünde bir görüş bulunur¹⁹⁴. Bu görüşe göre, Noterlik Kanunu m. 71/B/III'te belgenin düzenlenmesi için nüfus kayıtlarının yeterli olmasına ilişkin koşul, noterlerin yalnız nüfus kayıtlarına dayanarak ilgilinin mirasçı sıfatını tespit edeceği anlamına gelmez¹⁹⁵. Bu koşula yer verilmesinin asıl sebebi, nüfus kayıtlarında bir eksiklik veya yanlışlık olduğu takdirde noterlerin mahkemeler gibi bu eksikliği gidermek için başka belgeleri incelemek veya tanık dinlemek gibi yetkilerinin olmadığı belirtilmesidir¹⁹⁶. Ayrıca TMK m. 598/II'de düzenlenen itiraz prosedürü noter tarafından da uygulanabilir. Bu sonuca, Noterlik Kanunu m. 71/B/I'de yer alan “...İşlemler yapılırken, o işlemlerle ilgili özel kanunlarındaki usuller de gözetilir” ifadesinden ulaşmak mümkündür.

Kanaatimizce yukarıda ifade edilen gerekçeler sebebiyle, atanmış mirasçıların da noterden mirasçılık belgesi talep edebileceği yönündeki görüş yerinde değildir. Noterlik Kanunu'nda doğrudan bir düzenleme yapılmamış olsa dahi TMK m. 598'in birinci ve ikinci fıkrası arasındaki farklılık ve ilgili yönetmelik hükümleri gereğince

¹⁹² Atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklılarına düzenlenecek mirasçılık belgesine ilişkin itiraz şartı için bkz. aşağı. İkinci Bölüm, III/C/2: Türk Medenî Kanunu m. 598/II'de Öngörülen İtiraz Koşulu.

¹⁹³ İyilikli, **a.g.m.**, s. 298.

¹⁹⁴ Kurşat, **a.g.m.**, s. 589.

¹⁹⁵ **A.y.**

¹⁹⁶ **A.y.**

ancak yasal mirasçılar noterlerden mirasçılık belgesi talep edebilirler¹⁹⁷.

3. Terekeye İlişkin Ölüme Bağlı Tasarruf Bulunması Durumu

Bir kimsenin yasal mirasçı olması ve nüfus kayıtlarından da bu sıfatının tespit edilmesi her durumda noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenebileceği anlamına gelmez. Başka bir ifadeyle Noterlik Kanunu m. 71/B/III ve Yön. m. 4-5 hükümlerinde yer alan koşulların yanı sıra bu belgenin noter tarafından düzenlenmesini engelleyecek başka bir ihtimal daha vardır. Bu ihtimal mirasbırakanın herhangi bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmuş olmasıdır¹⁹⁸.

Daha önce de ifade edildiği üzere, belgeyi düzenleyen makam fark etmeksizin, düzenlenen mirasçılık belgesinde sadece talepte bulunan mirasçı değil terekede hak sahibi olan tüm mirasçılar gösterilmelidir¹⁹⁹. Nitekim belgeyi talep eden kişinin mirasçılık sıfatı ne olursa olsun, diğer yasal veya atanmış mirasçılar da bu belgede

¹⁹⁷ İlgili hükümlerin yanı sıra Türkiye Noterler Birliği tarafından 12.06.2019 tarihinde yayınlanan 15 No'lu 26459 sayılı Genelge'de de noterlerce mirasçılık belgesi düzenlenmesine ilişkin açıklamalar bulunur. İlgili genelgede yer alan, "3- Noterliklerden mirasçılık belgesi alabilecek kişi ve kurumlar:

a) Mirasçılar: 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 598'inci maddesinin, "Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesince veya noterlikçe, mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir." hükmünü içermesi nedeniyle, bu belgeyi mirasçıların kendileri veya temsilcileri alabilir" düzenleme uyarınca noterlerden ancak yasal mirasçıların mirasçılık belgesi talep edebilecekleri sonucuna ulaşılır. İlgili genelge için bkz. Türkiye Noterler Birliği, (çevrimiçi, [https://portal.tnb.org.tr/BirlestirilmisGenelgeDocLib/15 - Mirasçılık bel ve terk edn eş knuta davti isl.pdf](https://portal.tnb.org.tr/BirlestirilmisGenelgeDocLib/15-Mirasçılık-bel-ve-terk-edn-es-knuta-davti-isl.pdf) – E.T. 14.12.2019). Ayrıca ilgili genelgeye göre, mahkeme veya icra müdürlüklerince yetkilendirilen kişiler mirasçı olmamalarına rağmen, yasal mirasçılar adına noterlerden mirasçılık belgesi talep edebilirler. Bkz. "c) Mahkemelerce yetkilendirilenler: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün 16.02.2012 tarihli ve 2269/4342 sayılı görüşü doğrultusunda; mirasçı olmadığı halde dava taraflarından birisine ait mirasçılık belgesinin çıkarılması için mahkemelerce yetkilendirilen kişiler ile kurum ve kuruluşların temsilcileri/vekilleri mahkemeler tarafından usulüne uygun düzenlenmiş yetki belgeleriyle başvurmaları durumunda noterliklerden mirasçılık belgesi alabilirler.

ç) İcra dairelerince yetkilendirilenler: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün 6344/12852 sayılı görüşü doğrultusunda; icra daireleri tarafından mirasçılık belgesi alması hususunda yetkilendirilmiş kişiler de, sözü edilen daireler tarafından usulüne uygun düzenlenmiş yetki belgeleriyle başvurmaları durumunda noterliklerden mirasçılık belgesi alabilirler" (çevrimiçi, <https://portal.tnb.org.tr/BirlestirilmisGenelgeDocLib/15%20-%20Mirasçılık%20bel%20ve%20terk%20edn%20es%20knuta%20davti%20isl.pdf> –E.T. 15.12.2019).

¹⁹⁸ Karş. Özkan, **a.g.m.**, s. 46.

¹⁹⁹ Bkz. yuk. Birinci Bölüm, I/B/1: Mirasçıları Tespit Etme İşlevi.

gösterilmelidir ki mirasçılık belgesinin mirasçıları teşhis etme işlevi tam olarak sağlanabilsin. Bu demek oluyor ki bir yasal mirasçı bu belgeyi talep ettiğinde, diğer yasal mirasçıların yanında eğer varsa ölüme bağlı tasarruf sonucunda mirasçı atanan kimseler de bu belgede gösterilmelidir.

Bu bağlamda terekeye ilişkin bir ölüme bağlı tasarruf bulunuyorsa, talep eden ilgili yasal mirasçı olsa dahi belgenin talep edildiği makam önem arz eder. Zira noterler nüfus kayıtları sayesinde diğer yasal mirasçıları tespit edebilecekken; ölüme bağlı tasarrufları inceleme gibi bir yetkileri bulunmadığı için atanmış mirasçı olup olmadığını tespit edemezler²⁰⁰. Bu ise belgede bütün mirasçıların gösterilememesi sonucunu doğurur. O halde talepte bulunan kişi yasal mirasçı olsa dahi eğer mirasbırakan sağlığında vasiyetname veya miras sözleşmesi düzenlemiş ise noter tarafından bu belgenin verilme imkânı yoktur²⁰¹.

²⁰⁰ Aksi görüş için bkz. Kurşat, **a.g.m.**, s. 589-590. Yazara göre, noterler nüfus kayıtlarının yanı sıra mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine mirasbırakanın herhangi bir vasiyetnamesinin bulunup bulunmadığını da sormalıdır. Vasiyetnamenin bulunması durumunda ise söz konusu vasiyetnamede mirasçı atama işlemi olup olmadığını öğrenmeli ve buna göre belgeyi düzenlemeliler (A.y.). Kurşat, vasiyetname bulunması durumunda noterlerin sulh hukuk mahkemesinden mirasçı atama işlemi olup olmadığını öğrenebileceğini ifade etmekle beraber miras sözleşmesi olması durumunda mirasçı atama işleminin nasıl tespit edileceğine dair bir açıklamada ise bulunmamıştır.

²⁰¹ Vasiyetnamenin bulunması durumunda noter tarafından mirasçılık belgesinin düzenlenemeyeceğine ilişkin bkz. “*Mirasçılık Belgesi’nin Noterlik tarafından verilemeyeceği durumlar: Miras Bırakan kişinin,*

a) *Vasiyetnamesi bulunması*” (çevrimiçi, <https://portal.tnb.org.tr/Sayfalar/MirascilikHiz.aspx> - E.T. 15.12.2019).

III. MİRASÇILIK BELGESİNE İLİŞKİN TALEBİN MADDİ HUKUK AÇISINDAN İLERİ SÜRÜLEBİLİRLİK KOŞULLARI

A. Genel Olarak

Mirasçılık belgesine ilişkin talebin ileri sürülebilmesi için bazı koşulların yerine getirilmesi gerekir. Bu koşulların bazıları mirasçılık belgesi verilmesi prosedürünü düzenleyen TMK m. 598'den kaynaklanırken bazıları ise Türk Medenî Kanunu'nda yer alan miras hukukuna ilişkin diğer hükümlerden kaynaklanır²⁰². Bu bağlamda mirasçının sahip olduğu sıfatın türüne göre gereken koşullar farklılık gösterir. Söz konusu farklılıklar nedeniyle, önce yasal ve atanmış mirasçılar için ortak olan koşullar, daha sonra ise atanmış mirasçılar için öngörülen özel prosedür açıklanacaktır²⁰³.

B. Ortak Koşullar

1. Mirasın Açılmış Olması

Mirasçılık belgesinin talep edilebilmesi için öncelikle miras açılmış olmalıdır. Mirasın açılması ise mirasbırakanın ölmesi, mirasbırakan hakkında ölüm karinesi hükümlerinin uygulanması veya gaiplik kararının verilmesi durumlarında söz konusu olur²⁰⁴.

²⁰² Bkz. TMK m. 575, m. 577, m. 580, m. 582, m. 596, m. 597.

²⁰³ Söz konusu prosedür TMK m. 598/II uyarınca atanmış mirasçılar gibi vasiyet alacaklıları için de öngörülmüştür. Ancak biz vasiyet alacaklılarına verilen belgenin teknik anlamda mirasçılık belgesi olarak kabul edilmemesi gerektiği kanaatinde olduğumuzdan, ilgili prosedürü yalnız atanmış mirasçılar için inceleyeceğiz.

²⁰⁴ Erişgin, **a.g.e.**, s. 76. TMK m. 31'e göre: "Bir kimse, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde kaybolursa, cesedi bulunamamış olsa bile gerçekten ölmüş sayılır". İlgili hükümde düzenlenen ölüm karinesi de ölümle aynı sonuçları doğuracağından, ölüm karinesi kararı verildiği takdirde de miras açılmış olur (Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1435, s. 374). Gaiplik ise TMK m. 32 vd. hükümlerinde yer alır. İlgili hükümler uyarınca bir kimse hakkında gaiplik kararı verildiğinde TMK m. 584'te öngörüldüğü üzere miras açılmış olur. Gaiplik ise ölüm karinesi gibi değildir. Diğer bir deyişle gaiplik ölümle aynı sonuçları doğurmaz. Bu sebeple de gaiplik durumunda teminat kurumu öngörülmüştür (İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 303). Gaiplik durumunda miras gaiplik kararının verildiği tarihte değil, ölüm tehlikesinin mevcut olduğu veya

Miras kural olarak mirasbırakanın ölümü ile açılır (TMK m. 575). Ölüm olayı mirasın açılması ve böylece terekenin mirasçılara intikal edebilmesi için gerçekleşmesi gereken ön şarttır. Diğer bir ifadeyle mirasbırakanın ölüm olayı gerçekleşmediği takdirde, mirasçılar miras hukukuna ilişkin hiçbir talep ileri süremezler²⁰⁵. Dolayısıyla mirasçı olduğunu iddia eden bir kimsenin mirasçılık belgesi talep edebilmesi için öncelikle mirasın açılmış olması gerekir.

Ölüm anının, yani mirasın açıldığı anın doğru olarak tespit edilmesi oldukça önemlidir. Nitekim gerek mirasçılık sıfatının kazanılmasında gerekse de mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu kazandırmaların veya paylaştırmaların tespitinde mirasın açıldığı andaki durum esas alınır²⁰⁶. Bu bakımdan mirasçılık belgesinde yer verilecek mirasçıların tespiti açısından ölüm anının belirlenmesi önem arz eder.

2. Mirasçılık Ehliyetine Sahip Olmak

Mirasçılık belgesini talep edebilmenin en önemli koşullarından bir diğeri mirasçılık ehliyetine sahip olunmasıdır. Bir kimsenin mirasın açıldığı an itibariyle mirasçılık ehliyetine sahip olabilmesi için üç şartı sağlaması gerekir. Bunlar, mirasbırakanın ölümü anında sağ olmak, hak ehliyetine sahip olmak ve mirasçı sıfatına sahip olmaktır²⁰⁷.

TMK m. 580/I uyarınca, mirasçı olabilmek için mirasbırakanın ölüm anında mirasa ehil bir şekilde sağ olmak gerekir. Dolayısıyla, bir kimse mirasbırakanın ölümünden önce veya onunla birlikte öldüğü takdirde mirasçılık ehliyetine sahip olamaz. Bu nedenle mirasbırakanın ölüm anının doğru olarak saptanması büyük önem arz eder.

son haber alınan günde açılmış sayılır. Bu nedenle mirasçı olabilmek için gerekli olan şartlar, söz konusu tarih itibariyle sağlanıyor olmalıdır (Akkanat, **Etki**, s. 33).

²⁰⁵ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 303.

²⁰⁶ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1477, s. 359; Akkanat, **Etki**, s. 27; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1436, s. 374.

²⁰⁷ Oğuzman, **a.g.e.**, s. 262; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 304; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1489, s. 362; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1444, s. 377.

Mirasbırakandan önce veya mirasbırakanla aynı anda ölmek, mirasçılık ehliyetinin kazanmada bir engel teşkil etse de mirasbırakan öldüğünde henüz hayatta olmamak kesin suretle mirasçı olmayı engellemez²⁰⁸. Zira TMK m. 582 uyarınca: “*Cenin, sağ doğmak koşuluyla mirasçı olur*”. İlgili hükme göre, mirasbırakanın ölüm anında henüz doğmamış olan bir çocuk varsa sağ doğduğu takdirde mirasçı sıfatını kazanır²⁰⁹. Bunun yanı sıra, TMK m. 583 uyarınca henüz cenin olarak dahi var olmayan bir kimsenin ileride dünyaya gelme ihtimali bakımından mirasçı atanması da mümkündür.

Mirasçının mirasbırakandan sonra ölmesi halinde ise ilgilinin mirasçılık sıfatı etkilenmez²¹⁰. Bu durumda, miras yoluyla elde ettikleri haklar, TMK m. 580/II uyarınca kendi mirasçılarına geçer.

Mirasçılık ehliyetine sahip olabilmenin diğer şartı hak ehliyetine sahip olmaktır. Söz konusu hak ehliyeti TMK m. 577’de açıklanmakla birlikte esasen TMK m. 8’de öngörülen genel kuralın bir görünümüdür²¹¹. TMK m. 577 uyarınca mirasçı

²⁰⁸ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 304; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1497, s. 364.

²⁰⁹ Öğretide ceninin mirasçı sıfatını kazanabilmesi için mirasbırakanın ölüm anında ana rahmine düşmüş olmasının gerekip gerekmediğine yönelik farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu konuda Türk Medenî Kanunu’nun cenin nedeniyle ertelemeyi düzenleyen 643. maddesinin gerekçesi yol göstericidir. İlgili gerekçeye göre: “*Kenar başlığı, madde içeriğini kapsayacak biçimde “Cenin nedeniyle erteleme” olarak değiştirilmiştir. Maddenin İsviçre Medenî Kanununun 605 inci maddesindeki aslında “ana rahmine düşmüş çocuk”tan söz edilmemiştir. Yürürlükteki metinde de “mirasçılar arasında cenin varsa” ifadesi kullanılmıştır. Bu ifadeler isabetlidir. Zira tıp alanında, çocuğun ana rahminde olması zorunluluğunu ortadan kaldıran, henüz ana rahminde olmayıp da ana rahmine yerleştirilecek biçimde embriyo durumunda belirli yerlerde ve belirli yöntemlerle saklandığı gibi gelişmeler olmuştur*”. Şu hâlde ilgili hükümde ve gerekçede ana rahmine düşmekten bahsedilmediğine göre embriyonun mirasbırakanın ölümünden önce ana rahmine düşmeyip de tüpte oluşturulması bir sorun teşkil etmemelidir. Öğretideki görüş ayrılığı ise erkeğin ölümünden sonra erkeğin dondurulup saklanmış spermi ile döllenmenin gerçekleştirilmesi durumunda ortaya çıkar. Bu kapsamda bir görüş saklanan spermin döllendirilmesi yoluyla babanın mirasbırakanın ölümünden sonra doğacak çocuğun mirasçılığını hukuk güvenliği sebebiyle reddederken; bir diğer görüş ise mirasbırakanın ölümünden yıllar sonra doğmuş olsa da çocuğun anayasal miras hakkının ihlal edilemeyeceğini ileri sürer. Söz konusu tartışmalara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Tülay Aydın Ünver, **Cenin Hukukî Konumu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 60 vd.; Bahar Öcal Apaydın, Nurten İnce Akman, “*Dondurularak Saklanmış Üreme Hücresinin veya Embriyonun Eşin Ölümünden Sonra Ana Rahmine Transferi (Postmortal Döllenme) Sonucunda Doğan Çocuğun Mirasçılığı*”, **AHBVÜ-HFD**, C. XXIV, S. 2, 2020, sa. 63-107.

²¹⁰ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1499, s. 365.

²¹¹ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 306.

veya vasiyet alacaklısı olabilmek için mirasa ehil olmak gerekir. Genel kurala göre ise bütün insanlar sağ doğmak şartı ile hak ehliyetine sahiptir (TMK m. 8). Tüzel kişiler ise yasal mirasçı olamamakla birlikte -devlet dışında- mirasçı olarak atanabilirler²¹². Bu kapsamda gerçek ve tüzel kişiler, hak ehliyetine sahip oldukları sürece mirasçılık ehliyetine de sahip olurlar²¹³.

Mirasçılık ehliyetine sahip olabilmenin son şartı ise mirasbırakanın ölüm anında mirasçılık sıfatına sahip olmaktır. Aslında mirasçılık ehliyetine sahip olma noktasında bu şart, özellikle miras hakkından yoksun olmamak şeklinde kendini gösterir²¹⁴. Bu durum, mirasçılık sıfatının yitirilmesine neden olan diğer hallerin, mirasbırakanın sağlığında veya ölümünden sonra yapılan hukukî işlemler sonucunda ortaya çıkmasından ileri gelir²¹⁵. Öyle ki mirastan feragat veya mirasçılıktan çıkarma durumlarında kanun gereği ölüm anında mirasçılık sıfatının kazanılmaması değil, mirasbırakanın sağlığında gerçekleştirdiği hukukî işlem sonucunda bu hakkın kaybedilmesi söz konusudur²¹⁶. Yine mirasın reddinde ise mirasbırakanın ölümünden sonra yapılan hukukî işlem neticesinde kişi mirasçılık sıfatını kaybeder. Dolayısıyla mirastan yoksunlukta olduğu gibi bu haller söz konusu olduğunda da kişi mirasçılık ehliyetine sahip olmadığı için miras hukukuna ilişkin taleplerde bulunamaz. Bu kapsamda mirasçılık sıfatını yitiren kişilerin mirasçılık sıfatına sahip olmadıklarından bahisle mirasçılık belgesi talep edemeyeceklerine ilişkin görüş açıklanmış olduğundan, burada ilgili bölüme atıf yapmakla yetinilmektedir²¹⁷.

²¹² İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 307; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1503, s. 365; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1445, s. 377.

²¹³ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1501, s. 365. Şu halde mirasçılık ehliyetine ancak hukuken kişi sayılan varlıklar sahip olabilir (**A.e.**, N. 1502, s. 365).

²¹⁴ Bkz. Oğuzman, **a.g.e.**, s. 262; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 304; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1492, s. 362; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 274; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1449, s. 378.

²¹⁵ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1492, s. 362, dn. 963.

²¹⁶ **A.y.**

²¹⁷ Bkz. yuk. İkinci Bölüm, II/A/6: Mirasçılık Sıfatını Yitiren Kişilerin Durumu.

3. Tereke Üzerinde Hak Sahibi Olan Tüm Mirasçılarının Bilinmesi

Mirasçılık ehliyetine sahip kimseler tarafından mirasçılık belgesi talep edildiğinde, bu belgenin düzenlenebilmesi için terekede hak sahibi olan bütün mirasçılarının tespit edilmiş olması gerekir²¹⁸. Bu bağlamda çeşitli ihtimaller söz konusu olabilir.

Bu ihtimallerden ilki yasal mirasçı olabilecekler arasında cenin bulunmasıdır. TMK m. 582 uyarınca, mirasbırakanın ölüm anında ana karnında olan bir cenin sağ doğmak koşulu ile yasal mirasçı olacağından, belge düzenlenmeden önce böyle bir durumun mevcut olup olmadığı tespit edilmelidir²¹⁹. Nitekim bu, mirasçılık belgesinin temel işlevlerinin yerine getirilebilmesi için gereklidir.

Yargıtay önceki kararlarında terekede hak sahibi olma ihtimali bulunan bir cenin söz konusu olduğunda, belgenin düzenlenmesi için onun sağ ve tam doğumunun beklenmesi gerektiği görüşünü benimsemişti²²⁰. Buna karşın Yargıtay'ın sonraki kararlarında bu tespite rastlanmamakla birlikte, yakın tarihli bir kararında Yargıtay, mirasçılık belgesi düzenlenirken cenin olup olmadığının araştırılmaması sonucunda mirasçılarının hatalı tespit edilmesini bir bozma sebebi olarak kabul etmiştir²²¹.

²¹⁸ Kurşat, **a.g.e.**, s. 272; Erişgin, **a.g.e.**, s. 89.

²¹⁹ Erişgin, **a.g.e.**, s. 89.

²²⁰ “Mirasçılar arasında cenin varsa onun sağ olarak doğu doğmadığı araştırılmadan veraset ilamı verilemez” Yarg. 2. HD. 27.02.1998, E. 624, K. 2342 (Erişgin, **a.g.e.**, s. 89, dn. 145); Aynı yönde bkz. Yarg. HGK. 10.02.1993, E. 1992/717, K. 1993/39 (Lexpera, E.T. 11.11.2019).

²²¹ “Somut olayda, davalı ..., muris eşi ...'ın mirasından ... 4. Noterliği 17.10.1984 tarih ve 35014 yevmiye numaralı mirastan feragat sözleşmesi ile ivazsız olarak feragat etmiştir. Asli müdahil ...'ın ise doğum tarihinin 18.12.1984 olduğu, mirastan feragat sözleşmesinin yapıldığı tarih olan 17.10.1984'te ise cenin olduğu ve sağ doğmakla mirasçılık sıfatını kazandığı anlaşılmaktadır. O halde mahkemece, davalı ...'ın mirastan feragatinin ivazsız olarak yapıldığı ve asli müdahil mirasçı ...'ın sözleşmenin yapıldığı tarihten 2 ay sonra sağ doğmakla, ivazsız yapılan feragatten feragat edeninin altsoyu olarak yararlanacağı değerlendirilmek suretiyle karar verilmesi gerekirken, yanılığılı olarak davalı ...'ın mirastan feragat ettiği tarihte, altsoyu ...'ın hayatta olmadığı, sözleşmedeki irade beyanının hayatta olan diğer mirasçılar yönünde gerçekleştiği gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş olması doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir” Yarg. 14. HD. 18.02.2019, E. 2016/15951, K. 2019/1359 (Lexpera, E.T. 11.11.2019).

İkinci ihtimal ise tereke üzerinde hak sahibi olan mirasçılarının bilinmemesi sebebiyle TMK m. 594/T'de yer alan ilan sürecinin uygulanıyor olmasıdır²²². İlgili hükme göre mirasçılarının tamamı bilinmiyorsa, sulh hâkimi tarafından bir ay ara ile iki kez ilan yapılarak hak sahipleri son ilan tarihinden itibaren en geç bir yıl içerisinde mirasçılık sıfatlarını bildirmeleri için çağırılır. O halde, mirasçılarının tamamı bilinmediği takdirde, ilgili hükümde ilan için öngörülen süreler geçmeden mirasçılık belgesinin de düzenlenmemesi gerekir²²³.

Bu kapsamda tereddüde yol açan son ihtimal mirasçılarının tamamının tespiti bakımından, belgenin düzenlenmesi için miras ret süresinin beklenmesinin gerekip gerekmediğidir. Öğretide bu konu tartışmalıdır. Tartışmaların çıkış noktası ise bir mirasçının mirasçılık belgesi talep etmesinin, onun miras ret hakkını kaybetmesine neden olup olmayacağıdır²²⁴.

Mirasın reddedilme ihtimali olan üç aylık süreç içerisinde mirasçılık belgesinin düzenlenmemesi gerektiği yönündeki görüşe göre miras ret bozucu koşul niteliğindedir. Bu nedenle mirasçılık sıfatının askıda kaldığı bu süreç tamamlanıp mirasçılarının kesinleştiği andan itibaren mirasçılık belgesi düzenlenmelidir²²⁵. Özellikle miras ret süresi dolmadan düzenlenen belgenin, sonradan miras reddeden mirasçılar nedeniyle meydana gelecek değişiklikleri içermeyeceği düşünüldüğünde, belgenin düzenlenmesi için bu sürenin sona ermesini beklemek gerekir²²⁶.

²²² A.y.

²²³ Erişgin, **a.g.e.**, s. 89; Aynı yönde bkz. “...Muris ... kızı ...’ın mirasçılarının tespit edilmesi suretiyle karar verilmesi gerekirken, muris ... kızı ...’ın mirasçıları tespit edilmeksizin yalnızca 2301 parsel sayılı taşınmazın mirasçılarının bulunduğu gerekçesiyle eksik araştırma ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir” Yarg. 14. HD. 04.04.2019, E. 2016/9031, K. 2019/3119 (Lexpera, E.T. 11.11.2019); “...pay malikinin mirasçılarının tamamı tespit edilmeden ve mirasçılık belgesinde adı geçen “.....” ile tapu maliki “.....:Kuzucu” in aynı kişi olup olmadığı duraksamaya yer vermeksizin belirlenmeden eksik araştırma ve inceleme ile yazılı şekilde karar verilmiş olması doğru görülmemiştir” Yarg. 8. HD. 12.09.2017, E. 2017/12023, K. 2017/10530 (Lexpera, E.T. 11.11.2019).

²²⁴ Sorunun tespiti için bkz. **A.e.**, s. 87.

²²⁵ Bu yöndeki görüşler için bkz. **A.e.**, s. 88, dn. 142.

²²⁶ **A.e.**, s. 88.

Buna karşın diğer bir görüşe göre, belgenin düzenlenmesi için bu sürecin tamamlanmasını beklemek gereksizdir²²⁷. Zira mirasçılık belgesi talep etmek terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan işlerden olduğu için bu belgeyi talep etmekle kişi mirası reddetme hakkını kaybeder²²⁸.

Üçüncü bir görüşü savunan yazarlar ise belgenin düzenlenmesi için mirası ret süresinin beklenmesini eleştirmekle beraber mirasçılık belgesinin talep edilmesinin mirası reddetme hakkını ortadan kaldırmadığını ileri sürerler²²⁹. Buna göre önemli olan kişinin belgeyi talep etmiş olması değil, belge düzenlendikten sonraki davranışlarıdır²³⁰. Şöyle ki bir kimse belge düzenlendikten sonra tereke işlerine karışma niteliğinde davranışlar sergilemediği sürece mirası reddetme hakkına sahiptir. Hatta mirası reddetme düşüncesi olmayan bir kimse, belgeyi talep ettikten sonra gelişen durumlar neticesinde mirası reddetmeye karar vermiş olabilir. Bu bakımdan, düzenlenen mirasçılık belgesiyle yeni bir hak ihdas edilmesi yahut mevcut bir hakkın ortadan kaldırılması söz konusu olmadığına göre belge talep edildikten sonra mirasın reddedilmesinde herhangi bir sakınca yoktur²³¹.

²²⁷ Arık, **a.g.m.**, s. 28.

²²⁸ **A.y.**

²²⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 618; Helvacı, **a.g.e.**, s. 138-139; Öztan, **a.g.e.**, s. 394; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N, 1641, s. 415; Kurşat, **a.g.e.**, s. 260; Müge Ürem, “Mirası Ret Hakkının Düşmesine Sebep Olan Haller”, **BÜHFD**, Cilt:14, Sayı: 175-176, 2019, sa. 779-815, s. 797.

²³⁰ Kurşat, **a.g.e.**, s. 260; Yargıtay da TMK m. 610/II uyarınca mirası ret hakkının düşüp düşmediğinin tespitinde, mirasçılık belgesi düzenlendikten sonraki davranışları esas almaktadır. Bkz. “Türk Medeni Kanunu’nun 610. maddesine göre yasal süre içinde mirası reddetmeyen mirasçı, mirası kayıtsız ve koşulsuz kazanmış olur. Ret süresi sona ermeden, mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan ya da tereke mallarını gizleyen veya kendisine maleden mirasçı, mirası reddedemez. Muris oğlu ... 07.10.2008 tarihinde vefat etmiş geriye murisin eşi, oğlu ve davacı... kalmıştır. Davacı mirasçı ... ve dava dışı diğer mirasçıların 20.10.2008 tarihli ve 2008/300 Esas, 298 sayılı mirasçılık belgesine göre 05.08.2009 tarihli ve 3038 sayılı resmi senette belirtilen ve murisleri oğlu ... adına kayıtlı taşınmazlardaki payları tapuda kendi adlarına intikal ettirdikleri ve aynı resmi senetle dava dışı’a satmış oldukları anlaşılmıştır. Bu işlem TMK’nın 610/2 maddesine göre terekeyi sahiplenme anlamına gelen davranış olmakla davacının hükmen ret hakkı düşmüştür. Bu nedenle davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir” Yarg. 14. HD. 04.04.2016, E. 2015/12439, K. 2016/3994 (Lexpera, E.T. 08.10.2019).

²³¹ **A.y.** Ayrıca bkz. “Somut olayda ise davacı mirasçılık belgesi almıştır. Mirasçılık belgesi alınması terekeyi sahiplenmek anlamına gelmemektedir. Bu nedenlerle davanın reddine karar verilmiş

Yargıtay uygulaması, mirası reddetmek isteyen kimselerin öncelikle mirasçılık belgesini temin etmelerini aramaktadır. Bu uygulama da belgenin talep edilmesinin mirası reddetme bakımından engel olarak kabul edilmediğini gösterir niteliktedir²³².

Sonuç itibarıyla öğreti ve uygulamada hâkim görüş, belgenin düzenlenmesi için mirası ret süresinin beklenmesine gerek olmadığı yönündedir. Nitekim kişi mirasçılık belgesini temin ettikten sonra da mirası reddetmeye karar verebilir. Kanaatimizce, maddî hukuk açısından herhangi bir hak ihdas etmeyen veya mevcut hakkı ortadan kaldırmayan bir belgenin talep edilmiş olması, kişinin mirası reddetme imkânını ortadan kaldırmamalıdır. Bu bakımdan belgenin düzenlenmesi için mirası ret süresinin tamamlanmasına da gerek yoktur. Zira belge düzenlendikten sonra mirasçı tereke işlerine katılma niteliğinde davranışlar sergilerse zaten TMK m. 610/II uyarınca mirası ret hakkını kaybeder. Bu durumda kişinin mirasçılık sıfatı da kesinleşmiş olur. Buna karşın ilgili süre beklenmeden düzenlenen mirasçılık belgesindeki bir mirasçı, daha sonra mirası reddetmeye karar verirse -tereke işlerine karışmadığı takdirde- belgenin iptal edilmesi ve yeni bir mirasçılık belgesi düzenlenmesi mümkündür. Bu nedenlerle kanaatimizce kanunda belgenin düzenlenmesi için açıkça öngörülmemiş bir sürenin, belgeyi talep edebilme şartı olarak kabul edilmemesi icap eder.

olması doğru görülmemiş ve hükmün bu nedenle bozulmasına karar vermek gerekmiştir” Yarg. 14. HD. 28.02.2019, E. 2016/7486, K. 2019/1820 (Lexpera, E.T. 08.10.2019).

²³² *“Davacılar vekili, 19.04.2007 tarihinde ölen mirasbırakan ...’ün terekesinin borca batık olması nedeni ile mirası hükmen reddin tespitini istemiştir...Davacılar önce mirasçı olduklarını gösterir mirasçılık belgesinin sunulması istenmelidir” Yarg. 14. HD. 30.05.2019, E. 2016/10411, K. 2019/4962 (Lexpera, E.T. 08.10.2019); “Mirasın hükmen reddine ilişkin olarak açılan davalarda, murisin ölüm tarihi itibarıyla terekesinin açıkça borca batık olup olmadığının ve mirasçıların terekeyi kabul anlamına gelen işlemler yapıp yapmadıklarının araştırılması gerekmektedir...Somut olayda, öncelikle mirasbırakanın mirasçılık belgesini sunmak üzere davacıya süre verilmeli, sunduktan sonra mirasçılık sıfatı olup olmadığı tespit edilerek işin esasına girilmelidir” Yarg. 14. HD. 08.05.2019, E. 2016/9814, K. 2019/4176 (Lexpera, E.T. 08.10.2019); Helvacı, Yargıtayın söz konusu uygulaması karşısında, mirasçılık belgesi talebinin mirası ret hakkının kaybına yol açacağını savunulamayacağını ifade etmektedir (Helvacı, a.g.e., s. 138-139).*

4. Mirasçıların Tereke Üzerinde Tasarruf ve İdare Yetkisinin Kısıtlanması Durumu

Mirasçılar kural olarak mirasın açılmasından itibaren terekenin idaresinden sorumludurlar. TMK m. 640 uyarınca, tereke üzerinde birden çok mirasçının hak sahibi olması durumunda, mirasçılar tereke üzerindeki yetkilerini birlikte kullanır. Bununla birlikte, mirasçıların tereke üzerindeki tasarruf ve idare yetkisinin kısıtlandığı bazı haller mevcuttur. Bu haller, mirasbırakanın bir vasiyeti yerine getirme görevlisi atamış olması (TMK m. 550-556), terekenin resmen yönetilmesi (TMK m. 592) ve terekenin resmen tasfiye edilmesidir (TMK m. 632-636). İlgili durumlar söz konusu olduğunda mirasçıların tereke üzerindeki tasarruf ve idare yetkileri kısıtlanır veya ortadan kalkar²³³.

Bu bağlamda söz konusu haller mevcutken mirasçılık belgesinin verilip verilemeyeceğine ilişkin bir tereddüt ortaya çıkabilir. Bir görüşe göre bu hallerde tereke üzerindeki tasarruf ve idare yetkisi artık vasiyeti yerine getirme görevlisi, tasfiye memuru veya terekeyi resmen yönetmeye yetkili olan kimseye aittir²³⁴. Bu nedenle tereke üzerinde yetkisi bulunmayan mirasçılar için mirasçılık belgesi düzenlenmemelidir²³⁵. Nitekim tereke üzerinde tasarruf edemeyen mirasçılarının, temel işlevi tereke üzerinde tasarruf edilmesini sağlamak olan bu belgeyi almakta hukukî yararları bulunmaz²³⁶.

Bu görüş, mirasçılarının tereke üzerinde hareket imkânının kısıtlı olduğu hallerde belgenin işlevini tam olarak ortaya koyamayacağından hareket eder. Ancak mirasçılık belgesinin tek işlevi tereke üzerinde tasarruf imkânını sağlamak değildir²³⁷. Öyle ki belge aynı zamanda tereke üzerinde hak sahibi olan mirasçılarının tespitine ve bu

²³³ Kocayusufoğlu, **Miras**, s. 649; Midyat, **a.g.e.**, s. 28; Akbıyık, **Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi**, s. 60; Tuba Birinci Uzun, **Mirasın Resmi Tasfiyesi**, Ankara, Seçkin, 2018, s. 162.

²³⁴ Nitekim bu hallerde, -mülkiyet hakkı dışında- mirasçılarının tereke üzerindeki tasarruf yetkileri sınırlanır ve gerekli görülürse mirasçılarının terekede yer alan şeyler üzerindeki zilyetlikleri de ortadan kaldırılır (Akbıyık, **Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi**, s. 60; Birinci Uzun, **a.g.e.**, s. 169).

²³⁵ Midyat, **a.g.e.**, s. 28.

²³⁶ **A.e.**, s. 29.

²³⁷ Mirasçılık belgesinin diğer işlevleri için bkz. yuk. Birinci Bölüm, I/B: Mirasçılık Belgesinin İşlevleri.

mirasçılarının sıfatlarını ispat edebilmelerine hizmet eder. Dolayısıyla tereke üzerinde tasarruf edilemeyecek olsa da mirasçılarının bu belgenin düzenlenmesinde hukukî yararları vardır. Bu bakımdan belgenin düzenlenmesine ilişkin kanunda öngörülme­yen bir kısıtlamanın kabul edilmesi isabetli değildir. Kanaatimizce meydana gelebilecek sakıncaları önlemek adına böyle bir kısıtlamayı kabul etmek yerine, düzenlenen belgede ilgili durumlara işaret edilmesi daha uygun bir çözüm yolu olur²³⁸.

C. Atanmış Mirasçılar İçin Öngörülen Özel Koşullar

1. Ölüme Bağlı Tasarrufun Açılmış Olması

Atanmış mirasçının mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilmesi için öncelikle mirasçı atama işleminin bulunduğu ölüme bağlı tasarrufun açılma sürecinin başlatılması gerekir²³⁹.

Vasiyetnamenin açılma süreci TMK m. 595 ve m. 596 hükümlerine göre gerçekleştirilir. İlgili hükümlere göre, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın mirasbırakanın vasiyetnamesinin onun yerleşim yeri sulh hâkimine teslim edilmesi gerekir. Bu teslimin ardından bir ay içinde vasiyetname mahkeme tarafından açılır ve ilgililere okunur. İlgili prosedür mirasbırakanın sonradan ortaya çıkan vasiyetnameleri için de uygulanır. Kanun'da miras sözleşmeleriyle ilgili bir açılma prosedürü yer almamaktadır²⁴⁰. Öğretide, böyle bir düzenlemeye yer verilmemesi bir kanun boşluğu olarak kabul edilir²⁴¹. Bu boşluğun doldurulması için ise miras sözleşmesinde mirasçı atanan kimsenin sözleşmenin tarafı olup olmamasına göre ayırım yapılır. Bu görüşe göre miras sözleşmesiyle üçüncü kişi mirasçı atandığında bu sözleşme için vasiyetnamelere ilişkin usûlün kıyasen uygulanması, sözleşmenin tarafı mirasçı atandığında ise yasal mirasçılara mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin usûlün kıyasen uygulanması gerekir²⁴². Ancak bu görüş TMK m. 598/II uyarınca atanmış mirasçılar

²³⁸ Akbıyık, **Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi**, s. 61; Midyat, **a.g.e.**, s. 29; Kurşat, **a.g.e.**, s. 272.

²³⁹ Erişgin, **a.g.e.**, s. 92.

²⁴⁰ Bu nedenle miras sözleşmeleri için saklama, tevdi ve açılma yükümlerinin bulunmadığı görüşü için bkz. Mustafa Dural, **Miras Sözleşmeleri**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1980, s. 95-96.

²⁴¹ Oğuzman, **a.g.e.**, s. 280; Kurşat, **a.g.e.**, s. 290; Erişgin, **a.g.e.**, s. 93.

²⁴² Kocayusufoğlu, **Miras**, s.583; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 280; Kocağa, **a.g.m.**, s. 94.

için öngörülen bir aylık itiraz süresinin uygulamada yalnızca vasiyetname ile atanan mirasçılara uygulanması anlamına gelir ki böyle bir ayırım yapılması kanunun amacına uygun değildir²⁴³. Zira kanun koyucunun bir aylık itiraz süresinin yalnız vasiyetname ile atanan mirasçılara uygulanması yönünde bir amacı olsaydı, ilgili madde metninde ölüme bağlı tasarruf yerine vasiyetname ifadesini kullanırdı. O halde miras sözleşmesiyle mirasçı atanan kimsenin sözleşmenin tarafı olup olmadığına bakılmaksızın kıyas yoluyla vasiyetnamelere uygulanan prosedürün miras sözleşmeleri için de uygulanması düşüncesi kabul edilmelidir²⁴⁴.

2. Türk Medenî Kanunu m. 598/II'de Öngörülen İtiraz Koşulu

TMK m. 598/II uyarınca atanmış mirasçılara talepleri halinde mirasçılık belgesi düzenlenmesi, mirasçı atama işleminin yer aldığı ölüme bağlı tasarrufa bir aylık süre içerisinde itiraz edilmemesi halinde mümkündür. Söz konusu itiraz koşulu ile mirasçılık belgesi düzenlenmeden önce uyuşmazlıkların giderilmesi amaçlanır²⁴⁵.

TMK m. 598'de yer alan itirazın süresi bir aydır. Bu süre kesin olup, sürenin ilgililer veya mahkeme tarafından uzatılması yahut kısaltılması mümkün değildir. Bu süre hem hâkim için hem ilgililer için bağlayıcıdır²⁴⁶. Dolayısıyla ilgili süre sona ermeden atanmış mirasçı talepte bulunsa dahi mahkeme tarafından mirasçılık belgesinin düzenlenmesi mümkün değildir²⁴⁷.

²⁴³ Kurşat, **a.g.e.**, s. 284, dn. 976; Bunun yanı sıra bu görüş benimsendiğinde miras sözleşmesiyle kendisine belirli bir mal bırakılan kimselerin akıbeti de belirsiz olur. Her ne kadar vasiyet alacaklılarına verilen belge teknik anlamda mirasçılık belgesi olarak kabul edilmese de kanun gereği bir aylık itiraz prosedürü bu kimselere durumlarını gösteren bir belgenin verilmesi için de uygulanır. Bu bakımdan miras sözleşmesiyle atanan mirasçılar arasında ayırım yapan bu görüş, miras sözleşmesiyle vasiyet alacaklısı haline getirilen kimselerin durumunun açıklanmasında da yeterli değildir (**A.e.**, s. 290, dn. 1004).

²⁴⁴ Dural, **a.g.e.**, s. 96, dn. 38; Kurşat, **a.g.e.**, s. 291; Miras sözleşmesi ile mirasçı atanan kimsenin mirasçılık belgesi talep edebilmesi için ilgili sözleşmeyi mahkemeye ibraz etmesi gerekir. O halde kanunda miras sözleşmesi için zorunlu bir açılma prosedürü bulunmasa dahi mirasçılık belgesi talebi doğrultusunda mahkeme tarafından miras sözleşmesi açılmış olacaktır (Erişgin, **a.g.e.**, s. 94).

²⁴⁵ Arık, **a.g.m.**, s. 30; Erişgin, **a.g.e.**, s. 96.

²⁴⁶ Kurşat, **a.g.e.**, s. 287, dn. 991.

²⁴⁷ Bununla birlikte bütün mirasçıların ve diğer itiraz hakkı bulunan ilgililerin anlaşarak resmi şekilde itiraz haklarından vazgeçmeleri durumunda bir aylık süre beklenmeden de mahkemece mirasçılık belgesi verilebileceği yönündeki görüş için bkz. Arık, **a.g.m.**, s. 29.

Bu süre kesin olmakla birlikte hak düşürücü veya zamanaşımı süresi niteliğinde değildir²⁴⁸. Zira TMK m. 598/III uyarınca belgenin geçersizliği her zaman ileri sürülebilir. Ayrıca bir aylık süre geçirilmiş olsa da mirasçılık belgesini talep eden ilgiliye veya atama işleminin yer aldığı ölüme bağlı tasarrufa itiraz edilmesi de mümkündür²⁴⁹. Dolayısıyla TMK m. 598/II’de öngörülen itirazın aslında maddî hukuka ilişkin bir etkisi yoktur²⁵⁰.

Kanunda itiraz prosedürü düzenlenirken itiraz sebepleri ayrıca zikredilmemiştir. İtiraz örneğin, ilgili ölüme bağlı tasarrufun geçersiz olduğu, atanmış mirasçının şahsında mirastan yoksunluk sebebinin gerçekleşmiş olduğu veya mirasçı atama işleminin saklı payı ihlal ettiği yönünde olabilir²⁵¹. Bunlar gibi ölüme bağlı tasarrufun tamamının veya ilgili mirasçı atama tasarrufunun olduğu kısmın gerçeği yansıtmadığına ilişkin her türlü itiraz yapılabilir²⁵².

İlgililerin itirazlarını ileri sürmek için dava açmalarına gerek yoktur. İtirazın geçerli olabilmesi için sulh hâkimine yöneltilecek bir beyan yeterlidir²⁵³. Bu beyan bir dilekçe vasıtasıyla verilebileceği gibi tutanağa geçirilmek üzere sözlü de yapılabilir²⁵⁴.

²⁴⁸ Oğuzman, **a.g.e.**, s. 281; Kurşat, **a.g.e.**, s. 287-288; Erişgin, **a.g.e.**, s. 95; Oğuzman, atanmış mirasçılar için öngörülen bu sürenin hak düşürücü süre değil, bir bekleme süresi olduğunu ifade etmiştir (Oğuzman, **a.g.e.**, s. 281).

²⁴⁹ Oğuzman, **a.g.e.**, s. 281; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1673, s. 401; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 338; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 92. Ancak bir aylık süreden sonra yapılan itiraz TMK m. 598/II’de yer alan itiraz prosedürü kapsamında değerlendirilmez. Diğer bir deyişle bir aylık süreden sonra ileri sürülen itiraz, aslında mirasçılık belgesi talep eden ilgilinin mirasçılık sıfatına ilişkin maddî hukuktan kaynaklanan itirazdır. TMK m. 598/II’de yer alan ve atanmış mirasçıya belgenin verilmesini engelleyen itiraz kapsamında değildir. Bu nedenle bir aylık süre geçtikten sonra mirasçılık belgesi talep eden atanmış mirasçıya veya ölüme bağlı tasarrufa itiraz etmek isteyen kimsenin bu hakkını genel yollarla kullanması gerekir (İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 85, s. 492; Kurşat, **a.g.e.**, s. 288).

²⁵⁰ Kurşat, **a.g.e.**, s. 293.

²⁵¹ Oğuzman, **a.g.e.**, s. 281; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 497.

²⁵² Erişgin, **a.g.e.**, s. 102; Bununla birlikte itiraz sebeplerinin somutlaştırılması gerektiği, aksi takdirde sırf “*tek mirasçı benim*” gibi sebeplerle yapılan itirazların sonuç doğurmayacağı yönünde bkz. Berki, **a.g.e.**, s. 341.

²⁵³ Kurşat, **a.g.e.**, s. 291.

²⁵⁴ İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 498; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1649, s. 417; Kurşat, **a.g.e.**, s. 291; Erişgin, **a.g.e.**, s. 97.

a. İtiraz Süresinin Başlangıcı

TMK m. 598/II uyarınca: “*Mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde itiraz edilmedikçe, lehine tasarrufta bulunulan kimseye, sulh mahkemesince atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilir*”. Buna göre itiraz etme hakkı bulunan kimselere ölüme bağlı tasarrufun bildirilmesiyle itiraz süresi başlamış olur. Bu bağlamda ilgili hükümde yer alan ölüme bağlı tasarrufun bildirilmesinden ne anlaşılması gerektiği tespit edilmelidir.

Öğretide hakîm görüş, ilgili hükümde yer alan bildirim ifadesi ile kastedilenin TMK m. 597’de²⁵⁵ düzenlenen vasiyetnamenin tebliği olduğu yönündedir²⁵⁶. Bu görüşe göre, itiraz süresi TMK m. 597 uyarınca yapılan tebligat ile başlar. Buna karşın öğretide yer alan diğer bir görüş ise söz konusu bildirim ile ifade edilmek istenenin ölüme bağlı tasarrufun tebliği olmadığı kanaatindedir²⁵⁷. Bu görüşe göre mirasçı atanan bir kimse mirasçılık belgesi talep ettiğinde, mahkeme tarafından diğer mirasçılara ve vasiyet alacaklılarına bu talebin bildirilmesiyle bir aylık itiraz süresi başlar²⁵⁸.

Esasen öğretide yer alan bu iki görüş de tek başına TMK m. 598/II’de yer alan bildirim ifadesini açıklamak için yeterli değildir. Nitekim hâkim görüş vasiyetnameyle mirasçı atanan kimseler için uygun olmakla birlikte miras sözleşmesiyle mirasçı atama işlemi söz konusu olduğunda yetersiz kalır²⁵⁹. İkinci görüş ise itiraz süresinin başlaması için mirasçılık belgesine ilişkin talebin bildirilmesinin yeterli olacağı

²⁵⁵ TMK m. 597: “(1) *Mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hâkim tarafından tebliğ edilir.* (2) *Nerede olduğu bilinmeyenlere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımları ilân yolu ile tebliğ olunur.*”

²⁵⁶ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras.**, s. 582-584; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 280; İnan, Ertas, Albaş, **a.g.e.**, s. 497; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 85, s. 492; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, s. 408, dn. 75; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 94.

²⁵⁷ Öztan, **a.g.e.**, s. 383.

²⁵⁸ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1667, s. 401; Öztan, **a.g.e.**, s. 383.

²⁵⁹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 290.

yönündedir. Ancak bu da tek başına yeterli bir çözüm sunmaz²⁶⁰. Nitekim itiraz hakkı olan bir kimsenin, talepte bulunan ilgilinin mirasçılık sıfatına itiraz edebilmesi için öncelikle ilgili ölüme bağlı tasarrufun içeriği hakkında bilgi sahibi olması gerekir²⁶¹. Hiç şüphesiz söz konusu tasarruf vasiyetnamede yer alıyorsa TMK m. 597 uyarınca vasiyetname ilgililere tebliğ edileceğinden bir sorun çıkmaz. Ancak miras sözleşmesinin ilgililere tebliği öngörülmediğinden bu görüş de miras sözleşmesi ile atanan kimseler için tek başına uygun bir çözüm olamaz²⁶².

TMK m. 598/II'de herhangi bir açıklamaya yer verilmemesi ve sadece ölüme bağlı tasarrufun bildiriminden söz edilmesi, kanun koyucunun amacının öğretide benimsenen hâkim görüş doğrultusunda olduğu şeklinde yorumlanabilir²⁶³. Ancak miras sözleşmesiyle atanan mirasçıların da TMK m. 598/II'deki prosedüre dahil oldukları kabul edildiğinde, en uygun çözüm miras sözleşmelerinin de vasiyetnameler gibi ilgililere tebliğ edilmesidir²⁶⁴. Bu çözümün benimsenmesi ve itiraz süresinin ölüme bağlı tasarrufun ilgililere tebliği ile başlamasında herhangi bir sakınca yoktur.

İtiraz süresinin başlaması noktasında ölüme bağlı tasarrufun ilgililere tebliğ edildiği tarih kabul edildiğinde, her ilgiliye farklı tarihlerde tebliğ yapılmış olabileceğinden, itiraza ilişkin bir aylık sürenin başlaması da farklı olur²⁶⁵. Bu bakımdan mirasçılık belgesinin düzenlenebilmesi için son tebliğ tarihi esas alınmalıdır²⁶⁶.

²⁶⁰ A.e., s. 289, dn. 1003.

²⁶¹ A.y.

²⁶² Kuşat, a.g.e., s. 290.

²⁶³ A.e., s. 289.

²⁶⁴ Kuşat, a.g.e., s. 291; Erişgin, a.g.e., s. 95.

²⁶⁵ Kocayusufoğlu, *Miras*, s. 584, dn. 20; İnan, Ertuş, Albaş, a.g.e., s. 498; İmre, Erman, a.g.e., s. 336; Erişgin, a.g.e., s. 95.

²⁶⁶ Erişgin, a.g.e., s. 95.

b. İtiraz Hakkı Olan İlgililer

TMK m. 598/II uyarınca, itiraz hakkı olan ilgililer mirasçılar ve vasiyet alacaklılarıdır. İlgili hükmün lafzında mirasçılar ifadesinin yer alması, itiraz hakkı bakımından yasal ve atanmış mirasçılar arasında bir ayrım yapılmadığını gösterir²⁶⁷.

Bütün yasal mirasçılar TMK m. 598/II uyarınca itiraz hakkına sahiptir. İlgili ölüme bağlı tasarrufa itiraz edebilme noktasında mirasçılık sıfatının ihtilaflı olup olmaması önem teşkil etmez²⁶⁸. Aynı şekilde atanmış mirasçının itirazda bulunabilmesi için ilgili ölüme bağlı tasarruftan daha önceki bir tasarrufla mirasçı atanmış olması da gerekmez²⁶⁹. Bu bağlamda kişi aynı ölüme bağlı tasarrufla mirasçı atanmış olsa bile, diğer bir kişinin mirasçılığına itiraz edebilir²⁷⁰. Nitekim itiraz hakkına sahip olmak için belirleyici olan tasarrufların düzenlenmesi arasındaki zaman farkı değil, itiraz eden kimsenin itiraz ettiği diğer atanmış mirasçının hakkından etkileniyor olmasıdır²⁷¹. O halde itiraz edebilmenin ön koşulu itiraz edilen tasarruf nedeniyle hak kaybına uğranılması iddiası olduğuna göre vasiyet alacaklısının mirasçı atama tasarrufuna itiraz etmesi mümkün değildir²⁷². Vasiyet alacaklıları ancak kendilerine yapılan vasiyeti etkileyen başka vasiyet alacaklılarının haklarına itiraz edebilir²⁷³.

²⁶⁷ Önceki Medeni Kanun m. 538’de yer alan, “...*hakları kanuni mirasçılar yahut tarihi mukaddem bir tasarruf ile lehlerine teberru vaki olanlar tarafından sarahaten itiraza uğramayan kimseler*” ifadesi ile itiraz hakkı yalnız yasal mirasçılar ile kısıtlanırken, TMK m. 598/II ile itiraz hakkına sahip mirasçılar genişletilmiştir.

²⁶⁸ Kurşat, **a.g.e.**, s. 285; Erişgin, **a.g.e.**, s. 100.

²⁶⁹ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1650, s. 417; Kurşat, **a.g.e.**, s. 286; Erişgin, **a.g.e.**, s. 102; Aksi yöndeki görüşler için bkz. İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 497; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 94.

²⁷⁰ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1650, s. 417.

²⁷¹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 286.

²⁷² Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1650, s. 417; Öztan, **a.g.e.**, s. 383; Kurşat, **a.g.e.**, s. 286; Erişgin, **a.g.e.**, s. 101; Bu görüş doğrultusunda vasiyet alacaklıları gibi, intifa hakkı sahibi eşin, saklı paylı mirasçıların alacaklılarının, vasiyeti yerine getirme görevlisi veya tereke resmi yöneticisi gibi ilgililerin mirasçı atama işlemine itiraz hakları yoktur (Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1650, s. 417).

²⁷³ Kurşat, **a.g.e.**, s. 286.

c. İtiraz Sürecinin Sona Ermesi

Bir aylık itiraz süreci sonucunda ortaya çıkabilecek üç durum vardır²⁷⁴. Bunlardan ilkinde göre, bir aylık itiraz süresi içerisinde itiraz hakkı olan ilgililer, atanmış mirasçılarının bu sıfatlarını kabul etmiş olabilirler. Bu durumda atanmış mirasçının hakkını kabul eden ilgililer, iradeyi sakatlayan sebeplere maruz kalmamışlar ise daha sonra iptal, tenkis veya miras sebebiyle istihkak davası açamazlar.

İkinci ihtimalde itiraz hakkı olan ilgililer bir aylık süre boyunca atanmış mirasçılarının haklarını kabul etmedikleri gibi itiraz da etmeyebilirler. Bu durumda itiraz hakkı sahiplerinin susması, ileride atanmış mirasçıya karşı iptal, tenkis veya miras sebebiyle istihkak davası açamayacakları şekilde yorumlanamaz. Nitekim bu durumda TMK m. 598/IV uyarınca ölüme bağlı tasarrufa ilişkin dava hakları saklıdır.

Son halde ise itiraz hakkı sahipleri atanmış mirasçılığa ilişkin ölüme bağlı tasarrufa itiraz edebilirler. Mirasçılık belgesi düzenlenmesinin engellenmesi için tek bir ilgilinin itirazı yeterlidir²⁷⁵. Bu durumda TMK m. 598/II uyarınca itiraz sonuçlanıncaya dek mahkeme tarafından mirasçılık belgesi düzenlenemez.

Bir aylık süre içerisinde itiraz edildiğinde, bu itiraz sonucunda ortaya çıkan ihtilafın giderilmesi gerekir. İhtilafın giderilmesi için itirazda bulunan ilgililer veya mirasçılık hakkına itiraz edilen atanmış mirasçı harekete geçebilir²⁷⁶. Bu noktada şu an yürürlükte olmayan Velayet, Vesayet ve Miras Tüzüğü m. 38/II önem taşır. Zira, her ne kadar ilgili tüzük yürürlükten kalkıp mevcut tüzükte bu yönde bir düzenleme bulunmasa da öğretide halen ilgili hükümde yer alan düzenlemelerin geçerli olduğu kabul edilir²⁷⁷. İlgili hükme göre, “*Sulh hakimine vasiyetnameye itiraz edeceğini*

²⁷⁴ İlgili değerlendirme için bkz. İnan, Ertas, Albas, **a.g.e.**, s. 497-498.

²⁷⁵ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 584; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 85, s. 492; Kocağa, **a.g.m.**, s. 95; Kuşat, **a.g.e.**, s. 293.

²⁷⁶ Kuşat, **a.g.e.**, s. 294. Eğer itirazdan önce tereke ile ilgili alınmış koruma önlemleri varsa, itiraz süresince bu önlemler devam eder veya duruma göre yeni önlemler alınabilir. Bu bakımdan koruma önlemlerinin sonlanmasını isteyen atanmış mirasçı, derhal dava açmalıdır (Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, 585-586).

²⁷⁷ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1672, s. 401; İnan, Ertas, Albas, **a.g.e.**, s. 498; Öztan, **a.g.e.**, s. 384; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1651, s. 417; Kocağa, **a.g.m.**, s. 95.

bildiren mirasçı, bir yıl içinde tenkis veya iptal davasını açmazsa, Medeni Kanunun 538 inci maddesinin son fıkrası hükmü yazılmak suretiyle bir mirasçılık belgesi verilir. Açılan tenkis veya iptal davası ret olunursa, bu hükmün kesinleştiğini sulh mahkemesine bildiren mansup mirasçıya, sulh mahkemesince, mirasçılık belgesi verilir". Söz konusu hükümde, itiraz eden ilgililerin itirazlarından itibaren bir yıl içinde iptal veya tenkis davası açmaları gerektiği, aksi takdirde atanmış mirasçılara mirasçılık belgesinin verileceği düzenlenmiştir. Aynı şekilde ilgililerin bu süre içerisinde açtıkları iptal veya tenkis davasının reddedilmesi halinde de mahkeme tarafından mirasçılık belgesi düzenleneceği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, itiraz eden ilgililerin bir yıl içerisinde ihtilafın görülmesi amacıyla iptal veya tenkis davası açması gerekir²⁷⁸. İtiraz hakkının kötüye kullanılmasının engellenmesi ve itiraz koşulun niteliği birlikte düşünüldüğünde kanaatimizce bu görüş isabetlidir.

IV. MİRASÇILIK BELGESİ VERİLMESİ İŞİNDE USÛL

A. Mirasçılık Belgesinin Mahkeme Tarafından Düzenlenmesi Halinde

1. Görevli Mahkeme

a. Mirasçılık Belgesinin Çekişmesiz Yargı İşİ Kapsamında Düzenlenmesi Durumunda

Çekişmesiz yargı işlerinde genel görevli mahkeme, HMK m. 383'te ifade edilmiştir. Söz konusu hükme göre, aksine bir düzenleme bulunmadıkça çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir²⁷⁹. İlgili hükümde yer alan

²⁷⁸ Nitekim itiraz sulh hâkimine yapılmış olsa da hâkim burada söz konusu ihtilafa ilişkin bir yargılama gerçekleştiremez. Sulh hâkiminin bu noktada yapması gereken, itirazın gerçekleştiğini tespit ederek mirasçılık belgesine ilişkin talebi reddetmekten ibarettir. Bu nedenle itiraz eden ilgililerin, itirazları sonucunda ortaya çıkan ihtilafın çözülmesi için dava açmaları gereklidir (Kurşat, **a.g.e.**, s. 293).

²⁷⁹ HMK m. 383: “Çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece sulh hukuk mahkemesidir.”

Sulh hukuk mahkemesinin çekişmesiz yargı işlerinde genel görevli mahkeme olduğu yönünde bkz. Arslan v.d., **a.g.e.**, s. 738; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2126.

“*aksine bir düzenleme bulunmadıkça*” ifadesi ile açıkça özel düzenlemeler saklı tutulmuştur. Bu nedenle mirasçılık belgesinin verilmesinde görevli mahkeme bakımından HMK m. 383 değil, özel düzenleme niteliğindeki TMK m. 598 dikkate alınmalıdır. TMK m. 598 uyarınca mirasçılık belgesi verilmesi işinde sulh hukuk mahkemesi görevlidir²⁸⁰.

b. Mirasçılık Belgesinin Çekişmeli Yargı Kapsamında Düzenlenmesi Durumunda

Mirasçılık belgesinin verilmesi prensipte bir çekişmesiz yargı işi olmakla birlikte bazı durumlarda bu belgenin çekişmeli yargı sonucunda düzenlenmesi söz konusu olabilir²⁸¹. Bu durumlarda görevli mahkemeyi tespit edebilmek için öncelikle öğretide yer alan mirasçılık belgesinin çekişmeli yargı kapsamında düzenlenmesine ilişkin görüşlerin değerlendirilmesi gerekir.

(1) Mirasçılık Belgesinin Çekişmeli Yargı Kapsamında Düzenlenmesine İlişkin Görüşler

Mirasçılık belgesinin çekişmeli yargı kapsamında düzenlenmesi hususunda öğretide farklı görüşler bulunur. Öğretide hâkim olan görüşe göre çekişmesiz yargı işine yönelik bir itiraz söz konusu olduğunda o işin çekişmeli yargı alanına girmesi mümkündür²⁸². Fakat bunun için itiraz gerekli olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Öyle ki çekişmesiz yargı işinin görülmesi sırasında, ilgililerden birinin itirazı üzerine o işin çekişmeli yargı alanına dahil olabilmesi tüm çekişmesiz yargı işleri için mümkün değildir. Herhangi bir ilgilinin itirazı üzerine bir işin çekişmesiz yargı işinden çıkıp çekişmeli yargıya dahil olabilmesi, ancak o iş uyuşmazlık yokluğu ölçütüne göre

²⁸⁰ TMK m. 598: “(1) ... *sulh mahkemesince veya noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir. (2) ... sulh mahkemesince atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilir.*”

²⁸¹ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87-88; Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usûlü**, Cilt I, 6. Baskı, İstanbul, Demir-Demir Yayıncılık, 2001, s. 30; Ali Cem Budak, **Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması**, İstanbul, Beta, 2000, s. 149; Erişgin, **a.g.e.**, s. 113; Aras, **a.g.e.**, s. 140; Ruhi, **a.g.m.**, s. 19.

²⁸² Ansay, **a.g.e.**, s. 28; Köprülü, **a.g.e.**, s. 365; Postacıoğlu, **a.g.e.**, s. 28; Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 41; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 69; Ali Cem Budak, “*Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı*”, **Medenî Usûl ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı IV**, Ankara, 2005, s. 149.

çekişmesiz yargı işi olarak kabul edildiyse mümkündür. Uyuşmazlık yokluğu ölçütü dışındaki diğer ölçütlere göre çekişmesiz yargı işi kabul edilen işler, herhangi bir ilgilinin itirazı söz konusu olsa dahi çekişmesiz yargı işi olmaktan çıkmazlar. Bu kapsamda mirasçılık belgesi verilmesi işi, uyuşmazlık yokluğu ölçütüne göre çekişmesiz yargı işi olması nedeniyle ilgililerden birinin itirazı halinde çekişmeli yargının konusunu oluşturabilir²⁸³.

Buna karşın diğer bir görüşe göre, HMK m. 382’de açıkça çekişmesiz yargı kapsamında düzenlenen işlerin, bir itiraz neticesinde çekişmeli yargı alanına girmesi mümkün değildir²⁸⁴. Şöyle ki çekişmesiz yargı ile çekişmeli yargı arasındaki ayrımın maddî kriterler esas alınarak belirlenmesi güçtür²⁸⁵. Bu nedenle bir işin çekişmesiz yargıya mı yoksa çekişmeli yargıya mı ait olduğunun tespitinde şeklî kriter esas alınmalıdır²⁸⁶. Şeklî kriter esas alındığında, bir işin çekişmesiz yargı işi kapsamında yer alması için bunun kanunda açıkça düzenlenmiş olması gerekir²⁸⁷. Bu görüş doğrultusunda, mirasçılık belgesi verilmesi işine yönelik bir itiraz söz konusu olsa bile bu iş çekişmesiz yargı işi olmaya devam eder. Zira belgenin verilmesine ilişkin bir itiraz sebebiyle bu işi çekişmeli yargı alanına dahil etmek, HMK m. 382’ye aykırılık teşkil eder²⁸⁸. Bununla birlikte HMK m. 382/II, c-6’da açıkça mirasçılık belgesi verilmesi işinin çekişmesiz yargı işi olduğu ifade edilirken belgenin iptali ise çekişmesiz yargı işleri arasında sayılmamıştır. Şu halde mirasçılık belgesinin verilmesi

²⁸³ İlgili görüş için bkz. Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87; s. 150; Budak, **a.g.m**, s. 154; Aras, **a.g.e.**, s. 140; Ruhi, Ruhi, **a.g.e.**, s. 64; Gereklî şartlar sağlandığında bu itirazın bir asli müdahale talebi olduğu yönünde bkz. Muhammet Özekes, **Medenî Usûl Hukukunda Aslî Müdahale**, Alfa Yayınları, 1995, s. 50. Aynı yönde bkz. “*Mirasçılık belgesi verilmesi istemine ilişkin davalar çekişmesiz yargıya tabi olduğundan kural olarak hasımsız açılması gerekir. Hukukî yarar bulunması koşulu ile bu tür davaların uyuşmazlık çıkaran kişiler hasım gösterilerek hasımlı olarak açılması ve çekişmeli yargı yolu ile görülüp sonuçlandırılması da mümkündür...*” Yarg. 14. HD. 26.06.2015, E. 2015/2225, K. 2015/7147 (Lexpera, E.T. 10.06.2019).

²⁸⁴ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2114.

²⁸⁵ Atalı, **Çekişmesiz Yargı**, s. 65. Buna göre, çekişmesiz yargı kapsamında kabul edilen bazı işlerde uyuşmazlık bulunması yahut çekişmeli yargıya ait davaların bazen hiçbir uyuşmazlık yaşanmadan sulh, feragat veya kabul ile sona ermesi mümkündür. O halde bu ayrımın yapılmasında maddî kriterin esas alınması karışıklığa neden olabilir (A.y.).

²⁸⁶ A.y.

²⁸⁷ A.y.

²⁸⁸ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2115.

iş i ancak belgenin iptali ve yeni bir belge düzenlenmesi talep edildiği takdirde çekişmeli yargının konusunu oluşturabilir²⁸⁹.

Kanaatimizce mirasçılık belgesi verilmesi iş i açısından bu iki görüşü birlikte değerlendirmek gerekir. Nitekim ilk görüşte ifade edildiği gibi mirasçılık belgesi verilmesi iş i uyuşmazlık ölçütü uyarınca çekişmesiz yargı iş i olarak kabul edilir. Belgeye ilişkin yargılamayı gerektiren bir itiraz söz konusu olduğunda ise artık uyuşmazlık yokluğu ölçütünün mevcut olmadığı açıktır. Bununla beraber belgenin verilmesi iş inin HMK m. 382’de açıkça çekişmesiz yargı iş i olarak düzenlenmiş olduğu da dikkate alınmalıdır. İlgili hüküm uyarınca mirasçılık belgesi çekişmesiz yargı kapsamında düzenlenen ve bu nedenle maddî anlamda kesin hüküm niteliğini haiz olmayan bir mahkeme kararıdır²⁹⁰. Bu bakımdan bir itiraz neticesinde başvurulacak çekişmeli yargıda, mahkeme tarafından maddî anlamda kesin hüküm niteliğinde bir tespit yapılması durumunda, HMK m. 382 anlamında mirasçılık belgesinden söz edilemez²⁹¹. Şu halde HMK m. 382/II, c-6’da yer alan mirasçılık belgesinin hukukî niteliği çekişmeli yargı kapsamında düzenlenmeye uygun değildir. Başka bir ifadeyle mahkeme tarafından verilen bu iki karar arasındaki fark, hukukî nitelik noktasındadır. Bu anlamda HMK m. 382’de yer alan mirasçılık belgesi çekişmesiz yargı iş inde verilen bir mahkeme kararıken; çekişmeli yargı kapsamında verilen karar ise mirasçılık belgesi ile aynı işleve sahip olmakla birlikte maddî anlamda kesin hüküm niteliğini haiz bir ilâm niteliğindedir²⁹².

²⁸⁹ A.y.

²⁹⁰ Mirasçılık belgesinin niteliğine ilişkin açıklamalar için bkz. yuk. Birinci Bölüm, II: Mirasçılık Belgesinin Hukukî Niteliği.

²⁹¹ Kocayusufoşaoğlu, mirasçılık belgelerinin hasım gösterilmek suretiyle çekişmeli yargı kapsamında talep edilebileceği görüşünü eleştirmektedir. Yazara göre, belgeyi hasımlı ve hasımsız olarak ikiye ayırmak yerinde değildir. Zira sadece çekişmesiz yargı iş i kapsamında verilen mirasçılık belgeleri Medeni Kanun’da düzenlenen belgeyi teşkil ederler. Mirasçılık sıfatı çekişmeli olup, hasım gösterilerek açılan dava sonucunda elde edilen belgeler mirasçılık belgesi kavramının dışında kalırlar (Kocayusufoşaoğlu, **Miras**, s. 581). Aynı yönde bkz. Hatemi, **a.g.e.**, s. 120; Kurşat, **a.g.e.**, s. 277.

²⁹² Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1634, s. 413; Kurşat, **a.g.e.**, s. 277, dn. 942; Teknik olarak bu ayırım gerekli olmakla birlikte, belgenin talep edilme amacı ve işlevleri açısından -kesin hüküm etkisi dışında- her iki karar arasında bir fark yoktur. Bu bağlamda her iki durumun da çalışmamız kapsamında değerlendirilmesi gerektiği için kavram karışıklığı yaratmamak adına çekişmeli yargı neticesinde düzenlenen belge için de mirasçılık belgesi terimini kullanmaya devam edeceğiz.

(2) Mirasçılık Belgesine İlişkin Talepte Çekişme Bulunması Halinde Görevli Mahkemenin Tespiti

Mirasçılık belgesine ilişkin uyuşmazlığın söz konusu olabileceği durumlardan ilki, bir davacının diğer mirasçıları hasım göstererek mahkemeden mirasçılık belgesi talep etmesidir²⁹³. Diğer durumlarsa hali hazırda mahkemeden çekişmesiz yargı işi kapsamında bir mirasçılık belgesi talep edildiğinde başka bir ilgilinin, başvuran ilgilinin gerçekte mirasçı olmadığına veya kendisinin tek başına mirasçı olduğuna yönelik bir itirazda bulunması ihtimallerinde ortaya çıkar²⁹⁴.

Yukarıda ifade edilen hallerde mirasçılık belgesine ilişkin talep çekişmeli yargının konusunu oluşturur²⁹⁵. Ancak belgenin verilmesinin çekişmesiz yargı işinden çıkıp çekişmeli yargıya dahil olması, bu iş bakımından görevli mahkemenin değişeceği anlamına gelmez. Nitekim daha önce ifade edildiği üzere belgeyi düzenlemekle görevli olan mahkemenin tespitinde özel düzenleme niteliğindeki TMK m. 598 değerlendirilmelidir. Anılan hükümde mirasçılık belgesi verilmesi işinde sulh hukuk mahkemesinin görevli olduğu ifade edilirken, belgenin çekişmesiz veya çekişmeli yargı kapsamında düzenlenmesine yönelik bir ayrıma yer verilmemiştir. Şu halde yorum yoluyla kanunda yer almayan bir ayırım yapılması doğru değildir. Bu nedenle mirasçılık belgesine ilişkin talepte bir çekişme meydana gelmiş olsa bile görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir²⁹⁶.

²⁹³ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 336, dn. 11; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1634, s. 413; Erişgin, **a.g.e.**, s. 114.

²⁹⁴ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 41-42; Budak, **a.g.e.**, s. 149-150; Aras, **a.g.e.**, s. 140; Özkes, **a.g.e.**, s. 50; Erişgin, **a.g.e.**, s. 114.

²⁹⁵ Bkz. yuk. İkinci Bölüm, IV/A/1/b.

²⁹⁶ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2115. "Hemen belirtilmelidir ki; TMK. 598/1 maddesi "Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere sulh hukuk mahkemesince veya noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir." şeklinde mirasçılık belgesinin sulh hukuk mahkemesince veya noterlikçe verileceğini hüküm altına almıştır. Öte yandan 6100 Sayılı HMK' nın 4. maddesinin (ç) bendi "Bu kanun ile diğer kanunların, sulh hukuk mahkemesi veya sulh hukuk hakimini görevlendirdiği davaları" sulh hukuk mahkemeleri kapsamında saymıştır. HMK' nın 114/1-c maddesine göre mahkemenin görevli olması dava şartıdır. HMK' nın 115. maddeye göre de mahkeme, dava şartlarının mevcut olup olmadığını davanın her aşamasında kendiliğinden gözetmesi gerekir.

O halde anılan yasal düzenlemeler kapsamında mirasçılık belgesinin verilmesi isteğine ilişkin davanın sulh hukuk mahkemesinde görülmesi gerektiği, anılan davanın hasımlı veya hasımsız açılmasının mahkemenin yasa ile belirlenen görevine etkili olmadığı tartışmasızdır.

c. Mirasçılık Belgesinin Kadastro Kanunu m. 25/I Uyarınca Düzenlenmesi Durumunda Görevli Mahkeme

Mirasçılık belgesi düzenlenmesi işi sulh hukuk mahkemesinin yanı sıra KK m. 25/I uyarınca kadastro mahkemesi tarafından da görülebilir. İlgili hükme göre, *“Kadastro mahkemesi;... Kadastroya veya kadastro ile ilgili verasete ait uyuşmazlıkları çözümleyebileceği gibi, istek üzerine veraset belgesi de verebilir”*.

Söz konusu hüküm doğrultusunda, taraflardan birinin talebi üzerine kadastro mahkemesi tarafından mirasçılık belgesi verilmesi mümkündür. Ancak belirtmek gerekir ki kadastro mahkemelerinin bu yetkisi sulh hukuk mahkemesinin veya noterlerin yetkisini ortadan kaldırmaz²⁹⁷. Şu halde hali hazırda kadastro mahkemesinde görülen verasetle ilgili bir uyuşmazlık söz konusu olsa bile, taraflar dilerse sulh hukuk mahkemesinden de mirasçılık belgesi talep edebilir²⁹⁸.

2. Yetkili Mahkeme

Çekişmesiz yargı işlerinde yetkili mahkemeyi düzenleyen HMK m. 384 uyarınca: *“Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, çekişmesiz yargı işleri için talepte bulunan kişinin veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesi yetkilidir”*. İlgili hükümde kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, çekişmesiz yargı işleri için ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesi genel yetkili mahkeme olarak kabul

Hal böyle olunca davanın görev nedeniyle usulden reddine karar verilmesi gerekirken işin esası hakkında hüküm kurulmuş olması doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle bozulmasına karar verilmiştir” Yarg. 14. HD. 14.05.2019, E. 2016/9815, K. 2019/4345 (Lexpera, E.T. 12.10.2019); Buna karşın Kuru'ya göre, mirasçılık belgesi verilmesi işi bir itiraz sonucunda çekişmesiz yargıdan çıkıp çekişmeli yargı alanına girdiğinde artık sulh hukuk mahkemesi görevli değildir. Bu durumda HMK m. 2/II hükmünün uygulanması gerekir. HMK m. 2/II hükmü uyarınca, *“Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir”*. Bu bakımdan, mirasçılık belgesi verilmesi işinin çekişmeli yargının konusunu oluşturması halinde görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir (Kuru, **Ders Kitabı**, s. 657-658).

²⁹⁷ Kurşat, **a.g.e.**, s. 274; Ruhi, **a.g.m.**, s. 17.

²⁹⁸ Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usûlü**, Cilt IV, 6. Baskı, İstanbul, Demir-Demir Yayıncılık, 2001, s. 5663, dn. 4; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282, dn. 76a; Kurşat, **a.g.e.**, s. 274.

edilir²⁹⁹. Hükümde atıf yapılan ilgili kavramından anlaşılması gereken ise şekli anlamda ilgililerdir³⁰⁰.

HMK m. 11/I'de miras hukukundan kaynaklanan bazı davalar için mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesinin kesin yetkili olduğu düzenlenmiştir. Mirasçılık belgesi verilmesi işinde yetkili mahkemeye ilişkin düzenleme ise HMK m. 11/II'te yer alır. İlgili hükme göre, *“Mirasçılık belgesinin iptali ve yeni mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin davalarda, mirasçıların her birinin oturduğu yer mahkemesi de yetkilidir”*. Bu bakımdan HMK m. 11/III'ün açık lafzı doğrultusunda mirasçılık belgesi verilmesi işi için kesin yetkili mahkeme söz konusu değildir³⁰¹. Ayrıca bu hüküm, yerleşim yerinden ziyade oturma yerini esas alması bakımından,

²⁹⁹ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2134. HMK m. 384 uyarınca çekişmesiz yargı işleri için genel yetkili kabul edilen bu mahkemelerin yetkilerinin kesin olup olmadığı ise Kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Bu konuda öğretilde farklı görüşler bulunur. Bir görüşe göre, çekişmesiz yargı işlerinde öngörülen yetki kuralları kamu düzenine ilişkindir. Bunun başlıca nedeni ise çekişmesiz yargı işlerinin hasımsız olarak görülüyor olmasıdır. Nitekim bu işlerde mahkemenin yetkisiz olduğunu ileri sürebilecek taraflar bulunmadığı için mahkeme yetkili olup olmadığını kendiliğinden araştırmalıdır (Berkin, **a.g.e.**, s. 23; Postacıoğlu, **a.g.e.**, s. 29-30; Pekcanitez, Atalay, Özekes, **a.g.e.**, s. 36; Alangoya, Yıldırım, Deren-Yıldırım, **a.g.e.**, s. 53). Bizim de katıldığımız ikinci bir görüşe göre ise çekişmesiz yargı işi için öngörülen yetki kuralı kamu düzenine ilişkin olmayıp, bir özel yetki halidir (Karslı, **a.g.e.**, s. 57). Çekişmeli yargıda bile genel yetkili mahkemelerin kesin yetkili olmadığı düşünüldüğünde, çekişmesiz yargı işleri için genel yetkili mahkemelerin yetkisinin kesin olduğunu söylemek çelişkili olur. Ayrıca HMK m. 384'ün lafzından bu düzenlemenin kesin yetki kuralı olduğunu çıkarmak güçtür. Zira hükümde yer alan *“bir yerde oturmak”* ifadesi gibi süreklilik arz etmeyen bir kavramın kesin yetki olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Bu bakımdan, kanunda ayrıca kesin yetkinin öngörüldüğü haller saklı kalmak kaydıyla, çekişmesiz yargı işleri için öngörülen genel yetki kuralı kesin yetki değildir (Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2135).

³⁰⁰ **A.e.**, s. 2134. Çekişmesiz yargı işlerindeki ilgililer ile ilgili açıklamalar için bkz. aşağı. İkinci Bölüm: IV/A/4/a: Genel Olarak İlgili Kavramı.

³⁰¹ Kuru, **Muhakeme**, Cilt I, s. 495; Kuru, **Ders Kitabı**, s. 659; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 143; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 240; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 54; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 183; Nur Bolayır, **Medenî Usûl Hukukunda Yetki Sözleşmeleri**, İstanbul, Beta, 2009, s. 86, dn. 281; Aras, **a.g.e.**, s. 119. *“Mirasçılık istemi, 6100 sayılı HMK'nın geçici 3/2. maddesi ve HMK'nın 382. maddesinde çekişmesiz yargı işlerinden sayılmış 384. maddede ise kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, çekişmesiz yargı işleri için talepte bulunan kişinin veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesi yetkili olduğu, HMK'nın 11/3. maddesinde ise mirasçılık belgesinin iptali ve yeni mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin davalarda mirasçıların her birinin oturduğu yer mahkemesinin de yetkili olduğu belirtilmiştir. Bu hale göre, mirasçılık belgesinin verilmesi davalarında kesin yetki kuralı olmadığına göre davanın açıldığı ilk mahkeme olan İzmir 10. Sulh Hukuk Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekir”* Yarg. 20. HD. 15.01.2018, E. 2017/10903, K. 2018/95 (Lexpera, E.T. 10.06.2019).

çekişmesiz yargı işleri için genel yetki kuralı olarak kabul edilen HMK m. 384 ile de uyumludur.

Bazı çekişmesiz yargı işleri için gerek Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda gerekse o çekişmesiz yargı işini maddî hukuk bakımından düzenleyen kanunlarda özel yetki kuralları mevcuttur³⁰². Yetkili mahkemenin özel olarak düzenlendiği işlerden birisi de mirasçılık belgesi verilmesidir. Aslında TMK m. 598'de mirasçılık belgesi işi için görevli mahkeme düzenlenmişken yetkiye ilişkin bir husus bulunmamaktadır. Ancak terekeye ilişkin koruma önlemleri için genel hüküm niteliğinde olan TMK m. 589/I uyarınca mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesinin ilgili koruma önlemleri bakımından yetkili olduğu düzenlenmiştir. Bu bağlamda TMK m. 589'a göre mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesi de mirasçılık belgesi verme işinde yetkilidir³⁰³.

Mirasçılık belgesi verilmesi işinde yetkili mahkemeyi düzenleyen bu hükümler neticesinde, belgenin mirasbırakanın son yerleşim yeri veya mirasçılardan her birinin oturduğu yer sulh hukuk mahkemesi tarafından verilmesi mümkündür³⁰⁴.

³⁰² Bkz. TMK m. 32, TMK m. 107, TMK m. 207, TMK m. 589, TMK m. 411, TTK m. 207, 6284 sayılı Kanun m. 8/I.

³⁰³ Kurşat, **a.g.e.**, s. 274.

³⁰⁴ Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 183; Ruhi, Ruhi, **a.g.e.**, s. 64. Mirasçılık belgesi verilmesi işi için öngörülen yetki kuralının kamu düzenine ilişkin olmamasındaki amaç, mirasçıların bu belgeyi kolay ve hızlı bir şekilde temin edebilmelerinin sağlanmasıdır (Senai Olgaç, **Emsal İçtihatlar ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu**, Ankara, 1977, s. 117). “Dava hasımsız veraset ilamı verilmesi istemine ilişkindir. Her ne kadar Hukuk Muhakemeleri Kanununda çekişmesiz yargı işlerinde talepte bulunan veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesinin yetkili olduğunun belirtilmesi, mahkemenin yetkisinin lafzi olarak kesin yetki hallerinden olduğu izlenimi uyandırır da kanun koyucu amacı doğrultusunda veraset ilamlarının en kolay ve en hızlı yollardan çıkarılabilmesi için hükümler sevk edilmiştir. Noterlerin de düzenlemeye yetkili olduğu mirasçılık belgesi öncelikle her yer sulh hukuk mahkemesinden talep edilebilir. Usul ekonomisi ilkesi de bunu gerektirir. Bu itibarla mahkemece, işin esası incelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yetkisizlik kararı verilmesi doğru görülmemiş, bu sebeple hükmün bozulması gerekmiştir” Yarg. 14. HD. 24.05.2016, E. 2015/18692, K. 2016/6254 (Lexpera, E.T. 10.06.2019).

3. Yargılama Usûlü

Çekişmesiz yargı işlerinde niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usûlü uygulanır (HMK m. 385/I). Tüm çekişmesiz yargı işleri için öngörülen bu usûl genel kural niteliğindedir³⁰⁵. Ancak ilgili hükümde belirtildiği üzere, basit yargılama usûlü çekişmesiz yargı işlerine doğrudan uygulanmaz³⁰⁶. Birbirinden farklı nitelikteki bu işlere çekişmeli yargı için öngörülmüş bir yargılama usûlünün doğrudan uygulanması her zaman mantıklı olmayabilir³⁰⁷. Nitekim çekişmeli yargıya özgü olan dava ve taraf kavramı çekişmesiz yargı işlerine yabancısıdır³⁰⁸. Bu nedenle hâkim, önündeki çekişmesiz yargı işine basit yargılama usûlünü uygularken, o işin niteliklerini göz önünde bulundurarak bir yöntem belirler³⁰⁹. Örneğin, çekişmesiz yargı işlerinde davadaki gibi taraf teşkili olmadığı için kural olarak HMK m. 317’de öngörülen dilekçenin davalıya tebliği ve cevap süresine ilişkin düzenlemelerin burada aynen uygulanması mümkün değildir³¹⁰. Bu durumda dilekçenin karşı tarafa değil o işte yer alan şekli anlamda ilgililere tebliği söz konusu olur. Bunun gibi çekişmesiz yargı işlerinde kanunda aksi bir düzenleme bulunmadığı sürece duruşma yapma zorunluluğunun bulunmaması³¹¹, HMK m. 124 anlamında taraf değişikliğinin söz konusu olmaması³¹² veya iddia ve savunmanın değiştirilmesi yasağının bulunmaması

³⁰⁵ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2136. Bununla birlikte bazı çekişmesiz yargı işleri için ilgili kanun hükümlerinde yargılama usûlüne ilişkin özel hükümler bulunur. Örneğin, TMK m. 33’e göre gaiplik kararı verilirken uygulanacak usûl basit yargılama usûlünden farklıdır. Bu gibi durumlarda, öncelikle ilgili özel hükümlerde öngörülen usûl; özel hüküm bulunmayan yerlerde ise niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usûlü uygulanır (Kuru, **Ders Kitabı**, s. 660).

³⁰⁶ Aras, **a.g.e.**, s. 95.

³⁰⁷ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2136; Aras, **a.g.e.**, s. 95.

³⁰⁸ Çekişmesiz yargı işlerinde bir yargılama faaliyeti söz konusu olmakla birlikte bir dava mevcut değildir (Tanrıver, **a.g.e.**, s. 113).

³⁰⁹ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2136.

³¹⁰ Aras, **a.g.e.**, s. 98.

³¹¹ Öğretide, özellikle uyuşmazlık yokluğu ölçütüne göre çekişmesiz yargı işi kapsamında değerlendirilen işlerde, uyuşmazlığın karşı tarafı olmadığı için duruşma yapılmasına gerek olmadığı ileri sürülür (Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usûlü**, Cilt II, 6. Baskı, İstanbul, Demir-Demir Yayıncılık, 2001, s. 1875; Baki Kuru, Ali Cem Budak, “*Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Getirdiği Başlıca Yenilikler*”, **İBD**, Cilt: 85, 2011/5, sa. 3-43, s. 41).

³¹² Bkz. Hülya Taş Korkmaz, **Medenî Usûl Hukukunda İradî Taraf Değişikliği**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, s. 42.

gibi çekişmesiz yargı işlerinde uygulanan basit yargılama usûlüne ilişkin farklılıklar mevcuttur.

HMK m. 385/I neticesinde mahkeme tarafından mirasçılık belgesi verilmesi işinde, niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usûlü uygulanır³¹³. Bu usûle ilişkin mirasçılık belgesi verilmesi işi bakımından herhangi bir özel düzenleme yoktur. Şu halde mirasçılık belgesi verilmesi işinde basit yargılama usûlü, diğer talebe bağlı çekişmesiz yargı işlerindeki gibi uygulanır.

4. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde İlgililer

a. Genel Olarak İlgili Kavramı

Çekişmesiz yargı işleri ile çekişmeli yargı arasındaki en önemli farklardan birisi, “*dava*”, “*davalı*”, “*karşı taraf*” gibi kavramların çekişmeli yargıya ilişkin olup çekişmesiz yargı işlerinde kullanılmaya uygun olmamasıdır³¹⁴. Bu nedenle çekişmesiz yargı işlerinde “*taraf*” yerine “*ilgili*” kavramı kullanılır³¹⁵.

Çekişmesiz yargı işlerinde ilgili kavramı, mahkemenin çekişmesiz yargı işi sonucunda verdiği karardan hukukî durumu doğrudan etkilenen kimseleri ifade eder³¹⁶. Bu kapsamda ilgililer, maddî anlamda ilgililer ve şeklî anlamda ilgililer olmak üzere ikiye ayrılır. Bu ayrıma göre, çekişmesiz yargı işi sonucunda verilecek karardan hukukî durumu etkilenen veya etkilenme ihtimali olan kimseler maddî anlamda ilgililerdir. Şeklî anlamda ilgililer ise söz konusu çekişmesiz yargı işine fiilen katılan kimselerdir³¹⁷. Maddî anlamda ilgili olan kimselerin şeklî anlamda ilgili olabilmeleri

³¹³ Noter tarafından verilen mirasçılık belgesinde uygulanacak yargılama usûlü ise Noterlik Kanunu ve Yönetmelik hükümlerine göre belirlenir. Bkz. aşağı. İkinci Bölüm, IV/B: Mirasçılık Belgesinin Noter Tarafından Düzenlenmesi Halinde.

³¹⁴ Tanrıver, **a.g.e.**, s. 113.

³¹⁵ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 139; Kuru, **Muhakeme**, Cilt I, s. 30; Kuru, **Ders Kitabı**, s. 659; Pekcanitez, Atalay, Özekes, **a.g.e.**, s. 34; Arslan v.d., **a.g.e.**, s. 738; Muhammet Özekes, **Medenî Usûl Hukukunda Hukukî Dinlenilme Hakkı**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003, s. 268; Muhammet Özekes, “*Çekişmesiz Yargıda İlgililerin Kanun Yoluna Başvurma Hakkı*”, **Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan**, Ankara, 2008, sa. 685-691, s. 688; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 113; Tanrıver, **Çekişmesiz Yargı**, s. 348; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 340; Budak, **a.g.m.**, s. 155; Taş Korkmaz, **a.g.e.**, s. 41; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2119; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 591.

³¹⁶ Karşlı, **a.g.e.**, s. 95; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 114; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2121.

³¹⁷ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2121.

için başvuru dilekçesinde ilgili olarak gösterilmeleri veya işin görülmesi sırasında itiraz gibi birtakım usûlî işlemleri gerçekleştirmeleri gerekir³¹⁸. Bu nedenle mahkemeye başvuran kişinin, bu iş neticesinde hukukî durumu etkilenecek kişilerin tamamını dilekçesinde göstermesi beklenir³¹⁹.

b. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde İlgili Olma ve İş Ehliyeti

Çekişmesiz yargı işlerinde ilgili olma ehliyeti, HMK m. 50’de yer alan taraf ehliyetine karşılık gelir³²⁰. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda ilgili olma ehliyetine ilişkin özel hükümler yoktur. Bu nedenle ilgili olma ehliyeti için taraf ehliyetine sahip olma koşulları aranır³²¹. HMK m. 50 uyarınca hak ehliyetine sahip olan herkes taraf ehliyetine de sahiptir. Dolayısıyla mahkemeden mirasçılık belgesi talep eden bir kimse hak ehliyetine sahip olduğu takdirde ilgili olma ehliyetine de sahip olur.

Çekişmeli yargıda dava şartlarından olan dava ehliyetinin çekişmesiz yargı işlerindeki karşılığı ise iş ehliyetidir³²². Dava ehliyeti HMK m. 51’de yer alır. İlgili hüküm uyarınca, dava ehliyeti medenî hakları kullanma ehliyetine göre belirlenir. Söz konusu hükümde bahsedilen medenî hakları kullanma ehliyeti ise fiil ehliyetidir. Bu kapsamda temyiz kudretine sahip, ergin olan ve kısıtlı olmayan kimseler mirasçılık belgesi verilmesi işi açısından iş ehliyetine sahiptir³²³.

³¹⁸ Tanrıver, **a.g.e.**, s. 113; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2121.

³¹⁹ Çekişmesiz yargı işlerinde ilgililerin sürece dahil edilmesi hukukî dinlenilme hakkı açısından oldukça önemlidir. Zira bir çekişmesiz yargı işi bakımından maddî anlamda ilgili olan bir kimsenin, sürece hiç veya zamanında katılamamış olması, işin sonucunda etkilenecek olan hukukî durumunu gereği gibi koruyamamasına neden olabilir (Murat Atalı, “*Almanya’da Çekişmesiz Yargı Reformu ve Bunun Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi*”, **Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan**, Ankara, 2009, sa. 105-114, s. 108).

³²⁰ Aras, **a.g.e.**, s. 129.

³²¹ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 146; Aras, **a.g.e.**, s. 129.

³²² Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 146; Aras, **a.g.e.**, s. 130; Emel Şeyda Ergül Toğrul, “*Medeni Usul Hukuku Bağlamında Dava Ehliyeti*”, **Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmış Doktora Tezi**, Ankara, 2019, s. 57; Cansu Atıcı, “*Medeni Usul Hukukunda Dava Ehliyeti*”, **Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Yayınlanmış Doktora Tezi**, İzmir, 2020, s. 82.

³²³ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 146; Aras, **a.g.e.**, s. 130; Atıcı, **a.g.e.**, s. 85.

İlgili olma ve iş ehliyeti, talebe bağlı çekişmesiz yargı işleri bakımından yargılama şartıdır³²⁴. Bu bağlamda ilgili olma veya iş ehliyetine sahip olmayan bir kimse mirasçılık belgesi talep ettiğinde, mahkeme söz konusu eksikliğin giderilmesi için kesin süre verir (HMK m. 115/II). Yargılama şartlarındaki eksiklik verilen süre içerisinde giderilmezse ilgilinin talebi mahkeme tarafından yargılama şartı yokluğu sebebiyle usûlden reddedilir³²⁵.

5. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde İş Arkadaşlığı

Çekişmeli yargıda belli şartların varlığı halinde, birden fazla kişinin birlikte dava açması veya birden fazla kişiye karşı birlikte dava açılması mümkündür. Davanın tarafında birden fazla kişinin bulunduğu durumlarda bu kişiler arasındaki ilişkiye dava arkadaşlığı adı verilir³²⁶. Dava arkadaşlığı kurumunun çekişmesiz yargı işlerindeki karşılığı ise iş arkadaşlığıdır³²⁷. Çekişmesiz yargı işlerinde iş arkadaşlığı mümkün olmakla birlikte bu işlerde zorunlu iş arkadaşlığının bulunduğu haller oldukça sınırlıdır³²⁸. Bu nedenle çekişmesiz yargı işlerinde ihtiyari iş arkadaşlığına daha çok rastlanır. Buna göre birden çok ilgilinin aynı sonucu elde etmek için mahkemeye başvurmaları veya ortak bir çekişmesiz yargı işinin birden çok ilgiliye yöneltilmesi durumunda ihtiyari iş arkadaşlığı söz konusudur³²⁹. Bu hallerde ihtiyarî iş arkadaşları, çekişmesiz yargı işine fiilen katılmış olmaları sebebiyle aynı zamanda şeklî anlamda ilgili haline gelirler.

³²⁴ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 146. Her ne kadar HMK m. 114 ve m. 115 hükümlerinde terim olarak dava şartları kullanılsa da anılan hükümlerde yer alan şartların her biri aynı zamanda yargılama şartı niteliğindedir. Bu nedenle ilgili şartlar sadece davada değil niteliğine uygun düştüğü ölçüde her yargılamada aranmalıdır (Pekcanitez, Atalay, Özekes, **a.g.e.**, s. 210; Arslan v.d., **a.g.e.**, s. 297).

³²⁵ Kuru, **Nizasız Kaza**, S. 157; Aras, **a.g.e.**, s. 131; Ergül Toğrul, **a.g.e.**, s. 58.

³²⁶ Postacıoğlu, **a.g.e.**, s. 285; Üstündağ, **Usûl**, s. 352; Pekcanitez, Atalay, Özekes, **a.g.e.**, s. 160; Ömer Ulukapı, **Medenî Usûl Hukukunda Dava Arkadaşlığı**, Konya, Mimoza Yayınları, 1991, s. 24; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 553. Öğretide dava arkadaşlığı olarak adlandırılan bu kurumu, dava ortaklığı veya sübjektif dava yığılması şeklinde tanımlayan açıklamaları için bkz. Yavuz Alangoya, **Medeni Usul Hukukunda Dava Ortaklığı**, Tıpkı Basım, 1999, s. 37; Alangoya, Yıldırım, Deren-Yıldırım, **a.g.e.**, s. 130 vd.

³²⁷ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 147.

³²⁸ Aras, **a.g.e.**, s. 144.

³²⁹ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 147; Aras, **a.g.e.**, s. 143.

Miras hukukuna ilişkin çekişmesiz yargı işlerinde ihtiyari iş arkadaşlığının birçok örneği bulunur. Örneğin, mirası reddetme hakkına sahip olan birden çok mirasçının terekenin resmî defterinin tutulması için mahkemeye başvurması halinde, bu mirasçılar arasında ihtiyari iş arkadaşlığı söz konusu olur³³⁰. İhtiyari iş arkadaşlığının mümkün olduğu bir diğer çekişmesiz yargı işi ise mahkeme tarafından mirasçılık belgesi verilmesi işidir. Mirasçı olduğunu iddia eden birden fazla kimsenin, mirasçılık belgesi almak için mahkemeye başvurmaları halinde bu kimseler arasında ihtiyari iş arkadaşlığı bulunur³³¹. Buna karşın mirasçılık belgesi verilmesi işinde ilgililer arasında zorunlu iş arkadaşlığının bulunması mümkün değildir. Zira belgenin verilmesi için mirasçılardan birinin talebi gerekli ve yeterlidir. Dolayısıyla mirasçılık belgesi bakımından birlikte hareket etme zorunluluğu bulunmayan mirasçılar arasında zorunlu iş arkadaşlığını gerektirecek bir ihtimal yoktur.

6. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşine Müdahale

a. Fer'î Müdahale ve İhbar

HMK m. 66 uyarınca: “Üçüncü kişi, davayı kazanmasında hukukî yararı bulunan taraf yanında ve ona yardımcı olmak amacıyla, tahkikat sona erinceye kadar, ferî müdahil olarak davada yer alabilir”. İlgili hükmün lafzından da anlaşıldığı üzere, fer'î müdahalenin mümkün olabilmesi için öncelikle davanın mevcut olması gerekir³³². Davaya müdahil olarak katılmak isteyen kimse, davayı kazanmasında hukukî yararı olan taraf yanında davaya katılabilir. Oysa taraf kavramı davaya özgü bir kurum olup; çekişmesiz yargı işlerinde talepte bulunan ilgili veya ilgililer söz konusudur³³³. Bu ilgililerin ise çekişmesiz yargı işine dahil olmak için fer'î müdahale kurumuna ihtiyaçları yoktur³³⁴. Nitekim söz konusu işten hukukî durumu etkilenen veya etkilenme ihtimali olan kimse maddî anlamda ilgili olarak kabul edilir. Bu kimse şeklen işe iştirak etmemiş olsa da maddî anlamda ilgili olarak her zaman işe katılma

³³⁰ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 147.

³³¹ Aras, **a.g.e.**, s. 102.

³³² Hakan Pekcanitez, **Medenî Usul Hukukunda Fer'î Müdahale**, Ankara, 1992, s. 198.

³³³ Çekişmesiz yargı işlerinde taraf kavramının kullanılmadığına ilişkin bkz. yuk. İkinci Bölüm, IV/A/4/a: Genel Olarak İlgili Kavramı.

³³⁴ Kuru, **Nizasız Kaza**, S. 147; Pekcanitez, **Fer'î Müdahale**, s. 199; Aras, **a.g.e.**, s. 147.

imkânına sahiptir³³⁵. Şu halde kanunun düzenleme şekli ve çekişmesiz yargı işinin niteliği itibariyle fer'î müdahale kurumunun çekişmesiz yargı işlerinde uygulanması mümkün değildir³³⁶. Dolayısıyla mirasçılık belgesi verilmesi işinde fer'î müdahaleden söz edilemez.

Davanın ihbarı ise HMK m. 61 ilâ 64 arasında yer alır. Buna göre, taraflardan biri, davayı kaybettiği takdirde üçüncü kişiye veya üçüncü kişinin kendisine rücu edeceğini düşünüyorsa davayı o kişiye ihbar edebilir (HMK m. 61/I). Dava kendisine ihbar edilen üçüncü kişi ise ihbara rağmen hareketsiz kalabilir veya davaya fer'î müdahil olarak katılır (HMK m. 63). Fer'î müdahalede olduğu gibi davanın ihbarı için de görülmekte olan bir davanın ve uyuşmazlık halinde olan iki tarafın bulunması gerekir³³⁷. Bu bakımdan kural olarak davanın ihbarı da çekişmesiz yargı işleri için elverişli değildir³³⁸. Ancak bütün çekişmesiz yargı işleri için davanın ihbarının söz konusu olamayacağını söylemek yerinde olmaz³³⁹. Nitekim birbirinden çok farklı ölçütler neticesinde çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilen işler vardır. Bu işlerden

³³⁵ Pekcanitez, **Fer'î Müdahale**, s. 199. Çekişmesiz yargıda ilgililerin söz konusu işe katılma ve itiraz etme hakkı vardır. Bu maddî anlamda ilgililere tanınan doğrudan bir haktır (Özekes, **Hukukî Dinlenilme Hakkı**, s. 270). Bununla birlikte maddî anlamda ilgili olan bir kimsenin çekişmesiz yargı işine ne şekilde katılacağı kanunda düzenlenmemiştir. Öğretide bir görüşe göre, bu kimse mahkemede fikirlerini bir şahit gibi beyan ederek gerektiğinde itiraz edebilme hakkına da sahip olmalıdır (Bkz. Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 141). İkinci bir görüş ise maddî anlamda ilgili olan kimselerin çekişmesiz yargı işine katılmasında Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan fer'î müdahaleye ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması gerektiği yönündedir (Budak, **a.g.e.**, s. 115-116).

³³⁶ Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 498; Pekcanitez, **Fer'î Müdahale**, s. 198; Özekes, **Asli Müdahale**, s. 8; Budak, **a.g.e.**, s. 113; Aras, **a.g.e.**, s. 147. "*Dairece "...Ne var ki davacı, dava dilekçesinde, ... oğlu ...'ın paydaş olduğunu ancak tapu kaydında mirasbırakanın baba adının yazılmadığını belirtip tapu kaydında düzeltim talep etmişse de, ... isimli birden fazla paydaşı bulunan taşınmazlarda ... isimli bir paydaş bulunmadığından davacının, tam olarak hangi paydaş yönünden kayıt düzeltimi talep ettiği anlaşılamamaktadır. Bu durumda, davacıya süre verilip dava dilekçesi açıklattırılmadan ve tam olarak hangi kayıtların düzeltilmesinin istendiği belirlenmeden, mahkemece malik ...'in baba adının düzeltilmesine karar verilmesi doğru değildir. Diğer taraftan, yerleşik Yargıtay uygulamaları ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 382. maddesi uyarınca tapu kaydında düzeltim davalarının çekişmesiz yargı işlerinden sayıldığı ve çekişmesiz yargıda ferî müdahalenin mümkün olmadığı dikkate alınmadan ...'in müdahale talebinin kabulüne karar verilmiş olması da isabetsizdir..."* Yarg. 1. HD. 12.04.2018, E. 2016/7801, K. 2018/9062 (Lexpera, E.T. 23.01.2020).

³³⁷ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 753.

³³⁸ Murat Atalı, **Medenî Usûl Hukukunda Davanın İhbarı**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007, s. 219. Aras, **a.g.e.**, s. 146.

³³⁹ Atalı, **İhbar**, s. 219.

bazılarında, hukukî durumu etkilenecek olan kişilerin mahkeme tarafından yapılacak ilanlarla uyarılması veya mahkeme tarafından ilgili kişilerin çekişmesiz yargı işine katılmaları için davet edilmesi öngörülür³⁴⁰. İlgili işlerde öngörülen düzenlemeler, tam olarak davanın ihbarı kurumunu karşılamasalar bile hukukî durumu etkilenen kişilere çekişmesiz yargı işinin bildirilmesinin mümkün olduğunu ortaya koyarlar. Bu nedenle geçerli bir ihbar sebebinin bulunması ve rücu talebine meydan veren bir ilişkinin söz konusu olması durumunda, ilgili işin üçüncü kişilere bildirilmesi mümkün olmalıdır³⁴¹.

Davanın ihbarına benzer bir durum TMK m. 598/II'de yer alır. İlgili hükme göre talepleri üzerine atanmış mirasçılara mirasçılık belgesi verilmeden önce -vasiyet alacaklılarına ise alacaklı olduklarına dair belgenin verilmesinden önce- bu talep mahkeme tarafından ilgililere bildirilir. Böylece ilgililere mirasçılık belgesi talep eden atanmış mirasçının bu sıfatına ilişkin itiraz etme imkânı tanınır. İlgililere tanınan bu imkân, mirasçılık belgesi verilmesi işinin üçüncü kişilere bildirilmesi hususunda elverişli olduğunu gösterir³⁴². Her ne kadar ilgili hükümde yasal mirasçılar için bir bildirim şartı bulunmasa da sonradan ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklar düşünüldüğünde, yasal mirasçıların mirasçılık belgesine ilişkin taleplerinin de mahkeme tarafından üçüncü kişilere bildirilmesi isabetli bir görüştür³⁴³. Kanaatimizce olması gereken hukuk açısından, davanın ihbarı kurumuyla olmasa da TMK m. 598/II'de yer alan bildirimin yasal mirasçılara da uygulanması suretiyle, belgeye

³⁴⁰ Örneğin, doğrudan doğruya iflas talebinin ilan edilmesi (İİK m. 177/II ve 178/II), konkordato mühleti talebinin ve konkordatonun tasdiki ile ilgili duruşmanın ilan edilmesi (İİK m. 288. 304), yüz ölçümünün düzeltilmesi işlerinde, komşu taşınmaz maliklerinin itirazlarını bildirmeye davet edilmesi (TK m. 31/II) (Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 341).

³⁴¹ Atalı, **İhbar**, s. 219. *Atalı*, çekişmesiz yargı işleri sırasında yapılan tespit ve hukukî değerlendirmelerin, maddî anlamda ilgililer için de bağlayıcı olduğu çekişmesiz yargı işlerinde davanın ihbarı kurumunun uygulanması gerektiği kanaatindedir. Zira ihbarın asıl amacı, taraf teşkili veya husumetin sağlanması değil, mahkeme tarafından yapılan tespit ve hukukî değerlendirmelerin ilgili üçüncü kişiler için de bağlayıcılık kazanmasıdır (**A.e.**, s. 219-220).

³⁴² Budak, **a.g.e.**, s. 127. *Budak, Karaaslan*, bu bildirimin, fer'i müdahale, aslî müdahale veya davanın ihbarı gibi kurumlardan bağımsız bir usûl hukuku kurumu olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu kapsamda hukukî dinlenilme hakkının tüm ilgililer bakımından sağlanması için bütün çekişmesiz yargı işlerinin mahkeme tarafından maddî anlamda ilgililere bildirilmesi usûlünün benimsenmesi gerekir. Böylece sonradan ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların da önüne geçilebilir (Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 341).

³⁴³ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 86; Budak, **a.g.e.**, s. 127; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 341.

ilişkin talep diğer ilgililere de bildirilmelidir. Bu şekilde ilgililere söz konusu işe katılma olanağı sağlanır ve ileride çıkabilecek uyuşmazlıkların önüne geçilebilir.

b. Aslî Müdahale

Bir yargılama sırasında, yargılama konusu hak veya şey üzerinde hak iddia eden üçüncü kişinin, yargılamanın taraflarına karşı, aynı mahkemede ayrı bir dava açması durumunda aslî müdahale söz konusudur (HMK m. 65/I). Kanunda fer'i müdahale ve davanın ihbarı ile aynı yerde düzenlenmesine karşın diğer iki kurumdan farklı olarak aslî müdahalenin çekişmesiz yargı işlerinde uygulanmasının mümkün olduğu kabul edilir³⁴⁴. Bunun için gerekli olan şartlar ise şunlardır: Görülmekte olan bir çekişmesiz yargı işi bulunması, aslî müdahale talebinde bulunan kimsenin o iş bakımından maddî anlamda ilgili olması ve aslî müdahilin bir dava açması³⁴⁵.

Öğretideki hâkim görüşe göre çekişmesiz yargı işleri aslî müdahale için elverişli olmakla birlikte her çekişmesiz yargı işi için bu mümkün değildir³⁴⁶. Buna

³⁴⁴ Özkes, **Asli Müdahale**, s. 46; Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 147; Pekcanitez, **Fer'i Müdahale**, s. 199; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 498; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 769; İsmet Mazlum, **Medenî Usûl Hukukunda Aslî Müdahale**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 130 vd. “Bir yargılamanın konusunu oluşturan şey üzerinde; kısmen veya tamamen hak iddiasında bulunan bir kişinin, bu iddiasını ileri sürerek, ilk yargılamanın taraflarına ya da ilgili yahut ilgililerine karşı aynı mahkemede müstakil bir dava açmak suretiyle gerçekleştireceği müdahaleye, asli müdahale denilmektedir. (Bknz. Medeni Usul Hukuku Prof. Dr. Süha Tanrıver Cilt. 1. Sh. 546) olup, 6100 sayılı HMK'nın 65.maddesinde düzenlenmiştir. Gerek maddenin hükümet gerekçesinde ifade edildiği ve gerekse doktrinde de kabul edildiği üzere, asli müdahale çekişmesiz yargıda da mümkün olup, asli müdahalede bulunulmasıyla çekişmesiz yargı işi kural olarak çekişmeli yargıya dönüşmektedir. Asli müdahale bağımsız bir dava olduğundan, asli müdahilin dava açarken ayrıca harç yatırması mahkemece de harcın yatırılıp yatırılmadığının re'sen göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Dosyada, müdahalede bulunanlar vekili tarafından harç yatırıldığına dair makbuzaya rastlanılmadığından, mahkemece, davanın açıklanan mahiyetine göre Harçlar Kanunu'nun 30. maddesi uyarınca harcın ikmalî için öncelikle müdahalede bulunan tarafa mehil verilmek, 32. ve Yönetmeliğin 54. maddesine göre harç ikmalî cihetine gidilerek neticesine göre, asli müdahillik yönünden bir karar verilmesi yerine anılan yasal düzenlemeler nazara alınmadan yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir” Yarg. 8. HD. 23.01.2018, E. 2017/8837, K. 2018/1103 (Lexpera, E.T. 25.01.2020). Buna karşın çekişmesiz yargı işlerinde teknik anlamda aslî müdahalenin söz konusu olmadığı yönündeki görüşü için bkz. Budak, **a.g.e.**, s. 149-153; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 339; Aras, **a.g.e.**, s. 148-149.

³⁴⁵ Bkz. Özkes, **Asli Müdahale**, s. 47-53.

³⁴⁶ Özkes, **Asli Müdahale**, s. 49; Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 41-42; Belirtmek gerekir ki aslî müdahale talebine elverişli bir çekişmesiz yargı işinde ilgililerin birbiriyle uyuşmayan her talebi aslî müdahale olarak değerlendirilemez. Zira her talepte olduğu gibi aslî müdahalede de hukukî yarar

göre, ancak uyuşmazlık yokluğu kıstasına göre çekişmesiz yargı işi sayılan bir işte ilgililerin aslî müdahalede bulunma imkânı söz konusudur³⁴⁷. Bu görüşün temelinde çekişmesiz yargı işinin aslî müdahale sonucunda çekişmeli hale gelip gelemeyeceği yer alır. İlgili görüş aslî müdahalenin niteliğine de uygundur³⁴⁸. Öyle ki aslî müdahale talebi doğrultusunda ilgililer arasında uyuşmazlık bulunmayan çekişmesiz yargı işi, çekişmeli hale gelir ve bu işin bir dava şeklinde görülmesi gerekir³⁴⁹.

Aslî müdahalenin söz konusu olduğu çekişmesiz yargı işlerinin başında mirasçılık belgesi verilmesi işi gelir³⁵⁰. Belgenin verilmesine ilişkin işin görülmesi sırasında, ilgililerden biri mirasçılar arasında gösterilmediğine veya talepte bulunan ilgilinin mirasçılık sıfatının geçerliliğine yönelik bir itirazda bulunduğu bu bir aslî müdahale olarak değerlendirilir³⁵¹. Söz konusu müdahalenin sonucunda belgenin verilmesi işi çekişmesiz olmaktan çıkıp çekişmeli yargının konusu haline gelir³⁵².

gereklidir. Bu bağlamda ilgilinin talebi o işi çekişmeli hale getirecek nitelikte değilse aslî müdahaleden söz edilemez (Özekes, **Asli Müdahale**, s. 49; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 769).

³⁴⁷ Özekes, **Asli Müdahale**, s. 49; Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 41-42; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 69, 499; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 769.

³⁴⁸ Özekes, **Asli Müdahale**, s. 49.

³⁴⁹ Özekes, **Asli Müdahale**, s. 50; Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 148; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 769.

³⁵⁰ Şener, **Miras**, s. 102. Yargıtay da mirasçılık belgesi verilmesi işinin aslî müdahale için elverişli olduğu görüşündedir. Bkz. “Davacı vekili, ... 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2009/1254 Esas sayılı mirasçılık belgesine göre 21/06/2008 tarihinde vefat eden murisi ...’ın ilk eşinden olan çocukları ... ve müvekkili ...’ın murisin kendisinden sonra vefat eden ikinci eşi ...’ın mirasçısı olarak gösterildiğini ve miras payının buna göre hatalı olarak dağıtıldığını, ... 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2009/1254 Esas sayılı mirasçılık belgesinin iptali ile yeni mirasçılık belgesinin verilmesini istemiştir. Davalı ... vekili; davalılardan ...’ın murisin düzenlediği vasiyetnameye göre mirastan ıskat edildiğini, davalı ...’ın vasiyetnamenin iptali için dava açtığından davanın bekletici mesele yapılması gerektiğini beyanla davanın reddini istedi. Müdahale talebinde bulunanlar ... ve ... vekili, müvekkillerinin mirastan ıskat edilen ...’ın altsoyu olduğunu, vasiyetnamenin iptali davasının reddedilerek kesinleşmesi üzerine, mirasçı ... yokmuş gibi miras payının altsoyu olan ... ve ...’a dağıtılması gerektiğinden beyanla aslî müdahale talebinde bulunmuştur. Mahkemece davanın kabulüne karar verilerek...” Yarg. 14. HD. 04.12.2017, E. 2017/251, K. 2017/9061 (Lexpera, E.T. 25.01.2020).

³⁵¹ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87-88; Kuru, **Ders Kitabı**, s. 655; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 499; Ayiter, Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 214-215.

³⁵² Kuru, **Muhakeme**, Cilt I, s. 34; Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87; Baki Kuru, “Tartışmalar”, **Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Toplantısı-IV**, Ankara, 2005, s. 197; Benzer yöndeki görüşleri için bkz. Sema Taşpınar, “Tartışmalar”, **Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Toplantısı-IV**, Ankara, 2005, s. 219. “Kural olarak mirasçılık belgesi verilmesi istemine ilişkin davalar çekişmesiz yargıya tabi olduğundan hasımsız olarak açılması gerekir. Ne var ki davacının mirasçı sıfatına karşı çıkan veya miras payının az veya çok olduğunu öne sürerek uyuşmazlık yaratan kişilerin

Mirasçılık belgesi verilmesi işinin aslî müdahale neticesinde çekişmeli hale gelmesi durumunda, bu iş kendiliğinden çekişmeli yargıya tabî bir davaya dönüşmez³⁵³. Bu nedenle, mirasçılık belgesi verilmesi işine ilgililerden biri aslî müdahale talebinde bulunduğunda, bu işin sona ermesi ve belgenin verilmesine ilişkin yeni bir dava açılması gerekir³⁵⁴. Bunun için mahkeme tarafından çekişmesiz yargı işinin konusuz kalması nedeniyle söz konusu işe son verilmelidir³⁵⁵. Daha sonra ise belgenin verilmesine ilişkin, talepte bulunan ilgili veya uyuşmazlığı ortaya çıkaran kişi tarafından yeni bir dava açılmalıdır³⁵⁶.

7. Mirasçılık Belgesi Verilmesi İşinde İspat Faaliyeti

İspat, bir yargılama sürecinde ileri sürülen talebe ilişkin uygulanacak hukuk kuralının koşul vakıalarını karşılayan somut vakıaların, taraflar veya ilgililer tarafından iddia edildiği gibi olduğu hususunda hâkimin kanaat oluşturması için gerçekleştirilen bir inandırma faaliyetidir³⁵⁷. İspat faaliyetini gerçekleştirirken

varlığı halinde mirasçılarının sıfatlarında ve miras paylarının belirlenmesinde çekişme meydana gelmiş olacağından bu gibi durumlarda çekişmenin tarafı olan diğer mirasçı veya kişilerin de hasım gösterilerek hasımlı dava açılabilirliği, açılacak böyle bir davanın çekişmeli yargıya tabi olacağı ve verilecek hükmün davanın tarafları yönünden kesin hüküm oluşturacağı kuşkusuzdur” Yarg. HGK. 18.11.2009, E. 2009/376, K. 2009/528 (Lexpera, E.T. 25.01.2020).

³⁵³ Aras, **a.g.e.**, s. 141.

³⁵⁴ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87; Kuru, **Ders Kitabı**, s. 655; Aras, **a.g.e.**, s. 141.

³⁵⁵ Budak, **a.g.e.**, s. 150; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 340; Aras, **a.g.e.**, s. 141.

³⁵⁶ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 88; Kuru, **Muhakeme**, Cilt I, s. 34; Budak, **a.g.e.**, s. 151; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 340; Mazlum, **a.g.e.**, s. 131. Bununla birlikte Budak, çekişmesiz yargı işinin uyuşmazlık yaratılarak çekişmeli hale gelmesi durumunda, ilgili işi gören mahkemenin çekişmeli yargı talebini inceleyebilmesi için söz konusu işin ıslah yoluyla davaya dönüştürülmesinin mümkün olduğu görüşündedir. Buna göre Yazar, ıslaha ilişkin HMK m. 176 hükmünde yer alan şartların sağlanması durumunda, uyuşmazlığı ortaya çıkaran ilgilinin harçları ödeyerek yeni bir dava dilekçesi vermesi gerektiğini ileri sürer. Her ne kadar çekişmesiz yargı işlerinde iddianın ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı olmaması nedeniyle kural olarak ıslah söz konusu olmasa da ıslah yoluyla çekişmesiz yargı işinin çekişmeli yargıya dahil edilmesinin usul ekonomisi ilkesine de uygun olduğunu kabul eder. İlgili görüş için bkz. Budak, **a.g.e.**, s. 151-152; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 339-340. Yargıtay ise çekişmesiz yargı kapsamında görülen bir işin ıslah yoluyla çekişmeli hale getirilmesinin mümkün olmadığı görüşündedir. Bkz. “...Hasımsız açılması gereken çekişmesiz yargıya tabi bir davanın hasımlı açılması veya sonradan dâhili dava yoluyla taraflı hale getirilmesi, ıslah yoluyla dahi mümkün değildir...” Yarg. 14. HD. 22.03.2016, E. 2015/9424, K. 2016/3463 (Ruhi, Ruhi, **a.g.e.**, s. 65, dn. 133).

³⁵⁷ Berkin, **a.g.e.**, s. 169; Kuru, **Muhakeme**, Cilt II, s. 1352; Postacıoğlu, **a.g.e.**, s. 527; Üstündağ, **Usûl**, s. 613; Umar, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 2; Oğuz Atalay, **Medeni Usul Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı**, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 2001, s. 5; Oğuz Atalay,

hâkimin karar vermesine yarayan araçlar ise delil olarak adlandırılır³⁵⁸. Çekişmeli yargıda kural olarak taraflarca getirilme ilkesi uygulandığından, bir davada hâkimin karar verilebilmesi için gerekli olan tüm bilgi ve belgeler taraflarca getirilmek zorundadır³⁵⁹. Buna karşın çekişmesiz yargı işlerinde uygulanan re'sen araştırma ilkesi gereğince, bir işe ilişkin deliller ilgililer tarafından sunulmasa dahi hâkim gerekli bilgi ve belgelerin getirilmesini emredebileceği gibi kendisi de delilleri re'sen araştırabilir³⁶⁰. Bu bakımdan re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı mirasçılık belgesi verilmesi işinde, ispatı gereken vakıalara ilişkin gerekli bilgi ve belgeler talepte bulunan ilgili tarafından mahkemeye sunulabileceği gibi sulh hâkimi de ilgili delillere re'sen başvurabilir³⁶¹. Diğer bir deyişle, belgenin verilmesi işinde kural olarak talepte bulunan ilgili işe ilişkin delilleri sunmasa bile, hâkim gerekli araştırmaları yapmakla yükümlüdür³⁶².

Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku, Cilt III, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 1585.

³⁵⁸ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 167; Atalay, **Pekcanitez Usûl**, s. 1730.

³⁵⁹ Atalay, **İspat**, s. 24.

³⁶⁰ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 167; Aras, **a.g.e.**, s. 153.

³⁶¹ Bu kapsamda Yargıtay, re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı çekişmesiz yargı işlerinde, hâkimin gerekirse re'sen mahalli bilirkişileri ve tanıkları tespit ederek dinlemesi gerektiğini ifade etmektedir: “*Mirasçılık belgesi verilmesi istemiyle açılan davaların çekişmesiz yargıya tabi olması nedeniyle bu tür davalarda resen araştırma prensibinin uygulanacağı, mirasçılar tarafından açılmış bu tür davalarda davacının sadece kendisinin mirasçı olduğunu, bir başka deyişle kendisi ile miras bırakan arasındaki soy bağıını kanıtlamak zorunda olduğu, başka mirasçı bulunup bulunmadığının ve miras paylarının ise mahkemece resen belirleneceği de kuşkusuzdur. Gerekirse mirasbırakanın annesi ...'yi tanyabilecek mahalli bilirkişiler tespit edilerek dinlenmesi, resen tanık dinlenmesi, zabıta araştırması yapılması, mirasbırakanın ve annesi ...'nin üzerine taşınmaz kaydı olup olmadığının sorulması, varsa ilgili tapu sicil müdürlüğünden tapu kayıtları, dayanak bilgi ve belgelerin getirilmesi ile mirasbırakanın adres ve kimlik bilgilerinin araştırılması, nüfus kayıtlarının Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden sorulması, bütün imkânların kullanılması gerektiği kuşkusuzdur*” Yarg. 14. HD. 11.03.2019, E. 2016/7574, K. 2019/2139 (Lexpera, E.T. 02.03.2020); Aynı yönde bkz. Yarg. 14. HD. 24.01.2019, E. 2016/6247, K. 2019/763 (Lexpera, E.T. 02.03.2020); 14. HD. 26.09.2016, E. 2016/864, K. 2016/7493 (Lexpera, E.T. 02.03.2020); 14. HD. 15.06.2015, E. 2015/2107, K. 2015/6637 (Lexpera, E.T. 02.03.2020).

³⁶² Mehmet Akif Tutumlu, **Medenî Usûl Hukuku Sorunları**, Ankara, Seçkin, 2009, s. 172; Aras, **a.g.e.**, s. 159; Kurşat, **a.g.e.**, s. 281. Her ne kadar re'sen araştırma ilkesi uygulansa da çekişmesiz yargı işlerinde de talepte bulunan ilgili iddia ve somutlaştırma yükünü yerine getirmelidir. Nitekim ilgilinin talebine ilişkin ispatı gerekli olan vakıaların ispatlanamaması durumunda sonuca ilgili katlanacaktır (Atalay, **İspat**, s. 25).

Mirasçılık belgesine ilişkin talepte bulunulduğunda hâkimin öncelikle tespit etmesi gereken husus, mirasbırakanın ölümünün ispat edilip edilmediğidir³⁶³. İlgili vakıanın ispatı TMK m. 30 uyarınca nüfus sicilindeki kayıtlarla gerçekleştirilir. Nüfus sicilindeki kayıtlarda bir eksiklik olması durumunda ise ölümün gerçekleştiği, ölüm tutanağı veya tanıklar vasıtasıyla dahi ispat edilebilir³⁶⁴.

Mirasbırakanın ölümü tespit edildikten sonra ispat edilmesi gereken ikinci husus ise belgeyi talep eden mirasçı veya mirasçıların bu sığata sahip olup olmadıklarıdır. Bu noktada yasal mirasçılar ve atanmış mirasçılar arasında bir ayırım yapmak gerekir. Atanmış mirasçılarının ölüme bağılı tasarruf ile mirasçı olarak atandıklarını ispatlamaları gerekir³⁶⁵. Yasal mirasçılık sıfatının ispatı için ise yasal mirasçının mirasbırakan ile olan hısımlık ilişkisi tespit edilmelidir³⁶⁶. Bu ilişki kural olarak nüfus sicilindeki kayıtlar ile ispat edilir³⁶⁷. Söz konusu kayıtlar talepte bulunan ilgili tarafından mahkemeye sunulabileceğı gibi, bu kayıtların mahkeme tarafından nüfus idaresine gönderilecek bir yazıyla da elde edilmesi mümkündür³⁶⁸. Bununla birlikte yasal mirasçılık sıfatının ispatı için nüfus kayıtları dışında kullanılabilecek deliller de vardır. Örneğın, tapu kayıtları, iskân belgeleri ve tanık gibi delillerle bu sıfat ispat edilebilir³⁶⁹. Bu bakımdan mahkeme, ilgilinin nüfus sicilinde kaydının

³⁶³ Kut, **a.g.m.**, s. 1494; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 496; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 336; Kurşat, **a.g.e.**, s. 279.

³⁶⁴ İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 496; Kurşat, **a.g.e.**, s. 280.

³⁶⁵ Kurşat, **a.g.e.**, s. 280, dn. 956. Atanmış mirasçılarının bu sıfatlarını ispatlamaları ile ilgili prosedürü daha önce açıkladığımızdan, burada yalnızca yasal mirasçılık sıfatının ispatını inceleyeceğiz. Atanmış mirasçılara ilişkin prosedür için bkz. İkinci Bölüm, III/C: Atanmış Mirasçılar İçin Öngörülen Özel Koşullar.

³⁶⁶ İmre, **a.g.e.**, s. 501; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 496; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 336; Özüğür, **a.g.e.**, s. 589; Kurşat, **a.g.e.**, s. 280.

³⁶⁷ Berkin, **a.g.e.**, s. 79; İmre, **a.g.e.**, s. 501; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, s. 496; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 82, s. 490; Erişgin, **a.g.e.**, s. 83; Kurşat, **a.g.e.**, s. 280. Ayrıca, Diplomasi ve Konsolosluk Memurlarınca Düzenlenen Belgelerde Onay İşleminin Kaldırılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi m. 2 uyarınca, diplomasi ve konsolosluk memurları tarafından düzenlenen nüfus kayıtları da mirasçılık belgesinin verilmesi işinde bir ispat aracı olarak kullanılabilir. Bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 83, dn. 121.

³⁶⁸ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1664, s. 400; Erişgin, **a.g.e.**, s. 83; Ruhi, Ruhi, **a.g.e.**, s. 62.

³⁶⁹ Özüğür, **a.g.e.**, s. 589; Kurşat, **a.g.e.**, s. 280. Bir âdet haline gelen uygulamaya göre, mahkemeler tarafından mirasçılık belgesinin verilmesi için nüfus kayıtlarının yanında bu kayıtları doğrulayan iki tanık beyanı da gerekli görülmekteydi (Bkz. İmre, **a.g.e.**, s. 502; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 582; Oğuzman, **a.g.e.** s. 282). Ancak mirasçılık sıfatının nüfus kayıtları veya diğer belgelerle ispat edilmesi durumunda, tanık beyanının aranması isabetli değildir. Bkz. Kurşat, **a.g.e.**, s. 281;

bulunmaması veya nüfus kayıtlarının yetersiz olmasına dayanarak belgeyi vermeyi reddedemez³⁷⁰. Zira mirasçılık ilişkisi her türlü delille ispat edilebilir.

Yasal mirasçıların bu sıfatlarını ispat etmeleri mirasçılık belgesinin verilmesi için gerekliyse de yeterli değildir. Zira bu sıfatın kazanılmış olması kadar kaybedilmemiş olması da önemlidir. Başka bir ifadeyle ilgili ile mirasbırakan arasındaki hısımlık ilişkisi ispat edilmiş olsa dahi yasal mirasçılık sıfatını sona erdiren bir ölüme bağlı tasarrufun, mirastan yoksunluk sebebinin yahut mirasın reddinin söz konusu olup olmadığının mahkeme tarafından araştırılması gerekir³⁷¹. Bunların yanı sıra hâkim, yasal mirasçının dışında atanmış mirasçılarının bulunup bulunmadığını da mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine sormalıdır³⁷². Nitekim

Aynı yönde: “Öte yandan, bir davada sağlıklı bir sonuca varılabilmesi için, taraflardan delillerinin sorulup saptanması, gösterilecek ve davanın sonucunu etkileyecek tüm delillerin eksiksiz toplanması, ilgili yerlerden gerekli belgelerin getirilmesi, daha sonra toplanan tüm deliller birlikte değerlendirilerek sonucuna göre bir hüküm verilmesi gerekir. Bunun yanında mirasçılık belgesi verilmesi istemiyle açılan davaların çekişmesiz yargıya tabi olması nedeniyle bu tür davalarda resen araştırma prensibinin uygulanacağı, mirasçılar tarafından açılmış bu tür davalarda davacının sadece kendisinin mirasçı olduğunu, bir başka deyişle kendisi ile miras bırakan arasındaki soy bağına kanıtlamak zorunda olduğu, başka mirasçı bulunup bulunmadığının ve miras paylarının ise mahkemece resen belirleneceği de kuşkusuzdur. Ayrıca, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 30. maddesi hükmünde; doğum ve ölümün öncelikle nüfus sicilindeki kayıtlarla, nüfus sicilinde kayıt bulunmaması veya bulunan kaydın doğru olmadığının anlaşılması halinde gerçek durumun her türlü delille kanıtlanabileceği belirtilmiştir...” Yarg. 14. HD. 23.05.2019, E. 2016/11379, K. 2019/4700 (Lexpera, E.T. 02.03.2020).

³⁷⁰ Erdoğan Gökçe, “Miras Payları Nasıl Hesaplanır, Miras Krokisi Nasıl Çizilir, Mirasçılık Belgesinin Kanıtları Nelerdir?”, *İBD*, C. 75, S. 10-11-12, 2001, sa. 1099-1104, s. 1100; Erişgin, a.g.e., s. 85; Kurşat, a.g.e., s. 280, dn. 960. Ayrıca bkz. “Dava, mirasçılık belgesi verilmesi istemine ilişkindir... Murisin ve mirasçının ayrı hanelerde kayıtlı olmaları, soy isimlerinde idari işlemle düzeltilebilecek derecede farklılık olması aralarında irs ilişkisinin olmadığını göstermez. HMK’nın 385/2. maddesinde de belirtildiği gibi çekişmesiz yargı işlerinde aksine bir hüküm bulunmadıkça res’en araştırma ilkesi geçerlidir. Bu itibarla mahkemece, göçmen kayıtları getirtilip gerekirse nüfus kayıtlarının düzeltilmesi için dava açmak üzere süre verilerek davacının gösterdiği tüm deliller toplandıktan sonra talep konusunda bir karar verilmesi gerekirken davanın reddi doğru görülmemiş, bu sebeple hükmün bozulması gerekmiştir” Yarg. 14. HD. 02.03.2016, E. 2015/15926, K. 2016/2635 (Lexpera, E.T. 23.01.2020). Buna karşılık nüfus sicilindeki kayıtların yanlış tutulmuş olması durumunda, tanık veya başka deliller esas alınarak mirasçılık belgesi düzenlenemez. Bu durumda ilgili öncelikle nüfus kaydının düzeltilmesi davası açmalıdır. Bu dava sonucunda verilen karara göre mahkeme tarafından mirasçılık belgesi düzenlenmelidir (Antalya, Sağlam, a.g.e., N. 1628, s. 411).

³⁷¹ Kurşat, a.g.e., s. 281.

³⁷² Oğuzman, a.g.e., s. 282; Kurşat, a.g.e., s. 282.

mirasçılık belgesinde sadece talepte bulunan ilgili değil diğer tüm mirasçılar da gösterileceği için terekede hak sahibi olan mirasçıların tamamı tespit edilmelidir³⁷³.

8. Yargılama Giderleri

Yargılama giderleri genel olarak bir yargısal faaliyetin yürütülebilmesi için ortaya çıkan giderlerdir³⁷⁴. Bu anlamda devletin kamu hizmeti olarak yürüttüğü yargılama faaliyetine başvuran kimsenin, bu faaliyet gerçekleşirken ortaya çıkan giderlerin bir kısmına katılması gerekir³⁷⁵.

Çekişmeli yargıda olduğu gibi çekişmesiz yargı işlerinin görülmesi esnasında da ortaya çıkan ve bu işin görülmesi için ödenmesi gereken giderler bulunur³⁷⁶. Şu halde mahkeme tarafından yürütülen mirasçılık belgesi verilmesi işinde yargılama giderleri söz konusu olur. Bu kapsamda 492 sayılı Kanun (1) sayılı tarifiesi göre

³⁷³ “Mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin davada irs ilişkisi kural olarak nüfus kayıtları ile ispat olunur. Nüfus kayıtları belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. Bunların içeriğinin doğru olmadığına ispatı kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça herhangi bir şekle tabi değildir. (TMK md.7) Hâkim çekişmesiz yargıda re'sen araştırma ilkesi uyarınca, davanın ispatı için gerekli bütün delillere başvurabilir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 29. maddesinde bir kimsenin sağ veya ölü olduğunu veya belirli bir zamanda ya da başka bir kimsenin ölümünde sağ bulunduğunu ileri süren tarafın iddiasını ispat etmek zorunda olduğu, 30. maddesinde ise doğum ve ölümün öncelikle nüfus sicilindeki kayıtlarla, nüfus sicilinde bir kayıt yoksa veya bulunan kaydın doğru olmadığı anlaşılırsa her türlü delille kanıtlanabileceği belirtilmiştir...2301, 1103 parsel sayılı taşınmazların tedavülli güncel tapu kaydı, kadastro tutanağı, varsa dayanak kayıtları ve vergi kayıtları, taşınmaza ait tüm dayanak bilgi ve belgeleri ile birlikte ilgili tapu sicil müdürlüğünden getirilmelidir. Murisin adres ve kimlik bilgileri araştırılmalı, nüfus kayıtları Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden sorulmalıdır. Kadastro tespiti esnasında bilirkişi ve muhtar olarak görev yapan kişilerin hayatta olup olmadıkları ilgili kolluk kuvveti aracılığıyla tespit edilmeli, hayatta olduklarının anlaşılması halinde tanık olarak beyanlarına başvurulmalıdır. Bu kişilerin hayatta olmadıklarının anlaşılması halinde taşınmazın eveliyatını, kullanımını vs. bilen, görgüye ya da duyuma dayalı bilgisine başvurulabilecek köyün yaşlı kişilerinin tespiti sağlanıp tanık olarak dinlenilmelidir. Keşifte dinlenen mahalli bilirkişiler de tekrar dinlenilerek beyanlarında geçen ... torunu ... ile 2301 parselin kayıt maliki ... kızı ...'ın aralarında irs bağının bulunup bulunmadığı kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde tespit edilmelidir. Muris ... kızı ...'ın mirasçılarının tespit edilmesi suretiyle karar verilmesi gerekirken, muris ... kızı ...'ın mirasçıları tespit edilmeksizin yalnızca 2301 parsel sayılı taşınmazın mirasçılarının bulunduğu gerekçesiyle eksik araştırma ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir...” Yarg. 14. HD. 04.04.2019, E. 2016/9031, K. 2019/3119, (Lexpera, E.T. 14.07.2019).

³⁷⁴ Atalay, **Pekcanitez Usûl**, s. 2385.

³⁷⁵ Pekcanitez, Atalay, Özekes, **a.g.e.**, s. 544; Kuru, **Muhakeme**, Cilt V, s. 5304; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 695; Atalay, **Pekcanitez Usûl**, s. 2385.

³⁷⁶ Aras, **a.g.e.**, s. 241.

çekişmesiz yargı işleri mahkeme harçlarına tabî tutulmuştur³⁷⁷. Dolayısıyla mirasçılık belgesi verilmesi işinde başvuru harcı ile maktu karar ve ilam harcı alınır³⁷⁸. (1) sayılı tarifede yer alan özel hükümler dışında, yargılama giderleri ve delil avansı gibi konularda Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun çekişmeli yargı için öngördüğü kurallar çekişmesiz yargı işlerinde kıyasen uygulanır³⁷⁹. Ancak ilgili hükümleri çekişmesiz yargı işlerine uygularken bu işlerin nitelikleri göz önüne alınmalıdır. Örneğin HMK m. 326/I uyarınca aleyhine hüküm verilen taraf yargılama giderlerine katlanır. Çekişmesiz yargı işlerinde ise taraf prensibi geçerli olmadığından bu giderlerin haksız çıkan tarafa yüklenmesi mümkün değildir³⁸⁰. Bu bakımdan herhangi bir karşı taraf söz konusu olmadığı için talebe bağlı bir çekişmesiz yargı işinde yargılama giderlerine talepte bulunan ilgili katlanır³⁸¹. Birden fazla ilgilinin birlikte talepte bulunduğu çekişmesiz yargı işlerinde ise hâkimin yargılama giderlerine kimin katlanacağı konusunda takdir yetkisi vardır³⁸². Bu hallerde hâkim, ilgililerden hangisinin veya hangilerinin bu giderlere katlanacağını işin niteliğini dikkate alarak takdir eder³⁸³. Fakat ilgililerden birinin ağır kusuru sebebiyle oluşan yargılama giderlerinden, yalnız o ilgilinin sorumlu tutulması gerekir³⁸⁴. Bu kapsamda tek bir mirasçı tarafından talep edilen mirasçılık belgesi verilmesi işinde ortaya çıkan giderlerden yalnız o ilgili sorumlu olur³⁸⁵. Mirasçılık belgesi verilmesi için birden fazla mirasçının birlikte talepte bulunduğu hallerde ise yargılama giderlerine kimin veya kimlerin katlanacağına hâkim somut işin niteliğini de dikkate alarak bir karar verir.

³⁷⁷ “(1) SAYILI TARİFE

Yargı Harçları:

A) Mahkeme harçları: ...Hukuk ve ticaret davalarıyla, idari davalarda ihtilaflı yargı konularında ve icra tetkik mercilerinde”.

³⁷⁸ Atalay, **Pekcanıtez Usûl**, s. 2387; Aras, **a.g.e.**, s. 242.

³⁷⁹ Atalay, **Pekcanıtez Usûl**, s. 2147; Aras, **a.g.e.**, s. 242.

³⁸⁰ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 228-229; Aras, **a.g.e.**, s. 242.

³⁸¹ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 230.

³⁸² Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 229; Aras, **a.g.e.**, s. 242.

³⁸³ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 229; Aras, **a.g.e.**, s. 242.

³⁸⁴ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 229. Re’sen takip edilen çekişmesiz yargı işlerinde ise ilgili iş neticesinde menfaati korunan kişi veya kişiler yargılama giderlerinden sorumludur (A.y.).

³⁸⁵ A.e., s. 230.

B. Mirasçılık Belgesinin Noter Tarafından Düzenlenmesi Halinde

1. Genel Olarak

HMK m. 385/I’de öngörülen çekişmesiz yargı işlerinde basit yargılama usûlünün uygulanacağına ilişkin kural, ilgili işin mahkeme tarafından görülmesi durumunda geçerlidir. Başka bir ifadeyle bir çekişmesiz yargı işi için mahkeme dışında bir organ da görevliyse, bu organın basit yargılama usûlünü uygulaması mümkün değildir³⁸⁶. Bu durumda HMK m. 385/III uyarınca, mahkeme dışındaki organlara bırakılan işlerin görülmesinde uygulanacak usûl, ilgili özel kanunlarda belirtilen hükümlere tabidir. Bu nedenle mirasçılık belgesinin noter tarafından verilmesi işinde uygulanacak usûl için Noterlik Kanunu ve Yönetmelik hükümlerini incelemek gerekir.

2. Noterlik Kanunu ve Yönetmelikte Yer Alan Düzenlemeler

Noter tarafından mirasçılık belgesi verilmesi işinde uygulanacak usûl NK m. 71/B’de yer alır. Söz konusu hükümde genel olarak talep şartı, talebin şekli, noterin görevine ilişkin sınırlamalar, belgenin verilmesine ilişkin usûl ve şartlar ile ilgili işlemler için alınacak ücrete ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Mirasçılık belgesinin noter tarafından verilmesi işinde yetkiye ilişkin ne Noterlik Kanunu’nda ne de ilgili yönetmelikte herhangi bir hüküm vardır³⁸⁷. Bu nedenle, gerekli şartları taşıyan herkes, Türkiye’nin herhangi bir yerindeki noterden mirasçılık belgesi verilmesini talep edebilir³⁸⁸. Buna karşılık noterlerin mirasçılık

³⁸⁶ Atalı, **Pekcanıtez Usûl**, s. 2137.

³⁸⁷ Noterlik Kanunu’nun “*Genel Hükümler*” kısmında yer alan m. 2’de noterlerin yetki çevresi düzenlenmiştir. İlgili hükme göre, “*Her asliye ve münferit sulh mahkemesinin bulunduğu yerde, o mahkemenin yargı çevresindeki noterlik işlerini görmeye yetkili olmak üzere bir noterlik kurulur*”. Fakat bu hüküm ile noterlerin yetki çevresine ilişkin bir sınırlama öngörülmeyle birlikte, bu yetki çevresindeki kimlere ait hangi işlemlerin o noter tarafından görüleceği veya yetkisiz bir noter tarafından yerine getirilen işlemin akıbetinin ne olacağına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bununla birlikte öğretide bir işlemin herhangi bir yer noterliğinde yapılabilmesi için ilgililerden en az birisinin ilgili noterliğin yetki çevresi içinde oturması veya o yetki çevresinde iş yerinin bulunması gerektiği ifade edilir. Bu görüş doğrultusunda noterlerin bu yetkisi, genel yetki olarak ifade edilir. Bkz. Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 34-39.

³⁸⁸ Erişgin, **a.g.e.**, s. 110.

belgesi vermesi bakımından göreve ilişkin bazı sınırlamalar mevcuttur³⁸⁹. NK m. 71/B/III ve Yön. m. 5 hükümlerinde yer alan sınırlamalar gereğince, talep eden kişi yabancıysa, belgenin verilmesi yargılamayı gerektiriyorsa veya nüfus kayıtları talepte bulunan ilgilinin yasal mirasçı olduğunu tespit etmekte yeterli değilse noter mirasçılık belgesi düzenleyemez. Şu halde noterler ancak bu sınırlamalar içerisinde belgeyi düzenlemekle görevlidir³⁹⁰.

NK m. 71/B ve Yön. m. 10 hükümlerine göre noterlerin mirasçılık belgesi verebilmesi için öncelikle yasal mirasçılardan birinin talebi gerekir. Söz konusu talebin yazılı veya sözlü şekilde yapılması mümkündür. Talep üzerine nüfus sicilindeki kayıtlar üzerinden ilgilinin yasal mirasçılık sıfatına sahip olup olmadığı tespit edilir. Burada önemli olan nokta, söz konusu tespit işleminde noterlerin talepte bulunan ilgilinin getirdiği bilgi ve belgelerle bağlı olmamasıdır. Diğer bir deyişle yasal mirasçı olduğunu iddia eden ilgili, bu iddiasına ilişkin gerekli bilgi ve belgeleri sunabileceği gibi noterler de elektronik ortam yoluyla ilgilinin bu sığata sahip olup olmadığını inceleyebilir (Yön. m. 4/II). Bu sebeple ilgilinin herhangi bir belge sunmaması, mirasçılık belgesine ilişkin talebin reddedilmesini gerektirmez. Yahut getirdiği bilgi ve belgelere dayanarak yasal mirasçı olduğunu iddia eden ilgilinin aslında bu sıfatı haiz olmadığı, noterler ile Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü arasında kurulan entegrasyon sayesinde elektronik ortamdaki kayıtlardan tespit edilebilir. Dolayısıyla noterler de mahkemeler gibi talepte bulunan ilgilinin sunduğu bilgi ve belgelerle bağlı olmayıp ilgilinin yasal mirasçılık sıfatını araştırmakla yükümlüdür³⁹¹.

Bu işlemlerin tamamının kural olarak noter tarafından bizzat yerine getirilmesi gerekir (NK. m. 71/B/II ve Yön. m. 11). Ancak ilgili hükümlerde bu kurala bazı

³⁸⁹ Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 189; Erişgin, **a.g.e.**, s. 110.

³⁹⁰ Erişgin, **a.g.e.**, s. 110.

³⁹¹ Mahkemeler ve noterler arasında ilgilinin sunduğu belgelerle bağlı olmamak noktasında bir benzerlik bulunmakla birlikte, noterlerin araştırma yükümlülüğü mahkemelere göre daha sınırlıdır. Nitekim noterler sadece nüfus müdürlüğü ile entegre edilen elektronik veri tabanı üzerinde talepte bulunan ilgilinin yasal mirasçılık sıfatını tespit etmekle yükümlüdür. Üstelik bu durumda noterlere tanınan takdir hakkı da oldukça kısıtlıdır. Zira talepte bulunan kişiyle ilgili noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenmesine ilişkin bir sorunun veya eksikliğin tespit edilmesi durumunda, söz konusu elektronik sistem belgenin verilmesini engellemektedir.

durumlarda esneklik tanınmıştır. Buna göre noterlikte imza yetkisi verilmiş hukuk fakültesi mezunu bir görevlinin veya noter stajyerinin bulunması halinde onlar tarafından da bu işlemler yapılabilir (NK m. 71/B/II ve Yön. m. 11)³⁹².

NK m. 71/B’de yer alan mirasçılık belgesinin verilmesi usûlüne ilişkin son düzenleme ise ücrete ilişkindir. İlgili hükme göre, mirasçılık belgesi talebi neticesinde noterler tarafından alınacak ücret Noterlik Ücret Tarifesinde gösterilir³⁹³. Ayrıca ilgilinin yasal mirasçılık sıfatını tespit etmek için Kimlik Paylaşımı Sisteminden ve Adres Paylaşımı Sisteminden yapılacak sorgulamalara ilişkin giderler de ilgiliden tahsil edilir (Yön. m. 14). Mirasçılık belgesinin verilmesi için ilgilinin belirtilen bu giderleri ödemesi gerekir. İlgilinin giderleri ödemesi neticesinde verilen mirasçılık belgesinin imzalı örneği, noter tarafından bir dosyada ve elektronik ortamda saklanır³⁹⁴.

³⁹² Noterlerin çekişmesiz yargı işlerini bizzat veya hukukçu kimliği bulunan yardımcılarını aracılığıyla gerçekleştirmesine ilişkin sınırlandırmaların gerekliliği hakkında bkz. Tanrıver, **Çekişmesiz Yargı**, s. 356.

³⁹³ 492 sayılı Kanun (2) sayılı Tarifesinde maktu harçlar kısmında yer alan mirasçılık belgesi düzenlenmesinden alınacak ücret 2020 yılı için 113,30 TL olarak belirlenmiştir. Noterler tarafından verilen mirasçılık belgelerinin harca tabî tutulmasının anayasaya aykırı olmadığına ilişkin bkz. “... kamu kurumu niteliğinde olan noterliklerce verilen ve kişilerin mirasçılık durumlarını belgeleyerek kişisel yararlarına hizmet eden mirasçılık belgesi verilmesi biçimindeki kamu hizmetinin harca konu edilmesi harçlara ilişkin prensiplere aykırı değildir” AYM. GK. 01.11.2012, E. 2011/64, K. 2012/168 (RG, 13.03.2013, S. 28586).

³⁹⁴ Yön. m. 12/I: “Noterlik Kanunu’nun 71/A maddesi uyarınca düzenlenen evrak, genel usullere göre saklanır. Bu evrakın imzalı örneği 13/7/1976 tarihli ve 15645 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Noterlik Kanunu Yönetmeliğinin 56. maddesinde belirtilen dosya ve kartonların dışında ayrıca özel bir dosyada tutulur. Bu dosyanın oluşturulmasına ilişkin usul Türkiye Noterler Birliği tarafından belirlenir”.

Yön. m. 13: “Bu Yönetmelik kapsamında yapılacak işlemler ve bu işlemlere ilişkin bilgi ve belge alışverişi, gerektiğinde güvenli elektronik imza kullanılmak suretiyle, elektronik ortamda da gerçekleştirilebilir. Bu şekilde yapılan işlemler elektronik ortamda merkezî olarak kaydedilir”.

V. MİRASÇILIK BELGESİ TALEBİNE İLİŞKİN KARAR VE KANUN YOLLARI

A. Talebin Kabulüne İlişkin Karar

Hâkim veya noter talepte bulunan ilgilinin mirasçı olduğunu tespit ettiğinde bu belgeyi vermekle yükümlüdür³⁹⁵. Dolayısıyla bu durumda hâkim ve noterin takdir hakkı yoktur. Örneğin atanmış mirasçı, mirasçı atama işlemini gösteren ölüme bağlı tasarrufu mahkemeye sunduğunda, hâkim ancak ölüme bağlı tasarrufun şeklen geçerli olup olmadığını değerlendirebilir. Buna karşın ölüme bağlı tasarrufa ilişkin bir iptal sebebi bulunup bulunmadığı şeklinde esasa yönelik incelemelerde bulunamaz³⁹⁶. Şu halde gerekli koşulların bulunduğunu tespit eden hâkim veya noter, belgeyi düzenleyerek gecikmeksizin talepte bulunan ilgiliye verir³⁹⁷.

Düzenlenen belgenin yalnızca mirasçıların tespitinden ibaret olması hem noter hem mahkeme için verilen kabul kararının sınırını ortaya koyar³⁹⁸. Nitekim mahkeme veya noter tarafından mirasçılık belgesi ile bir hakkın ihdas edilmesi veya mevcut bir hakkın sona erdirilmesi şeklinde inşaî bir karar verilemez. Yahut bu belge ile tespit edilen mirasçıların haklarının aynen yerine getirilerek icra olunması yönünde bir eda hükmü verilmesi de mümkün değildir³⁹⁹. Bu anlamda talebin kabulü halinde düzenlenen belge ile sadece, aksi ispatlanıncaya kadar terekede hak sahibi olan mirasçıların tespit edilmesi ve bu kişilerin tereke üzerinde tasarruf edebilmesinin sağlanması söz konusudur⁴⁰⁰.

³⁹⁵ Arık, **a.g.m.**, s. 31.

³⁹⁶ Mirasçılık belgesine ilişkin çekişmesiz yargı işinde ileri sürülen delilleri hâkimin ancak şekli bakımdan inceleyebileceği, buna karşın delillerin esasına ilişkin inceleme yapamayacağı yönünde bkz. Arık, **a.g.m.**, s. 31. Noter ise böyle bir durumda mirasçıların tamamını tespit edemeyeceğinden belgeyi düzenleyemez.

³⁹⁷ Erişgin, **a.g.e.**, s. 117.

³⁹⁸ **A.e.**, s. 116.

³⁹⁹ Ayan, **a.g.e.**, s. 266, dn. 70.

⁴⁰⁰ Midyat, **a.g.e.**, s. 4. Benzer yöndeki açıklamalar için bkz. Ayiter, Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 214; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 333; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 81, s. 489; Eren, Yücer Aktürk, **a.g.e.**, N. 1256, s. 455.

B. Mirasçılık Belgesinin İçeriği

TMK m. 598 uyarınca mirasçılık belgesi, yasal ve atanmış mirasçılarının mirasçılık sıfatları gösteren bir belge olarak ifade edilmiştir. İlgili hükmün lafzına göre, mahkeme veya noter tarafından düzenlenen belgede tespit edilen mirasçıların gösterilmesi gerekli ve yeterlidir⁴⁰¹. Ancak kanunda açıkça düzenlenmemekle birlikte belgenin diğer işlev ve kullanım amaçları da göz önüne alınarak belgenin içeriği belirlenmelidir⁴⁰². Zira mirasçılık belgesi ile terekede hak sahibi olan mirasçılar tereke üzerinde tasarruf etme imkânına sahiptir. Bu bağlamda belgenin içerisinde tereke üzerinde tasarruf edilebilmesi için gerekli olan tüm bilgiler yer almalıdır.

İlk olarak mirasçılık belgesinin içerisinde, yalnız belgeyi talep eden mirasçı veya mirasçılar değil, mahkeme veya noter tarafından tespit edilebilen tüm mirasçıların yer alması gerekir⁴⁰³. Zira tereke üzerinde hak sahibi olan birden fazla mirasçının mevcut olması durumunda el birliği mülkiyeti söz konusu olacağından tespit edilebilen bütün mirasçılar belgede gösterilmelidir⁴⁰⁴. Hâkim veya noter terekede hak sahibi olan mirasçıların tamamını tespit ettikten sonra belgeyi düzenleyebilir⁴⁰⁵. Belgede talepte bulunan mirasçı ile tespit edilen diğer mirasçıların

⁴⁰¹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 297.

⁴⁰² **A.y.**

⁴⁰³ Arık, **a.g.m.**, s. 26; İmre, **a.g.e.**, s. 504; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 583; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; Ayiter, **a.g.e.**, s. 164; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 337; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 83, s. 491; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1583, s. 498; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1671, s. 401; Öztan, **a.g.e.**, s. 383; Eren, Yücer Aktürk, **a.g.e.**, N. 1256, s. 455; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 100; Kurşat, **a.g.e.**, s. 298. Bununla birlikte vasiyet alacaklılarının mirasçılık belgesinde gösterilmesine gerek yoktur (Kurşat, **a.g.e.**, s. 304).

⁴⁰⁴ Kurşat, **a.g.e.**, s. 298. Bütün mirasçıların belgede gösterilmesi zorunluluğu belgeyi talep eden mirasçının sıfatına göre değişiklik göstermez. Diğer bir deyişle, belgeyi talep eden kimsenin yasal veya atanmış mirasçı olması fark etmeksizin tespit edilen bütün mirasçılar belgede gösterilmelidir (Oğuzman, **a.g.e.**, s. 281).

⁴⁰⁵ Yasal mirasçıların tespitinde nüfus sicilinde yer alan kayıtlar esas alınır. Ancak her zaman nüfus kayıtları yeterli olmayabilir. Nüfus kayıtlarının yeterli olmadığı durumlarda noter belgeyi düzenleyemez. Buna karşın hâkim ise sırf nüfus kayıtlarının mirasçıların tespitinde yeterli olmadığından bahisle belgeyi düzenlemeyi reddedemez. Bu durumda hâkim etraflı bir araştırma yapmalıdır. Fakat belgede yer alan tespitlerin geçici nitelikte olduğu, diğer bir deyişle aksinin ispat edilebileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle hâkimin yapacağı araştırma ile maddî hukuka ilişkin sorunların çözümü mümkün değildir. Örneğin evlatlık ilişkisinin geçerli olup olmadığını çözmek belgeyi düzenleyen hâkimin görevi değildir. Hâkim yalnızca elindeki bilgi ve belgelerle mevcut duruma göre belgeyi düzenler (Kurşat, **a.g.e.**, s. 299).

kimlik bilgileri gösterilir. Ayrıca mirasbırakanın adı, soyadı ve ölüm tarihi de belgede yer alması gereken unsurlardandır⁴⁰⁶.

Mirasçılık belgesinde tespit edilebilen mirasçılara yer verilmesine karşın belgede mirasçılık sıfatını kaybeden veya kazanamayan kimselerin gösterilmesi gerekmez⁴⁰⁷. Böyle bir durum söz konusu olduğunda, mirasçılık sıfatını etkileyen durumlar belirtilmeli ve mirasçılık sıfatını kaybeden yahut kazanamayan kimselerin yerine geçen kişiler varsa onlar mirasçılık sıfatını haiz olacağından belgede gösterilmelidir⁴⁰⁸.

Mirasçılık belgesinin içeriğinde yer verilen unsurlardan bir diğeri ise tespit edilen mirasçılara ilişkin miras oranlarıdır. Aslında birden fazla mirasçının bulunması durumunda el birliği ile mülkiyet söz konusu olacağından kural olarak bir miras oranı söz konusu değildir⁴⁰⁹. Bununla birlikte uygulamada belgenin içerisinde mirasçılara yer verilmesinin yanı sıra mirasçılara ilişkin miras oranları da ortak kesir üzerinden gösterilir⁴¹⁰. Ancak miras oranlarının gösterilmesi, mirasçılık belgesinin zorunlu bir unsuru değildir⁴¹¹. Ayrıca belirtmek gerekir ki mirasçılık belgesinde miras oranlarının gösterilmiş olması, mirasçılar arasındaki el birliği ile mülkiyeti ortadan kaldırmaz⁴¹².

⁴⁰⁶ Öztan, **a.g.e.**, s. 382.

⁴⁰⁷ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 583; Kurşat, **a.g.e.**, s. 301; Erişgin, **a.g.e.**, s. 119.

⁴⁰⁸ Kurşat, **a.g.e.**, s. 301. Kural olarak mevcut ölüme bağlı tasarrufların mirasçılık belgesinde gösterilmesine gerek yoktur. Ancak bir ölüme bağlı tasarruf nedeniyle mirasçılık sıfatını kaybeden veya kazanamayan kimseler varsa, mirasçılık sıfatını etkileyen durumlar belirtilirken ilgili ölüme bağlı tasarrufa da yer verilmelidir (**A.e.**, s. 304).

⁴⁰⁹ **A.e.**, s. 301.

⁴¹⁰ “Mahkemece, ‘Davanın kabulü ile, Pınarhisar Sulh Hukuk Mahkemesinin 2011/206 Esas ve 2011/209 Karar sayılı veraset ilamının iptali ile, talep doğrultusunda yeni veraset ilamının verilmesine ve davacı ...’nun miras payının 1/2 oranında olduğunun tespitine karar verilmiştir. Ne var ki, mahkemece yeni oluşturulan mirasçılık belgesinde tüm mirasçılar ve mirasçılık payları gösterilmemiştir...” Yarg. 14. HD. 19.09.2019, E. 2018/5227, K. 2019/5525 (Lexpera, E.T. 05.03.2020). Aynı yönde: İmre, **a.g.e.**, s. 504; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 582; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 337; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1671, s. 401; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 83, s. 491; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1583, s. 498; Ayan, **a.g.e.**, s. 265; Eren, Yücer Aktürk, **a.g.e.**, N. 1256, s. 455; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 100. Fakat belgede gösterilen payların, terekede bulunan belirli bir mal için değil terekenin tamamı için geçerli olduğu unutulmamalıdır (Kurşat, **a.g.e.**, s. 302, dn. 1061).

⁴¹¹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 302.

⁴¹² İmre, **a.g.e.**, s. 505; Kut, **a.g.m.**, s. 1493; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 337; Erişgin, **a.g.e.**, s. 128; Kurşat, **a.g.e.**, s. 303.

Şu halde mirasçılar, belgede miras oranlarının gösterilmesine dayanarak bağımsız hareket etme hakkını kazanmış olmazlar⁴¹³.

Mirasçılık belgesinde miras oranlarının yer almasına ilişkin görüş kabul edilmekle birlikte, saklı pay oranlarının yazılmasının gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Bir görüşe göre, belgenin içerisinde saklı pay oranlarına yer verilmese bile saklı paylı mirasçıların tenkis davası açma imkânlarının bulunduğu gösterilmesi yararlı olur⁴¹⁴. Öğretideki hâkim görüş ise saklı pay oranlarının veya saklı paylı mirasçılara ilişkin tenkis davası açma imkânının belgede gösterilmesine gerek olmadığı yönündedir⁴¹⁵. Bu görüşe göre saklı pay, mirasçılığa ilişkin hakların kullanılmasıyla değil mirasbırakanın tasarruf özgürlüğüyle ilgilidir⁴¹⁶. Bu nedenle saklı pay oranlarının veya saklı paylı mirasçılara tanınan dava imkânının belgede belirtilmesine gerek yoktur⁴¹⁷. Kanaatimizce mirasçıların tespiti amacıyla düzenlenen bir belgede saklı payların gösterilmesi ve buna dayanarak saklı paylı mirasçıların tenkis davası açma imkânının tanınmasına ilişkin görüş isabetli değildir. Zira saklı paylı mirasçılar belgede dava açma imkânının belirtilmiş olmasından bağımsız olarak kanun gereğince bu davaları açabilir⁴¹⁸. Kanun tarafından öngörülen bu hakkın veya oranların, açıklayıcı maksatla da olsa mirasçılık belgesinde yer almasına gerek yoktur⁴¹⁹.

Son olarak mirasçıların tereke üzerindeki tasarruf ve idare yetkisinin kısıtlandığı durumların belgede gösterilip gösterilmeyeceğine değinmek gerekir. Vasiyeti yerine getirme görevlisi veya resmî tasfiye memurunun bulunması yahut terekenin resmen yönetilmesi hallerinde mirasçılık belgesi kural olarak

⁴¹³ İmre, **a.g.e.**, s. 505; Kut, **a.g.m.**, s. 1493; Kurşat, **a.g.e.**, s. 303; Kocağa, **a.g.m.**, s. 101; Kervankıran, **a.g.m.**, s. 178.

⁴¹⁴ İsviçre öğretisinin kabul ettiği bu görüşün Türk hukukunda da geçerli olabileceği yönünde bkz. İmre, **a.g.e.**, s. 504-505.

⁴¹⁵ Arık, **a.g.m.**, s. 32-33; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 583; Şener, **Miras**, s. 102; Hatemi, **a.g.e.**, N. 16, s. 147; Erişgin, **a.g.e.**, s. 128; Kurşat, **a.g.e.**, s. 303

⁴¹⁶ Bu görüşe ilişkin açıklamalar için bkz. Kurşat, **a.g.e.**, s. 304, dn. 1067.

⁴¹⁷ Kurşat, **a.g.e.**, s. 304. *Hatemi*, istenmeyen sonuçlara neden olabileceğinden bahisle saklı payların mirasçılık belgesinde gösterilmesinin isabetli olmadığını ifade etmiştir. Bkz. Hatemi, **a.g.e.**, N. 16, s. 147.

⁴¹⁸ Şener, **Miras**, s. 102-103; Kurşat, **a.g.e.**, s. 304.

⁴¹⁹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 304.

düzenlenmemelidir. Ancak istisnai durumlarda belgenin düzenlenmesi mümkündür⁴²⁰. Bu durumlarda düzenlenen belgede ilgili durumlar belirtilmeli ve mirasçılarının tereke üzerindeki tasarruf yetkilerinin kısıtlanmış olduğuna işaret edilmelidir⁴²¹.

C. Talebin Reddine İlişkin Karar

1. Mahkemeden Talep Edilmesi Halinde

Mahkemenin mirasçılık belgesine ilişkin talebi reddetmesinin birçok gerekçesi olabilir. Örnek olarak talepte bulunan ilgilinin mirasçılık sıfatını kaybetmesi veya kazanamaması, mevcut ölüme bağlı tasarrufların açılma sürecinin tamamlanmamış olması veya süreç tamamlanmakla birlikte ölüme bağlı tasarrufun hükümsüzlüğüne karar verilmiş olması, mirasçılarının tereke üzerindeki tasarruf ve idare yetkilerinin kısıtlanmış olması talebin reddedilmesinin gerekçesi olarak gösterilebilir⁴²². Bu gibi durumlarda mahkeme tarafından mirasçılık belgesine ilişkin talep reddedilir.

Çekişmesiz yargı işi kapsamında verilen belge kesin hüküm niteliğini haiz olmadığı gibi, belgeye yönelik talebin reddine ilişkin karar da maddi anlamda kesin hüküm etkisine sahip değildir. Bu nedenle talebi reddedilen ilgili tekrar mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilir⁴²³. Bununla birlikte mirasçılık belgesi verilmesi işinin görülmesi bir itiraz neticesinde çekişmeli yargının konusu haline gelmişse, artık

⁴²⁰ Bkz. yuk. İkinci Bölüm, III/B/4: Mirasçılarının Tereke Üzerinde Tasarruf ve İdare Yetkisinin Kısıtlanması Durumu.

⁴²¹ Akbıyık, **Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi**, s. 61; Midyat, **a.g.e.**, s. 29; Kurşat, **a.g.e.**, s. 304.

⁴²² Benzer yöndeki örnekler için bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 136-137. Fakat bu örneklerin tamamında hâkim belgeye ilişkin talebi reddetmek zorunda değildir. Kanaatimizce ölüme bağlı tasarrufların açılma sürecinin tamamlanmaması veya ilgili ölüme bağlı tasarrufa ilişkin bir iptal davasının açılması gibi durumlarda, hâkim talebi reddedebileceği gibi bu davaları bekletici mesele de yapabilir.

⁴²³ **A.y.**. Ancak bu durum yargılamanın istenildiği kadar tekrar edilebileceği anlamına gelmez. Zira aynı sebep ve vakıalarla yargılamanın tekrar edilmesi mahkemeler için bir külfettir. Bu durum ilgililerin de menfaatine değildir. Bu nedenle talepte bulunan ilgilinin yeni vakıa ve sebeplere dayanması gerekir. Böyle durumlarda “*ne bis in idem*” yani “*bir defa karara bağlanmış bir işe yeniden bakılması yasağı*” kuralının uygulanması gerektiği yönünde bkz. Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 186-187. Mirasçılık belgesine ilişkin talebin reddedilmesinden sonra aynı ilgili tarafından tekrar belgenin talep edilmesi durumunda, ilgilinin önceki beyanlarıyla bağlı olacağına ilişkin bkz. Lütfü Dalamanlı, **Feraiz Ahkâmı-Miras Hukuku ve Tatbikatı**, İstanbul, 1983, s. 133.

verilecek karar kesin hüküm etkisini haiz olur⁴²⁴. Bu nedenle çekişmeli yargı kapsamında verilen ret kararına karşı ilgilinin aynı konuda tekrardan mahkemeden talepte bulunması mümkün değildir⁴²⁵.

Mahkeme tarafından mirasçılık belgesine ilişkin talebin reddedilmesi halinde, hâkim TMK m. 595/III’te düzenlenen tedbirlerin uygulanmasına veya daha önceden alınmış tedbirlerin devam etmesine hükmedebilir⁴²⁶. Bu bağlamda talebi reddeden hâkim gerekli görürse terekenin yasal mirasçılara teslim edilmesine veya resmen yönetilmesine karar verebilir.

2. Noterden Talep Edilmesi Halinde

NK m. 71/B ve Yön. m. 4 ve 5 hükümlerinde belirtilen durumların mevcut olması durumunda mirasçılık belgesine ilişkin talep noter tarafından reddedilir. İlgili hükümlerin yanı sıra Türkiye Noterler Birliği’nin yayımladığı broşürde de mirasçılık belgesine ilişkin talebin reddedileceği durumlar gösterilir. Söz konusu broşüre göre noterlerin mirasçılık belgesi düzenleyemeyeceği haller şunlardır⁴²⁷: Talepte bulunan ilgili ile mirasbırakan arasındaki soybağının tespit edilememesi, mirasbırakanın vasiyetinin bulunması, mirasbırakanın 04.04.1926 tarihinden önce ölmesi veya 23.11.1990 tarihinden önce ölmesi ve eşinin sağ olması, mirasbırakan kişi ile mirasçılardan birinin aynı tarihte ölmüş olması, mirasbırakanın gaip olması veya evlatlık ilişkisinin bulunması yahut mirasbırakan veya mirasçılardan birisinin vatandaşlıktan çıkarılmış ya da birden çok vatandaşlığa sahip olması.

⁴²⁴ Kuru, **Muhakeme**, Cilt V, s. 5034; Budak, **a.g.e.**, s. 150; Aras, **a.g.e.**, s. 186.

⁴²⁵ Kuşat, **a.g.e.**, s. 317; Erişgin, **a.g.e.**, s. 138. Bununla birlikte pratikte çok mümkün olmasa da mahkeme tarafından talebi reddedilen ilgilinin daha sonra belgeye ilişkin talebini notere yöneltmesi mümkündür. Nitekim noter, belgeyi düzenlemek için kullandığı sistem ile sadece nüfus sicilindeki kayıtlara erişebilir. Buna karşın noterin, sistem üzerinden mirasçılık belgesine ilişkin bir yargılamanın mevcut olup olmadığını tespit edebilme imkânı yoktur. Mirasçılık belgesine ilişkin talebin mahkeme tarafından reddedilip noter tarafından kabul edilmesi ihtimali oldukça zayıf olsa da kanaatimizce noterlerin kullandıkları sistem üzerindeki bu tür boşlukların giderilmesi gereklidir.

⁴²⁶ Erişgin, **a.g.e.**, s. 138.

⁴²⁷ Bkz. (çevrimiçi, <https://portal.tnb.org.tr/Sayfalar/MirascilikHiz.aspx> -E.T. 15.02.2020).

Anılan hallerden birinin mevcut olması durumunda noter mirasçılık belgesine ilişkin talebi reddederek ilgiliye gerekçeyi de içeren bir ret belgesi verir⁴²⁸. Belirtmek gerekir ki burada noterin takdir hakkı oldukça kısıtlıdır. Zira noter mirasçılık belgesini nüfus müdürlüğü ile entegre edilen elektronik sistem üzerinden düzenler. İlgili sistem sayılan bu durumlardan biri mevcut olduğunda mirasçılık belgesi düzenlenmesini engeller. Bu nedenle belgeye ilişkin talebin reddedilmesi için yukarıda açıklanan durumlardan birinin şeklen mevcut olması yeterlidir. Noterin esasa ilişkin bir değerlendirme yaparak sisteme rağmen mirasçılık belgesini düzenlemesi mümkün değildir.

Noter tarafından talebi reddedilen ilgilinin daha sonra talebini mahkemeye veya tekrar notere yöneltmesi mümkündür. Örneğin, nüfus kayıtlarının yeterli olmaması sebebiyle ilgilinin talebi reddedilmiş olabilir. Bu durumda nüfus kayıtlarına ilişkin yanlışlıklar düzeltildikten sonra noter tarafından belge verilebilir. Bunun yanı sıra herhangi bir noter tarafından talebi reddedilen ilgilinin başka bir notere başvurması da mümkündür. Ancak noterler aynı sistem üzerinden belgeyi düzenledikleri için ret sebebi düzeltilmediği sürece, talebin bir noter tarafından reddedilirken başka bir noter tarafından kabul edilmesi ihtimali oldukça düşüktür.

D. Kanun Yolları

Çekişmesiz yargı kararlarının şekli anlamda kesinleşmeleri mümkündür. Herhangi bir çekişmesiz yargı kararının şekli anlamda kesinleşmesi için ilgili karara karşı kanun yolunun kapalı olması, süresi içinde kanun yoluna başvurulmaması veya bundan açıkça feragat edilmesi yahut kanun yoluna başvuru talebinin reddedilmiş

⁴²⁸ Erişgin, **a.g.e.**, s. 139; (çevrimiçi, <https://portal.tnb.org.tr/Sayfalar/MirascilikHiz.aspx> - **E.T. 15.02.2020**). Ancak bu belgenin verilmesi zorunlu değildir. Nitekim ret belgesinin verilmesindeki amaç ilgiliyi sulh mahkemesine yönlendirmektir. Uygulamada belgeyi düzenlemeye engel bir durum söz konusu olduğunda, noterler sözlü olarak durumu açıklayarak mirasçılık belgesinin mahkemeden temin edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

olması gerekir⁴²⁹. Şeklî anlamda kesinlik, ilgili karara karşı artık olağan kanun yollarına başvurulamaması sonucunu doğurur⁴³⁰.

Çekişmesiz yargı işinde verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulabilir (HMK m. 387). HMK m. 387 uyarınca, çekişmesiz yargı işlerinde verilen karara karşı hukukî yararı bulunan ilgililer, kararı öğrenmelerinden itibaren iki hafta içerisinde istinaf yoluna başvurabilirler. Şu halde mahkemenin mirasçılık belgesi verilmesi işine ilişkin kararına karşı, kararın öğrenilmesinden itibaren iki hafta içerisinde istinaf yoluna başvurulması mümkündür.

Mirasçılık belgesi verilmesi işine ilişkin karara karşı başvurulabilecek tek kanun yolu istinaftır. Öyle ki HMK m. 387 uyarınca çekişmesiz yargı kararlarına karşı yalnızca istinaf kanun yoluna başvurulabilir⁴³¹. Bu hususa HMK m. 362/I'de de yer verilmiş ve çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlara karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği düzenlenmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki mirasçılık belgesi verilmesi işine ilişkin karara karşı temyiz yoluna başvurulamayacak olması, bu belgenin çekişmesiz yargı kapsamında düzenlendiği haller ile sınırlı değildir. Zira temyiz edilemeyen kararların düzenlendiği HMK m. 362/I'de özel kanunlar gereğince sulh hukuk mahkemesinin görev alanına giren davalarda verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağı ifade edilmiştir. Şu halde, TMK m. 598 uyarınca mirasçılık belgesi verilmesi bakımından herhangi bir ayırım yapılmaksızın sulh hukuk mahkemesinin görevli olması nedeniyle, çekişmeli yargı sonucunda verilen mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin karara karşı da temyiz yoluna başvurulması mümkün değildir.

Çekişmesiz yargı sonucunda verilen mirasçılık belgesi verilmesi işine ilişkin karara karşı sadece şeklî anlamda ilgililer değil, hukukî yararı olan ilgililerin tamamı

⁴²⁹ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2147.

⁴³⁰ Üstündağ, **Usûl**, s. 693; Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 177; Kuru, **Muhakeme**, Cilt V, s. 4981; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 653; Pekcanitez, Atalay, Özkes, **a.g.e.**, s. 444; Alangoya, Yıldırım, Deren-Yıldırım, **a.g.e.**, s. 554; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2056; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 291; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 555.

⁴³¹ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2141.

istinaf yoluna başvurulabilir⁴³². Bunun tek istisnası ise mirasçılık belgesine ilişkin talebin mahkeme tarafından reddedilmiş olmasıdır. Bu durumda ancak talepte bulunan ilgilinin istinaf yoluna başvurabileceği kabul edilir⁴³³. Söz konusu istisna haricinde hukukî yararı olan ilgililer yargılamaya katılmasalar bile istinaf yoluna başvurulabilirler⁴³⁴. Fakat yargılamaya katılmayan ilgililerin mirasçılık belgesi kararına karşı kanun yoluna başvurmamış olmaları, mirasçılık belgesinin onlar açısından bağlayıcı hale geldiğini göstermez⁴³⁵. Öyle ki bu ilgililer daha sonra belgenin iptali için dava açabilirler⁴³⁶.

İstinaf başvurusunun yapılması, harç ve giderlerin ödenmesi ve istinaf başvurusunun incelenmesi çekişmeli yargıya ilişkin kararlarda olduğu gibi HMK m. 341 vd. hükümlerine göre yapılır. Ancak çekişmeli yargı esas alınarak düzenlenen ilgili hükümlerin çekişmesiz yargı işlerine uygun olarak yorumlanması gerekir⁴³⁷.

⁴³² Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 211; Kuru, **Muhakeme**, Cilt V, s. 4571; Muhammet Özekes, **Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku**, Cilt III, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 2215; Özekes, **Kanun Yolu**, s. 689-690; Budak, **a.g.e.**, s. 133; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2143; Tolga Akkaya, **Medenî Usûl Hukukunda İstinaf**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009, s. 127. *Umar* ise hukukî yararı bulunmasa dahi doğru karar verilmesini sağlamak amacıyla bir kamu görevlisinin de kamusal yararı ileri sürerek çekişmesiz yargı kararına karşı kanun yoluna başvurabileceğini ifade etmektedir. Bkz. Umar, **a.g.e.**, 1129-1130.

⁴³³ Nitekim burada maddî anlamda ilgililerin doğrudan ve kişisel bir menfaati söz konusu değildir (Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 211).

⁴³⁴ Çekişmesiz yargı işinde verilen karara karşı kimlerin istinafa başvurabileceği açıkça düzenlenmemiştir. Bu nedenle, kimin veya kimlerin istinafa başvurabileceği somut olaya göre tespit edilir (Akkaya, **a.g.e.**, s. 128).

⁴³⁵ Budak, **a.g.e.**, s. 135; Budak, **a.g.m.**, s. 182; Aras, **a.g.e.**, s. 232.

⁴³⁶ Karş. Arslan v.d., **a.g.e.**, s. 740; Budak, **a.g.m.**, s. 182.

⁴³⁷ Aras, **a.g.e.**, s. 236.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MİRASÇILIK BELGESİNİN GEÇERSİZLİĞİ VE SONUÇLARI

I. MİRASÇILIK BELGESİNİN GEÇERSİZLİĞİ

A. Genel Olarak

Mahkeme veya noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi, terekede hak sahibi olan mirasçıları ortaya koymakla birlikte her zaman aksi ispat edilebilen bir belgedir¹. Zira belgede yer alan kişilerin mirasçılık sıfatlarının maddî hukuk açısından kesin bir şekilde tespit edildiğinden söz edilemez². Bu bakımdan mirasçılık belgesinin geçersizliği her zaman ileri sürülebilir (TMK m. 598/III).

TMK m. 598/III'te mirasçılık belgesinin geçersizliğinin ileri sürülebileceği, TMK m. 598/IV'te ise ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin dava haklarının saklı olduğu belirtilmiştir³. Ancak ilgili hükümlerde mirasçılık belgesinin geçersizliğinin ne şekilde tespit edileceği düzenlenmemiştir. Bu noktada HMK m. 11/III oldukça önemlidir. Zira mirastan doğan davalarda yetkili mahkemeyi düzenleyen HMK m. 11/III'te mirasçılık belgesinin iptalinden söz edilir. Şu halde TMK m. 598/III uyarınca mirasçılık belgesinin geçersizliğinin ileri sürülebileceği yollardan ilki belgenin iptali davasıdır. Bununla birlikte öğretide, mirasçılık belgesinin değiştirilmesi veya düzeltilmesi yoluyla belgenin geçersizliğinin sağlanabileceğine ilişkin görüşler de vardır⁴. Bu görüşün dayanağı, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'dur. Nitekim HUMK m. 8/II-b,6'da sulh hukuk mahkemesinin mirasçılık belgesinin iptali davasının yanı sıra belgenin değiştirilmesine ilişkin davada da görevli olduğu ifade edilmiştir. İlgili hükümde yer alan belgenin değiştirilmesi davası, öğretide belgenin

¹ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1673, s. 401; Serozan, Engin, **a.g.e.** N. 84, s. 491.

² Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 84, s. 491; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1639, s. 415.

³ TMK m. 598/IV'ün sadece iptal davasını değil miras hukukuna özgü davaların tamamını kapsadığına ilişkin açıklamalarımız için bkz. Birinci Bölüm, dn. 92.

⁴ İmre, **a.g.e.**, s. 508-509; Köprülü, **a.g.e.**, s. 365; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1587, s. 499; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 85, s. 492; Ayan, **a.g.e.**, s. 266; Kocağa, **a.g.m.**, s. 94; Ruhi, **a.g.m.**, s. 17; Kurşat, **a.g.e.**, s. 313.

düzeltilmesi şeklinde yorumlanmıştır⁵. Son olarak öğretide re'sen geri alma yolu ile de mirasçılık belgesinin geçersiz hale getirilebileceği yönünde bir görüş de bulunur⁶. Bu görüşe göre mevzuatımızda re'sen geri alma yoluna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığı gibi bu yolun uygulanmasını engelleyen bir hüküm de yoktur⁷. Bu kapsamda mirasçılık belgesinin geçersizliğini ileri sürebilmek için belgenin iptali veya düzeltilmesi davası ile belgenin re'sen geri alınması yollarından hangilerinin kullanılabileceğinin değerlendirilmesi gerekir⁸.

B. Mirasçılık Belgesinin Re'sen Geri Alınması

Mirasçılık belgesinin re'sen geri alınması Türk ve İsviçre Hukuku'nda düzenlenmeyen bir yoldur⁹. Buna karşın Alman hukukuna göre mirasçılık belgesine ilişkin yanlışlıkların belge verildikten sonra fark edilmesi halinde belgenin iptalinden önce imkân bulunuyorsa belgenin geri alınması söz konusudur¹⁰. Belgenin geri alınması işlemi ilgililerden birinin talebi üzerine veya mahkeme tarafından re'sen gerçekleştirilebilir¹¹.

Geri alma işleminden maksat, belge düzenlenme aşamasındayken fark edilseydi veya mevcut olsaydı verilmeyecek olan mirasçılık belgesinin, aslı ve nüshalarıyla birlikte mahkemeye geri verilmesinin sağlanmasıdır¹². Aslında belgenin geri alınması ve belgenin iptal edilmesi aynı sonuçları doğurur: Her iki durumda da

⁵ Bkz. İmre, **a.g.e.**, s. 508; Köprülü, **a.g.e.**, s. 365; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 327; Kocağa, **a.g.m.**, s. 95. Mirasçılık belgesinin düzeltilmesinden söz etmemekle birlikte, başvurulabilecek yolları mirasçılık belgesine itiraz davaları olarak ifade eden açıklamaları için bkz. Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1645, s. 416.

⁶ Erişgin, **a.g.e.**, s. 158 vd.

⁷ **A.e.**, s. 160.

⁸ Bahsedilen bu yollar, mahkeme tarafından verilen mirasçılık belgesinin geçersizliğini sağlamaya ilişkindir. Noter tarafından verilen mirasçılık belgesine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Üçüncü Bölüm, I/E: Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesine Karşı İtiraz Yolu.

⁹ İsviçre hukukunda açıkça düzenlenmemekle birlikte, ölüme bağlı tasarrufun usûlüne uygun açılmaması ya da sonradan başka bir ölüme bağlı tasarrufun tespit edilmesi gibi hallerde belgenin düzenleyen makam tarafından re'sen geri alınabileceği kabul edilir (Erişgin, **a.g.e.**, s. 159, dn. 79).

¹⁰ Alman Hukukunda açıkça düzenlenen mirasçılık belgesinin geri alınmasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 158-161.

¹¹ Arık, **a.g.m.**, s. 24; Erişgin, **a.g.e.**, s. 159.

¹² Arık, **a.g.m.**, s. 24; Erişgin, **a.g.e.**, s. 159.

mirasçılık belgesi geçersiz hale gelir. Mirasçılık belgesinin aslı ve nüshalarını tamamen ele geçirmenin mümkün olması durumunda re'sen geri alma yoluna gidilirken; mümkün olmadığı takdirde ise mirasçılık belgesinin iptali yoluna gidilmesi gerekir¹³. Bu anlamda mahkeme herhangi bir talebe ihtiyaç duymadan re'sen belgenin geri alınmasına karar verebiliyorken; belgenin iptali için ise hukukî yararı bulunan ilgililerden en az birinin talebi gerekir.

Türk hukukunda mirasçılık belgesinin re'sen geri alınmasına ilişkin herhangi bir düzenleme söz konusu değildir. Ancak *Erişgin*, TMK m. 589/I'in re'sen geri alma yolu bakımından dayanak teşkil edebileceği görüşündedir¹⁴. Yazara göre ilgili hükümde yer alan düzenleme, mahkeme tarafından re'sen mirasçılık belgesinin geri alınmasına imkân tanıyabilir¹⁵. Hatta bazı hallerde belgenin geçersizliğinin sağlanabilmesi için mahkeme tarafından geri alınmasından başka yol yoktur. Örneğin mirasçı atama işlemine karşı bir dava açılması durumunda, bu dava sona ermeden mirasçılık belgesinin verilmesi veya ön mirasçı mirasçılık sıfatını yitirmemesine rağmen art mirasçıya mirasçılık belgesi verilmesi gibi hallerde belgenin mahkeme tarafından re'sen geri alınması gerekir¹⁶. Nitekim bu durumlarda henüz çekişmeli yargıyı gerektirecek bir uyuşmazlık söz konusu değildir. Bu nedenle Yazar, belgenin iptal edilerek yeni bir mirasçılık belgesinin düzenlenmesi değil, mevcut belgenin geri alınması yoluna gidilmesi gerektiği görüşündedir.

Bu yola dair Türk hukukunda herhangi bir düzenlemenin bulunmaması ve öğretide genel olarak böyle bir yolun kabul edilmemesi nedeniyle uygulamada da belgenin re'sen geri alınmasına ilişkin bir örneğe rastlanılmamaktadır. Her ne kadar TMK m. 589/I uyarınca mahkemenin re'sen koruma önlemlerine karar verebilmesi geri alma yolu bakımından dayanak gösterilse de mirasçılık belgesinin diğer koruma önlemlerinden farklı olduğu göz ardı edilmemelidir. Zira diğer koruma önlemlerinden

¹³ Erişgin, **a.g.e.**, s. 157.

¹⁴ İlgili görüş için bkz. **A.e.**, s. 160-161.

¹⁵ TMK m. 589/I: "...sulh hâkimi, istem üzerine veya resen tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine geçmesini sağlamak üzere gerekli olan bütün önlemleri alır".

¹⁶ Örnekler için bkz. **A.y.**

farklı olarak mirasçılık belgesinin verilmesi talep şartına bağlıdır¹⁷. Kanaatimizce bir koruma önleminin verilebilmesi için aranan talep şartı evleviyetle geri alınması için de aranmalıdır. Bu bakımdan re'sen geri alma yolu, talebe bağlı çekişmesiz yargı işlerinden olan mirasçılık belgesi verilmesi işinin niteliğine uygun değildir. Re'sen geri alma yolunun sonuçları bakımından iptal davasından bir farkı olmadığı da göz önüne alınca kanunun öngörmediği bir yolu kabul etmenin kanaatimizce herhangi bir yararı yoktur.

C. Mirasçılık Belgesinin Düzeltilmesi

Mahkeme tarafından düzenlenen mirasçılık belgesini geçersiz kılmaya yönelik diğer bir yol ise mirasçılık belgesinin düzeltilmesidir. Ancak bu yola ilişkin farklı görüşler bulunur. Öğretide çoğunlukla kabul edilen görüşe göre mahkeme tarafından mirasçılık belgesinin düzeltilmesi için bu yönde bir talebin olması gerekir¹⁸. Buna karşın azınlıkta kalan diğer görüşe göre ise çekişmesiz yargı işi kapsamında düzenlenen mirasçılık belgesinin mahkeme tarafından re'sen düzeltilmesi mümkündür¹⁹.

Mirasçılık belgesinin mahkeme tarafından re'sen düzeltililebileceğine ilişkin görüşe göre bu imkân ilgililere yeni bir mirasçılık belgesinin verilmesi gereken hallerde ortaya çıkar²⁰. Örneğin mirasçı atama işleminin söz konusu olduğu bir ölümle bağlı tasarrufun usûlüne uygun açılmamış olması veya mirasçılık belgesi verildikten sonra başka bir ölümle bağlı tasarruf işleminin ortaya çıkması gibi hallerde belgenin mahkeme tarafından düzeltilmesi söz konusu olabilir. Bu görüşe göre talep üzerine mirasçılık belgesinin düzeltilmesi mümkün olduğu gibi mahkemenin re'sen belgeyi

¹⁷ Mirasçılık belgesi ile diğer koruma önlemleri arasındaki farklar için bkz. yuk. Birinci Bölüm, II/A: Koruma Önlemi Olarak Mirasçılık Belgesi.

¹⁸ Bu olanağın mirasçılık belgesinin düzeltilmesi davası yoluyla kullanılabileceğine ilişkin bkz. İmre, **a.g.e.**, s. 508; Köprülü, **a.g.e.**, s. 365; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 327; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1587, s. 499; Kurşat, **a.g.e.**, s. 313; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 95.

¹⁹ Çekişmesiz yargı kararlarının mahkeme tarafından düzeltililebileceğine ilişkin bkz. Ansay, **a.g.e.**, s. 28; İsmet Sungurbey, **Medenî Hukuk Sorunları**, 5. Cilt, İstanbul, 1984, s. 423; Postacıoğlu, **a.g.e.**, s. 29; Özellikle mirasçılık belgesinin mahkeme tarafından re'sen düzeltilmesine ilişkin bkz. Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 190-191; Erişgin, **a.g.e.**, s. 162. vd.

²⁰ Erişgin, **a.g.e.**, s. 162.

düzeltilmesi de imkân dahilindedir²¹. Fakat bu görüşü ileri süren yazarlar, görüşlerini herhangi bir yasal zemine dayandırmamıştır. Zira mahkemenin talep olmadan mirasçılık belgesini düzeltbilmesinin gerekçesi olarak çekişmesiz yargı işlerinin niteliği ile Alman ve İsviçre hukuklarındaki uygulamalar gösterilmiştir²². Türk hukukunda ise bu görüşü destekler nitelikte bir düzenleme yoktur. Kanaatimizce takibi talebe bağlı bir işin mahkeme tarafından re'sen düzeltilebileceğinin yorum yoluyla kabul edilmesi mümkün değildir. Re'sen düzeltmenin bir tür re'sen geri alma olduğu da düşünüldüğünde, re'sen geri almanın kabul edilmemesine ilişkin açıklamalarımız burada da geçerlidir²³. Ayrıca bu görüş doğrultusunda belgenin içeriğinin gerçeği yansıtmamasının yanı sıra belgede yer alan yazım ve hesap yanlışlıklarının da mahkeme tarafından re'sen düzeltilebileceği belirtilmiştir²⁴. Oysa kararda yer alan yazım veya hesap yanlışlıkları maddî hata kapsamında değerlendirildiğinden bu yanlışlıkların giderilmesi hükmün tashihi ile mümkündür (HMK m. 304). İlgili hükme göre: *“Hükümdeki yazı ve hesap hataları ile diğer benzeri açık hatalar, mahkemece resen veya taraflardan birinin talebi üzerine düzeltilebilir”*. Bu hallerde belgenin içeriğine ilişkin bir değişiklik yapılmadığı için belgenin geçersizliği söz konusu değildir. Söz konusu hataların düzeltilmesi ile kararın yanlış uygulanması önlenir²⁵. Bu bağlamda mirasçıların tespiti doğru yapılmakla birlikte isimlerin yazımında bir

²¹ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 190; Erişgin, **a.g.e.**, s. 162. Yargıtay da eski tarihli bir kararında mahkeme tarafından mirasçılık belgesinin değiştirilebileceğine işaret etmiştir. Bkz. *“Nizasız Kaza kararları, şekli bakımından kesinleşmiş olsalar bile maddî hukuk açısından kesin hüküm teşkil etmezler. Bu nedenledir ki, kanuni bir gerçek olarak kabulleri mümkün değildir. Daha sonra, bu kararların gerçeği aykırı ve yanlış olduğunun anlaşılması durumunda, kararı veren mahkemece değiştirilebilecekleri gibi, nihayet tesbit edici nitelikte oldukları cihetle nizalı kaza (çekişmeli yargı) mahkemelerini bağlayıcı güçleri de yoktur...”* Yarg. HGK. 05.12.1990, E. 1990/560, K. 1990/622 (Lexpera, E.T. 14.07.2019). Kuru, mirasçılık belgesinin mahkeme tarafından düzeltilebileceğini kabul etmekle birlikte, belgeye ilişkin talebin mahkeme tarafından reddedilmesi halini istisna tutmuştur. Başka bir ifadeyle yazar, takibi talebe bağlı işlerde talebin reddine ilişkin kararın ancak talep halinde düzeltilebileceğini belirtmektedir. Bkz. Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 191-192.

²² Alman hukukundaki düzenlemeler için bkz. Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 189; İsviçre hukukunda re'sen düzeltmeyi kabul eden görüşler için bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 162, dn. 86.

²³ Re'sen düzeltme ile re'sen geri alma neredeyse aynı niteliktedir. İki seçenek arasındaki tek fark, re'sen düzeltme halinde mahkeme tarafından yeni bir mirasçılık belgesinin verilecek olmasıdır (Erişgin, **a.g.e.**, s. 162).

²⁴ Söz konusu örnekler için bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 163-164.

²⁵ Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 188.

hata yapılması veya miras paylarının tespitinde açık bir hesap hatasının yapılması gibi hallerde bu hataların düzeltilmesi hükmün tashihi yoluyla gerçekleşir²⁶.

Mirasçılık belgesinin düzeltilmesi için bu yönde bir talebin bulunması gerektiğini kabul eden görüş ise daha önce belirttiğimiz üzere HUMK m. 8/II-b, 6' ya dayanır. Belgenin düzeltilmesini talep eden kişi veya kişiler, bu taleplerini yeni bir dava açmak suretiyle ileri sürebilecekleri gibi mevcut davada da belgenin düzeltilmesini talep edebilirler²⁷. Söz konusu talep, mirasçılık belgesi düzenlenirken bilinmeyen yahut gizlenmiş olan bir mirasçının ortaya çıkması gibi belgenin doğru olmadığına ilişkin iddialardan kaynaklanabilir²⁸. İlgili iddiaları yerinde bulan mahkeme belgenin düzeltilmesine karar verir. Ancak bu durumda belgenin düzeltilmesi, esas itibarıyla önceki belgenin iptal edilip yeni bir mirasçılık belgesinin verilmesi anlamına gelir²⁹. Öyle ki önceki belgede tespit edilen mirasçıların gerçeği yansıtmadığını tespit eden mahkeme tarafından, söz konusu belgeyi iptal ettikten sonra tespit edilen mirasçıları esas alarak yeni bir mirasçılık belgesi düzenlenir. Bu bakımdan mirasçılık belgesinin düzeltilmesi davası ile belgenin iptali davası arasında ne yargılama usûlüne ne de verilen kararın sonuçlarına ilişkin herhangi bir fark vardır. HUMK m. 8/II-b, 6'da yer alan mirasçılık belgesinin değiştirilmesi ifadesine 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer verilmemiş olması da bu görüşü destekler niteliktedir. Gerçekten de HMK m. 11/III'te mirasçılık belgesinin iptalinden söz edilirken belgenin düzeltilmesi veya değiştirilmesine ilişkin herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. Bu nedenle talep halinde mahkeme tarafından belgenin düzeltilmesi, aslında belgenin iptal edilip yeni bir mirasçılık belgesi verilmesi olarak değerlendirilmelidir³⁰.

²⁶ Benzer yönde bkz. İyilikli, **a.g.m.**, s. 317.

²⁷ Köprülü, **a.g.e.**, s. 365; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339; Kurşat, **a.g.e.**, s. 315.

²⁸ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 340; Erişgin, **a.g.e.**, s. 166.

²⁹ Erişgin, **a.g.e.**, s. 167.

³⁰ “Yapılan yargılamaya, toplanan delillere ve dosya içeriğine göre, hükme mirasçı eklenmesi içeriğindeki tavzih talebiyle gerekçeli kararın değiştirilmesi mümkün olmadığı ve temyiz talep edenin mirasçılık belgesinin iptalini isteme hakkı bulunduğundan, mahkeme ek kararı ve dayandığı gerekçeler usul ve yasaya uygun olup yerinde olmayan temyiz itirazlarının reddiyle...” Yarg. 14. HD. 03.10.2016, E. 2016/1561, K. 2016/7744 (Lexpera, E.T. 10.03.2020).

D. Mirasçılık Belgesinin İptali Davası

1. Mirasçılık Belgesinin İptali Davasının Niteliği

Mirasçılık belgesinin gerçeği yansıtmadığını iddia eden kimse, bu iddiasını belgenin iptaline ilişkin bir dava açarak ileri sürebilir. Başka bir anlatımla mirasçılık belgesinin geçersizliği, ancak belgenin iptaline ilişkin bir dava ile sağlanabilir. Nitekim öğretide ileri sürülen belgenin re'sen geri alınması veya re'sen düzeltilmesine ilişkin görüşlerin dayandığı yasal bir zemin bulunmadığı gibi bu yollar uygulamada da tercih edilmemektedir. Mirasçılık belgesinin düzeltilmesi davasının ise bir önceki başlıkta açıklandığı üzere belgenin iptali davası kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin karar, tespit edici niteliktedir³¹. Dolayısıyla mirasçılık belgesine ilişkin kararın içerisinde herhangi bir eda hükmü yer almadığı gibi bu belge ile bir hak ihdas edilmesi veya mevcut olan bir hakkın ortadan kaldırılması da söz konusu değildir. Şu halde terekede hak sahibi olan mirasçıların tespit edildiği bu belgenin iptaline ilişkin davada esas olarak talep edilen şey söz konusu tespitlerin geçersiz hale getirilmesi ve mevcut duruma uygun yeni bir mirasçılık belgesi verilmesidir³². Mahkeme bu talebi kabul ettiği takdirde ilgili belgenin geçersizliğini tespit eder ve talep edilmesi halinde yeni bir mirasçılık belgesi düzenler. Mahkeme tarafından belgenin geçersizliğine ilişkin talebin reddedilmesi halinde ise ilgili belgenin doğruluğu tespit edilmiş olur. Bu bağlamda mirasçılık belgesinin verilmesine ilişkin kararda olduğu gibi belgenin iptaline ilişkin kararın da eda hükmü içermesi veya inşaî bir etki doğurması söz konusu değildir³³. Bu nedenle mirasçılık belgesinin iptaline ilişkin dava bir tespit davası niteliğindedir³⁴.

³¹ Mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin kararın hukukî niteliğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. yuk. Birinci Bölüm, II/C/1: Mahkeme Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesi.

³² Erişgin, **a.g.e.**, s. 168. Belirtmek gerekir ki mirasçılık belgesinin iptali davasında yeni bir mirasçılık belgesinin talep edilmesi şart değildir. Başka bir anlatımla bir kimse hukukî yararı bulunması halinde, yeni bir mirasçılık belgesi verilmesini talep etmeksizin de belgenin iptalini talep edebilir (Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2115).

³³ İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1587, s. 500; Kurşat, **a.g.e.**, s. 319; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 101; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 495; Erişgin, **a.g.e.**, s. 168; İyilikli, **a.g.m.**, s. 329.

³⁴ Budak, **a.g.m.**, s. 159; Erişgin, **a.g.e.**, s. 197.

Çekişmesiz yargı işlerinin örnek yoluyla sayıldığı HMK m. 382’de mirasçılık belgesi verilmesi işi yer alırken isabetli olarak belgenin iptaline ilişkin bir ifadeye yer verilmemiştir. Nitekim mirasçılık belgesi verilmesi işi uyuşmazlık yokluğu ölçütünden hareketle çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilir. Belgenin iptaline ilişkin bir davada ise belgenin iptali isteyen davacı ile belgede mirasçı olarak tespit edilen davalılar arasında bir uyuşmazlığın bulunduğu açıktır. Bu bakımdan mirasçılık belgesinin iptaline ilişkin dava çekişmeli yargıya dahildir³⁵. Öyle ki mirasçılık belgesinin iptali talebi ile birlikte yeni bir belge verilmesinin talep edilmesi halinde de bu sonuç değişmez³⁶. Zira mirasçılık belgesinin iptali ile tespit edilen mevcut duruma göre yeni bir mirasçılık belgesi verilmesini, HMK m. 382’de yer alan mirasçılık belgesi verilmesi işinden saymak mümkün değildir³⁷. Dolayısıyla gerek mirasçılık belgesinin iptali gerekse mirasçılık belgesinin iptali ile birlikte yeni bir belgenin verilmesi talebi, çekişmeli yargı kapsamında çözüme kavuşturulan bir dava niteliğindedir.

2. Mirasçılık Belgesinin İptali Davasında Usûl

a. Görevli Mahkeme

Mirasçılık belgesinin iptali davası bakımından görevli mahkemenin düzenlendiği herhangi bir hüküm mevcut değildir. Nitekim TMK m. 598’de mirasçılık belgesinin sulh hukuk mahkemesi tarafından verileceği belirtilmekle beraber belgenin iptali davası bakımından görevli mahkemeye ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 1086 sayılı HUMK m. 8/II-b, 6’da sulh hukuk mahkemesinin mirasçılık belgesinin iptali davalarında görevli olduğu ifade edilmişti. Buna karşın 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda ise sulh hukuk mahkemesinin görevlerinin arasında mirasçılık belgesinin iptali davası sayılmamıştır. Bu nedenle mirasçılık belgesinin iptali davasında hangi mahkemenin görevli olduğuna ilişkin öğretide ve uygulamada farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

³⁵ Berki, **a.g.e.**, s. 354; İmre, **a.g.e.**, s. 508; Oğuzman, **a.g.e.**, s. 282; Kuru, **Nizasız Kaza**, s. 87-88; Kuru, **Muhakeme**, Cilt I, s. 269; Köprülü, **a.g.e.**, s. 365; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 145; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2115; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 354.

³⁶ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2115.

³⁷ **A.y.**

Öğretide bir görüş, mirasçılık belgesinin iptali davasında görevli olan mahkemenin sulh hukuk mahkemesi olduğunu ifade eder³⁸. Bu görüş iptal davasının temelinde yeni bir mirasçılık belgesinin verilmesi talebi olduğu varsayımına dayanır. Bu varsayıma göre mirasçılık belgesi verilmesi işinde görevli olan sulh hukuk mahkemesinin, belgenin iptali davası bakımından da görevli olduğunun kabul edilmesi, bu davanın amacına daha uygundur³⁹. Şu halde mirasçılık belgesinin iptali talebi yeni bir mirasçılık belgesi verilmesi talebini de içerisinde barındırdığından görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir⁴⁰.

Öğretide genel olarak kabul gören diğer görüşe göre ise mirasçılık belgesinin iptali davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir⁴¹. Bu görüşe göre sulh

³⁸ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1587, s. 499; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 290; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1645, s. 416; Özügür, **a.g.e.**, s. 597.

³⁹ İlgili görüş için bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 172.

⁴⁰ 6100 sayılı HMK yürürlüğe girdikten hemen sonra verilen bir Yargıtay kararında da aynı görüş benimsenmiştir. Bkz. "...davanın mirasçılık belgesinin iptali davası olarak nitelendirilmesi, bu tür davalara bakmanın Sulh Hukuk Mahkemelerinin görevine girmesi nedeniyle görevsizlik kararı verilerek dosyanın görevli Sulh Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekirken..." Yarg. 7. HD. 29.12.2011, E. 2011/7812, K. 2011/8489 (Lexpera, E.T. 10.06.2019).

⁴¹ Kuru, **Ders Kitabı**, s. 658; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 70; Umar, **a.g.e.**, s. 1131; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 145; Mine Akkan, **Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku**, Cilt I, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 128; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 183; Kurşat, **a.g.m.**, s. 584; Erişgin, **a.g.e.**, s. 175; İyilikli, **a.g.m.**, s. 357. Yargıtay da kararlarında mirasçılık belgesinin iptali davalarında görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğuna işaret etmektedir: "Öte yandan, 01.10.2011 tarihinden önce yürürlükte bulunan HUMK'nun sulh hukuk mahkemesinin görevini belirleyen 8/II-5. bendi "mirasçılık belgesi verilmesi hakkındaki isteklerle, bu belgenin değiştirilmesi veya iptali davalara..." bakar şeklinde olduğu halde 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren HMK'nin 1. maddesi, "Mahkemelerin görevi, ancak kanunla düzenlenir. Göreve ilişkin kurallar kamu düzenindendir" hükmüne yer verilmiştir. Aynı kanunun 2. maddesinde ise "Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesi" olduğu vurgulanmıştır. 6100 Sayılı HMK'nin 4/1-ç bendinde, "Bu kanun ile diğer kanunların, sulh hukuk mahkemesi veya sulh hukuk hakimini görevlendirdiği davalara sulh hukuk mahkemesi bakar" yine aynı kanunun, görevli mahkeme başlığını taşıyan 383/1. fıkrasında; "çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece sulh hukuk mahkemesi" olduğu açıklanmıştır. Öte yandan genel hüküm niteliğinde bulunan TMK'nin 598/1 maddesinde de veraset belgesinin sulh hukuk mahkemesince verilmesi öngörülmüştür. 6100 Sayılı HMK'nin "çekişmesiz yargı işleri" başlığını taşıyan 382/2-c maddesinin 6. bendine göre mirasçılık belgesi verilmesi sulh hukuk mahkemesinin görev alanına girmekte ve çekişmesiz yargı kapsamında kalmaktadır. Yukarıda açıklandığı gibi HUMK'nun 8/II-5. maddesi uyarınca mirasçılık belgesinin verilmesi, değiştirilmesi veya iptal davaları ile ilgili görev sulh hukuk mahkemesine verildiği halde HMK'nin 382/2-c maddesinin 6. bendine göre sulh hukuk mahkemeleri sadece veraset belgesi verilmesiyle ilgili istekler konusunda görevlidir. Buradan

hukuk mahkemesinin mirasçılık belgesinin iptali davası bakımından görevli olabilmesi için açık bir hükmün bulunması gerekir. Nitekim aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, özel hukuk ilişkilerinden doğan her türlü davalarda görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir (HMK m. 2). Bu bağlamda, 1086 sayılı Kanun'da sulh hukuk mahkemesinin mirasçılık belgesinin iptaline ilişkin davalarda görevli olduğunu belirten hükmün 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na alınmamış olması da bu görüşü destekler niteliktedir⁴². Dolayısıyla malvarlığına ilişkin davalarda genel görevli olan asliye hukuk mahkemesi, aksine bir hüküm bulunmadığı için mirasçılık belgesinin iptali davasında da görevlidir⁴³.

Kanaatimizce mirasçılık belgesinin iptali davasında asliye hukuk mahkemesinin görevli olduğuna ilişkin görüş isabetlidir. Zira HMK m. 2 uyarınca aksine hüküm bulunmadığı sürece malvarlığı ve şahıs varlığına ilişkin davalarda asliye hukuk mahkemesi görevlidir. Mirasçılık belgesinin iptali davasında görevli mahkemeye yönelik özel bir hükmün bulunmadığına şüphe yoktur. Sulh hukuk mahkemesinin görevli olduğuna ilişkin görüşü kabul eden yazarlar ise mülga 1086

hareketle veraset belgesinin değiştirilmesi veya daha önce verilen veraset belgesinin iptali davalarının sulh hukuk mahkemesinde görülemeyeceği sonucuna varılmaktadır. Kaldı ki veraset belgesinin iptali davalarının hasımlı olarak açılması zorunlu bulunduğundan çekişmesiz yargı kapsamından çıkıp çekişmeli yargı mahiyetini aldığı da bir gerçektir. Bu durum karşısında HMK'nin yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden sonra açılan bu dava bakımından HMK'nin 382/2-c maddesinin 6. bendi uyarınca asliye hukuk mahkemesi görevlidir” Yarg. 14. HD. 30.05.2019, E. 2016/11372, K. 2019/4966 (Lexpera, E.T. 09.11.2019); “İptali istenen mirasçılık belgesi için dava hasımlı olarak açılmış ve yargılama sonucunda verilecek kararlar miras paylarının değişmesi sözkonusu olabileceğinden, uyuşmazlık dava tarihinde yürürlükte bulunan 6100 Sayılı HMK'nın sulh hukuk mahkemelerinin görevi başlıklı maddesinde sayılan davalardan olmadığı gibi, 382/II. maddesinde de sayılmayan çekişmeli yargı işi niteliğindedir. Bu durumda, çekişmeli yargı kapsamındaki davanın ... Asliye Hukuk Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir” Yarg. 20. HD. 21.01.2019, E. 2018/6128, K. 2019/314 (Kazancı İçtihat Bankası, E.T. 09.11.2019).

⁴² Tanrıver, **a.g.e.**, s. 145.

⁴³ Kuru, **Ders Kitabı**, s. 658; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 145; Akkan, **Pekcanıtez Usûl**, s. 128; Erişgin, **a.g.e.**, s. 173; İyilikli, **a.g.m.**, s. 327. Buna karşın, olması gereken hukuk bakımından mirasçılık belgesinin iptali ve yeni mirasçılık belgesi verilmesi davalarının sulh hukuk mahkemesinin görev alanına dahil edilmesi yönündeki tavsiyeleri için bkz. Süha Tanrıver, “Sulh Hukuk-Asliye Hukuk Mahkemesi Ayrımının Anlam ve Önemi Üzerine Bazı Düşünceler”, **TBBT**, Cilt: 25, Sayı: 105, Aralık 2013, sa. 35-50, s. 47.

sayılı Kanun'da yer alan bir hükmü gerekçe gösterirler⁴⁴. Bu bakımdan yürürlükte olmayan bir hükümden hareketle kamu düzeninden sayılan bir kuralı yok saymak yerinde değildir. Bununla birlikte mirasçılık belgesinin iptali davasının temelinde yeni bir mirasçılık belgesi verilmesi talebinin olduğu gerekçesi ise sadece bir varsayımdan ibarettir. Öyle ki bir kimse hukukî yararı bulunması halinde, yeni bir mirasçılık belgesi verilmesini talep etmeksizin mevcut belgenin iptalini talep edebilir⁴⁵. Böyle bir varsayımdan hareketle mahkemenin görevine ilişkin bir tespitte bulunmak kanaatimizce güçtür. Sonuç olarak öğretide ve Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere, mevcut hükümler esas alındığında mirasçılık belgesinin iptali davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir.

b. Yetkili Mahkeme

Mirasçılık belgesinin iptali davalarında yetkili mahkeme HMK m. 11/III'te yer alır. İlgili hükme göre mirasçılık belgesi verilmesi işinde olduğu gibi mirasçılık belgesinin iptali davalarında da mirasçıların her birinin oturduğu yer mahkemesi yetkilidir. Bununla birlikte, mirasçıların her birinin oturduğu yer mahkemesine ilişkin kural kesin yetki hali değildir. Başka bir ifadeyle HMK m. 11/III'te yer alan bu kural bir seçimlik yetki halidir⁴⁶. Bu bakımdan mirasçılardan her birinin oturduğu yer mahkemesiyle birlikte, HMK m. 6'da düzenlenen genel yetki kuralı da geçerliliğini sürdürür⁴⁷. Şu halde mirasçılık belgesini iptali davasında yetkili mahkeme,

⁴⁴ Öğretide çoğu yazar, sulh hukuk mahkemesinin görevli olduğuna ilişkin görüşlerinin gerekçesine yer vermemektedir. Kanaatimizce bu durum ilgili yazarların halen HUMK m. 8/II-b, 6'yı esas almalarından kaynaklanır. İlgili yazarlar için bkz. İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1587, s. 499; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1645, s. 416.

⁴⁵ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2115.

⁴⁶ Kuru, **Ders Kitabı**, s. 68; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 144; Pekcanitez, Atalay, Özkes, **a.g.e.**, s. 75; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 239; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 206; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 54.

⁴⁷ Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 183. Buna karşın bir görüşe göre, HMK m. 11/III'te öngörülen seçimlik yetki kuralı, HMK m. 6'ya değil HMK m. 11/I'de yer alan kesin yetki haline ilave olarak getirilen bir kuraldır. Zira kanun koyucunun amacı tereke ile ilgili davaların ölenin son yerleşim yeri mahkemesinde görülmesidir. Bu nedenle söz konusu seçimlik yetki hali, aynı maddenin ilk fıkrasında yer alan ölenin son yerleşim yeri mahkemesine bir alternatif teşkil eder. İlgili görüş için bkz. Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 54; Benzer yönde bkz. Tanrıver, **a.g.e.**, s. 240.

mirasçılardan her birinin oturduğu yer veya davalı tarafın yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesidir.

c. Süre

Mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin talepte olduğu gibi belgenin iptali davası için de herhangi bir hak düşürücü veya zamanaşımı süresi mevcut değildir⁴⁸. Bu nedenle mirasçılık belgesinin geçersizliği her zaman ileri sürülebilir (TMK m. 598/III). Şu hâlde mirasçılık belgesinin iptali davası miras ortaklığı devam ettiği sürece her zaman açılabilir⁴⁹.

d. Davacı Taraf

Mirasçılık belgesinin iptalini hukukî yararı olan herkes talep edebilir⁵⁰. Bu kişi, belgede mirasçı olarak gösterilmekle birlikte payı yanlış gösterilmiş bir kimse olabileceği gibi gerçekte hak sahibi olmasına karşın belgede mirasçı olarak gösterilmemiş bir kimse de olabilir⁵¹. Hatta Yargıtay eski tarihli bir kararı ile mirasçılık belgesini talep eden mirasçının da belgenin iptalini talep edebileceğini

⁴⁸ Buna karşın, atanmış mirasçıların talep ettiği mirasçılık belgesinin iptalinde bazı istisnai durumlar söz konusudur. Mirasçılık belgesinin atanmış mirasçı tarafından talep edilmesi halinde bir aylık itiraz süresi öngörülmüştür (TMK m. 598/II). Bu süre içerisinde itiraz edilmemiş olması daha sonra belgenin iptalinin talep edilemeyeceği anlamına gelmez. Fakat, bu süre içerisinde atanmış mirasçının bu sıfatını açıkça kabul eden kişiler, bu andan sonra belgenin iptalini talep edemezler. Bu kişilerin belgenin iptalini talep edebilmesi, ancak söz konusu kabul beyanında irade sakatlığı bulunduğunu ispat etmeleri durumunda mümkündür (İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1578, s. 498; Erişgin, **a.g.e.**, s. 177).

⁴⁹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 318.

⁵⁰ **A.e.**, s. 317; Erişgin, **a.g.e.**, s. 176; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 104. Aynı yönde: “Mirasçının kendisi yahut diğer mirasçılar tarafından alınmış mirasçılık belgesi bulunsu dahi, her ilgili; mirasçıların belirlenmesinde hata yapılmış olması, payların yanlış gösterilmesi, ölümler nedeniyle paylarda değişiklik olması, infazda hukukî sorunların oluşması, mirasçılık belgesinin verildiği tarihten sonra uzun zaman geçmiş olması benzeri sebeplerle yeni bir mirasçılık belgesi verilmesi istenebilir. Somut olayda; ... 5. Asliye Hukuk Mahkemesi 2013/528 Esas, 2014/1258 Karar ve 27.05.2014 tarihli kararda muris ... 'e ait mirasçılık belgesinin iptaline karar verilmiş ancak yeni bir mirasçılık belgesi verilmemiştir. Davacının mirasçılık belgesi isteminde hukukî yararı bulunmaktadır. Talep doğrultusunda inceleme yapılarak bir karar verilmesi gerekirken davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulması gerekmektedir” Yarg. 14. HD. 29.04.2019, E. 2016/9843, K. 2019/3682 (Lexpera, E.T. 09.11.2019).

⁵¹ Bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 176.

kabul etmiştir⁵². Bu bağlamda, mirasçılık belgesini talep eden mirasçı da hukukî yararı bulunması koşuluyla belgenin iptaline yönelik dava açabilir⁵³.

Bu davayı açabilecek kişiler bakımından kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte öğretide ve Yargıtay kararlarında atanmış mirasçının, yasal mirasçı tarafından talep edilen mirasçılık belgesinin iptalini talep edemeyeceği kabul edilir⁵⁴. Bu görüşe göre yasal mirasçıların talep ettikleri mirasçılık belgesi, mirasçılık sıfatının tespit edilmesinin yanı sıra bu kişiler ile mirasbırakan arasındaki soybağı ilişkisini de gösterir. Atanmış mirasçılık ise söz konusu soybağı ilişkisini ortadan kaldıran bir neden değildir⁵⁵. Bu bakımdan atanmış mirasçıların, yasal mirasçılar tarafından talep edilen belgenin iptalini istemekte hukukî yararları yoktur⁵⁶.

Bu görüş, sadece yasal mirasçıların yer aldığı mirasçılık belgesi için kabul edilebilir niteliktedir. Buna karşın mirasçılık belgesinin verilmesine ilişkin talebin yasal mirasçı tarafından ileri sürülmesi, belgenin içerisinde yalnız yasal mirasçılara yer verileceği anlamına gelmez. Zira mahkeme, belgeye ilişkin talep üzerine re'sen araştırma ilkesi kapsamında tespit edebildiği tüm yasal ve atanmış mirasçılara belgede yer verir. Şu halde bir atanmış mirasçının, mahkeme tarafından tespit edilen

⁵² Söz konusu karar için bkz. “Mirasçılık belgesi verilmesi isteğine ilişkin olarak mahkemelerce yürütülen işlemler sonucu verilen karar tespit edici nitelikte çekişmesiz yargı kararı olduğundan anılan kararın verilmesine ilişkin isteklerde asıl olan ihtilafın yokluğudur. Kararın bu niteliği gereği de olayda HUMK.nun 236. maddesinin uygulama yeri mevcut değildir. O itibarla, miras bırakanından, evvelce hasımsız olarak mirasçılık belgesi almış bulunan davacının, mirasçılık hakkının belirlenmesinin hatalı yapıldığı iddiasına dayanarak, aynı mahkemede, bu belgenin iptali ile yerine, gerçeği uygun bir şekil ve hasım göstermek suretiyle yeni bir mirasçılık belgesinin verilmesi için dava açma hakkının bulunduğu kuşkusuzdur...” Yarg. HGK. 05.12.1990, E. 1990/560, K. 1990/622 (Lexpera, E.T. 23.01.2020).

⁵³ Örneğin, belgede gösterilen miras payının yanlış hesaplandığını ileri sürerek belgenin iptali talep edilebilir (Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1645, s. 416; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 104).

⁵⁴ Kurşat, **a.g.e.**, s. 317, dn. 1134; Erişgin, **a.g.e.**, s. 177. Aynı yöndeki kararlar için bkz. “Somut olayda; davacı atanmış mirasçı olup, atanmış mirasçılar; murisle kan ve soy ilişkisini gösteren mirasçılık belgesinin iptalini isteyemezler. Bu nedenle mahkemece, aktif husumet yokluğundan davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bu sebeple hükmün bozulması gerekmiştir” Yarg. 14. HD. 21.11.2018, E. 2016/3053, K. 2018/8057 (Lexpera, E.T. 12.02.2020); Yarg. 14. HD. 09.01.2018, E. 2017/5755, K. 2018/122 (Lexpera, E.T. 12.02.2020); Yarg. 14. HD. 28.11.2016, E. 2016/4569, K. 2016/9830 (Kazancı İçtihat Bankası, E.T. 11.11.2019); Yarg. 14. HD. 16.12.2015, E. 2015/4310, K. 2015/11673 (Lexpera, E.T. 12.02.2020).

⁵⁵ Erişgin, **a.g.e.**, s. 177.

⁵⁶ **A.y.**

mirasçılarının gerçeği yansıtmadığına ilişkin iddiasını belgenin iptali davası açarak ileri sürmekte hukukî yararı bulunur. Bu gibi örneklerin çoğaltılması mümkündür. Dolayısıyla her durumda atanmış mirasçılarının yasal mirasçılar tarafından talep edilen mirasçılık belgesinin iptalini talep edemeyeceğini ileri sürmek yerinde değildir. Sonuç olarak kanaatimizce mahkeme tarafından sırf davayı açan tarafın atanmış mirasçı olması nedeniyle davanın reddedilmesi gerektiğine ilişkin görüşe katılmak mümkün değildir.

e. Davalı Taraf

Mirasçılık belgesinin iptali davasında belgenin iptalini talep eden kişi veya kişiler ile belgede yer alan mirasçılar arasında bir uyuşmazlık söz konusudur. Bu bakımdan belgenin iptalini talep eden kimse açacağı davada söz konusu uyuşmazlığın diğer tarafında davalı olarak yer alan kişileri de göstermek zorundadır⁵⁷. Fakat mirasçılık belgesinin iptali davasının kime veya kimlere karşı açılacağı konusunda farklı görüşler vardır. Bir görüşe göre mirasçılık belgesinin iptali davası, belgede yer alıp almadığına bakılmaksızın bilinen bütün mirasçılara karşı açılmalıdır⁵⁸. İlgili görüş uyarınca söz konusu dava sonucunda verilen karar belgede yer almayan mirasçılarının miras hakkını da ilgilendireceği için davanın bilinen tüm mirasçılara yöneltilmesi gerekir⁵⁹. Yargıtay da daha önceleri verdiği kararlarda mirasçılık belgesinin iptali davasının bilinen tüm mirasçılara karşı açılması gerektiğini kabul etmekteydi⁶⁰. Öğretide hâkim olan görüşe göre ise mirasçılık belgesinin iptali davasının belgede yer

⁵⁷ Nitekim HMK m. 119/1, b uyarınca davacı ve davalının adı, soyadı ve adresleri dava dilekçesinde yer alması gereken unsurlardandır. Bu bağlamda davacı ve davalı tarafın doğru yazılması, tarafların kim olduğu, taraf ve dava ehliyetine ilişkin incelemelerin yapılması ve sıfatın tespiti açısından önemlidir (Pekcanitez, **Pekcanitez Usûl**, s. 1120).

⁵⁸ Kut, **a.g.m.**, s. 1488; Şener, **Pay**, s. 100; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1645, s. 416.

⁵⁹ Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, s. 416, dn. 115.

⁶⁰ “Daha önce alınan «mirasçılık belgesinin iptali» davasının tüm mirasçılara yöneltilmesi, onların iştirakiyle yargılama yapılması gerekir. Davanın iptali istenen mirasçılık belgesindeki davacıya yöneltilmesiyle yetinilip, eksik hasımla hüküm kurulması doğru bulunmamıştır” Yarg. 2. HD. 02.10.1992, E. 8305, K. 7467 (çevrimiçi, www.e-uyar.com- E.T. 17.03.2020). Aynı yönde bkz. Yarg. 2. HD. 11.03.2003, E. 2100, K. 3322 (Kazancı İçtihat Bankası, E.T. 17.03.2020); Yarg. 2. HD. 03.04.2003, E. 3762, K. 4745 (Kazancı İçtihat Bankası, E.T. 17.03.2020).

alan yasal ve atanmış mirasçılarının tamamına karşı açılması yeterlidir⁶¹. Nitekim belgenin iptali talebi ile aslında belgede yer alan kişilerin mirasçılık sıfatı ve paylarına yönelik bir itiraz söz konusudur⁶². Şu halde söz konusu itiraz belgede yer alan mirasçılarının tamamını ilgilendirdiği için bu dava belgede yer alan kişilerin tamamına karşı açılmalıdır⁶³. Yargıtay da yeni kararlarında istikrarlı bir şekilde, mirasçılık belgesinin iptali davasının belgede yer alan mirasçılara karşı açılması gerektiğine işaret etmektedir⁶⁴. Kanaatimizce de öğretide hâkim olan ve Yargıtay kararlarında da kabul edilen bu görüş isabetlidir. Zira belgede yer almayan bir mirasçı ile belgenin iptalini talep eden kişi arasında herhangi bir uyuşmazlık mevcut değildir. Bu nedenle uyuşmazlığın tarafı olmayan bir kimseye karşı dava açılmasına da gerek yoktur.

Mirasçılık belgesinde tek bir mirasçının yer alması durumunda iptal davası bu kişiye karşı açılır. Belgede birden fazla mirasçının tespit edilmiş olması halinde ise davalı tarafta yer alan bu kişiler arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunur⁶⁵. Buna

⁶¹ İmre, **a.g.e.**, s. 510; Kuru, **Muhakeme**, Cilt I, s. 1002-1003; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339, dn. 18; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1587, s. 499; Kocağa, **a.g.m.**, s. 104; Kurşat, **a.g.e.**, s. 318; Erişgin, **a.g.e.**, s. 178; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 492.

⁶² Kuru, **Muhakeme**, Cilt I, s. 1002.

⁶³ A.y.; Kurşat, **a.g.e.**, s. 318; Erişgin, **a.g.e.**, s. 178. Bu bağlamda mirasçılık belgesinin iptali davasında, yetki belgesi ile belgeyi alan kişi davalı olarak gösterilmemelidir. Zira, belgeyi mirasçılar adına talep eden bu kişinin herhangi bir mirasçılık sıfatı söz konusu değildir. Dolayısıyla belgede yer alan mirasçılar içerisinde bulunmayan birinin, belgenin iptali davasında taraf olması söz konusu değildir. Bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 179.

⁶⁴ “Mirasçılık belgesinin iptali halinde, hukuksal durumlarının etkilenmesi söz konusu olabileceğinden iptali istenilen mirasçılık belgesinde hak sahibi olarak gösterilen kişilerle, davadan önce ölmüş ise bunların tüm mirasçılarının davada taraf olarak gösterilmesi, yine davalılardan herhangi birinin yargılamadan sonra ölmesi halinde de davanın mirasçılarına yönlendirilerek mirasçıları aleyhine sürdürülmesi, hükmün de mirasçı oldukları gösterilerek mirasçılar hakkında verilmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır” Yarg. 14. HD. 02.04.2019, E. 2016/8874, K. 2019/3000 (Lexpera, E.T. 07.03.2020). Aynı yönde bkz. Yarg. 14. HD. 04.03.2019, E. 2016/7578, K. 2019/1897 (Lexpera, E.T. 07.03.2020); Yarg. 14. HD. 19.02.2019, E. 2018/2945, K. 2019/1447 (Lexpera, E.T. 07.03.2020); Yarg. 14. HD. 12.10.2016, E. 2016/1253, K. 2016/8381 (Lexpera, E.T. 07.03.2020); Yarg. 14. HD. 10.12.2015, E. 2015/5212, K. 2015/11358 (Lexpera, E.T. 07.03.2020).

⁶⁵ Nitekim iptal davası sonucunda verilen karar belgede yer alan bütün mirasçıları etkiler niteliktedir. Bu nedenle mirasçılık belgesinin iptali davasının belgede yer alan mirasçılarının tamamına karşı açılması gerekir (Erişgin, **a.g.e.**, s. 178). Ayrıca bkz. “Mirasçılık belgesinin iptali davalarında verilecek hüküm iptali istenilen mirasçılık belgesinde mirasçı olarak gösterilen ve kendilerine mirastan pay verilen kişilerin haklarını etkileyebileceğinden bu tür davalarda iptali istenilen mirasçılık belgesinde kendisine pay verilen mirasçılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmaktadır. Bu olgunun sonucu olarak mirasçılık belgesinin iptali davalarının iptali istenilen

göre iptal davasının belgede yer alan mirasçılarının tamamına karşı yöneltilmemesi halinde, mahkeme tarafından diğer mirasçılarının da davada yer almasını sağlaması için davacıya süre verilir⁶⁶. Verilen bu süre içerisinde belgede yer alan mirasçılarının tamamı davaya dahil edilmezse mahkeme mirasçılık belgesinin iptali davasını dava takip yetkisi eksikliği nedeniyle usûlden reddeder⁶⁷.

f. Yargılama Usûlü

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda iki çeşit yargılama usûlü yer alır. Bunlar yazılı yargılama usûlü ve basit yargılama usûlüdür. HMK 118 ilâ 186 maddeleri arasında ayrıntılı olarak düzenlenen yazılı yargılama usûlünün uygulanması için kanunda açık bir hükmün bulunmasına gerek yoktur⁶⁸. Diğer bir deyişle Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun düzenleme tarzı dikkate alındığında kural olan yazılı yargılama usûlünün uygulanmasıdır⁶⁹. Buna karşın basit yargılama usûlünün hangi dava ve işlerde uygulanacağını tespit etmek için ise HMK m. 316'ya bakılması gerekir. İlgili hükümde basit yargılama usûlüne tabî dava ve işler gösterilir.

Mirasçılık belgesinin verilmesi işinde HMK m. 316 ve HMK m. 385 hükümleri uyarınca basit yargılama usûlü uygulanır⁷⁰. Oysa mirasçılık belgesinin iptali davalarında uygulanacak yargılama usûlüne ilişkin ne Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ne de herhangi bir özel kanunda açık bir hüküm vardır. Kanunda açık bir düzenleme olmayan hallerde yazılı yargılama usûlünün uygulandığı ve bu davalarda

mirasçılık belgesinde kendisine pay verilen tüm mirasçılar hasım gösterilerek açılması gerekir”
Yarg. 7. HD. 05.12.2012, E. 2012/6116, K. 2012, 8885 (Lexpera, E.T. 07.03.2020).

⁶⁶ Pekcanitez, Taş Korkmaz, **Pekcanitez Usûl**, s. 711.

⁶⁷ Karş. **A.e.**, s. 712; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 234.

⁶⁸ Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2090.

⁶⁹ Bkz. Postacıoğlu, **a.g.e.**, s. 373; Üstündağ, **Usûl**, s. 447; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 734; Pekcanitez, Atalay, Özekes, **a.g.e.**, s. 456; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 1100; Atalı, **Pekcanitez Usûl**, s. 2090; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 584.

⁷⁰ HMK m. 316: “Basit yargılama usulü, kanunlarda açıkça belirtilenler dışında, aşağıdaki durumlarda uygulanır:

a) Sulh hukuk mahkemelerinin görevine giren dava ve işler.”

asliye hukuk mahkemelerinin görevli olduğu dikkate alındığında, mirasçılık belgesinin iptali davalarında yazılı yargılama usûlü uygulanır⁷¹.

g. İspat Faaliyeti

Mirasçılık belgesi aksi ispatlanıncaya kadar doğru kabul edilen bir belgedir. Bu bakımdan belgenin iptalini talep eden davacının, bu belgede yer alan hususların doğru olmadığına yönelik iddiasını ispatlaması gerekir⁷².

Davacı, mirasçılık belgesinin iptal edilmesi yönündeki iddialarını kural olarak her türlü delille ispatlayabilir⁷³. Fakat nüfus kayıtlarındaki yanlışlıklar sebebiyle belgenin iptali talep ediliyorsa, öncelikle bu kayıtların düzeltilmesi gerekir⁷⁴. Başka bir ifadeyle mirasçılık belgesinin iptali yönündeki iddiaların her türlü delille ispatlanabilecek olmasının istisnası, nüfus kayıtlarındaki yanlışlıklara dayanılması halidir. Bu durumda ilgili kayıtlar düzeltilmeden, tanık beyanı ile belgenin iptal edilmesi mümkün değildir⁷⁵.

⁷¹ Nitekim asliye hukuk mahkemelerinde aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece yazılı yargılama usûlü uygulanır (Kuru, **Muhakeme**, Cilt II, s. 1569).

⁷² İmre, **a.g.e.**, s. 509; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1673, s. 401; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 339; Öztan, **a.g.e.**, s. 384; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 104; Kurşat, **a.g.e.**, s. 318; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 491. “*TMK’nın 6. maddesinde düzenlendiği gibi, kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguları ispatla yükümlüdür. Yine HMK’nın 190/1 maddesi gereğince ispat yükü kanunda özel bir düzenleme olmadıkça iddia edilen vakaya bağlanan hukukî sonuçtan kendi lehine hak çıkaran taraftadır. Somut olayda davacı vekili, davalının Tahir oğlu H... Ç... mirasçısı olmadığını ileri sürerek Keşen Sulh Hukuk Mahkemesi’nin 21.10.2009 tarihli, 2009/999 Esas, 2009/864 Karar sayılı A.. Ç..’nin Tahir oğlu H.. Ç..’nin mirasçısı olduğuna ilişkin, mirasçılık belgesinin iptalini talep ettiğine göre bu hususu yukarıda değinilen ilkelere göre ispat etmesi gerekir*” Yarg. 14. HD. 23.06.2015, E. 2015/2189, K. 2015/6997 (Lexpera, E.T. 07.03.2020).

⁷³ İmre, **a.g.e.**, s. 509; Köprülü, **a.g.e.**, s. 365; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 340; Kılıçoğlu, **Miras**, s. 288; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 104; Kurşat, **a.g.e.**, s. 319; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 491.

⁷⁴ İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1588, s. 500; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 105; Kurşat, **a.g.e.**, s. 319, dn. 1144. Ayrıca bkz. Demet Özdamar, “5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun, Türk Medeni Kanunu’ndaki İlkeler Işığında Değerlendirilmesi”, **Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan**, C. II, Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, sa. 1599-1675, s. 1650 vd.

⁷⁵ İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1588, s. 500; Kocaağa, **a.g.m.**, s. 105; Kurşat, **a.g.e.**, s. 319, dn. 1144.

h. Kanun Yolu

Mirasçılık belgesinin iptali davasında verilen karara karşı HMK m. 341 vd. hükümleri uyarınca kanun yoluna başvurulması mümkündür⁷⁶. Bu kapsamda istinaf ve temyiz yollarına ilişkin süreler, kararın taraflara tebliğinden itibaren iki haftadır (HMK m. 345, HMK m. 361). Burada mirasçılık belgesinin iptali davası bakımından önem arz eden husus ise kanun yoluna başvurabilecek kişiler noktasındadır. Kanun yoluna kural olarak hukukî yararları olması kaydıyla davanın tarafları başvurabilir⁷⁷. Bununla beraber, zorunlu dava arkadaşlarının kanun yoluna birlikte başvurmaları gerekir⁷⁸. Şu halde, mirasçılık belgesinin iptali davasında zorunlu dava arkadaşı olan davalılar, verilen karara karşı kanun yoluna birlikte başvurmalıdır.

E. Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesine Karşı İtiraz Yolu

1. Noterlik Kanunu m. 71/C'nin Değerlendirilmesi

Mahkemeler tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinin aksine noter tarafından düzenlenen belgenin geçersiz kılınmasına yönelik özel bir hüküm mevcuttur. NK m. 71/C'de noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesine karşı bir başvuru imkânı öngörülmüştür. İlgili hükme göre: *"Noterlerin verdikleri mirasçılık belgesi hakkında, menfaati ihlal edilenler tarafından sulh hukuk mahkemesine itirazda bulunulabilir. Sulh hukuk mahkemesi, itiraz üzerine verdiği kararın bir örneğini ilgili notere ve Türkiye Noterler Birliğine bildirir"*. NK m. 71/C'nin yönetmelikteki karşılığı ise Yön. m. 6'dır. Bu hükme göre: *"Noterlikçe verilen mirasçılık belgesi hakkında, başvuruyu yapan ya da bu belge sebebiyle menfaatinin ihlâl edildiğini iddia edenler tarafından, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre yetkili sulh hukuk mahkemesine itirazda bulunulabilir"*. Söz konusu hükümde

⁷⁶ Bu konuda mirasçılık belgesinin iptali davasına yönelik farklılık arz eden hususlar bulunmadığı için çalışmamızın bu kısmında kanun yollarına ilişkin ayrıntılı açıklamalara yer verilmemiştir.

⁷⁷ Bkz. Kuru, **Ders Kitabı**, s. 480; Postacıoğlu, **a.g.e.**, s. 727-728; Üstündağ, **Usûl**, s. 854; Arslan vd., **a.g.e.**, s. 597; Pekcanitez, Atalay, Özkes, **a.g.e.**, s. 473; Alangoya, Yıldırım, Deren-Yıldırım, **a.g.e.**, s. 465; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 604; Budak, Karaaslan, **a.g.e.**, s. 357.

⁷⁸ Kuru, **Ders Kitabı**, s. 470; Arslan vd., **a.g.e.**, s. 597; Pekcanitez, Atalay, Özkes, **a.g.e.**, s. 472; Özkes, **Pekcanitez Usûl**, s. 2215; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 605.

kanunda yer alan ifadelerin yanı sıra itiraz etme hakkı olan ilgililer ve itirazda yetkili mahkemenin tespitine ilişkin düzenlemeler bulunur. Buna karşın her iki hükümde de ilgili itiraz yolunun niteliği, başvurulana mahkemenin nasıl bir inceleme yapacağı ve ne şekilde karar vereceği gibi hususlara ilişkin herhangi bir düzenleme mevcut değildir⁷⁹.

2. Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesine Karşı İtiraz Yolunun Niteliği

İtiraz yoluna ilişkin süreci doğrudan etkilemesi sebebiyle noter tarafından verilen mirasçılık belgesine karşı öngörülen itiraz yolunun niteliği tespit edilmelidir. Bu kapsamda ilk olarak NK m. 71/C’de yer alan itiraz yolunun mirasçılık belgesinin iptali davası niteliğinde olup olmadığı sorusu cevaplanmalıdır. Yargıtay ve öğretiye göre NK m. 71/C’de yer alan itiraz yolu, çekişmeli yargı kapsamında değerlendirilen mirasçılık belgesinin iptali davası niteliğinde değildir⁸⁰. Bu görüşe göre NK m. 71/C uyarınca itiraz yolu bakımından görevli olan sulh hukuk mahkemesinin, mirasçılık belgesinin iptali ile ilgili maddî hukuka ilişkin çekişmeli bir yargılamayı gerçekleştirmesi mümkün değildir⁸¹. Zira çekişmeli yargı kapsamında yer alması sebebiyle belgenin iptali davalarında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. Öğretide yer alan bir diğer görüş ise ilgili itiraz yolunun aslında mirasçılık belgesinin

⁷⁹ Bu kapsamda kanun koyucunun NK m. 71/C’de yer alan itiraz yolu ile ne amaçladığının açık olmadığı yönündeki eleştirileri için bkz. Kurşat, **a.g.m.**, s. 590; İyilikli, **a.g.m.**, s. 376.

⁸⁰ Kurşat, **a.g.m.**, s. 590; Özkan, **a.g.m.**, s. 48 vd. Ayrıca bkz. “...6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 14. maddesi uyarınca 18.01.1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunun 71. maddesinden sonra gelmek üzere “Diğer İşlemler” başlığı ile üçüncü bölüm olarak eklenen 71/C maddesi olarak “Noterlerin verdikleri mirasçılık belgesi hakkında, menfaati ihlal edilenler tarafından sulh hukuk mahkemesine itirazda bulunulabilir. Sulh hukuk mahkemesi, itiraz üzerinde verdiği kararın bir örneğini ilgili notere ve Türkiye Noterler Birliğine bildirir” hükmü düzenlenmiştir. Somut olayda, davacılar vekilinin 1. Noterliği 19.03.2012 tarih 2145 yevmiye numaralı mirasçılık belgelerinin iptali yönündeki talebi çekişmeli yargıya ilişkin bir husus olmayıp, daha önce noter tarafından verilen mirasçılık belgesine itiraz niteliğindedir. Bu itibarla yerel mahkemece yukarıda belirtilen yasa hükmü gözetilerek anılan istek bakımından davanın ayrılması ve görevsizlik kararı verilmesi gerekirken davanın esasının karara bağlanması, bölge adliye mahkemesince de bu durumun dikkate alınmadan davalının istinaf başvurusunun esastan reddedilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulması gerekmektedir” Yarg. 14. HD. 19.09.2018, E. 2017/6051, K. 2018/5827 (Lexpera, E.T. 19.11.2019).

⁸¹ Kurşat, **a.g.m.**, s. 590.

iptali davasının özel bir şeklinden ibaret olduğu yönündedir⁸². İlgili görüşe göre NK m. 71/C’de yer alan “*menfaati ihlal edilenler*” ifadesinden hareketle itiraz yolunun çekişmeli yargı kapsamında yer aldığı kabul edilmelidir⁸³. Bununla birlikte belgenin iptaline ilişkin davalarda farklı mahkemelerin görevli olmasının nedeni olarak, NK m. 71/C’nin yasalaşma tarihinin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun yürürlük tarihinden önce olması gösterilir⁸⁴. NK m. 71/C yasalaştığında, 6100 sayılı Kanun kabul edilmiş ancak yürürlüğe girmemişti. O zaman yürürlükte olan 1086 sayılı Kanun m. 8/II-b, 6’ya göre ise mirasçılık belgesinin iptali davasında sulh hukuk mahkemeleri görevliydi.

İtiraz yolunun mirasçılık belgesinin iptali davası niteliğinde olduğuna ilişkin görüşün kabulü, belgenin iptali davası için iki farklı mahkemenin görevli olması anlamına gelir. Aynı iş için farklı mahkemelerin görevli kabul edilmesi ise görev kurallarının niteliğine uygun değildir. Ayrıca ilgili yönetmelik hükümlerinde 6100 sayılı Kanun’a yapılan atıflar düşünüldüğünde, NK m. 71/C’nin 1086 sayılı Kanun esas alınarak düzenlenmiş olduğuna ilişkin görüş de isabetli değildir⁸⁵. Bu bakımdan ilgili itiraz yolunu mirasçılık belgesinin iptali davası niteliğinde kabul etmek kanaatimizce mevcut hükümlerle örtüşmez. Bizim de katıldığımız görüşe göre NK m. 71/C ile getirilen düzenleme mirasçılık belgesinin iptali davası değil, noter tarafından verilen belgenin denetimini sağlamaya yönelik özel bir itiraz yoludur⁸⁶.

Söz konusu itiraz yolunun niteliği mahkemenin itiraz neticesinde gerçekleştireceği incelemeyi de doğrudan etkiler. Nitekim Yargıtay 14. Hukuk Dairesi yerleşik içtihatlarında, NK m. 71/C uyarınca belgeye karşı ileri sürülen itiraz talebinin çekişmeli yargı kapsamında değerlendirilemeyeceğini ifade eder⁸⁷. Yargıtaya göre

⁸² Erişgin, **a.g.e.**, s. 170, 173 vd.

⁸³ **A.e.**, s. 174.

⁸⁴ Erişgin, **a.g.e.**, s. 174.

⁸⁵ Bkz. Yön. m. 6: “...12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre yetkili sulh hukuk mahkemesine itirazda bulunulabilir”.

⁸⁶ İlgili görüş doğrultusundaki açıklamaları için bkz. Kurşat, **a.g.m.**, s. 590 vd.

⁸⁷ Bkz. “Somut olayda, davacının Noterliğinin 30.07.2012 tarih, 16752 yevmiye numaralı mirasçılık belgesinin iptali yönündeki talebi çekişmeli yargıya ilişkin bir husus olmayıp, daha önce noter tarafından verilen mirasçılık belgesine itiraz niteliğindedir...” Yarg. 14. HD. 14.05.2019, E. 2016/10103, K. 2019/4351 (Lexpera, E.T. 07.03.2020). Aynı yönde: Yarg. 14. HD. 23.09.2019, E. 2016/15885, K. 2019/5584 (Lexpera, E.T. 23.01.2020); Yarg. 14. HD. 19.09.2018,

itiraz talebi çekişmeli yargıya ilişkin bir husus olsaydı, itiraz bakımından asliye hukuk mahkemesinin görevli olması gerekirdi. Bu bakımdan noterden alınan belgeye ilişkin itiraz yolunda sulh hukuk mahkemesinin görevli olması, itirazın çekişmeli yargı kapsamında yer almadığını gösterir⁸⁸.

Her ne kadar NK m. 71/C’de yer alan düzenlemenin özel bir itiraz yolu olduğu ve mirasçılık belgesinin iptali davası niteliğinde olmadığı kabul edilse de bu itirazın çekişmesiz yargı işi olduğu anlamına gelmez. Nitekim bir işin çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmesi için ya HMK m. 382’de sayılan işlerden biri yahut HMK m. 382/I, a, b, c bentlerinde sayılan hallerden biri mevcut olmalıdır⁸⁹. Oysa ilgili hükmün aksine itiraz yolunda, itiraz yoluna başvuran kimse ile belgede yer alan mirasçılar arasında bir uyuşmazlık söz konusudur. Bu anlamda, itiraz yolunun çekişmesiz yargı işi olarak görülmesini gerektirecek bir gerekçe mevcut değildir. Dolayısıyla, itiraz yolu da mirasçılık belgesinin iptali davası gibi çekişmeli yargı kapsamında görülmelidir⁹⁰.

İtiraz yolu ile mirasçılık belgesinin iptali davası arasındaki fark, yargılamanın çekişmeli olup olmaması değildir. İki yolu birbirinden ayıran asıl farklılık, iptali talep edilen belgeye ilişkin yapılacak inceleme noktasındadır. Buna göre itiraz yolunda

E. 2017/6051, K. 2018/5827 (Lexpera, E.T. 23.01.2020); Yarg. 14. HD. 17.12.2018, E. 2016/4728, K. 2018/9106 (Lexpera, E.T. 23.01.2020); Yarg. 20. HD. 24.01.2017, E. 2016/14200, K. 2017/422 (Lexpera, E.T. 23.01.2020); Yarg. 14. HD. 23.03.2015, E. 2015/3533, K. 2015/3138 (Lexpera, E.T. 23.01.2020). Ayrıca bu yöndeki BAM kararı için bkz. “*Dava, noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinin iptali isteğine ilişkindir... Davacının mirasçılık belgesinin iptali istemi çekişmeli yargıya ilişkin bir husus olmayıp, daha önce noter tarafından verilen mirasçılık belgesine itiraz niteliğindedir*” Samsun BAM 6. HD. 15.02.2019, E. 2019/615, K. 2019/746 (Lexpera, E.T. 07.03.2020).

⁸⁸ Kurşat, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında belgenin iptali davaları bakımından asliye hukuk mahkemesinin görevli olmasının, NK m. 71/C uyarınca sulh hukuk mahkemesine yapılacak olan itirazın çekişmeli yargı kapsamındaki mirasçılık belgesinin iptali davası olarak kabul edilmesini zorlaştırdığı görüşündedir (Kurşat, **a.g.m.**, s. 591, dn. 8). Benzer yönde bkz. Ruhi, Ruhi, **a.g.e.**, s. 70.

⁸⁹ HMK m. 382/I: “Çekişmesiz yargı, hukukun, mahkemelerce, aşağıdaki üç ölçütten birine veya birkaçına göre bu yargıya giren işlere uygulanmasıdır:

a) İlgililer arasında uyuşmazlık olmayan hâller.

b) İlgililerin, ileri sürülebileceği herhangi bir hakkının bulunmadığı hâller.

c) Hâkimin resen harekete geçtiği hâller”.

⁹⁰ Kuru, **Ders Kitabı**, s. 657; Tanrıver, **a.g.e.**, s. 118, dn. 11.

mahkeme sadece noterin mirasçılık belgesi verilmesi işine ilişkin yetkisinin sınırlarını aşıp aşmadığını denetlemeli, belgenin esasına ilişkin uyumsuzlukları incelemekten kaçınmalıdır⁹¹. Şu halde itiraz üzerine mahkeme, Noterlik Kanunu ve yönetmelik hükümlerinde belirtilen, belgenin verilemeyeceği hallerden birinin mevcut olup olmadığına ve noterin mirasçılık sıfatına ilişkin belgeleri doğru değerlendirip değerlendirmediklerine yönelik bir inceleme gerçekleştirir⁹². Buna karşın, belgede yer alan mirasçıların sıfatları, belgede esas alınan ölüme bağlı tasarrufun geçersizliği yahut belgenin düzenlenmesine dayanak teşkil eden bilgi veya belgelerin geçerlilikleri gibi maddî hukuka ilişkin uyumsuzluklar asliye hukuk mahkemesi tarafından mirasçılık belgesinin iptali davasında incelenmelidir⁹³. Zira, 6217 sayılı Kanun ile noterlere belgeyi düzenleme yetkisini veren kanun koyucunun asıl amacı bu hizmetin hızlı ve pratik bir şekilde sağlanmasıdır⁹⁴. Bu anlamda sulh hukuk mahkemelerinin itiraz üzerine sadece noterlerin görevlerine getirilen kısıtlamalar üzerine bir inceleme gerçekleştirmesi, kanun koyucunun amacına daha uygun olur.

Yargıtay, mirasçılık belgesinin noterden alınması halinde, asliye hukuk mahkemesinde açılan iptal davaları bakımından ilgili mahkemenin görevsiz olduğu yönünde karar vermektedir⁹⁵. Başka bir ifadeyle Yargıtay kararlarıyla yerleşen görüş,

⁹¹ Benzer yöndeki görüş için bkz. Kurşat, **a.g.m.**, s. 590-591.

⁹² Kurşat, **a.g.m.**, s. 591; Özkan, **a.g.m.**, s. 49. Bu anlamda kanun koyucunun bu yolu getirmekteki amacı noterlerin mirasçılık belgesi talebine ilişkin yaptığı işlemlerin denetiminin sağlanmasıdır.

⁹³ Benzer yönde bkz. Kurşat, **a.g.m.**, s. 590-591.

⁹⁴ NK m. 71/C değişikliğini öngören 6217 sayılı Kanun'un genel gerekçesine göre, “*Bu Tasarı, devlet hizmetlerinin ve adaletin hızlandırılmasını, süratli, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini sağlamak, mahkemelerin iş yükünü azaltmak ve yargılama faaliyetinde zaman ve emek kaybını önlemek amacıyla hazırlanmıştır*”. Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/1012).

⁹⁵ Yarg. “*1512 Sayılı Noterlik Kanunu'nun 71/C maddesi gereğince noterlerin verdikleri mirasçılık belgesi hakkında, menfaati ihlal edilenler tarafından sulh hukuk mahkemesine itirazda bulunulabilir. Somut olayda davacının talebi çekişmeli yargıya dair bir husus olmayıp, daha önce noter tarafından verilen 13022 numaralı hatalı mirasçılık belgesinin iptali ile sonradan alınan ... yevmiye numaralı belgenin tesciline ilişkindir. Bu durumda, uyumsuzluğun sulh hukuk mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir*” Yarg. 14. HD. 01.11.2016, E. 2016/8481, K. 2016/9883 (Lexpera, E.T. 23.01.2020). Aynı yönde bkz. “*Davacının mirasçılık belgesinin iptali istemi çekişmeli yargıya ilişkin bir husus olmayıp, daha önce noter tarafından verilen mirasçılık belgesine itiraz niteliğindedir. Davacının bu itirazının, mahkemece esasa yönelik karara bağlanması gerekirken, yanılıklı gerekçeyle görevsizlik kararı verilmesi doğru*”

noter tarafından verilen mirasçılık belgelerine karşı başvurulabilecek tek yolun NK m. 71/C’de yer alan itiraz olduğu yönündedir⁹⁶. Yargıtay tarafından kabul edilen bu görüş kanaatimizce isabetli değildir. Nitekim görev kuralları kamu düzenindendir ve ancak kanunla düzenlenebilir (HMK m. 1). Noterden alınan belgelerin denetimi için özel bir denetim yolunu düzenleyen NK m. 71/C’de belgeye ilişkin iptal davası açılmayacağına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle noter tarafından verilen belgeler bakımından da asliye hukuk mahkemesinde iptal davası açılabilmesi kabul edilmelidir⁹⁷.

3. Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesine Karşı İtiraz Yolunda Usûl

a. Görevli Mahkeme

NK m. 71/C uyarınca noter tarafından verilen mirasçılık belgesine karşı yapılan itirazlara bakmakla görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir. İptal davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesi iken; itiraz yolunda sulh hukuk mahkemesinin görevli olması nedeniyle Yargıtay, mahkeme tarafından verilen mirasçılık belgesi ile noter tarafından verilen belgenin çelişkili olması durumunda iki belgenin aynı mahkeme tarafından iptal edilemeyeceğini belirtir⁹⁸. Bu durumda belgelerin iptali için asliye hukuk mahkemesine başvurulduysa mahkeme tarafından

görülmemiş, bu sebeple hükmün bozulması gerekmiştir” Yarg. 14. HD. 17.12.2018, E. 2016/4728, K. 2018/9106 (Lexpera, E.T. 23.01.2020).

⁹⁶ Bu yöndeki Yargıtay kararları için bkz. Üçüncü Bölüm, dn. 87.

⁹⁷ Öğretide de noter tarafından verilen mirasçılık belgeleri için asliye hukuk mahkemesinde belgenin iptaline ilişkin dava açılabilmesi kabul edilir. Bkz. Kurşat, **a.g.m.**, s. 591; Özkan, **a.g.m.**, s. 50.

⁹⁸ “Yerel mahkemece, davanın kabulüne Sulh Hukuk Mahkemesi’nin 2016/138-92 E. K. sayılı ve 1. Noterliği 19.03.2012 tarih 2145 yevmiye numaralı mirasçılık belgelerinin iptaliyle murisin mirasçılarının ve miras paylarının belirlendiği yeni mirasçılık belgesinin verilmesine karar verilmiştir... Somut olayda, davacılar vekilinin 1. Noterliği 19.03.2012 tarih 2145 yevmiye numaralı mirasçılık belgelerinin iptali yönündeki talebi çekişmeli yargıya dair bir husus olmayıp, daha önce noter tarafından verilen mirasçılık belgesine itiraza ilişkindir. Bu itibarla yerel mahkemece yukarıda belirtilen yasa hükmü gözetilerek anılan istek bakımından davanın ayrılması ve görevsizlik kararı verilmesi gerekirken davanın esasının karara bağlanması, bölge adliye mahkemesince de bu durumun dikkate alınmadan davalının istinaf başvurusunun esastan reddedilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulması gerekmiştir” Yarg. 14. HD. 19.09.2018, E. 2017/6051, K. 2018/5827 (Lexpera, E.T. 23.01.2020).

davaların ayrılması ve noter tarafından verilen belge bakımından görevsizlik kararı verilmesi gerektiği ileri sürülür.

Farklı makamlar tarafından düzenlenen mirasçılık belgelerinin iptali bakımından görevli mahkemeye ilişkin genel bir kuralı benimsemek uygun düşmez. Bu noktada kanaatimizce noter tarafından verilen mirasçılık belgesine ilişkin itirazın niteliğine göre karar verilmesi gerekir. Eğer noterden alınan belgenin içeriğine, esasına ilişkin bir muhalefet söz konusuysa, asliye hukuk mahkemesi ilgili uyuşmazlık bakımından görevlidir. Çünkü artık bu başvuru niteliği itibariyle bir iptal davasıdır. Ancak belgeye ilişkin itirazlar NK m. 71/C kapsamında noterin belgeyi düzenleme yetkisine ilişkinse sulh hukuk mahkemesi görevli olacağından Yargıtay tarafından ileri sürülen görüş doğrultusunda hareket edilmelidir.

b. Yetkili Mahkeme

NK m. 71/C’de itiraz yolu bakımından görevli mahkeme gösterilirken yetkiye ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu bağlamda Yön. m. 6 yol göstericidir. İlgili hükme göre itiraz yolu bakımından yetkili mahkeme 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na göre belirlenir. Mirastan doğan davalarda yetkiye ilişkin düzenlemeler ise HMK m. 11’de yer alır. HMK m. 11/III uyarınca, mirasçılık belgesinin iptali ve yeni mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin davalarda mirasçılardan her birinin oturduğu yer mahkemesi yetkilidir. Kanaatimizce ilgili hüküm itiraz yolunda yetkili mahkemenin tespiti açısından da uygulanmaya müsaittir. Her ne kadar itiraz yolu mirasçılık belgesinin iptali davası olarak kabul edilmese de itiraz yolunda da aslında belgenin iptal edilmesine yönelik bir talep söz konusudur. Bu nedenle söz konusu hükmün geniş yorumlanması gerekir. Gerçekten, belgenin iptali davası gibi belgeye ilişkin itiraz taleplerinin de bu madde kapsamında değerlendirilmesi hukuk mantığına uygun olur. Bununla birlikte seçimlik yetki kuralı olan HMK m. 11/III’ün yanı sıra genel yetkili mahkemeleri düzenleyen HMK m. 6 da geçerliliğini sürdürür. Bu kapsamda noter tarafından verilen mirasçılık belgelerine karşı itiraz yolunda,

başvuruda bulunan kimsenin yerleşim yeri veya mirasçılardan her birinin oturduğu yer sulh hukuk mahkemesi yetkilidir⁹⁹.

c. Süre

Mirasçılık belgesinin iptali davasında olduğu gibi noter tarafından verilen belgeye karşı itiraz yoluna başvurmak için de herhangi bir süre sınırlaması yoktur¹⁰⁰. Bu kapsamda miras ortaklığı devam ettiği sürece ilgili belgeye karşı itiraz yoluna başvurulması mümkündür¹⁰¹.

d. Davacı Taraf

İtiraz yolunda davacı, mirasçılık belgesine karşı itirazda bulunan kimsedir. Belgeye karşı itirazda bulunabilecek kişiler ise NK m. 71/C ve Yön. m. 6 hükümlerine göre belirlenir. İlgili hükümler uyarınca belgenin verilmesine ilişkin talepte bulunan veya belge sebebiyle menfaati ihlal edilen kişiler tarafından itirazda bulunulabilir. Söz konusu hükümlerde yer alan “*menfaati ihlal edilen*” ifadesi ile hukukî yarara işaret edilir. Diğer bir deyişle belge sebebiyle hukukî durumu etkilenen veya etkilenmesi olası olan ve bu nedenle belgenin geçersiz hale getirilmesinde hukukî yararı olan kişiler itiraz yoluna başvurabilir.

⁹⁹ Buna karşın NK m. 71/C'nin Noterlik Kanunu'na eklenmesine ilişkin 6217 sayılı Kanun'un 14. maddesinin gerekçesi şu şekildedir: “*Noterlerin düzenledikleri mirasçılık belgeleri hakkında yetki bakımından herhangi bir kısıtlamaya tabi olmaksızın Türkiye'nin herhangi bir yerindeki sulh hukuk mahkemesine itiraz edilebileceği öngörülerek en kolay ve en az masrafla itirazda bulunulabilmesi imkânı sağlanmaktadır*”. NK m. 71/C'de yetkiye ilişkin herhangi bir sınırlama olmadığı gibi ilgili hükmün gerekçesinde de Türkiye'nin her yerindeki sulh hukuk mahkemelerinde itiraz yoluna başvurulabileceği ifade edilir. Bu bağlamda, ilgili kanun hükmünde itiraz bakımından yetkiye ilişkin herhangi bir sınırlama getirilmemişken, yönetmelik hükümleriyle mahkemelerin yetkisinin sınırlandırılması kanaatimizce kanun koyucunun amacıyla çelişmektedir.

¹⁰⁰ Özkan, **a.g.m.**, s. 50.

¹⁰¹ Karş. Kurşat, **a.g.e.**, s. 318. Buna karşın Özkan, itiraz süresinin öğrenme gününden itibaren bir hafta olarak kabul edilmesinin yararlı olacağı görüşündedir. Yazarın bu görüşüne göre, bir haftalık sürede itiraz yoluna başvurulmadığı takdirde mirasçılık belgesinin iptali davası açılmalıdır (Özkan, **a.g.m.**, s. 50).

e. Davalı Taraf

İtiraz yolunda, bu yola başvuran kimse ile belgede mirasçı olarak görünen kişiler arasında bir menfaat çatışması vardır. Bu nedenle itiraz yoluna başvuran kimsenin belgede yer alan mirasçıları davalı taraf olarak göstermesi gerekir¹⁰². Dolayısıyla mirasçılık belgesinin iptali davasında olduğu gibi, itiraz yolunda da belgede yer alan mirasçıların zorunlu dava arkadaşı olarak birlikte davalı tarafta yer alması gerekir¹⁰³.

f. Yargılama Usûlü

HMK m. 316/I-a uyarınca, itiraz yolunda basit yargılama usûlü uygulanır. Ancak bunun yanı sıra itiraz yolunda uygulanacak prosedür bakımından Noterlik Kanunu ve ilgili yönetmelikte dikkat edilmesi gereken düzenlemeler vardır. NK m. 71/C uyarınca sulh hukuk mahkemesi itiraz üzerine verdiği kararın bir örneğini ilgili notere ve Türkiye Noterler Birliğine bildirmelidir. Ayrıca Yön. m. 12/II uyarınca, *“Mirasçılık belgesine itiraz edilmesi halinde mirasçılık belgesi ... ilgili mahkemenin talebi halinde özel dosyasından çıkartılıp mahkemeye doğrudan gönderilir”*. Söz konusu hüküm doğrultusunda, mahkeme ilgili belgenin aslını noterden talep edebilir.

Noterlik Kanunu ve yönetmelik hükümlerinde yer alan hükümler, noterin mirasçılık belgesi verilmesi işine ilişkin yetkisinin sınırlarını ortaya koyan niteliktedir. Şu hâlde itiraz yolunda mahkeme tarafından noterin hukuk kurallarına uyup uymadığının denetlemesi söz konusu olduğu için talepte bulunan kimsenin sadece bu belgenin verilmesi aşamasında hukuka aykırılıklar olduğunu bildirmesi yeterlidir. Bu anlamda talepte bulunan kişi somut bir hukuka aykırılık gösteremese bile hâkimin tüm prosedürün hukuka uygunluğuna ilişkin araştırmasını kendiliğinden yapması gerekir.

¹⁰² Tanrıver, **a.g.e.**, s. 118, dn. 11; İyilikli, **a.g.m.**, s. 375.

¹⁰³ Davalı tarafta yer alan mirasçıların zorunlu dava arkadaşı olmasının sonuçlarına ilişkin açıklamalar daha önce yapıldığı için burada tekrar edilmeyecektir. İlgili açıklamalar için bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, I/D/e: Davalı Taraf.

g. İspat Faaliyeti

Aksi ispat edilinceye kadar doğru kabul edilen bir belge niteliğinde olan mirasçılık belgesine karşı itirazda bulunan davacı ileri sürdüğü iddialarını ispatlamakla yükümlüdür. Bu kapsamda itiraz konusu mirasçılık belgesini veren noter tarafından gerekli prosedüre uyulmadığı veya belgenin verilemeyeceği hallerden birinin mevcut olduğu her türlü delille ispatlanabilir¹⁰⁴.

h. Kanun Yolu

Mirasçılık belgesinin iptali davasından farklı olarak belgeye karşı itiraz yoluna gidilmesi halinde verilen karara karşı sadece istinaf yoluna başvurulabilir. Nitekim HMK m. 362/I-b uyarınca sulh hukuk mahkemesinin görevli olduğu dava ve işler bakımından bölge adliye mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı temyiz yoluna gidilmesi mümkün değildir. Şu halde bölge adliye mahkemesinin bu kapsamda vereceği kararlar kesindir¹⁰⁵.

Sulh hukuk mahkemesi tarafından itiraza ilişkin verilen hükmün taraflara tebliğinden itibaren iki hafta içerisinde istinaf yoluna başvurulması mümkündür. Bu kapsamda, mirasçılık belgesinin iptali davasında olduğu gibi itiraz yolunda da aralarında zorunlu dava arkadaşlığı bulunan davalıların istinaf yoluna birlikte başvurmaları gerekir¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Özkan, **a.g.m.**, s. 49.

¹⁰⁵ Bkz. Tanrıver, **a.g.e.**, s. 118, dn. 11.

¹⁰⁶ Kuru, **Ders Kitabı**, s. 470; Arslan vd., **a.g.e.**, s. 597; Pekcanıtez, Atalay, Özekes, **a.g.e.**, s. 472; Özekes, **Pekcanıtez Usûl**, s. 2215; Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl**, s. 605.

II. MİRASÇILIK BELGESİNİN GEÇERSİZLİĞİNİN SONUÇLARI

A. Mirasçılık Belgesinin Geçersizliğine İlişkin Kararın Niteliği

1. Genel Olarak

Mirasçılık belgesinin iptali davası ve belgeye karşı itiraz yolu çekişmeli yargı kapsamındadır. Bu nedenle söz konusu davalar neticesinde verilen kararlar, mirasçılık belgesi verilmesi işinden farklı olarak kesin hüküm niteliğini haizdir¹⁰⁷.

Mirasçılık belgesinin geçersiz kılınmasına yönelik taleplerin görüldüğü iptal davası ve itiraz yolu neticesinde verilen kararlar yenilik doğurucu bir etkiye yahut bir eda hükmü niteliğine sahip değildir¹⁰⁸. İlgili davalar neticesinde verilen kararlar esasen belgenin geçerli olup olmadığına ilişkin bir tespit hükmü niteliğindedir¹⁰⁹. Bu bakımdan mirasçılık belgesinin iptal edilmesi, ilgili belgeye dayanılarak yapılan işlemlerin kendiliğinden geçersiz hale gelmesi sonucunu doğurmaz. Diğer bir deyişle mirasçılık belgesinin iptaline karar verilmesi durumunda bu belgeye dayanılarak yapılan işlemlerin ayrıca düzeltilmesi gerekir¹¹⁰.

2. Talebin Kabul Edilmesi Halinde

Mirasçılık belgesinin geçersizliğine ilişkin talebin mahkeme tarafından kabul edilmesi halinde mevcut belge iptal edilir ve talep edilmesi durumunda yeni bir mirasçılık belgesi düzenlenir. Düzenlenen yeni mirasçılık belgesi, iptal edilen belgeden daha güçlü bir etkiye sahiptir. Zira bu belge çekişmeli yargı sonucunda

¹⁰⁷ Kuru, **Muhakeme**, Cilt V, s. 5034; Kurşat, **a.g.e.**, s. 317; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 493; Erişgin, **a.g.e.**, s. 197; İyilikli, **a.g.m.**, s. 327. Aynı yönde bkz. “*Hasımlı olarak açılan mirasçılık belgesinin iptaline ilişkin davalar sonucunda verilen hükümler taraflar ve onların alt soyu bakımından kesin hüküm oluşturur... kesinleşmiş mirasçılık belgesinin iptali kararlarının, iptali istenemeyeceği göz önüne alınarak davanın kesin hüküm nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken...*” Yarg. 7. HD. 07.10.2010, E. 2010/2774, K. 2010/5629 (Lexpera, E.T. 14.07.2019).

¹⁰⁸ İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1587, s. 500; Budak, **a.g.m.**, s. 159; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 492, dn. 16; Kurşat, **a.g.e.**, s. 319; Kocağa, **a.g.m.**, s. 105; Erişgin, **a.g.e.**, s. 197.

¹⁰⁹ Budak, **a.g.m.**, s. 159; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 492, dn. 16; Kurşat, **a.g.e.**, s. 319; Erişgin, **a.g.e.**, s. 197.

¹¹⁰ İmre, **a.g.e.**, s. 510; İnan, Ertaş, Albaş, **a.g.e.**, N. 1587, s. 500; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 340; Kurşat, **a.g.e.**, s. 319; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 496; Kocağa, **a.g.m.**, s. 105; Erişgin, **a.g.e.**, s. 199.

düzenlenmiş olduğundan kesin hükmün etkisine sahip bir ilâmdır¹¹¹. Bunun sonucunda kesinleşmiş bir ilâm haline gelen mirasçılık belgesinde gösterilen kişilerin mirasçılık sıfatları kesin olarak tespit edilmiş olur¹¹².

3. Talebin Reddedilmesi Halinde

Mirasçılık belgesine ilişkin talebin reddedilmesi halinde de verilen karar kesin hüküm niteliğini haizdir. Bu bağlamda çekişmesiz yargı işi kapsamında verilmesinden yahut noter tarafından düzenlenmesinden dolayı geçici nitelikte olan mirasçılık belgesi kesin hüküm niteliğini taşıyan bir ilâm haline gelir¹¹³. Dolayısıyla, belgenin geçersizliğine ilişkin talebin reddedilmesi durumunda kural olarak artık taraflar belgenin doğru olmadığına yönelik herhangi bir iddia ileri süremezler¹¹⁴. Ancak belirtmek gerekir ki noterden alınan mirasçılık belgelerine karşı başvurulanan itiraz yolu neticesinde verilen itirazın reddi kararı bakımından bir istisna mevcuttur. Şöyle ki itiraz yolunda sulh hukuk mahkemesi tarafından yalnızca noterin belgeyi düzenlerken gerekli prosedüre uyup uymadığı ve noter tarafından belgenin verilemeyeceği hallerinden birisinin mevcut olup olmadığı incelenir. Bu anlamda mahkemenin itiraza ilişkin talebi reddetmesi halinde sadece incelenen bu hususlar hakkında hüküm verilir. Başka bir anlatımla itiraz yolunda verilen hüküm, noterin belgeyi düzenleme yetkisi olup olmadığı gibi şekli hususlara ilişkindir. Şu halde itirazın reddedilmesi halinde kesin hüküm sebebiyle tekrar belgeye karşı itirazda bulunmak mümkün değildir. Buna karşın itiraz yolunda yargılamanın konusunu oluşturmeyen maddî hukuka ilişkin hususlar sebebiyle, belgenin iptali davasının açılmasında herhangi bir engel yoktur.

¹¹¹ Kurşat, **a.g.e.**, s. 317; Erişgin, **a.g.e.**, s. 198.

¹¹² Belirtmek gerekir ki bu kesinlik ancak yargılamanın tarafları için söz konusudur. Zira bir dava sonucunda verilen hükmün başka bir davada maddî anlamda kesin hüküm teşkil edebilmesi için her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrasının ikinci davadaki talep sonucuyla aynı olması gerekir (Bkz. Atalı, Ermenek, Erdoğan, **Usûl** s. 558). Şu hâlde söz konusu iptal davasının tarafı olmayan ve düzenlenen mirasçılık belgesinde yer almayan bir kimse de daha sonra mirasçılık belgesine ilişkin talebini ileri sürebilir. Bu durumda mahkeme kesin hükmün varlığı gerekçesiyle ilgili talebi reddedemez.

¹¹³ Kurşat, **a.g.e.**, s. 317.

¹¹⁴ **A.y.**; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 493.

B. Mirasçılar Açısından Sonuçları

Mirasçılık belgesinin geçersizliğine ilişkin verilen kararlar ilk olarak mirasçılar arasında sonuç doğurur. Nitekim mirasçılık belgesinin iptali ve yeni bir mirasçılık belgesinin verilmesi halinde artık terekede hak sahibi olan mirasçılar kesin olarak tespit edilir. Bu durumda, iptal edilen mirasçılık belgesine istinaden terekede yer alan şeyler üzerinde fiilî hakimiyet sağlayan kimselerin, yeni duruma göre hareket etmesi gerekir¹¹⁵. Örneğin atanmış mirasçı, tek başına mirasçı olduğunu gösteren belgenin iptal edilmesi üzerine zilyetliğindeki tereke mallarını geri vermelidir¹¹⁶.

Mirasçılık belgesinin iptali ile düzenlenen yeni mirasçılık belgesine uyulması durumunda herhangi bir sorun yoktur. Buna karşın, ilgili karara uyulmaması durumunda ise düzenlenen yeni belgede yer alan gerçek hak sahiplerinin, iptal edilen belgeye dayanarak tereke üzerinde fiilî hakimiyetini sağlayan mirasçı veya mirasçılara karşı miras sebebiyle istihkak davası açması gerekir¹¹⁷. Miras sebebiyle istihkak davası açılması durumunda davacı mirasçı olduğunu kesin hüküm etkisini haiz mirasçılık belgesi sayesinde ispatlama imkânına sahiptir. Dolayısıyla davacı taraf, çekişmeli yargı kapsamında düzenlenen mirasçılık belgesi sayesinde mirasçı olduğuna ilişkin ispat yükünü yerine getirmiş olur¹¹⁸.

Mirasçılar arasında ortaya çıkabilecek sorunlardan bir diğeri ise iptal edilen mirasçılık belgesi uyarınca tapu sicilinde işlem yapılmış olmasıdır. Nitekim gerçekte hak sahibi olmayan mirasçılar adına tapu sicilinde işlem yapılmış olması halinde yolsuz tescil söz konusu olur¹¹⁹. Uygulamada bu duruma özellikle ketmi verese davalarında rastlanılır¹²⁰. Genel bir tanım yapmak gerekirse ketmi verese davası, terekede yer alan taşınmazlar bakımından çekişmeli mirasçılık belgesi alınması ön

¹¹⁵ Erişgin, **a.g.e.**, s. 198.

¹¹⁶ **A.e.**, s. 199.

¹¹⁷ Tahir Çağa, **Türk-İsviçre Hukukuna Göre Mahfuz Hisseli Mirasçılarının Hukukî Vaziyeti**, İstanbul, 1950, s. 29; Erişgin, **a.g.e.**, s. 199.

¹¹⁸ Miras sebebiyle istihkak davasında davacı tarafın ispat yükü hakkında bkz. Umar, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 114; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1841, s. 444; Akbıyık, **İstihkak**, s. 225; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 2009-2014, s. 494.

¹¹⁹ Akbıyık, **a.g.m.**, s. 496; Erişgin, **a.g.e.**, s. 200.

¹²⁰ İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 340, dn. 20; Akbıyık, **a.g.m.**, s. 496; Kocaağa, **a.g.e.**, s. 105, dn. 73.

koşuluna bağlı yolsuz tescilin düzeltilmesi talebi olarak kabul edilir¹²¹. Buna göre ketmi verese davasında düzenlenen yeni mirasçılık belgesinde hak sahibi olarak gözüken mirasçılar tarafından, bu belgeye dayanarak TMK m. 1025 uyarınca yolsuz tescilin düzeltilmesi ve tapu sicilinin gerçeğe uygun hale getirilmesi talep edilebilir¹²².

C. Üçüncü Kişiler Açısından Sonuçları

Mirasçılık belgesinin geçersiz kılınması halinde ilgili belgeye dayanarak işlem yapan üçüncü kişilerin iyiniyetinin korunup korunmayacağı sorunu ortaya çıkar. Mevzuatta bu sorunun cevabına yönelik herhangi bir hüküm mevcut değildir. Öğretide ise geçersiz hale gelen mirasçılık belgesine güvenerek işlem yapan üçüncü kişilerin korunup korunmayacağı noktasında farklı görüşler bulunur.

Öğretide yer alan hâkim görüşe göre iptal edilen mirasçılık belgesine güvenerek işlem yapan üçüncü kişinin bu yöndeki iyiniyeti korunmaz¹²³. Nitekim mirasçılık belgesinin maddî hukuk bakımından gerçeği yansıtmaması ve geçici niteliğe sahip olması, belgeye güvenilerek yapılan işlemlerin korunmasını anlamsız kılar¹²⁴. Ayrıca mirasçılık belgesinin geçersizliğinin her zaman ileri sürülebilmesi (TMK m. 598/III) ve maddî hukuktan kaynaklı dava haklarının saklı tutulması (TMK m. 598/IV) da bu görüşü destekler niteliktedir. Belgenin geçersizliğini sağlamaya

¹²¹ Akbıyık, **a.g.m.**, s. 485. Ketmi verese davası bakımından ön koşulun hasımlı mirasçılık belgesi alınması olduğu yönünde bkz. “*Hemen belirtilmelidir ki, ketmi verese (mirasçılığın gizlenmesi) davalarında uyumsuzluk hasımlı olarak alınacak veraset ilamı ile çözümlenebilecektir. Somut olaya gelince; hem intikale esas alınan veraset ilamı hem de davacıların mirasçılığını gösteren ve karara dayanak alınan ... 1. Sulh Mahkemesi’nin 15.06.2011 gün ve 2011/472 Esas, 2011/533 Karar sayılı veraset ilâmı hasımsız alınmış olup, mirasçılık belgelerinin aksi sabit oluncaya kadar geçerli olduğu gözetilerek bu konudaki uyumsuzluğun hasımlı veraset ilamı alınarak açıklığa kavuşturulması zorunludur*” Yarg. 1. HD. 16.01.2020, E. 2016/16030, K. 2020/231 (Lexpera, E.T. 05.04.2020).

¹²² Akbıyık, **a.g.m.**, s. 496. Karş. Saim Üstündağ, **Tapu Kaydının Tashihi Davası**, İstanbul, 1959, s. 152; Fikret Eren, **Mülkiyet Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s. 217. TMK m. 1025: “*Bir aynı hak yolsuz olarak tescil edilmiş veya bir tescil yolsuz olarak terkin olunmuş ya da değiştirilmiş ise bu yüzden aynı hakkı zedelenen kimse tapu sicilinin düzeltilmesini dava edebilir.*”

¹²³ İmre, **a.g.e.**, s. 507; Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, 591; Çağa, **a.g.e.**, s. 28; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1675, s. 402; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 87, s. 494; Öztan, **a.g.e.**, s. 384; Antalya, Sağlam, **a.g.e.**, N. 1643, s. 415; Kurşat, **a.g.e.**, s. 320 vd.; Erişgin, **a.g.e.**, s. 209.

¹²⁴ Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 86, s. 492; Kurşat, **a.g.e.**, s. 320; Erişgin, **a.g.e.**, s. 202.

yönelik tanınan bu imkânlar, belgenin sağladığı görünüşe en baştan şüpheyile yaklaşılmasını gerektirir¹²⁵. Fakat burada dikkat edilmesi gereken şudur: Üçüncü kişilerin mirasçılık belgesine karşı olan güvenlerinin korunmaması, gerçekleştirilen işlemlerin mutlaka geçersiz olacağı anlamına gelmez. Başka bir ifadeyle iptal edilen belgede yer alan görünüşteki mirasçılar ile üçüncü kişiler arasında gerçekleştirilen işlemlerin genel hükümler çerçevesinde korunması mümkündür¹²⁶. Bu kapsamda belgeye güvenerek yapılan işlemlerde, taşınırılar bakımından emin sıfatıyla zilyetten edinme durumunda (TMK m. 988), taşınmazlarda ise tapu siciline güven ilkesine göre kazanma durumunda (TMK m. 1023) üçüncü kişilerin iyiniyeti korunur¹²⁷. Bu konu hakkında öğretide ileri sürülen diğer görüş ise üçüncü kişinin mirasçılık belgesi ile oluşan hukukî görünüşe güvenmesi nedeniyle ortaya çıkan iyiniyetinin korunması gerektiği yönündedir¹²⁸. Bu görüşe göre yetkili makamlar tarafından verilen mirasçılık belgesi ile içerisinde yer alan kişilerin mirasçı sıfatına sahip olduğuna yönelik yaratılan hukukî görünüş, üçüncü kişiler bakımından mutlak etkiye sahiptir¹²⁹. Ancak Türk hukuku bakımından bu görüşün dayandırılabilceği herhangi bir hüküm mevcut değildir.

¹²⁵ Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1675, s. 402; Erişgin, **a.g.e.**, s. 202.

¹²⁶ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 591; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1675, s. 402; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 340; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 87, s. 493; Öztan, **a.g.e.**, s. 384; Kurşat, **a.g.e.**, s. 321; Erişgin, **a.g.e.**, s. 203.

¹²⁷ Bu durumlarda üçüncü kişinin iyiniyeti mirasçılık belgesinden dolayı değil ilgili hükümler kapsamında korunur. Bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 591; Dural, Öz, **a.g.e.**, N. 1675, s. 402; İmre, Erman, **a.g.e.**, s. 340; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 87, s. 493; Kılıçoğlu, **Miras**, s. 290; Öztan, **a.g.e.**, s. 384; Kurşat, **a.g.e.**, s. 321; Erişgin, **a.g.e.**, s. 203. Fakat belirtmek gerekir ki, üçüncü kişinin taşınır malı, iptal edilen mirasçılık belgesinde mirasçı olarak görünen kişi veya kişilerden edinmesi durumunda, iyiniyetin hangi kapsamda korunacağı tartışmalıdır. Nitekim, TMK m. 988'in uygulanabilmesi için görünüşteki mirasçıların emin sıfatıyla zilyet olması gerekir. Bu durumda, ilgili taşınırın gerçek hak sahibi olan mirasçılar yahut mirasbırakan tarafından görünüşteki mirasçıya teslim edilmesi halinde, bu kimseler emin sıfatıyla zilyet olabilir. Bu ihtimallerin gerçekleşmesi durumunda üçüncü kişinin iyiniyeti bakımından TMK m. 988 uygulanabilir. Aksi hallerde taşınırın gerçek hak sahibinin rızası dışında elinden çıktığı kabul edilmelidir. Bu durumda ise üçüncü kişi taşınır malı sadece iyiniyeti ile kazanamaz; TMK m. 989 uyarınca kazandırıcı zamanaşımı koşullarını da sağlaması gerekir (İlgili tartışmalar için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 588-591).

¹²⁸ Gorbon, **a.g.m.**, s. 5362; Arık, **a.g.m.**, s. 36.

¹²⁹ Gorbon, **a.g.m.**, s. 5363. Bu görüşe ilişkin gerekçeler için bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 204-205.

İleri sürülen bu görüşler üçüncü kişilerin aynî haklarına ilişkindir. Bununla birlikte mirasçılık belgesinin iptalinin, üçüncü kişilerin kişisel hakları bakımından da değerlendirilmesi gerekir. Bu noktada da öğretide farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bir görüşe göre iptal edilen mirasçılık belgesine güvenerek borcunu görünüşteki mirasçıya ödeyen üçüncü kişi iyiniyetli olsa dahi ödeme geçersizdir; gerçek mirasçıya ikinci bir ödeme yapılması gerekir¹³⁰. Zira alacaklı olmayan bir kimseye iyiniyetle ödemede bulunmak, borçluyu borcundan kurtarmadığı için böyle bir durumda borçlu ikinci bir ödemede bulunmak zorunda kalır¹³¹. Aksi görüşe göre ise iptal edilen belgeye güvenerek görünüşteki mirasçıya borcunu ifa eden üçüncü kişi borcundan kurtulur¹³². Bu görüşün temelinde mirasçılık belgesi ile yaratılan hukukî görünüşe güvenin korunması düşüncesi yer alır¹³³.

Bizim de katıldığımız hâkim görüşe göre taşınır ve taşınmazlar bakımından üçüncü kişilerin mirasçılık belgesine olan güvenlerinin korunmasına gerek yoktur¹³⁴. Nitekim genel hükümler çerçevesinde üçüncü kişilerin iyiniyetini koruyan düzenlemeler zaten mevcuttur. Bu anlamda sorun, görünüşte mirasçı olan kişiye iyiniyetle borcunu ifa eden üçüncü kişi bakımından ortaya çıkar. İyiniyete sonuç bağlanması için kanunda açık bir hüküm bulunması gerekir¹³⁵. Fakat mevzuatımızda mirasçılık belgesine güvenerek borcunu ifa eden üçüncü kişinin korunmasına yönelik herhangi bir hüküm mevcut değildir¹³⁶. Üçüncü kişinin borcundan kurtulması gerektiğini ifade eden görüşün dayandığı hukukî görünüşe güven ilkesi de böyle bir kabul için yeterli değildir. Zira hukukî görünüşe güven ilkesinin uygulanabilmesi için ilgili güvenin hukuk düzeni tarafından korunabilir olduğunun kabul edilmesi

¹³⁰ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 591; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 87, s. 494; Erişgin, **a.g.e.**, s. 217-218.

¹³¹ Kocayusufpaşaoğlu, **Miras**, s. 589; Serozan, Engin, **a.g.e.**, N. 87, s. 494; Eren, **Borçlar**, N. 2892, s. 1052; Erişgin, **a.g.e.**, s. 216.

¹³² Gorbun, **a.g.m.**, s. 5362 vd.; Arık, **a.g.m.**, s. 36; Kut, **a.g.m.**, s. 1487.

¹³³ İlgili görüş ile ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. Erişgin, **a.g.e.**, s. 215-217. Mirasçılık belgesine olan güvenin korunmasının, hukukî emniyet prensibinin zorunlu bir sonucu olduğu yönünde bkz. Çağa, **a.g.e.**, s. 45.

¹³⁴ Kurşat, **a.g.e.**, s. 325.

¹³⁵ Halil Akkanat, **Türk Medeni Hukukunda İyiniyetin Korunması**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2010, s. 9.

¹³⁶ Kurşat, **a.g.e.**, s. 324.

gerekir¹³⁷. Türk hukukunda ise mirasçılık belgesine olan güven bir yana, alacaklı sandığı kişiye iyiniyetle ödeme yapan borçlunun iyiniyetinin yahut yaratılan hukukî görünüşe güveninin korunmasına yönelik genel bir kural dahi yoktur¹³⁸. Kanaatimizce mevcut hukuk bakımından görünüşteki mirasçılara ödemede bulunan üçüncü kişinin borcundan kurtulmuş olduğu kabul edilemez. Bu yüzden üçüncü kişi belgenin iptal edilmesi durumunda gerçek hak sahibi olan mirasçılara ikinci bir ödemede bulunma riskiyle karşı karşıyadır¹³⁹.

D. Noterler Açısından Sonuçları

Mirasçılık belgesinin geçersizliği belgeyi düzenleyen noter açısından da birtakım sonuçlara neden olabilir. Öyle ki bir işin yapılmasından veya yapılmamasından doğan zararlardan dolayı noterin hukukî sorumluluğu doğabilir. Bu noktada noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinin gerçeği yansıtmaması halinde noterin hukukî sorumluluğuna gidilip gidilemeyeceği önem teşkil eder. Noter tarafından mirasçılık belgesinin verilmesini öngören hükümlerde bu konuda bir düzenleme mevcut değildir¹⁴⁰. Şu halde gerçeği yansıtmayan bir belge nedeniyle

¹³⁷ Akkanat, *İyiniyet*, s. 14.

¹³⁸ Kocayusufoğlu, *Miras*, s. 589, 591; Serozan, Engin, *a.g.e.*, N. 87, s. 494; Kurşat, *a.g.e.*, s. 324; Erişgin, *a.g.e.*, s. 208.

¹³⁹ Bu durumda banka tarafından görünüşteki mirasçılara mirasbırakanın hesabından ödeme yapılması halinde, banka gerçek hak sahibi olan mirasçılara mükerrer bir ödeme yapmak zorunda kalır. Bkz. Kocayusufoğlu, *Miras*, s. 591; Serozan, Engin, *a.g.e.*, N. 87, s. 494; Kurşat, *a.g.e.*, s. 324. *Kurşat*, mevcut hukuk bakımından görünüşteki mirasçıya ödemede bulunan üçüncü kişinin borcundan kurtulamayacağını kabul etmekle beraber, bu durumu üçüncü kişiler bakımından haksız sonuçlara neden olmasından dolayı eleştirmektedir. Zira, mirasçılık belgesine dayanarak mirasçılar bütün tasarruf, tescil veya alacaklarını tahsil işlemlerini yapabilirken, bu işlemlerin muhatabı olan üçüncü kişilerin risk altında bırakılması isabetli değildir. Bu bağlamda mevcut hukukî düzenlemelerin yeterli olmamasından dolayı bir kanun boşluğu olduğunu kabul etmek gerekir. Bu boşluğun ise TMK m. 1 uyarınca doldurulması gerekir (Kurşat, *a.g.e.*, s. 326-327). Benzer yönde bkz. Kocayusufoğlu, *a.g.e.*, s. 591.

¹⁴⁰ Mirasçılık belgesinin noter tarafından verilmesini öngören hükümlerde, bu belgelerden dolayı ortaya çıkabilecek zararlardan noterlerin ne şekilde sorumlu olacağına yer verilmemesi kanaatimizce isabetli değildir. Öyle ki noterlere tanınan bu yetki alelade bir iş değildir; aynı zamanda mahkemeler tarafından çekişmesiz yargı işi kapsamında verilen bir belgeyi düzenleme yetkisidir. Burada, Avusturya hukukunda yer alan, noterlerin mahkeme komiseri sıfatıyla bazı çekişmesiz yargı işlerinde görev almalarına ilişkin düzenlemeler örnek alınabilir. İlgili düzenlemeler neticesinde noterlerin mahkeme komiseri sıfatıyla yerine getirdikleri çekişmesiz yargı işleri *adli idari faaliyet* olarak nitelendirilmiş ve bu işler bakımından ortaya çıkan

doğan zararlar bakımından noterlerin hukukî sorumluluğunu düzenleyen genel hükümlerin uygulanması gerekir. Bu bakımdan noterin hukukî sorumluluğunun niteliğinin ve özelliklerinin kısaca tespit edilmesi faydalı olur.

Hukukî işlemleri belgelendirme ve bu işlemlere resmiyet kazandırma yetkisi, aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece noterlere aittir (NK m. 60). Noterlerin sahip olduğu bu yetki, normalden daha ağır sorumluluk kurallarına tabi olmalarını gerekli kılar¹⁴¹. Bu kapsamda NK m. 162/I'e göre: “*Stajyer, katip ve katip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler, bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludurlar*”. İlgili hüküm uyarınca, noterler hem bizzat yerine getirdikleri işlemlerden hem de çalışanlarının fiillerinden sorumludurlar.

Noterlerin hukukî sorumluluğunun niteliği öğretide tartışmalıdır¹⁴². Bununla beraber bizimde katıldığımız hâkim görüşe göre noterlerin bizzat yerine getirdiği işlerden ve çalışanlarının işlemlerinden doğan hukukî sorumluluğu kusura dayanmayan haksız fiil sorumluluğudur¹⁴³. Burada belirtmek gerekir ki noter ile

sorumluluklar noktasında hâkimlerin tabî olduğu rejim esas alınmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Murat Atalı, “*Avusturya’da Noterlik Hukuku Alanındaki Gelişmeler ve Noterlerin Bazı Çekişmesiz Yargı İşlerinde Mahkeme Komiseri Sıfatıyla Görev Almaları*”, **Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan**, İstanbul, 2007, sa. 37-45, s. 40 vd.

¹⁴¹ Ersin Erdoğan, “*Noterlerin Hazırlanmasına Katılmış Oldukları Senetler Sebebiyle Zarar Gören Üçüncü Kişilere Karşı Hukukî Sorumluluğu*”, **YBHD**, 2016/1, sa. 255-282, s. 269. Erdoğan, noterlere mirasçılık belgesi düzenleme yetkisi verilmesini, noterlerin hukukî sorumluluğunun ayrıca düzenlenmesini gerektiren yetkilerinden biri olarak göstermiştir. Bkz. **A.y.**

¹⁴² Bir görüşe göre, noter ile iş yaptırın arasında vekalet sözleşmesi bulunduğu için noterlerin hukukî sorumluluğuna ilişkin uyuşmazlık sözleşme ilişkisinden doğar (Bilal Kartal, “*Noterlerin Hukukî Sorumluluğu ve Kusursuz Sorumluluk*”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt: 24, Sayı: 3, 1998, sa. 340-355, s. 349). Bir diğer görüşe göre ise noterlerin hukukî sorumluluğunun niteliği, gerçekleştirdiği işleme göre belirlenmelidir. Buna göre, söz konusu işlem resmî senede dayanıyorsa haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler; aksi hallerde ise özel hukuk sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanmalıdır (Bkz. Özbek, **a.g.e.**, s. 163).

¹⁴³ Engin Doğu, “*Noterlerin Hukukî Sorumluluğu ve Güvence*”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 3, 1979, sa. 579-610, s. 586; Haluk Tandoğan, **Türk Mes’uliyet Hukuku**, İstanbul, 2010, s. 132; Saibe Oktay-Özdemir, “*Yargıtay Uygulaması Işığında Noterlerin Hukukî Sorumluluklarının Dayandığı Esas ve Sorumluluğun Koşulları*”, **Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan**, İstanbul, 2007, sa. 693-714, s. 699; Ömer Ulukapı, “*Yargıtay Kararları Işığında Noterlerin Hukukî Sorumluluğu*”, **SÜHFD**, Cilt: 21, Sayı: 1, 2013, sa. 219-241, s. 215-216; Süha Tanrıver, “*Avrupa Birliği Ülkelerinde Noterlik ve Noterlik Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağının Getirdikleri*”, **Noterlik Hukukuna İlişkin İncelemeler**, Ankara, Adalet, 2011, sa. 41-

çalışanları arasındaki ilişki TBK m. 66 kapsamındaki adam çalıştırma ilişkisidir¹⁴⁴. Ancak TBK m. 66'da öngörülen kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulma imkânı, ilgili hüküm uyarınca noterlere tanınmadığı için özel hüküm niteliğindeki NK m. 162 ile TBK m. 66 uyarınca öngörülen sorumluluğun ağırlaştırıldığı kabul edilir¹⁴⁵.

Bu kapsamda noterlerin hukukî sorumluluğuna gidilebilmesi için gereken bazı şartlar vardır. Bu şartlar, ilgili sorumluluğun niteliği gereği haksız fiilin kusur dışındaki unsurlarıdır¹⁴⁶. Bu unsurlar ise fiil, hukuka aykırılık, zarar ve illiyet bağıdır. Dolayısıyla mirasçılık belgesinin gerçeği yansıtmaması halinde noterin hukukî sorumluluğuna gidilebilmesi için kusursuz haksız fiil sorumluluğuna ilişkin unsurların tamamının bulunması gerekir. Buna göre NK m. 162 uyarınca noterin hukukî

63, s. 61; Süha Tanrıver, “Noterlerin İşlevleri Alanında Yeni Gelişmeler”, **Noterlik Hukukuna İlişkin İncelemeler**, Ankara, Adalet, 2011, sa. 65-79, s. 79; Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 219; Leyla Müjde Kurt, “Noterlerin Hukukî Sorumluluğu”, **GÜHFD**, C. XVIII, S. 2, Y. 2014, sa. 85-116, s. 92; Erdoğan, **a.g.m.**, s. 264, 269. Buna karşın, noterlerin hukukî sorumluluğunun kusura dayanan haksız fiil sorumluluğu olduğuna yönelik görüşü için bkz. Serdar Nart, “Noterlerin Hukukî Sorumluluğu”, **DEÜHFD**, C. 11, Özel Sayı, 2009, sa. 425-452, s. 430; Gökhan Antalya, “1512 sayılı Noterlik Kanuna Göre Noterin, Çalışanının Noterlik Belgeleme İşlem ve Eylemlerinden Sorumluluğu, Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan”, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013, sa. 116-123, s. 116. Aynı yönde bkz. “Noterlik Yasası'nın 162. maddesi gereğince noterler, yaptıkları işlemlerden doğan zararlardan dolayı kusursuz sorumludurlar. Tüm kusursuz sorumluluk hallerinde olduğu üzere, zarar gören davacı, davalı noterin kusurunu kanıtlamak zorunda değildir. Bu bağlamda zarar gören davacı yalnızca zararlar eylem arasındaki uygun illiyet bağına kanıtlamak zorundadır” Yarg. HGK. 09.05.2018, E. 2017/994, K. 2018/1048 (Lexpera, E.T. 07.04.2020).

¹⁴⁴ Doğu, **a.g.m.**, s. 586-587; Ulukapı, **a.g.m.**, s. 216; Kartal, **a.g.m.**, s. 347; Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 220; Kurt, **a.g.m.**, s. 98.

¹⁴⁵ Bu anlamda, noterlerin çalışanlarının yaptıkları işlemlerinden olan sorumluluğu, ağırlaştırılmış olağan bir sebep sorumluluğu olarak kabul edilir (Doğu, **a.g.m.**, s. 589; Ulukapı, **a.g.m.**, s. 221; Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 222; Antalya, **a.g.m.**, s. 117). Bkz. “Noterlik Kanunu'nun 162.maddesinde noterin kendi yaptığı işten ve çalışanının yaptığı işten dolayı sorumluluğu düzenlenmiş ve aynı hukukî rejime tabi kılınmıştır. Bu sorumluluk adam çalıştırmanın sorumluluğuna benzemez. Zira adam çalıştırmanın sorumluluğunda kurtuluş kanıtı getirme imkânı sağlanmış iken, bu sorumlulukta kurtuluş kanıtı getirme imkânı tanınmamıştır. Bu yönü itibariyle ağırlaştırılmış özen yükümlülüğünün ihlâlinden kaynaklanan sorumluluk olduğu sonucuna varılmaktadır. Noter özene ilişkin genel kurtuluş kanıtı getirebilir. Noterlik Kanunu'nun 162.maddesinde kurtuluş kanıtı getirme imkânı tanınmamıştır. Noter gerekli özeni gösterdiğini iddia ederek sorumluluktan kurtulamayacaktır. Ancak gerekli özeni göstermiş olsa bile, zararın doğmasına engel olamayacağını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir. Bu husus nedensellik bağına kesilmesidir. Bunun ispatı da davalı notere aittir” Yarg. 3. HD. 23.01.2019, E. 2017/10171, K. 2019/452 (Lexpera, E.T. 05.04.2020).

¹⁴⁶ Ulukapı, **a.g.m.**, s. 222; Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 222; Kurt, **a.g.m.**, s. 97; Erdoğan, **a.g.m.**, s. 269.

sorumluluğuna gidilebilmesi için noter veya çalışanları tarafından yapma veya yapmama şeklinde bir fiil bulunmalıdır. Örneğin, mirasçılık belgesini talep eden kişinin kimliğinin veya gerçek iradesinin tespitinde gerekli incelemelerin yapılmaması durumunda noterin sorumluluğunu gerektirebilecek bir fiili söz konusudur¹⁴⁷. Ancak tek başına fiilin varlığı yeterli değildir; bu fiil hukuka aykırılık teşkil etmelidir¹⁴⁸. Hukuka aykırılık teşkil eden bu fiil sonucunda ise mutlaka bir zarar doğmuş olmalıdır¹⁴⁹. Bu bağlamda zararın ne zaman doğduğunun tespit edilmesi gerekir. Zira zararın önlenmesi için dava açma imkânı gibi ihtimaller söz konusu olduğu sürece zarar henüz gerçekleşmiş sayılmaz¹⁵⁰. Dava yoluyla zarara yol açan işlemin iptal edilebildiği hâllerde noter ancak dava masraflarından sorumlu tutulabilir¹⁵¹. Öyleyse noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi nedeniyle noterin hukukî sorumluluğuna gidilebilmesi ihtimali oldukça düşüktür. Şöyle ki mirasçılık belgesi nedeniyle menfaati ihlal edilen kişi, süre sınırı olmaksızın her zaman sulh hukuk mahkemesine itirazda bulunabilir (NK m. 71/C). Noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi nedeniyle ortaya çıkabilecek zararların belgenin geçersizliğine ilişkin dava ile önlenmesi imkânı bulunduğu göre, bu hallerde noterin hukukî sorumluluğuna gidilemez. Bu ihtimale göre noter ancak belgenin geçersizliğine ilişkin açılan davanın masraflarından sorumlu tutulabilir. Söz konusu durum, belgenin

¹⁴⁷ Karş. Ulukapı, **a.g.m.**, s. 223; Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 223.

¹⁴⁸ Nitekim, hukuka aykırı olmayan bir fiil nedeniyle sorumluluğun doğması için kanunda açık bir hükmün varlığı gerekir. NK m. 162’de bir işin hiç yapılmaması veya eksik yapılması arandığına göre, noterin hukukî sorumluluğu açısından hukuka aykırılık unsurunun gerektiği açıktır (Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s. 702).

¹⁴⁹ Hukuka aykırı fiilin tespitine ilişkin öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür. Davranışın hukuka aykırılığı görüşüne göre, zararın zarara uğrayan kişiyi koruyan normun ihlali ile gerçekleşmesi gerekir. Sonucun hukuka aykırılığı görüşüne göre ise hukuka aykırı fiil neticesinde mutlak bir hak ihlal edilmiş olmalıdır. Bu kapsamda sonucun hukuka aykırılığına ilişkin görüş kabul edildiğinde noterin hukuka aykırı bir fiilinden söz edilebilmesi için, hukuka aykırı bir şekilde düzenlenen veya düzenlenmeyen belge neticesinde zarar gören kişinin mutlak hakkının ihlal edilmesi gerekir. Hukuka aykırılık ve hukuka aykırı fiile ilişkin detaylı bilgi için bkz. Başak Baysal, **Haksız Fiil Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 84 vd. Noterin veya çalışanlardan birisinin hukuka aykırı fiili sonucunda zararın ortaya çıkması ise hukukî sorumluluk için bulunması gerekli olan illiyet bağı unsurunu ifade eder.

¹⁵⁰ Ulukapı, **a.g.m.**, s. 224; Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 225; Kurt, **a.g.m.**, s. 99. Oktay-Özdemir, zararın ancak aynı hakkın tam olarak kaybı halinde doğmuş olacağını ifade eder (Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s. 703-704).

¹⁵¹ Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s. 704; Ulukapı, **a.g.m.**, s. 225; Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 225; Kurt, **a.g.m.**, s. 99.

geçersizliğine ilişkin davanın reddedilmesi halinde de geçerlidir. Nitekim, bu davanın reddedilmesi aslında belgeyi düzenleyen noterin hukuka aykırı bir fiili olmadığını kanıtlar niteliktedir¹⁵².

Mirasçılık belgesine ilişkin talebin noter tarafından haksız yere reddedilmesi durumunda da noterin hukukî sorumluluğunun doğmayacağı açıktır. Elbette böyle bir durumda noterin hukuka aykırı bir yapmama fiilinden söz etmek mümkündür. Ancak noterin hukuka aykırı fiiline rağmen talebi reddedilen ilgilinin hiç vakit kaybetmeden başka bir noterden yahut mahkemeden belgeyi talep etme imkânı vardır. Böyle bir imkânın mevcut olması ise herhangi bir zararın ortaya çıkmasını engeller niteliktedir. Bu kapsamda mirasçılık belgesi nedeniyle noterin hukukî sorumluluğunun doğduğu tek ihtimal, belge geçersiz hale getirilmeden önce üçüncü kişinin iyiniyetinin korunacağı işlemlerden birinin gerçekleştirilmiş olmasıdır¹⁵³. Daha önce ifade edildiği üzere mirasçılık belgesine olan güveninden dolayı üçüncü kişinin iyiniyetinin korunması söz konusu değildir. Bununla birlikte taşınmazlar bakımından TMK m. 1023, taşınırlarda ise TMK m. 988 uyarınca iyiniyetin korunması mümkündür. Örneğin, terekede yer alan bir taşınmazın gerçek hak sahiplerini göstermeyen mirasçılık belgesinde yer alan kişiler adına tescil edilmesi ve daha sonra üçüncü kişinin tapuda hak sahibi görünen kişilerden bu taşınmazı edinmesi halinde durum böyledir. Üçüncü kişinin iyiniyetinin korunduğu bu durumlarda belge geçersiz hale getirilse bile gerçek hak sahibi olan mirasçının zararı söz konusudur. Bu bağlamda kanaatimizce mirasçılık belgesi bakımından noterin hukukî sorumluluğuna ancak zararın ortaya çıktığı bu hallerde gidilebilir¹⁵⁴.

¹⁵² İtiraz yolunda mahkeme tarafından noterin belgeyi düzenlerken kanunda yer alan prosedüre uyup uymadığı incelenir. Bu bakımdan itirazın reddedilmesi, noterin kanuna aykırı hareket etmediğini gösterir. İtiraz yolunda mahkeme tarafından gerçekleştirilecek incelemeye ilişkin bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, I/E/2: Noter Tarafından Düzenlenen Mirasçılık Belgesine Karşı İtiraz Yolunun Niteliği.

¹⁵³ Daha önce de ifade edildiği üzere noter mirasçılık belgesini elektronik sistem üzerinden düzenler. Noter tarafından belgenin verilemeyeceği hâllerin birçoğunda zaten sistem belgenin düzenlenmesini engellemektedir. Bu nedenle pratikte noterin hukukî sorumluluğunun doğması oldukça güçtür.

¹⁵⁴ *Kurşat*, mirasçılık belgesindeki hatalardan dolayı ortaya çıkan zararlar bakımından devletin sorumluluğuna gidilmesi gerektiği görüşündedir. Buna göre, TMK m. 1007 uyarınca tapu kaydına güven ilkesi doğrultusunda sorumlu tutulan devlet, gerçeği yansıtmayan bir mirasçılık belgesinin

düzenlenmesinden dolayı da sorumlu tutulabilmelidir (Kurşat, **a.g.e.**, s. 327). Kanaatimizce, bu görüş noterler bakımından da kabul edilebilir niteliktedir. Zira, öğretilerde noterlerin hukukî sorumluluğu, TMK m. 1007’de yer alan devletin sorumluluğuna benzetilir (Ulukapı, **a.g.m.**, s. 215; Ulukapı, Atalı, **a.g.e.**, s. 219; Erdoğan, **a.g.m.**, s. 264).

SONUÇ

Mirasçılık belgesi, ilgili kişi veya kişilerin talebi üzerine mahkeme veya noter tarafından verilen ve belgede mirasçı olduğu tespit edilen kişilerin tereke üzerinde tasarruf etmesini sağlayan bir belgedir. Bu anlamda mirasçılık belgesi, tereke üzerinde hak sahibi olan mirasçıları gösteren yegâne ispat aracıdır. Uygulamada sıklıkla başvurulmuş bu kuruma ilişkin hem maddî hukuk hem de medenî usûl hukuku açısından pek çok tartışma söz konusudur. Bu tartışmaların sebebi ise yoğun bir uygulaması olan bu belgeye ilişkin mevzuatta ayrıntılı düzenlemelere yer verilmemesidir.

Bu çalışmada mirasçılık belgesi, medeni usul hukuku boyutuyla ele alınmış, yeri geldikçe maddi hukuka ilişkin değerlendirmelerde de bulunulmuştur. Söz konusu inceleme neticesinde, özellikle yeni bir uygulamaya sahip olan mirasçılık belgesinin noter tarafından verilmesi hususunda ortaya çıkan farklı görüşler ele alınmıştır. Bu kapsamda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Mirasçılık belgesi yerine kullanılan farklı terimler mevcuttur. Öğretide, ilâm teriminin çekişmesiz yargıya yabancı olmasından hareketle, çekişmesiz yargı işi kapsamında düzenlenen mirasçılık belgesi yerine veraset ilâmı teriminin kullanılmasının yerinde olmadığı ifade edilmiştir. Ancak, çekişmesiz yargı işi neticesinde verilen kararlar, çekişmeli yargı kararları gibi, mahkemenin yargı gücünü kullanarak verdiği kararlardır. Bu anlamda, kanaatimizce, mahkeme tarafından verilen nihai kararın suretini ifade eden ilâm teriminin çekişmesiz yargı işine yabancı olduğunu kabul etmek isabetli değildir. Dolayısıyla, öğretide kullanılan diğer terimler gibi veraset ilâmı da mirasçılık belgesi yerine kullanılabilir. Buna karşın, mevzuatta ve uygulamada çoğunlukla mirasçılık belgesi teriminin kullanılması ise kanun koyucunun ilgili madde başlığındaki tercihten kaynaklanır.
2. TMK m. 598’de düzenlenen mirasçılık belgesi Kanun’da “*Koruma Önlemleri*” üst başlığında yer alır. Bu kapsamda, terekede hak sahibi olan mirasçıların bu sıfatlarını ispatlamaya yarayan mirasçılık belgesi, miras hukukuna özgü özel koruma önlemlerinden birisidir.

3. Mirasçılık belgesi ile maddî hukuk açısından yeni bir hak ihdas edilmesi veya mevcut bir hakkın ortadan kaldırılması söz konusu değildir. Bu belge ile zaten mevcut olan tevsik ve tasdik edilir. Bu bakımdan, mahkeme tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi tespit edici nitelikte bir çekişmesiz yargı kararıdır. Çekişmesiz yargı kararı olması nedeniyle mirasçılık belgesinin maddî anlamda kesinleşmesi mümkün değildir. Fakat bu durum, belgenin üçüncü kişilere karşı hiçbir etkisi olmadığı anlamına gelmez. Neticede yargılama makamı tarafından verilen bir mahkeme kararı olan mirasçılık belgesi, bu anlamda herhangi bir resmî belgeden daha fazlasıdır; ilâmdır. Bu bağlamda mirasçılık belgesi, HMK m. 204 anlamında yargılamanın gerçekleştiğine ve belgenin içerisinde yer alan tespitlere ilişkin kesin delil teşkil eder. Bu, özellikle belgenin geçersizliğine yönelik açılan davalar bakımından önemlidir. Nitekim bu davalarda belgenin içerisinde yer alan bilgilerin aksini iddia eden kimse, belgenin iptal edilebilmesi için iddiasını ispatlamakla yükümlüdür.
4. Mirasçılık belgesinin TMK m. 7 anlamında bir adî kanunî karine niteliğinde olduğu yönündeki görüş isabetli değildir. Kanaatimizce mirasçılık belgesi, TMK m. 7 uyarınca değil, çekişmesiz yargı işi kapsamında mahkeme tarafından düzenlenmesi nedeniyle aksi ispat edilinceye kadar doğru kabul edilen bir belgedir.
5. Noterlik Kanunu'nda noter senetleri için öngörülen düzenleme ve onaylama şekillerinin, mirasçılık belgesi verilmesi işinde uygulanamayacağı açıktır. Zira, noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi bir senet niteliğini haiz değildir. Bu bağlamda noterce düzenlenen bu belge, resmî bir makam tarafından düzenlenmesi nedeniyle TMK m. 7 anlamında bir resmî belgedir. Bununla birlikte, TMK m. 7 kapsamında yer alan resmî belgelerin karine teşkil etmediği yönündeki kanaatimiz noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesi için de geçerlidir.
6. TMK m. 598 ve NK m. 71/B uyarınca mahkeme veya noter tarafından mirasçılık belgesinin düzenlenebilmesinin ön şartı, bu yönde bir talebin

bulunmasıdır. Söz konusu talep, herhangi bir üçüncü kişiye değil kanun tarafından yetkilendirilmiş makamlara karşı ileri sürülür. Bu kapsamda mirasçılık belgesine ilişkin talep, medenî usûl hukuku alanına ait bir iştir.

7. Mirasçılık belgesi verilmesi işi talebe bağlı bir çekişmesiz yargı işidir. Dolayısıyla mirasçılık belgesi işine başlanması noktasında tasarruf ilkesi hâkimdir. Bununla birlikte HMK m. 385/II gereğince, çekişmesiz yargı işi olan mirasçılık belgesinin düzenlenmesi aşamasında ise re'sen araştırma ilkesi uygulanır. Fakat çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak re'sen araştırma ilkesinin uygulanacağını öngören ilgili hüküm öğretide eleştirilir. Zira ilgili hüküm esas alındığında, çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak re'sen araştırma ilkesi uygulanırken; kanunda aksine hüküm bulunması hâlinde taraflarca getirilme ilkesi uygulanabilecektir. Ancak Türk hukukunda istisnai olarak taraflarca getirilme ilkesinin uygulanacağını düzenleyen herhangi bir hüküm mevcut değildir. Bu bakımdan olması gereken, çekişmesiz yargı işinin niteliğinin gerektirdiği takdirde re'sen araştırma ilkesinin uygulanması olmalıdır.
8. TMK m. 598 uyarınca, yasal ve atanmış mirasçılar mahkemeden mirasçılık belgesi talep etme yetkisine sahiptir. Her ne kadar ilgili hükmün ikinci fıkrasında mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilecek kişiler arasında vasiyet alacaklısına yer verilmiş olsa da söz konusu belgenin teknik anlamda mirasçılık belgesi olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Zira, vasiyet alacaklısı kendisine belirli bir mal bırakılması sebebiyle kişisel bir talep hakkına sahiptir; terekede hak sahibi olan bir mirasçı değildir. Vasiyet alacaklısının mirasçılık belgesi talep edebileceğini kabul etmek belgenin işlevlerine de uygun değildir. Bu bakımdan TMK m. 598/II uyarınca düzenlenen belge, yalnızca vasiyet alacaklılarının durumunu gösteren bir belge olarak kabul edilmelidir.
9. Mirasçılık belgesini talep edebilmek için mirasçı sıfatını haiz olmak gerekir. Bu nedenle mirasçılık sıfatını kaybeden veya kazanamayan kişilerin mirasçılık belgesine ilişkin talepleri reddedilmelidir. Bu kişilerin, mirasbırakanla

aralarındaki soy bağı ilişkisini göstermek amacıyla belgeyi talep edebileceklerine ilişkin görüş ise isabetsizdir. Nitekim mirasçılık belgesinin asıl işlevi terekede hak sahibi olan mirasçıların tespit edilerek bu kişilerin tereke üzerinde tasarruf edebilmesinin sağlanmasıdır. Başka bir ifadeyle belgenin soy bağı ilişkisini ortaya koymak gibi bir işlevi söz konusu değildir. Ancak bu noktada mirasçılık sıfatını kaybeden kişilerin tekrar bu sıfatı elde etme ihtimalleri olduğu da unutulmamalıdır. Böyle bir durumda mahkeme somut olaya göre karar vermeli, gerekirse mirasçılık sıfatının kaybına yol açan işleme karşı açılan davayı bekletici sorun olarak kabul etmelidir. Bu noktada, mirasçılık belgesinin düzenlenmesinde talepte bulunan ilgilinin hukukî yararı olup olmadığı belirleyici olmalıdır.

10. Noterlerin mirasçılık belgesi düzenleme yetkisi NK m. 71/B ve Mirasçılık Belgesi Verilmesi ve Terk Eden Eşin Ortak Konuta Davet Edilmesi İşlemlerinin Noterler Tarafından Yapılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te yer alan ilgili hükümler ile sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda yargılamayı gerektirecek hallerin bulunması, nüfus kayıtlarının mirasçılık sıfatının tespiti yönünde yeterli olmaması, belgeyi talep eden kişinin yabancı olması veya terekeye ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufun bulunması hallerinde noter tarafından belgenin düzenlenmesi mümkün değildir. Bunun yanı sıra, TMK m. 598 ve Yön. m. 4 uyarınca noterden mirasçılık belgesi temin edilmesi ancak yasal mirasçılar için mümkündür. Diğer bir deyişle, atanmış mirasçılar sadece mahkemeden mirasçılık belgesi talep edebilirler.

11. Mirasçılık belgesi verilmesi işi bakımından görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir. Belgeye ilişkin talepte bir uyumsuzluğun mevcut olması da bu sonucu değiştirmez. Zira, TMK m. 598'de herhangi bir ayrıma yer verilmeksizin görevli mahkemenin sulh hukuk mahkemesi olduğu ifade edilir. Bu bağlamda, mirasçılık belgesinin çekişmeli yargı kapsamında olduğu hallerde dahi sulh hukuk mahkemesinin görevi devam etmektedir.

12. Birden fazla kişinin, mirasçılık belgesi almak için mahkemeye başvurması halinde bu kişiler arasında ihtiyari iş arkadaşlığı bulunur.

- 13.** Kural olarak, davanın ihbarı kurumu çekişmesiz yargı işleri açısından elverişli değildir. Bununla birlikte bazı durumlarda, çekişmesiz yargı işlerinin hukukî durumu etkilenen kişilere bildirilmesi mümkündür. Tam olarak davanın ihbarı kurumunu karşılamasa da buna benzer bir durum TMK m. 598/II’de mevcuttur. Söz konusu hüküm uyarınca, atanmış mirasçıların belgeye ilişkin talepleri mahkeme tarafından ilgililere bildirilir. Bu prosedür, mirasçılık belgesi verilmesi işinin üçüncü kişilere bildirilmesi hususunda elverişli olduğunu gösterir. Şu halde, olması gereken hukuk açısından, davanın ihbarı kurumu olmasa da TMK m. 598/II’de yer alan prosedürün yasal mirasçılar için de işletilmesi suretiyle mirasçılık belgesine ilişkin taleplerin ilgililere bildirilmesi gerekir. Bu sayede ileride ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların ve hak kayıplarının önlenmesi mümkündür.
- 14.** Mirasçılık belgesinin verilmesine ilişkin işin görülmesi sırasında, ilgililerden biri mirasçılar arasında gösterilmediğine veya talepte bulunan ilgilinin mirasçılık sıfatının geçersizliğine yönelik bir itirazda bulunduğu, bu bir aslî müdahale talebi olarak değerlendirilir. Bu şekilde bir aslî müdahale talebi söz konusu olduğunda, bu işin sona ermesi ve belgenin verilmesine ilişkin yeni bir dava açılması gerekir.
- 15.** Mirasçılık belgesine ilişkin talebin kabul edilmesi halinde verilen karar, tespit edici niteliktedir. Buna göre, belgenin içerisinde tespit edilen mirasçılarının tereke üzerinde tasarruf edilebilmesi için gerekli olan tüm bilgiler yer almalıdır. Belgeye ilişkin talebin reddedilmesi durumunda ise herhangi bir kesin hüküm söz konusu olmadığından, tekrar mahkemeden veya noterden belgenin talep edilmesi mümkündür.
- 16.** Noter, mirasçılık belgesini nüfus müdürlüğü ile entegre edilen elektronik sistem üzerinden düzenler. Bu anlamda belgeye ilişkin talebin kabulü veya reddi noktasında noterin takdir hakkı oldukça kısıtlıdır. Zira, noterin belgeyi veremeyeceği hallerden biri mevcut olduğunda sistem belgenin düzenlenmesini engeller. Şu halde noterin esasa ilişkin bir değerlendirme yaparak sisteme rağmen mirasçılık belgesini vermesi mümkün değildir.

17. TMK m. 598/III uyarınca, belgenin geçersizliğinin tespiti, mirasçılık belgesinin iptali davası ile mümkündür. Mirasçılık belgesinin iptali davasında görevli mahkemeye yönelik özel bir hüküm bulunmadığı için HMK m. 2 uyarınca belgenin iptali davaları bakımından asliye hukuk mahkemeleri görevlidir.
18. Mirasçılık belgesinin iptali davasının, belgede yer alan yasal ve atanmış mirasçıların tamamına karşı açılması gerekir. Belgede birden fazla mirasçının yer alması durumunda, bu kişiler arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunur.
19. Noter tarafından verilen mirasçılık belgesine karşı itiraz yolu, mirasçılık belgesinin iptali davası niteliğinde değildir. NK m. 71/C’de yer alan düzenleme, noter tarafından verilen belgenin denetimi sağlamaya yönelik özel bir itiraz yoludur. Ancak bu durum itiraz yolunun çekişmesiz yargı işi kapsamında görülmesi için yeterli bir gerekçe değildir. Zira belgeye itiraz eden kişi ile belgede yer alan mirasçılar arasında bir uyuşmazlık bulunduğu açıktır. Bu nedenle söz konusu itiraz, çekişmeli yargı kapsamında görülmelidir.
20. Mirasçılık belgesinin iptali davası ile belgeye karşı itiraz yolu arasındaki asıl fark, mahkeme tarafından gerçekleştirilen inceleme noktasındadır. Bu kapsamda itiraz yolunda genel olarak noterin uyması gereken prosedüre ilişkin incelemeler yapılmalı; iptal davasında ise maddî hukuka ilişkin iddialar dikkate alınmalıdır.
21. Noterlere mirasçılık belgesi düzenleme yetkisi veren hükümlerin yetersiz kaldığı bir diğer durum itiraz yoludur. Zira tek bir hüküm ile düzenlenen bu yolun niteliği veya itirazın incelenmesi usûlüne ilişkin hiçbir açıklamaya yer verilmemiştir. Özellikle mevcut hükümlere göre mirasçılık belgesinin iptali davasında asliye hukuk mahkemeleri görevliyken, NK m. 71/C uyarınca itiraz yolunda sulh hukuk mahkemelerinin görevlendirilmesi birçok tartışmaya yol açmıştır. Kanaatimizce, bu tartışmalar nedeniyle oluşan farklı uygulamaların ortadan kaldırılması ve ilgili değişikliklerle amaçlandığı gibi belgenin verilmesi işinde hız ve pratikliğin sağlanabilmesi adına noter tarafından mirasçılık belgesi düzenlenmesine ilişkin ayrıntılı hükümler getirilmelidir.

- 22.** Mirasçılık belgesinin iptali davası ve belgeye ilişkin itiraz yolu neticesinde mahkeme tarafından verilen karar kesin hüküm niteliğini haiz bir ilâmdır. Bu bağlamda talep kabul edilirse, mevcut belge iptal edilir ve talep edilmesi halinde yeni bir mirasçılık belgesi düzenlenir. Aynı zamanda bir ilâm olan yeni mirasçılık belgesi ile tereke üzerinde hak sahibi olan mirasçılar kesin olarak tespit edilir. Ancak bu kesinlik sadece yargılamanın tarafları için söz konusudur. Bu nedenle iptal davasının tarafı olmayan ve düzenlenen mirasçılık belgesinde yer almayan bir kimse de daha sonra mirasçılık belgesine ilişkin talebini ileri sürebilir.
- 23.** Mirasçılık belgesinin iptali davası veya itiraz yolu neticesinde verilen kararlar, belgenin geçerli olup olmadığına ilişkin bir tespit hükmü niteliğindedir. Bu yüzden belgenin iptaline karar verilmesi, mirasçılık belgesine dayanılarak gerçekleştirilen işlemleri kendiliğinden geçersiz hale getirmez; söz konusu işlemlerin ayrıca düzeltilmesi gerekir.
- 24.** Mirasçılık belgesinin geçersizliğinin yarattığı sonuçlara mirasçılardan çok üçüncü kişiler katlanır. Şöyle ki Türk hukukunda mirasçılık belgesine güvenerek işlem yapan üçüncü kişinin iyiniyetinin korunmasına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Şu halde üçüncü kişinin iyiniyetine ancak genel hükümler kapsamında (TMK m. 988, TMK m. 1023) sonuç bağlanabilir. Üstelik, üçüncü kişinin aynî haklarının genel hükümler kapsamında korunması mümkünken; bu kişinin kişisel haklarını koruyan bir düzenleme ise mevcut değildir. Bu bakımdan mevcut hükümler doğrultusunda, mirasçılık belgesine dayanarak görünüşteki mirasçıya ödemede bulunan üçüncü kişi borcundan kurtulmuş sayılmaz. Bu nedenle belgenin iptali neticesinde üçüncü kişinin gerçek mirasçıya ikinci bir ödemede bulunması gerekebilir. Ancak üçüncü kişilerin böylesine ağır bir sonuca katlanmalarını beklemek kanaatimizce isabetli değildir. Olması gereken hukuk bakımından, yoğun bir uygulaması olan mirasçılık belgesine olan güvenin sağlanması için üçüncü kişileri koruyan bir düzenlemenin getirilmesi gerekmektedir.

25. Mirasçılık belgesinin geçersizliğinden dolayı belgeyi düzenleyen noterin hukukî sorumluluğunun doğması ihtimali oldukça düşüktür. Şöyle ki dava açılması suretiyle zararın önlenmesi mümkün olduğu sürece zarar henüz gerçekleşmiş sayılmaz. Noter tarafından düzenlenen mirasçılık belgesinden ortaya çıkabilecek zararların belgenin geçersizliğine ilişkin dava ile önlenmesi imkânı bulunduğuna göre, bu hallerde noterin hukukî sorumluluğuna gidilmesi mümkün değildir. Noterin belgeye ilişkin talebi haksız yere reddetmesi halinde de durum bu şekildedir. Zira bu durumda başka bir noterden veya mahkemeden mirasçılık belgesi talep edilebileceği için herhangi bir zarar mevcut değildir. Bu kapsamda mirasçılık belgesinden dolayı noterin hukukî sorumluluğunun doğabileceği tek ihtimal, belge geçersiz hale getirilmeden önce üçüncü kişinin iyiniyetinin korunacağı işlemlerden birinin gerçekleştirilmiş olmasıdır. Ancak bu ihtimal sonucunda mirasçılık belgesinden dolayı ortaya çıkan bir zarar söz konusudur. Fakat bu ihtimalin gerçekleşmesi pek mümkün görünmemektedir. Zira noter mirasçılık belgesini Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ile kurulan entegre sistem üzerinden düzenler. Noter tarafından mirasçılık belgesinin düzenlenemeyeceği hâllerde anılan elektronik sistem belgenin düzenlenmesine izin vermemektedir. Şu hâlde söz konusu elektronik sisteme rağmen noterin hukuka aykırı bir şekilde mirasçılık belgesi düzenlemesi düşük bir ihtimaldir. Bu nedenle pratikte noterin hukukî sorumluluğunun doğması oldukça güçtür.

KAYNAKÇA

Akbıyık, Cem:

Miras Sebebiyle İstihkak Davası, İstanbul, Der Yayınları, 2003 (Anılış: İstihkak).

“Özellikle Taşınmaz Mallara Yönelik Ketmi Verese Davası”, **MÜHF - HAD**, **Prof. Dr. Bülent TAHİROĞLU'na Armağan**, sa. 485-506.

Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012 (Anılış: Vasiyeti Yerine getirme Görevlisi).

Akil, Cenk:

“Vesayete İlişkin Olanlar Dışında Türk Medeni Kanunu’nda Yer Alan Çekişmesiz Yargı İşleri”, **AÜHFD**, Cilt: 62, Sayı: 4, Aralık 2013, sa. 923-969.

Akkan, Mine:

“Medenî Usûl Hukukunda Tarafların Farklı Olması Durumunda Kesin Hükümün Delil Niteliği”, **DEÜHFD-Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan**, C.11, Özel Sayı, 2009, sa. 3-61.

Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku, Cilt I, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Akkanat, Halil:

Türk Medeni Hukukunda İyiniyetin Korunması, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2010 (Anılış: İyiniyet).

Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2004 (Anılış: Etki).

Akkanat Öztürk, Elif Beyza:

“Mirası Reddetmenin Sonuçları”, **Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu’nun Anısına Armağan**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, sa. 21-51.

Akkaya, Tolga:

Medenî Usûl Hukukunda İstinaf, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009

Alangoya, Yavuz:

Medeni Usul Hukukunda Dava Ortaklığı, Tıpkı Basım, 1999 (Anılış: Dava Ortaklığı).

Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler, İstanbul, 1979 (Anılış: İlkeler).

Alangoya, Yavuz, Yıldırım, M. Kamil, Deren-Yıldırım, Nevhis:

Medenî Usul Hukuku Esasları, Tıpkı 8. Baskı, İstanbul, Beta, 2011.

Altaş, Hüseyin:

Medenî Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK m. 1-7), Ankara, Yetkin Yayınları, 2014.

Ansary, Sabri Şakir:

Hukuk Yargılama Usulleri, Gözden Geçirilmiş İlaveli 5. Baskı, Ankara, 1954.

Antalya, Gökhan:

“1512 sayılı Noterlik Kanuna Göre Noterin, Çalışanının Noterlik Belgeleme İşlem ve Eylemlerinden Sorumluluğu”, **Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013, sa. 116-123.

Mirastan Feragat Sözleşmesi, İstanbul, Alkım Yayınları, 1999.

Antalya, Gökhan, Sağlam, İpek:

Miras Hukuku, Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin, 2019.

Aral, Fahrettin:

Türk Medenî Hukukunda Mirasın Taksimi Davası, Ankara, 1979.

Aras, Aslı:

Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usûlü, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017.

Arat, Tuğrul:

“Yabancı İlamların Tanınması ve Tenfizi”, **DEÜHFD Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı**, Cilt: 3, Sayı: 1-4, 1987, sa. 365-438.

Arık, Fikret:

“Veraset Vesikası Hakkında Bir İnceleme”, **AD**, 1944, s. 19-38.

Aşık, İbrahim:

Medenî Usul Hukukunda Bekletici Sorun, Seçkin, 2012.

Arslan, Ramazan:

“Kesin Hüküm İhtiyacı ve Yanılma Gerçeği”, **ABD**, S. 5-6, 1988, sa. 722-737.

Arslan, Ramazan, Yılmaz, Ejder, Taşpınar Ayvaz, Sema, Hanağası, Emel: **Medenî Usul Hukuku**, 5. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.

Atalay, Oğuz:

Medeni Usul Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 2001 (Anılış: İspat).

Pekcanıtez Usûl Medenî Usûl Hukuku, Cilt III, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017 (Anılış: Pekcanıtez Usûl).

Atalı, Murat:

“Almanya’da Çekişmesiz Yargı Reformu ve Bunun Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, **Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan**, Ankara, 2009, sa. 105-114.

“Avusturya’da Noterlik Hukuku Alanındaki Gelişmeler ve Noterlerin Bazı Çekişmesiz Yargı İşlerinde Mahkeme Komiseri Sıfatıyla Görev Almaları”, **Prof. Dr. Yavuz Alangoya**

İçin Armağan, İstanbul, 2007, sa. 37-45.

“Avusturya Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, **Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı IV**, Ankara, 2005, sa. 50-105 (Anılış: Çekişmesiz Yargı).

Medenî Usul Hukukunda Aleyhe Bozma Yasağı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014 (Anılış: Aleyhe Bozma).

Medenî Usûl Hukukunda Davanın İhbarı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007 (Anılış: İhbar).

Pekcanıtez Usûl Medenî Usûl Hukuku, Cilt III, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 15. Bası, 2017 (Anılış: Pekcanıtez Usûl).

Atalı, Murat, Ermenek, İbrahim, **İcra ve İflâs Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019 (Anılış: İcra).
Erdoğan, Ersin:

Medenî Usûl Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019 (Anılış: Usûl).

Ataman Figenmeşe,
İnci:

“Milletlerarası Özel Hukukta Mirasçılık Belgeleri”, **İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 1998.

Atıcı, Cansu:

“Medeni Usul Hukukunda Dava Ehliyeti”, **Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Yayınlanmış Doktora Tezi**, İzmir, 2020.

Ayan, Mehmet:

Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Ankara, Seçkin, 2016.

Aydın Ünver, Tülay:

Cenin Hukukî Konumu, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011.

Müşterek Hesap, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2017.

Ayiter, Nuşin:

Miras Hukuku, Ankara, 1986.

Ayiter, Nuşin, Kılıçoğlu, Ahmet:

Miras Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Savaş, 1991.

Baran Çelik, Neşe:

“Türkiye’de Yabancılık Unsuru İçeren Mirasçılık Belgelerinin Düzenlenmesi”, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 24, Sayı 41, 2019, sa. 439-511.

- Baygın, Cem: **Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması**, Ankara, Seçkin, 2005.
- Baysal, Başak: **Haksız Fiil Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Belgesay, Mustafa Reşit: **Dava Teorisi**, İstanbul, 1943.
- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 4. Bası, İstanbul, 1956.
- Berki, A. Himmet: **Miras ve Tatbikatı**, Ankara, 1951.
- Berkin, Necmeddin M.: “İspat Hukukunda Senet Delili ve Yazılı Şekil”, **İÜHFM**, 1946/4, s. 1175-1192.
- Medenî Usûl Hukuku Esasları**, İstanbul, Hamle Matbaası, 1969.
- Bilge, Necip, Önen, Ergun: **Medenî Yargılama Hukuku Dersleri**, 1711 sayılı Kanuna Göre Yeniden Yazılmış 3. Baskı, Ankara, Sevinç Matbaası, 1978.
- Bilici, Tuğçe: **Yabancıların Türkiye’de Taşınmaz Mal Edinme Hakkı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Birinci Uzun, Tuba: **Mirasın Resmi Tasfiyesi**, Ankara, Seçkin, 2018.

Bolayır, Nur:

Medenî Usûl Hukukunda Yetki Sözleşmeleri, İstanbul, Beta, 2009.

Boran Güneysu, Nilüfer:

Medenî Usûl Hukukunda Karar, Ankara, Adalet, 2014.

Budak, Ali Cem:

Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması, İstanbul, Beta, 2000.

“Tartışmalar”, **Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Toplantısı-IV**, Ankara, 2005 (Anılış: Tartışmalar).

“Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, **Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı IV**, Ankara, 2005, sa. 128-187.

Budak, Ali Cem, Karaaslan, Varol:

Medenî Usul Hukuku, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Ankara, Adalet, 2019.

Buz, Vedat:

Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005.

Coşar, Hesna:

“Mirasçılık Belgesi”, **Marmara Üniversitesi SBE Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2006.

- Çabri, Sezer: **Miras Hukuku Şerhi**, Cilt I, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Çağa, Tahir: **Türk-İsviçre Hukukuna Göre Mahfuz Hisseli Mirasçılarının Hukukî Vaziyeti**, İstanbul, 1950.
- Çakır, Aytuğ Ceyhun: **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Çeker, Mustafa: **Hukukî Yönüyle Banka Mevduatı**, Adana, Karahan Kitabevi, 2004.
- Çelikel, Aysel, Erdem, B. Bahadır: **Milletlerarası Özel Hukuk**, Yenilenmiş 16. Bası, Beta, 2020.
- Dalamanlı, Lütfü: **Feraiz Ahkâmı-Miras Hukuku ve Tatbikatı**, İstanbul, 1983.
- Deliduman, Seyithan: **Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukunda Noter Senetleri**, Ankara, Prestij Matbaacılık, 2001.
- Demir-Gökyayla, Cemile: “Yabancı Mahkemelerden Alınan Mirasçılık Belgelerinin Türkiye’de Hüküm ve Sonuç Doğurması”, **Prof. Dr. Fikret Eren’e Armağan**, Ankara, 2006, sa. 559-583.

- Dişel, Buse: “Dava Takip Yetkisi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Yayınlanmış Doktora Tezi**, İzmir, 2019.
- Doğu, Engin: “Noterlerin Hukukî Sorumluluğu ve Güvence”, **YD**, Cilt: 5, Sayı: 3, 1979, sa. 579-610.
- Domaniç, Hayri: **Hukukta Kaziyyei Muhkeme ve Nisbî Kuvveti**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1964.
- Dural, Mustafa: **Miras Sözleşmeleri**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1980.
- Dural, Mustafa, Öz, Turgut: **Türk Özel Hukuku Cilt IV: Miras Hukuku**, 13. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2019.
- Ekşi, Nuray: **Yabancıların Türkiye’de Taşınmaz İktisabı**, İstanbul, Beta, 6302 sayılı ve 3.5.2012 tarihli Kanunla Yapılan Değişikliklere Göre Hazırlanmış 2. Bası, 2012.
- Engin, Baki İlkay: **Yedek Mirasçılık**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2003.
- Erdoğan, Ersin: **Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Etkisi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017.

“Noterlerin Hazırlanmasına Katılmış Oldukları Senetler Sebebiyle Zarar Gören Üçüncü Kişilere Karşı Hukukî Sorumluluğu”, **YBHD**, 2016/1, sa. 255-282.

Erdönmez, Güray:

Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku, Cilt I, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Eren, Fikret:

Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019 (Anılış: Borçlar).

Mülkiyet Hukuku, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016.

Eren, Fikret, Yücer Aktürk, İpek:

Türk Miras Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.

Ergül Toğrul, Emel Şeyda:

“Medeni Usul Hukuku Bağlamında Dava Ehliyeti”, **Ankara Üniversitesi SBE Yayımlanmış Doktora Tezi**, Ankara, 2019.

Erişgin, Nuri:

“Birlikte Mirasçılarının Miras Bırakanın Banka Mevduat Hesabı Üzerindeki Tasarruf Yetkisi (Tereke- Miras Ortaklığı- Elbirliğiyle Mülkiyet- Mirasçılık Belgesi- Mevduat)”,

AÜHFD, C. 52, S. 3, 2003, ss, 121-143
(Anılış: Banka).

“Medenî Kanunun 598 inci Maddesi
Üzerine -MK m. 598’in Düzenlenme
Tarzı ve Uygulanma Alanı-”, **Prof. Dr.
Fikret Eren’e Armağan**, Ankara, 2006,
sa. 507-522, (Anılış: MK 598).

Mirasçılık Belgesi, Ankara, Turhan
Kitabevi, 2013.

Ertaş, Şeref:

“Yabancı İlamların Tanınması ve
Tenfizi”, **DEÜHFD Prof. Dr. Kudret
Ayiter Armağanı**, Cilt: 3, Sayı: 1-4,
1987, sa. 365-438.

Gençcan, Ömer Uğur:

Miras Hukuku, 3. Baskı, Ankara,
Yetkin Yayınları, 2016.

Gorbon, Ahmet Refik:

“Veraset Senedi”, **İBD**, S. 2, 1937, s.
5362-5368.

Gökçe, Erdoğan:

“Miras Payları Nasıl Hesaplanır, Miras
Krokisi Nasıl Çizilir, Mirasçılık
Belgesinin Kanıtları Nelerdir?”, **İBD**, C.
75, S. 10-11-12, 2001, sa. 1099-1104.

Gökyayla, K. Emre:

Destekten Yoksun Kalma Tazminatı,
Ankara, Seçkin, 2004.

Gönensay, Samim, Birsen, Kemaleddin: **Miras Hukuku**, 2. Bası, İstanbul, Ahmed Said Matbaası, 1963.

Gültekin, Galip: “Veraset Vesikası”, **İÜHFM**, C. III, S. 11, 1937, sa. 311-322.

Gürdoğan, Burhan: **Medenî Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı**, Ankara, 1960.

Hanağası, Emel: **Davada Menfaat**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009.

Hatemi, Hüseyin: **Miras Hukuku**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Ekim 2018.

Helvacı, İlhan: **Eski Medenî Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medenî Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. m. 605- MK. m. 618)**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2002.

Hohloch, Gerhard: “Yabancı Hukuka Dayanan Mirasçılık Belgesinin Sorunları ve Geleceği”, (Çev.: Yıldız Abik), **İÜHFD**, Cilt: 2, Sayı: 2, 2011, sa. 499-523.

İmre, Zahit: **Türk Miras Hukuku**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1978.

İmre, Zahit, Erman, Hasan:

Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 14. Basım, İstanbul, Der Yayınları, 2018.

İnan, Ali Naim:

Miras Hukuku, Ankara, 2. Bası, 1982.

İnan, Ali Naim, Ertaş, Şeref, Albaş, Hakan:

Miras Hukuku, Mevzuattaki Değişikliklere ve Uygulamalardaki Yeniliklere Göre Genişletilmiş ve Güncellenmiş 10. Bası, Ankara, Seçkin, 2019.

İşgüzar, Hasan, Yılmaz, Mehmet, Demir, Süleyman:

Miras Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.

İyilikli, Ahmet Cahit:

“Mirasçılık (Vesayet) Belgesinin Hukuk Yargılamasındaki Görünümü”, **UMD**, Yıl 5, Sayı 9, Haziran 2017, sa. 289-290.

Karakaş, Fatma Tülay:

“Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar”, **AÜHFD**, C. 62, S. 3, 2013, sa. 729-760.

Karslı, Abdurrahim:

Medenî Muhakeme Hukuku, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, İstanbul, Alternatif Yayıncılık, 2014.

Kartal, Bilal:

“Noterlerin Hukukî Sorumluluğu ve Kusursuz Sorumluluk”, **YD**, Cilt: 24, Sayı: 3, 1998, sa. 340-355.

Kervankıran, Emrullah:

“Markaların Miras Yoluyla İntikali ve Miras Kalan Markalardan Türetilen Yeni Markalar Üzerindeki Mülkiyet Hakkının Hukukî Niteliği”, **İKÜHFD**, Cilt: 16, Sayı: 2, 2017, sa. 173-184.

Kılıçoğlu, Ahmet M.:

Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeni Türk Borçlar Kanunu’na Göre Genişletilmiş 23. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019 (Anılış: Borçlar).

Miras Hukuku, Genişletilmiş 10. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019 (Anılış: Miras).

Kocaağa, Köksal:

“Mirasçılık Belgesi (MK m. 598)”, **GÜHFD**, Cilt IX, Sayı 1-2, (Haziran-Aralık 2005), sa. 83-105.

Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2006.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip:

Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, 5. Basıdan Tıpkı 6. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2014 (Anılış: Borçlar).

Miras Hukuku, Hiç Değiştirilmemiş 3. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1987 (Anılış: Miras).

Köle, Mehmet:

“Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanıma ve Tenfizinde Usul”, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 21, Sayı: 34, Yıl: 2016, sa. 39-98.

Köprülü, Bülent:

Miras Hukuku Dersleri, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985.

Köroğlu, Anıl:

“Medenî Usûl Hukuku Bakımından Ortaklığın Giderilmesi Davası”, **İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmış Doktora Tezi**, İstanbul, 2020.

Kurşat, Zekeriya:

“Noterlere Mirasçılık Belgesinin Düzenlenmesi Yetkisinin Tanınması Hakkında Değerlendirme”, **Prof. Dr. Şener Akyol’a Armağan**, İstanbul, 2011, sa. 583-596.

Terekenin Korunması Önlemleri, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2010.

Kurt, Leyla Müjde:

“Noterlerin Hukukî Sorumluluğu”, **GÜHFD**, C. XVIII, S. 2, Y. 2014, sa. 85-116.

Kuru, Baki:

Hukuk Muhakemeleri Usûlü, Cilt I, II, IV, V, 6. Baskı, İstanbul, Demir-Demir Yayıncılık, 2001 (Anılış: Muhakeme).

İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı,
Tamamen Yeniden Yazılmış ve
Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Adalet,
2013 (Anılış: El Kitabı).

**İstinaf Sistemine Göre Yazılmış
Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı**,
Yetkin Yayınları, Kasım 2018 (Anılış:
Ders Kitabı).

Nizasız Kaza, Ankara, Ajans Türk
Matbaası, 1961 (Anılış: Nizasız Kaza).

“Tartışmalar”, **Medenî Usûl ve İcra-
İflâs Hukuku Toplantısı-IV**, Ankara,
2005.

Kuru, Baki, Arslan, Ramazan, Yılmaz, Ejder: **Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı**,
6100 Sayılı HMK’na Göre Yeniden
Yazılmış 25. Baskı, Ankara, Yetkin
Yayınları, 2014.

Kuru, Baki, Budak, Ali Cem: “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun
Getirdiği Başlıca Yenilikler”, **İBD**, Cilt:
85, 2011/5, sa. 3-43.

Kut, Kemal Hakkı: “Veraset Vesikası”, **AD.**, Yıl: 42, S. 9,
Eylül 1951, sa. 1485-1497.

Küçükaydın, Emine Aslı:

“Mirasçı Atama”, **İÜHFM**, C. LXXV, S. 1, 2017, sa. 431-452.

Mazlum, İsmet:

Medenî Usûl Hukukunda Aslî Müdahale, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.

Meriç, Nedim:

Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi, Ankara, Yetkin, 2011.

“Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi”, **SDÜHFD MİHBİR Özel Sayısı**, Cilt 4, Sayı 2, 2014, sa. 23-63.

Midyat, Nuri Aziz:

“Mirasçılık Belgesi”, **İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2002.

Nart, Serdar:

“Noterlerin Hukukî Sorumluluğu”, **DEÜHFD**, C. 11, Özel Sayı, 2009, sa. 425-452.

Nomer, Ergin:

Türk Vatandaşlık Hukuku, 26. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2019.

“Yabancı Devlet Vatandaşlığını Kazanan (Eski) Türk Vatandaşlarının

Mirasçılığı”, **İÜHFM**, C. LV, S. 3, 1997, sa. 169-178.

Oğuzman, M. Kemal:

Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 6. Bası, İstanbul, 1995.

Oğuzman, M. Kemal, Barlas, Nami:

Medenî Hukuk, 24. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.

Oğuzman, M. Kemal, Öz, Turgut:

Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu’na Göre Güncellenip Genişletilmiş 17. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019.

Oğuzman, M. Kemal, Seliçi, Özer, Oktay-Özdemir, Saibe:

Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 20. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017.

Oktay-Özdemir, Saibe:

“Yargıtay Uygulaması Işığında Noterlerin Hukukî Sorumluluklarının Dayandığı Esas ve Sorumluluğun Koşulları”, **Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan**, İstanbul, 2007, sa. 693-714.

Olgaç, Senai:

Emsal İçtihatlar ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, Ankara, 1977.

Önen, Ergun:

İnşai Dava, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1981.

Öcal Apaydın, Bahar, İnce Akman, Nurten:

“Dondurularak Saklanmış Üreme Hücresinin veya Embriyonun Eşin Ölümünden Sonra Ana Rahmine Transferi (Postmortal Döllenme) Sonucunda Doğan Çocuğun Mirasçılığı”, **AHBVÜ-HFD**, C. XXIV, S. 2, 2020, sa. 63-107.

Özbek, Mustafa Serdar:

Noter Senetlerinde Sahtelik, 4. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018.

Özdamar, Demet:

“5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun, Türk Medeni Kanunu’ndaki İlkeler Işığında Değerlendirilmesi”, **Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan**, C. II, Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, sa. 1599-1675.

Özdemir, Şükrü:

Yargıtay Örnek Kararları ile Gayrimenkul Miras Davaları ve Yabancıların Mülk Edinmeleri, Ankara, Feryal Matbaacılık, 1986.

Özekes, Muhammet:

“Çekişmesiz Yargıda İlgililerin Kanun Yoluna Başvurma Hakkı”, **Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan**, Ankara, 2008, sa. 685-691 (Anılış: Kanun Yolu).

Medenî Usûl Hukukunda Aslî Müdahale, Alfa Yayınları, 1995 (Anılış: Asli Müdahale).

Medenî Usûl Hukukunda Hukukî Dinlenilme Hakkı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003 (Anılış: Hukukî Dinlenilme).

“Medenî Usûl Hukukunda Yok Hüküm ve Etkisiz Hüküm”, **YD**, 2000/26, Sayı 4, sa. 661-697 (Anılış: Hüküm).

Pekcanıtez Usûl Medenî Usûl Hukuku, Cilt III, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017 (Anılış: Pekcanıtez Usûl).

Özkan, Hasan:

“Noterliklerce Mirasçılık Belgesi Verilmesi”, **LHD**, Cilt: 10, Sayı, 113, 2012, sa. 39-50.

Özkaya-Ferendeci, Hamide Özden:

Kesin Hükümün Objektif Sınırları, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009.

Özmen, İsmail:

Tereke Hukuku Davaları, 2. Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 1997.

Özmumcu, Seda:

“Türk Hukukunda Yargıtay Kararları
Işığında Re’sen Araştırma İlkesi”,
SDÜHFD MİHBİR Özel Sayısı, Cilt 4,
Sayı 2, 2014, sa. 145-171.

Öztan, Bilge:

**Miras Hukuku (Tablolar ve
Örneklerle)**, 10. Baskı, Ankara, Yetkin
Yayınları, 2019.

Özüğür, Ali ihsan:

**Türk Medenî Kanunundan Önce ve
Sonra Miras Hukuku**, Gözden
Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin,
2016.

Pekcanitez, Hakan:

**Medenî Usul Hukukunda Fer’i
Müdahale**, Ankara, 1992 (Anılış: Fer’i
Müdahale).

**Pekcanitez Usûl Medenî Usûl
Hukuku**, Cilt II, 15. Bası, On İki Levha
Yayıncılık, 2017 (Anılış: Pekcanitez
Usûl).

Pekcanitez, Hakan, Atalay, Oğuz,
Özekes, Muhammet:

Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 7.
Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık,
2019.

Pekcanitez, Hakan, Taş Korkmaz,
Hülya:

**Pekcanitez Usûl Medenî Usûl
Hukuku**, Cilt I, 15. Bası, İstanbul, On
İki Levha Yayıncılık, 2017.

Peksöz, Vildan:

“İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, **MÜHF-HAD Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan**, C. 22, S. 3, 2016, sa. 2376-2406.

Postacıoğlu, İlhan E.:

Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul, 1711 sayılı Kanuna Göre Yazılmış Altıncı Bası, 1975.

Ruhi, Ahmet Cemal:

“Mirasçılık Belgesi ve Yabancı Bir Ülke Mahkemesinden Alınan Mirasçılık Belgesinin Türkiye’de Tanınması”, **THD**, Cilt: 9, Sayı: 92, 2014, sa. 14-28.

Ruhi, Canan, Ruhi, Ahmet Cemal:

Mirasçılık Belgesi, 2. Baskı, Ankara, Seçkin, 2017.

Sakmar, Atâ:

Yabancı İlamların Türkiye’deki Sonuçları, İstanbul, 1982.

Sarı Fidan, Özlem:

“Mirasçılık Sıfatını Kaybedenlerin Miras Ortaklığı ile İlişkileri”, **GÜHFD**, C. XIX, S. 2, 2015, sa. 149-164.

Serozan, Rona, Engin, Baki İlkay:

Miras Hukuku, Güncellenmiş 6. Baskı, İstanbul, Seçkin, 2019.

Sungurbey, İsmet:

Medenî Hukuk Sorunları, 5. Cilt, İstanbul, 1984.

Şanlı, Cemal:

“Yabancı Veraset İlamlarının Türk Mahkemelerinde ‘Tanınması’ veya ‘Delil’ Olarak Kullanılması”, **İlhan Postacıoğlu’na Armağan**, İstanbul 1990, sa. 291-308.

Şener, Esat:

Miras Hak ve Payları, Ankara, 1996 (Anılış: Pay).

Tandoğan, Haluk:

Miras Hukuku, Ankara, 1981 (Anılış: Miras).

“Miras Sebebiyle İstihkak Davası”, **AÜHFD**, S. 1, C. 12, Yıl: 1955, s. 1301-1308.

Türk Mes’uliyet Hukuku, İstanbul, 2010.

Tanrıver, Süha:

“Avrupa Birliği Ülkelerinde Noterlik ve Noterlik Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağının Getirdikleri”, **Noterlik Hukukuna İlişkin İncelemeler**, Ankara, Adalet, 2011, sa. 41-63.

Medenî Usûl Hukuku, Cilt I, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018.

“Sulh Hukuk-Asliye Hukuk Mahkemesi Ayırımının Anlam ve Önemi Üzerine

Bazı Düşünceler”, **TBBD**, Cilt: 25, Sayı: 105, Aralık 2013, sa. 35-50.

“Noterlerin İşlevleri Alanında Yeni Gelişmeler”, **Noterlik Hukukuna İlişkin İncelemeler**, Ankara, Adalet, 2011, sa. 65-79.

“Türk Hukuku Bağlamında Çekişmesiz Yargı ve Noterlik”, **Makalelerim II**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011, sa. 345-358 (Anılış: Çekişmesiz Yargı).

Taş Korkmaz, Hülya:

Medenî Usûl Hukukunda İradî Taraf Değişikliği, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014.

Taşpınar, Sema:

“Tartışmalar”, **Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Toplantısı-IV**, Ankara, 2005.

Tekinalp, Gülören:

Türk Yabancılar Hukuku, Yenilenmiş 8. Bası, İstanbul, Beta, 2003.

Tekinalp, Gülören, Tekinalp, Ünal:

“Gelişmelerin Işığında Türk Milletlerarası Usul Hukuku ve Bu Hukukun Avrupa Usul Hukukuyla Karşılaştırılması”, **Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu Anısına Armağan**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, sa. 727-781.

Topuz, Gökçen:

Medenî Usûl Hukukunda Karinelerle İspat, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012.

Turhan, Turgut:

“Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları (TVK m. 29 Üzerine Bir İnceleme)”, **AÜHFD**, 46 (1-4), 1997, sa. 41-65.

Tutumlu, Mehmet Akif:

Medenî Usûl Hukuku Sorunları, Ankara, Seçkin, 2009.

Tütüncübaşı, Uğur:

Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Türk Hukukunda Tanınması, Ankara, Adalet, 2014.

Ulukapı, Ömer:

Medenî Usûl Hukukunda Dava Arkadaşlığı, Konya, Mimoza Yayınları, 1991.

“Yargıtay Kararları Işığında Noterlerin Hukukî Sorumluluğu”, **SÜHFD**, Cilt: 21, Sayı: 1, 2013, sa. 219-241.

Ulukapı, Ömer, Atalı, Murat:

Noterlik Hukuku, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı, Mimoza Yayınları, 2013.

Umar, Bilge:

Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014.

Umar, Bilge, Yılmaz, Ejder:

İsbat Yüğü, Yeniden Yazılmış-Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul, Kazancı Matbaacılık Sanayii, 1980.

Ürem, Müge:

“Mirası Ret Hakkının Düşmesine Sebep Olan Haller”, **BÜHFD**, Cilt:14, Sayı: 175-176, 2019, sa. 779-815.

Üstündağ, Saim:

Medenî Yargılama Hukuku, 7. Bası, İstanbul, Nesil Matbaacılık, 2000 (Anılış: Usûl).

Tapu Kaydının Tashihi Davası, İstanbul, 1959.

von Tuhr, Andreas:

Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, (Çev.: Cevat Edege), Cilt: 1-2, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara, Olgaç Matbaası, 1983.

Elektronik Kaynaklar:

www.e-uyar.com

www.kazanci.com (Kazancı İçtihat Bankası)

www.lexpera.com.tr (Lexpera)

www.tnb.org.tr